

Kl. 10.00–10.53

11.24–20.55

§ 1 Prövning av yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S)

*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot
statsminister
Stefan Löfven (S)*

Anf. 1 TALMANNEN:

Under kammarens sammanträde den 17 juni väckte Katja Nyberg (SD) ett yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S). Yrkandet biträdades av minst 35 ledamöter, och det bordlades därför en första gång. Yrkandet bordlades ytterligare en gång i fredags. Yrkandet ska nu tas upp till avgörande.

Först ges möjlighet att lämna röstförklaring.

Anf. 2 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Riksdagen ska i enlighet med grundlagen pröva om den har förtroende för den sittande regeringen. Det är en självklar del av vår demokrati och vårt parlamentariska statsskick.

I år är det 100 år sedan Sverige blev en fullvärdig demokrati för både kvinnor och män. Det är ett jubileum att vara stolt över. Mitt eget parti Liberalerna föddes ur den svenska rösträttsrörelsen. Jag hör att en del kallar dagens omröstning för politisk teater. De är i sin fulla rätt att tycka så. Men det är en omistlig del av demokratin att landets folkvalda parlament när som helst kan pröva förtroendet för statsministern och därmed regeringen.

Herr talman! I ett komplicerat parlamentariskt läge har alla ett stort ansvar. Dagens riksdag har den sammansättning väljarna beslutade om 2018. Väljarnas beslut ska respekteras. Men oavsett det politiska läget i januari 2019 eller i juni 2021 är Liberalernas uppdrag ett och detsamma: att åstadkomma så mycket liberal samhällsförändring som möjligt, att öka friheten för de mest utsatta och att se till att Sverige blir möjligheternas land för alla.

Liberalerna anser att avtal ska hållas. Vi står vid vårt ord. Den nuvarande regeringen släpptes fram av Liberalerna för att under en begränsad period genomföra en reformagenda med stark liberal prägel. Det handlar om reformer för skolan med ett tydligt kunskapsfokus, förbättrad integration och ett upptrappat arbete mot alla former av hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har också högre ambitioner i klimatpolitiken. Det handlar om skattesänkningar som gör att det lönar sig bättre att arbeta och om att modernisera föråldrade regler för arbetsmarknad och bostadsmarknad, regler som skapar låsningar i stället för öppningar och trygghet.

Allt detta och mycket mer är delar av det avtal som ligger till grund för att regeringen kunde tillträda i januari 2019. Liberalerna hedrar som sagt ingångna avtal. Vi är också tydliga med att vår kurs och inriktning för framtiden är annorlunda. Det ingångna avtalet ska fullföljas, och därför avvecklas under ordnade former under denna mandatperiod.

Viktiga samhällsreformer för jobb, brottsbekämpning och stabil och klimatneutral energiförsörjning ligger dock fortfarande framför oss. Vi är övertygade om, och har deklarerat det tidigare, att detta under nästa mandatperiod kräver en borgerlig regering.

Herr talman! Liberalernas inställning är därför följande: Så länge den nuvarande regeringen genomför reformerna på det sätt som de fyra avtalsbärande partierna är överens om fullföljer vi vår del av avtalet. Om regeringen hade brutit mot ingångna överenskommelser i det så kallade januariavtalet hade Liberalerna konstaterat att avtalet hade fallit.

Liberalerna avsätter således inte en regering därför att den genomför överenskommelser som Liberalerna står bakom. Därför, herr talman, kommer Liberalerna i dag, i likhet med den 18 januari 2019, att trycka på gult.

Anf. 3 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! En ohelig koalition av Vänsterpartiet, Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna går samman för att fälla regeringen och januariavtalet. Fyra partier som är djupt oeniga om såväl bostadspolitiken och hyressättningen som den politiska inriktningen för Sverige och vilken regering Sverige ska ha har kommit överens om en enda sak, nämligen vad de är emot. Av olika partitaktiska skäl har de framfört krav på misstroende mot regeringen men har ingen gemensam plan över huvud taget på vad som ska hända därefter.

Vi från Centerpartiet har tillsammans med de andra partierna bakom januariavtalet ansträngt oss för att hitta konstruktiva lösningar i den uppkomna situationen. Sverige är i ett stort behov av reformer för att öka bostadsbyggandet, få ned bostadsbristen i hela landet och få fram fler hyresrätter. Att avstå från att agera och genomföra nödvändiga förändringar när vi har hundratusentals människor i bostadskö och köer som på sina ställen är uppemot tio år vore oansvarigt.

Men vägen till att reformera kan se olika ut. Vi har goda erfarenheter från arbetet med arbetsrätten och omställningsavtalen, där arbetsmarknadens parter tillsammans har kommit fram till nya lösningar för en arbetsmarknad som är både mer flexibel och tryggare. Vi vill ge bostadsmarknadens parter samma möjlighet att komma överens om hur hyresmodellen i nybyggnation kan utformas. Det parterna kan komma överens om före den 1 september har partierna bakom januariavtalet åtagit sig att genomföra.

Vänsterpartiet avvisade dock omedelbart detta förslag i går, trots att det var ett av deras två huvudalternativ som de fört fram bara några dagar tidigare. Politisk taktik och positionerande var betydligt viktigare än att hålla linjen för Vänsterpartiet. Dagens oheliga koalition visar bekymret med makt till ytterkanterna, och i det här fallet har de dessutom förenats och mötts i sin iver att skapa politisk osäkerhet.

Under den här mandatperioden har samarbetet mellan dessa två ytterkantspartier lett till stopp för sänkta skatter på jobb och företag, att reformeringen av Arbetsförmedlingen har bromsats, att reformer för ökat bostadsbyggande nu hindras och att regeringen avsätts – mitt i en pandemi och utan att det finns någon samsyn om något alternativ till ny regering. Och det är inte Centerpartiet som har gett Sverigedemokraterna eller Vänsterpartiet denna makt. Det är andra partier som stöttar detta agerande och därmed också får ta ansvar för konsekvenserna.

För Centerpartiet blir det alltmer uppenbart att Sverige behöver mer av samling i mitten. Sverige behöver en regering som inte bara är beroende av ytterkanternas humörsvängningar. Fler partier behöver sätta sakpolitiken, ansvar för Sverige och lösningar för människors vardag före politiskt spel. Fler behöver vara beredda att bidra konstruktivt.

Efter en lång regeringsbildning 2018 lyckades vi fyra partier som står bakom januariavtalet förhandla ihop oss om en gemensam färdriktning med viktiga politiska reformer för miljön, jobben och landsbygden. Vi gjorde det genom en samling över de traditionella blockgränserna. Det var långdragna förhandlingar, svåra kompromisser och konstruktiva samtal för att slutligen ge Sverige en regering med en liberal reformagenda utan att vara beroende av Sverigedemokraterna.

Centerpartiet står fortfarande bakom januariavtalet, och vi lägger därför ned våra röster i dagens votering. Centerpartiets riksdagsgrupp kommer i dagens votering att trycka gult.

Anf. 4 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Arrogans mot folkviljan är inte ansvar.

I riksdagsvalet röstade en majoritet av svenska folket på partier som gick till val på att byta ut den socialdemokratiska regeringen. Man sa sig vilja se ett annat ledarskap än Stefan Löfvens. Men genom politiskt spel och mygel, smutskastning och kohandel, avtal och tilläggsappar och genom att låta grunden för rikets styre bli en fråga om banal basarhandel lyckades Löfven sparka konsekvenserna av sitt bristande väljarstöd framför sig en liten stund till, men inte längre än hit.

Nu har vi en regeringskris i slutskedet av en pandemi och en svår ekonomisk situation. Ansvar för det faller till fullo på Stefan Löfven och hans samarbetspartier. De slöt ett avtal med varandra som de visste att de inte kunde hålla. De valde linjen att det där får de lösa i framtiden, och nu är framtiden här. Ansvarslösheten har hunnit i kapp januaripartierna. Därför är det mest ansvarsfulla som vi kan göra i detta läge att fullfölja vad vi lovat väljarna, att göra vad vi kan för att en ny borgerlig regering ska kunna tillträda. Förutsättningarna för det finns redan i denna riksdag.

Hösten 2018 vann KD-M-budgeten störst stöd i kammaren, och samma underlag skulle kunna lotsa en budget genom riksdagen hösten 2021.

Herr talman! Vårt existensberättigande som parti vilar i att ge en röst åt dem i vårt samhälle som annars ingen röst har. Därför handlar dagens beslut för oss inte om var vi står i meningsskiljaktigheterna om ett enskilt reformförslag. Det handlar i stället om de förbisedda svenskarna, det vill säga alla dem som har drabbats av Stefan Löfvens bristande ledarskap som januariöverenskommelsen lämnade efter sig och som behöver en ny regering.

Vi kristdemokrater kommer att avlägga vår röst för att ge en röst till dem, till alla de förbisedda som väntar i vårdköerna, som fastnat i landstingens byråkrati och som vill ha en regering som gör det som krävs för att få ordning på svensk sjukvård, till alla de förbisedda som drabbats av eller oroar sig för skenande kriminalitet och som vill ha en regering som gör det som krävs för att återskapa tryggheten och ge brottsoffer upprättelse, till de 500 000 som förgäves söker efter jobb. Vi låter vår röst ge en röst till våra äldre som vill känna tryggheten av att veta att det kommer att finnas en plats på äldreboendet, till alla dem som undrar vad som kommer att hända med jobben och vår välfärd utan en väderoberoende energiförsörjning, till Sveriges barnfamiljer och för alla dem som bor i det svenska hjärtlandet – våra små och medelstora städer och vår landsbygd, som regeringspartierna vill ta ifrån både frihet och framtid.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis vända mig till alla de svenskar som befinner sig utanför denna kammare. Vi lovade i valet att göra det vi kan för att Sverige ska få ett nytt ledarskap, att avsätta Stefan Löfven och söka en ny väg framåt. Vi har varit emot denna regering från början, och vi varnade för att det var här Sverige skulle hamna om den tillträdde. Och vi har sagt att man måste kunna prata med alla. Vi har vidare sagt att om det finns en möjlighet kommer vi att avsätta regeringen, och i dag levererar vi det vallöftet.

Min förhoppning är att vi i dag kan ta ett första steg bort från januari-partiernas splittrings- och prestigetänkande, att vi kan ta ett första steg mot målet att samla landet, att vi ska kunna tillsätta ett ledarskap som vill att vi kommer samman för att bygga Sverige starkt.

Jag har fått möjligheten att resa mycket under de år jag har varit partiledare – av förklarliga skäl inte under det gångna året. Under de åren har jag sett många brister i det svenska samhället, men jag har inte sett några brister i det svenska folket. Ingen bör tvivla på vår förmåga att tillsammans överkomma stora problem. Vi tog denna kalla och karga bit jord i norra Europa, och tillsammans skapade vi välstånd och ett välfärdssamhälle.

Vi saknar inget av det som krävs, inget av det vi behöver för att kunna bygga en bättre morgondag, inget utom handlingskraft, mod och ett nytt ledarskap. Tillsammans kan vi bygga ett Sverige som fungerar, ett Sverige du kan lita på. Låt i dag bli ett första steg på den resan.

Anf. 5 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Oavsett hur den förestående omröstningen kommer att sluta har partiledningar från en majoritet av svenska folkets företrädare deklarerat att man inte längre har förtroende för statsministern. Därmed känns det som att vi skulle kunna vara överens om att den destruktiva ordningen där sakfrågorna konsekvent har hamnat i skymundan till förmån för rena sandlådefasoner har kastats där den hör hemma, nämligen på historiens skräphög. Det vore också klädsamt, herr talman, om den kan få ligga kvar på skräphögen. Då skulle vi kunna förvalta väljarnas förtroende bättre. Till exempel är en ganska bred majoritet av riksdagens ledamöter för att göra något åt pensionerna. Men eftersom statsminister Stefan Löfven vägrar att prata med Sverigedemokraterna händer ingenting. Det här är exempel på missbruk av väljarnas förtroende.

Vi sverigedemokrater har väldigt lite gemensamt med Nooshi Dadgo-stars vänsterparti. Det behöver knappast sägas. Men om man tittar bortom

detta kan man konstatera att Vänsterpartiet utifrån sitt perspektiv står upp för sina väljare och inte låter sig luras av socialdemokratiskt maktspel. Jag tycker att en sådan egenskap är värd att hedra, även när det är ens motståndare som bär den.

Vi här inne representerar svenska folket. Det hade sannolikt gått att finna lösningar som bättre representerar väljarmajoritetens önskemål om regeringen hade valt att försöka samla riksdagen för att ta itu med kriminaliteten, arbetslösheten, vårdköerna, segregationen och i övrigt en alldeles för lång lista med fatala misslyckanden.

Herr talman! Sverigedemokraternas förtroende för Stefan Löfven är oförändrat. Det är oförändrat obefintligt. Den senaste tidens händelser måste rimligen ha varit en ögonöppnare för väldigt många väljare. Den här regeringen är inte bara skadlig rent politiskt. Den är också historiskt svag. Den är totalt oförmögen att lösa de problem som medborgarna i vårt land möter i sin vardag.

Regeringen och dess stödpartier är egentligen bara överens om en enda sak, och det är att de alla är emot Sverigedemokraterna. Det är ingen särskilt stabil grund om man vill bygga ett långsiktigt samarbete. Januariavtalets grund är inte politisk enighet eller ens en önskan om ett samarbete.

På ytan handlar omröstningen i dag om riksdagens förtroende för statsminister Stefan Löfven. För mig och Sverigedemokraterna handlar det om hela regeringen och om hela det januariavtal som regeringen regerar på. Det här är en historiskt svag regering som bygger på blind aversion mot mitt parti snarare än gemensamma visioner och konstruktiva idéer för att möta alla de oerhört allvarliga problem som Sverige står mitt i och inför. Det är en regering som aldrig borde ha tillträtt.

Herr talman! I dag trycker Sverigedemokraterna på grön knapp. Vi röstar ja – ja till en möjlighet för en nystart och ja till en annan, ny väg för Sverige.

(Applåder)

Anf. 6 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Sverige är ett land med enorma möjligheter. Om vi samlar ihop oss och gör det som krävs kan vi gå en hoppfull framtid till mötes.

I stället växer nu missmodet i takt med problemen.

Vi har samlats i dag för att riksdagen anser att statsministern och hans regering har misslyckats med uppgiften att leda landet.

Moderaterna röstade nej till Stefan Löfven som statsminister redan när han tillträdde. Vi motsatte oss och har aldrig varit en del av januariöverenskommelsen.

Ett land kan inte styras på ultimatum om vem som får prata med vem. Om man utesluter en fjärdedel av landets väljare från allt inflytande, då skapas polarisering och misstro mellan människor och mellan partier.

Jag tror på motsatsen. Låt människor och partier tycka olika, men diskutera rakt och ärligt med varandra!

Den här regeringen borde aldrig ha tillträtt, för den bygger inte på en gemensam idé eller en gemensam färdriktning. Den bygger tvärtom på oförenliga löften och ömsesidiga hot. Förr eller senare skulle charaden avslöjas. Nu är den stunden här.

För två och ett halvt år sedan i den här kammaren sa jag att regeringen antingen kommer att falla för att den håller styvt på sitt avtal eller falla för

att den inte håller på sitt avtal. Det är ofrånkomligt när man ställer ut två olika löften och måste bryta mot det ena, när man vägrar ta in hur den parlamentariska verkligheten faktiskt ser ut.

Nu har den verkligheten kommit i fatt januaripartierna. Ytterst är det alltid statsministerns ansvar att säkra regeringens förankring i riksdagen. Det har han nu misslyckats med.

De senaste sju åren har Sverige saknat ledarskap. När vi behövt politiska lösningar har vi drabbats av politiska låsningar. När vi behövt handlingskraft har vi fått handlingsförlamning. Men det här är ingen naturlag. Det beror på att vi har en regeringskonstellation som är oenig om det allra mesta – utom att Socialdemokraterna ska regera.

Resultatet är ett politiskt misslyckande av historiska mått. Sverige slår Europarekordet i dödsskjutningar, och under de senaste åren har sexualbrott och rån mot barn mer än fördubblats. Aldrig förr har så många varit långtidsarbetslösa, samtidigt som 675 000 utrikes födda i arbetsför ålder lever på bidrag och inte är självförsörjande. Utanförskapet växer. Sverige klarar inte av sina egna klimatmål. Regeringen avvecklar ren och effektiv kärnkraft samtidigt som vi har en närmast ofattbar brist på el – nu snart igen.

Stefan Löfven har inte heller lyckats samla stöd för sin regerings politik. Aldrig förr har riksdagen enats om så många initiativ som helt enkelt kör över regeringen. Det vi ser är en renässans för svensk parlamentarism – för i Sverige är det riksdagen som bestämmer och regeringen som lyder, inte tvärtom. Det betyder att en minoritetsregering måste kunna förankra sin politik i riksdagen eller acceptera nederlag. Det här är ingen nyhet. Det nya är att vi har en regering som inte klarar av det.

Under den här mandatperioden har Moderaterna gång på gång samlat den här riksdagen för politiska reformer. Vi har samarbetat med alla partier i alla parlamentets utskott. Det är så man får någonting gjort, nämligen, och det är så man tänker om man själv är trygg i sin egen färdriktning.

Det är min övertygelse att en bra regering måste bygga på vad man är för, inte vad man är emot. Jag vill byta misstro mot tillit, polarisering mot samarbete och splittring mot samling. När vi tycker lika gör vi lika. När vi tycker olika gör vi olika. Låt oss respektera landets samtliga väljare, och låt oss skilja på sak och person!

Dagens misstroendestämning handlar om riksdagens förtroende för statsministern, men den handlar också om att upprätthålla respekten för vårt lands parlamentariska demokrati.

Herr talman! Den moderata riksdagsgruppen har inte förtroende för Stefan Löfven som Sveriges statsminister. Vi kommer att ge vårt stöd till dagens misstroendeförklaring.
(Applåder)

Anf. 7 AMINEH KAKABAVEH (-):

Herr talman! Jag har aldrig varit med och stött eller ens tolererat en statsminister som valts på januariavtalet. Det var ett stort svek av Vänsterpartiet att gå med på att släppa fram en regering som i vissa frågor bedrivit en högerpolitik som regeringen Reinfeldt aldrig hade kunnat föra.

I dag är situationen annorlunda. Den viktiga sakfrågan om marknads-
hyror har omvandlats till ett spel om makten där Sverigedemokraterna tagit

initiativet och där den övriga högern glatt tar chansen att avsätta statsministern, oavsett vilka konsekvenser det får.

När jag tillhörde Vänsterpartiet fanns det en skriven antirasistisk strategi som sa att partiet aldrig skulle stödja förslag som lagts fram av SD. Den strategin har partistyrelsen övergett efter att jag lämnade Vänsterpartiet, för att ledamöterna ska kunna rösta som i dagens omröstning.

Om SD hade fått bestämma hade jag kanske inte fått stå här, och kanske inte heller Nooshi Dadgostar.

Det är inte min röst som kommer att avgöra omröstningen i dag. Men om vi står inför en regeringsbildning med nya talmansrundor kan det mycket väl bli det. Då ska alla som röstade på mig veta att jag aldrig kommer att stödja SD:s initiativ, särskilt inte i sådant här maktfulspel. Därför kommer jag att lägga ned min röst i dagens omröstning.

Anf. 8 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Om drygt ett år är det val till riksdag, regioner och kommuner. Det är en dag när svenska folket kommer att få bestämma vilka som ska företräda oss i de demokratiska församlingarna. Jag är beredd att ta debatten med väljarna på gator och torg under valrörelsen, både om marknadshyror och givetvis om alla andra frågor – oavsett om den valrörelsen sker nästa år eller redan i år.

Vi ska inte ha några marknadshyror. Marknadshyror är inte heller det vi tar ställning till i dag, även om Vänsterpartiet gärna vill göra det gällande. Vi är här därför att Vänsterpartiet vill det.

I går föreslog januariavtalets partier att parterna på bostadsmarknaden skulle få förhandla om hyresmodellen i nyproduktion. Mönstret är de förhandlingar som skedde mellan arbetsmarknadens parter gällande anställningstrygghet och omställning. Om hyresgäster, allmännyttan och privata fastighetsägare når en överenskommelse ska regeringen lägga fram ett förslag enligt den linjen.

Detta är vad Vänsterpartiet tidigare har krävt. Ändå samlas vi här i dag, och det beklagar jag. Om yrkandet om misstroende vinner bifall stängs dörren till en lösning förhandlad av parterna.

Vänsterpartiet har kroat arm med det högerkonservativa blocket och bildar därigenom en ohelig allians som kan fälla statsministern på grund av en fråga som partierna inte är överens om sinsemellan.

Man kan fundera ett slag över hur en alternativ regering, som inte leds av Stefan Löfven, skulle se ut. De partier som röstar för att fälla regeringen blir oss svaret skyldiga när det gäller detta, för de i sig utgör inget underlag för en ny regering. Koalitionen av Vänsterpartiet, Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna saknar en plan för Sverige.

Herr talman! Vi är fortfarande mitt uppe i en pandemi. Runt om i landet sker otroligt stora ansträngningar för att vårda sjuka, för att ge anställda i sjukvården välbehövlig ledighet, för att hantera utmaningarna på arbetsmarknaden och för att successivt återstarta samhället. Människor i Sverige ser fram emot midsommar och ljusare tider. De ser inte fram emot en politisk kris.

Vi politiker har ett valresultat att förvalta. Människor förväntar sig att vi klarar av det.

Man kan tycka att Vänsterpartiet borde ha starka skäl för att utnyttja parlamentarismens starkaste verktyg och framkalla en politisk kris. Anled-

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot
statsminister
Stefan Löfven (S)*

ningen till en så drastisk åtgärd bör vara glasklar, men det är den inte. Vänsterpartiet påstår att regeringen lagt fram förslag om införande av marknadshyror. Det påståendet förtjänar verkligen att granskas. Regeringen har inte lagt fram något förslag, punkt – varken om marknadshyror eller om fri hyressättning för nya lägenheter.

Att utnyttja misstroendevapnet mot statsministern för att protestera mot ett utredningsbetänkande är helt orimligt. Dagens knapptryckningar öppnar för ovisshet och onödig spekulation om Sveriges framtid. Detta är inte till gagn för vare sig hyresgäster, pensionärer, långtidssjuka, studenter, byggnadsarbetare, vårdanställda eller någon annan grupp i samhället.

Regeringen behöver ha möjlighet att fortsätta sitt arbete för jobben, för en starkare välfärd, för fler poliser, för skarpare åtgärder mot mäns våld mot kvinnor och för en rättvis klimatomställning.

Herr talman! I det allvarliga läge som vi befinner oss i tar vi socialdemokrater ansvar för framtiden. Vi agerar för Sveriges bästa. Den socialdemokratiska riksdagsgruppen står givetvis bakom statsminister Stefan Löfven och hans regering, och vi röstar självklart nej i dagens omröstning. (Applåder)

Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman, ledamöter av Sveriges riksdag och alla ni runt om i vårt land som följer detta i dag! Vi har hamnat i den här situationen för att högmod och oresonlighet överordnats landets stabilitet och den politiska kompromissviljan. Detta beklagar jag. Politiken borde kunna bättre.

Att Vänsterpartiet kompromissat allra mest under denna mandatperiod har nog inte undgått någon. När regeringen tillträdde i januari 2019 byggde detta på fem partiers mandat: Socialdemokraternas, Miljöpartiets, Centerpartiets, Liberalernas och Vänsterpartiets. Fyra av dessa partier kom överens om att stänga ute det femte partiet, Vänsterpartiet. Våra mer än en halv miljon väljare stängdes ute från förhandlingsrummet, där de 73 punkterna i det så kallade januariavtalet togs fram – detta trots att Vänsterpartiets mandat krävdes för att regeringen skulle kunna tillträda och för att avtalet skulle ha någon mening.

Ändå valde vi i Vänsterpartiet att släppa fram Stefan Löfven som statsminister. Det var inte ett lätt beslut, men vi gjorde det. Det går inte att vara oresonlig i ett svårt parlamentariskt läge.

Men vi sa redan då att en gräns för oss går vid punkten om marknadshyror och höjda hyror. Vi sa: Vi släpper fram regeringen, men marknadshyror kan inte genomföras; då förlorar regeringen vårt förtroende.

Vi har gjort något som uppfattas som ovanligt i politiken: stått vid vårt ord. Detta tycks de senaste dagarna ha överraskat regeringens företrädare. De verkar förvånade över att ett parti agerar utifrån det man lovat väljarna och 3 miljoner hyresgäster. Det är svårt att se någon annan förklaring till att statsministern som regeringsbildare inte sett till att säkra sitt regeringsunderlag i en fråga där han i två och ett halvt års tid har känt till de faktiska parlamentariska förhållandena.

Herr talman! Så här skrev en annan statsminister, Tage Erlander, 1962: ”Det finns många uppgifter som är för stora för den enskilde att klara på egen hand, men som kan lösas om vi går samman. De enskilda bygger upp organisationer för att på samverkans grund hävda sina intressen, de behö-

ver stöd av ett starkt och slagkraftigt samhälle för att värna ... trygghet och ... frihet.”

Vårt land är uppbyggt av hårt arbetande människor i fackföreningar, i hyresgästföreningar och i hela Folk rörelsesverige. Vi har gått från att vara Europas fattigaste land till att vara ett av världens rikaste, där starka parter på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden förhandlar med varandra eftersom det är löntagarna och hyresgästerna som vet bäst och ska ha makt att bestämma över jobbet och hemmet.

Jag är inte historielös. Jag vet vad socialdemokratin har betytt för Sverige när det gäller den starka statliga bostadspolitiken, där hyran var rimlig och standarden hög. Det är också en politik som har betytt mycket för mig personligen och för mina möjligheter i livet. Det är så Sverige ska vara. Det är något som är värt att utveckla, inte avveckla.

Som politiskt parti med regeringsmakt tycks dock Socialdemokraterna i dag ha lämnat alla sina ideal också på det här området.

Vi vänsterpartister kommer inte att bidra till att montera ned det svenska folkhemmet, det som är hjärtat i vårt land – den svenska modellen, som byggt landet och bygger det varje dag. Den har byggt bort fattigkvarteren och gett barn till undersköterskor, byggnadsarbetare och butiksbiträden ett tryggt hem att växa upp i. Det är vad den här omröstningen handlar om.

Regeringen har tydligt deklarerat att man tänker genomföra det förslag som finns om fri hyressättning i nyproduktion, det vill säga marknadshyror. Det vore ett systemskifte i Sverige. Men vill Stefan Löfven och Annie Lööf genomföra marknadshyror blir det inte i mitt namn och inte i Vänsterpartiets namn.

Det vi gör i dag görs inte med lätt hand. Vi har gjort allt vi har kunnat för att lösa den här situationen, men när ingen annan har velat bidra till en lösning står vi till slut här, och då håller vi vad vi har lovat.

Det är inte Vänsterpartiet som har övergivit den socialdemokratiska regeringen. Det är den socialdemokratiska regeringen som har övergivit Vänsterpartiet och det svenska folket. I ett sådant läge är det vårt ansvar som parti på löntagarnas och hyresgästernas sida att göra det som vi har sagt. Därför kommer Vänsterpartiet i dag att rösta för misstroendeförklaringen mot statsministern.

Nu börjar en ny och intensiv tid. Och låt mig vara tydlig: Vänsterpartiet kommer aldrig att släppa fram en högernationalistisk regering. Vi i Vänsterpartiet kommer alltid att vara konstruktiva, kompromissvilliga och hitta lösningar, men vi står också vid vårt ord. Det måste finnas någon som står upp för hyresgäster och för den svenska modellen.

(Applåder)

Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Vi samlas här mitt under en pågående pandemi. Fyra partier vill fälla regeringen – inte för att regeringen har lagt fram ett förslag som dessa partier gemensamt ogillar, och inte för att de har en gemensam idé om vem som ska styra Sverige eller vilken politik en framtida regering ska driva. De är bara eniga om en enda sak: att säga nej till Stefan Löfven.

Vi minns alla hösten 2018. Det var en rekordlång regeringsbildning där talmansrundor avlöste varandra. Vi minns hur Moderaterna, SD och KD röstade igenom en total slakt av den miljöpolitik och klimatpolitik som vi

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot
statsminister
Stefan Löfven (S)*

i Miljöpartiet hade byggt upp under fyra år i regering. Arbetslösa drabbades när Arbetsförmedlingen stämpades, och arbetet mot prostitution och mäns våld mot kvinnor höll på att åka i papperskorgen tillsammans med vårt investeringsstöd för att bygga fler klimatsmarta hyresrätter med rimlig hyra – allt utan tillstymmelse till konsekvensanalys.

Då levde Kristerssons löfte till Hédi Fried om att aldrig ge SD inflytande. Nu är hans parti och SD ett högerkonservativt regeringsalternativ tillsammans.

Runt om i Europa och världen ser vi hur högerkonservativa, rasistiska och populistiska krafter flyttar fram sina positioner. De ifrågasätter rättsstatens principer, monterar ned såväl mediernas som rättsväsendets oberoende och inskränker rättigheter för hbtqi-personer, kvinnor och minoriteter. När borgerliga partier i land efter land släppte in dessa krafter vid makens bord visade vi en annan väg. Det var möjligt genom avtalet mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna.

Miljöpartiet står därför bakom januariavtalet, som gjort att regeringen kunnat driva en stark och offensiv politik för klimat, för miljö, för jobben, för sjukvården, för jämställdheten och för ett tryggare Sverige. Bland de punkter som vi i Miljöpartiet förhandlat in finns stora satsningar på utbildning och på att hela landet ska utvecklas genom en grön industriomställning där stål utan kol just nu håller på att bli verklighet.

Vi säkrade stora resurser till skydd av värdefull natur och biologisk mångfald i en tid när massutrotning står för dörren. Vi lovade en utbyggd infrastruktur från Norrbotniabanan till nya stambanor för höghastighetståg ned till Malmö – för ett land som håller ihop och ett land som visar solidaritet mellan människor.

Det finns punkter som andra förhandlat in som vi tycker är bra och några punkter som vi i Miljöpartiet starkt ogillar. Däribland punkt 44, som det handlar om i dag. Miljöpartiets bostadspolitik utgår från helt andra visioner.

Under de senaste åren med miljöpartistiska bostadsministrar har bostadsbyggandet ökat kraftigt. Under 2020 färdigställdes mer än dubbelt så många hyresrätter som 2014. 60 000 bostäder har påbörjats det senaste året, många av dem med investeringsstöd som gör att hyrorna hålls nere. Vi vill fortsätta utveckla en socialt hållbar bostadspolitik så att alla som behöver en bostad ska få en trygg bostadssituation till en rimlig kostnad. Marknadshyror är inte vägen dit, och därför har vi också lovat att inte införa marknadshyror.

Miljöpartiet vill se ansvarstagande i politiken och inte fastlåsta positioner som kan driva in Sverige i ett politiskt kaos.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet vill se att Sverige är en stark röst på klimattoppmötet i Glasgow och att det historiska 40-punktsprogram mot mäns våld mot kvinnor som jämställdhetsminister Märta Stenevi nyligen presenterade blir verklighet. Vi vill säkra biståndet på 1 procent av bni och att Sverige får en grön återstart efter pandemin.

Vi vill värna demokratiska fri- och rättigheter, ett oberoende public service, fria medier i hela Sverige och fri kultur. Miljöpartiet vill öka jämställdheten, inte backa tillbaka, och säkra hbtqi-personers rättigheter, minoriteters rättigheter. Miljöpartiet vill ha en regering som fortsätter att förhandla fram en offensiv klimatpolitik i EU. Och Miljöpartiet vill förverk-

liga den här regeringens vision om att bli världens första fossilfria välfärdsland.

Därför kommer vi att rösta nej till misstroendet mot Stefan Löfven.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Prövning av yrkande
om misstroende-
förklaring mot
statsminister
Stefan Löfven (S)*

Beslut

Ärendet om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S) skulle nu tas upp till avgörande.

För bifall till yrkandet om misstroendeförklaring krävdes enligt 13 kap. 4 § regeringsformen att mer än hälften av riksdagens ledamöter röstade ja. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

181 för bifall

109 för avslag

51 avstod

8 frånvarande

Talmannen konstaterade att mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit yrkandet om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven. Enligt 6 kap. 7 § regeringsformen skulle statsministern inte entledigas om regeringen inom en vecka från misstroendeförklaringen beslutat om extra val till riksdagen. Om regeringen inte fattat något sådant beslut inom föreskriven tid skulle talmannen entlediga statsministern och övriga statsråd.

Partis fördelning av rösterna:

För bifall: 70 M, 62 SD, 27 V, 22 KD

För avslag: 94 S, 15 MP

Avstod: 30 C, 19 L, 2 -

Frånvarande: 6 S, 1 C, 1 MP

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.53 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.24.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.24.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 31 maj justerades.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2020/21:44 för torsdagen den 10 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:838

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:838 Förbättring av riskskatten
av Charlotte Quensel (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 september 2021.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 17 juni 2021

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2020/21:SfU29 Testning vid verkställighet av utvisningsbeslut

Justitieutskottets betänkande

2020/21:JuU37 Tullverket ges en utökad möjlighet att ingripa mot brott

Näringsutskottets betänkande

2020/21:NU22 Moderna tillståndsprocesser för elnät

§ 6 Nya EU-bestämmelser om tullkontroller av kontanta medel

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU27

Nya EU-bestämmelser om tullkontroller av kontanta medel (prop.
2020/21:184)

föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU29
Redovisning av skatteutgifter 2021 (skr. 2020/21:98)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 8 Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumption

Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumption

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU16
Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumption (prop. 2020/21:176)
föredrogs.

Anf. 11 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera civilutskottets betänkande *Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumption*.

Innan jag tappar bort mig vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet, förutom i den del där vi har en reservation. Jag yrkar därmed bifall till reservation nummer 6.

För mig och Miljöpartiet har frågan om att göra familjepolitiken könsneutral och på det sättet stärka rättigheterna för alla familjer länge varit viktig. I dag är jag därför både stolt och glad att en majoritet i civilutskottet ställer sig bakom regeringens lagförslag och genomför flera av förslagen från den utredning som bland annat vår minister Åsa Lindhagen såg till att regeringen tillsatte. Ja, det är faktiskt så att alla partier utom Sverigedemokraterna ställer sig bakom att modernisera reglerna för familjepolitiken, fru talman.

Fru talman! Det har väl dock inte undgått någon att det precis före den här debatten skedde något historiskt i Sveriges riksdag och i Sverige: En majoritet av ledamöterna i vårt parlament röstade för en liten stund sedan ja till en misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven. Det känns därför väldigt märkligt, och även känslösamt, att stå här och debattera i dag.

Vad som väntar får tiden utvisa, men jag kan konstatera att vi har väldigt mycket kvar att göra på det familjerättsliga området och när det gäller att stärka rättigheterna för hbtqi-personer. Jag ser inte riktigt att en högerkonservativ regering skulle vilja driva igenom den politiken med stöd av Sverigedemokraterna.

Dagens debatt med anledning av regeringens proposition är bara ett steg på vägen, och de lagändringar som vi debatterar – och som en majoritet av utskottet ställer sig bakom – kommer att träda i kraft den 1 januari 2022. Jag tänkte lite kort redogöra för vilka lagändringar det handlar om, fru talman.

Vid ett barns födelse ska föräldraskap i fler fall än i dag presumeras, alltså tas för givet. Detta leder till att regleringen blir könsneutral och jämlik.

Bekräftelse av föräldraskap ska förenklas så att ogifta föräldrar som är myndiga och folkbokförda i Sverige ska ha möjlighet att efter barnets födelse digitalt bekräfta ett föräldraskap, utan socialnämndens medverkan.

Bestämmelserna om faderskapsundersökningar ska moderniseras på så sätt att de görs teknikneutrala. Det ska även införas särskilda regler om rättsgenetisk undersökning med hjälp av vävnad från en avliden man.

Fru talman! Utskottet föreslår också ett tillkännagivande där Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har en gemensam reservation. Det är reservation nummer 6, som jag yrkade bifall till tidigare.

Det föreslagna tillkännagivandet handlar om att uppmana regeringen att återkomma med ett lagförslag som innebär att ogifta föräldrar ska kunna bekräfta föräldraskapet digitalt redan innan barnets födelse. Vi reserverar oss nog inte för att vi är emot principen utan för att vi ser att de förändringar som nu görs när det gäller digital bekräftelse av föräldraskapet bör utvärderas innan vi går vidare med att göra detta möjligt även innan barnets födelse. Vi utesluter dock inte att detta kan komma i fråga i framtiden.

Slutligen, fru talman, vill jag understryka vikten av att skapa en könsneutral föräldrapolitik. Det här är en fråga som berör många föräldrar i Sverige i dag. Denna lag är ett viktigt steg att ta för ett mer jämlikt Sverige, där en förälders band till barnet inte är villkorat utifrån könsidentitet eller kärleksrelation.

Anf. 12 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! 359 dagar – så lång tid tog det för min vän att ses som vårdnadshavare för sitt eget barn. Hon och hennes fru fick barn med hjälp av en vän, som donator, vilket äntligen fungerade efter mycket slit.

Under ett år kunde hon inte komma åt barnets sidor på 1177, vilket donatorn däremot hade kunnat göra om han hade velat det. Hon kunde inte boka tider på BVC eller se barnets journal. Hon var helt åsidosatt som förälder när det gällde sådana saker.

Hon har berättat att processen för att bli lagstadgad förälder till sitt eget barn inom ett äktenskap var väldigt svår. De sökte på nätet efter hur det skulle kunna gå till, men när man googlar adoption handlar allt om två heterosexuella som adopterar ett barn från ett annat land. Det var svårt att veta av vem och var olika beslut skulle fattas och hur hela processen går till överlag. De upplevde att informationen var bristande hela vägen. När det äntligen var dags att skriva på papperen var blanketten utformad för en mamma och en pappa.

Mitt i det här fanns en liten kille som hade två föräldrar som älskade honom – och som naturligtvis fortfarande gör det. Den ena saknade dock legal anknytning.

Nu gör vi äntligen föräldraskapspresumtionen könsneutral, så att alla barn med gifta föräldrar behandlas lika. För mig är den största vinsten i det betänkande som vi debatterar nu att om modern vid barnets födelse är gift eller registrerad partner med en kvinna ska den kvinnan automatiskt ses som barnets förälder. Motsvarande ska gälla för fader- eller moderskap för gifta par där en eller båda makarna har korrigerat sin könstillhörighet.

Jag vet att ni är många där ute som har kämpat för det här länge, och nu är det snart i hamn. De förändringar i lagstiftningen som vi debatterar i dag ska träda i kraft den 1 januari 2022, så efter att detta – förmodligen – klubbas i morgon är det ändå ett litet tag kvar innan de träder i kraft.

Det andra jag vill tala om är förenklingen av fastställande av föräldraskap, som nu ska kunna ske digitalt om föräldrarna inte är gifta vid barnets födelse. De har hittills fått gå till sin socialtjänst och i en spännande liten process intyga vilka som är barnets föräldrar, men nu blir det alltså en ny ordning. I stället ska detta kunna bekräftas digitalt med bank-id till Skatteverket från det att barnet är fött och 14 dagar framåt.

Vi tror att detta underlättar mycket för både föräldrarna och socialtjänsterna. Det gör också att barn till ogifta föräldrar får sina båda föräldrar fastställda mycket snabbare än i dag.

Utskottet är inte helt enigt i alla frågor som behandlas i detta betänkande, utifrån propositionen som har det krångligaste namnet, men jag är väldigt glad över att det i stora och viktiga delar finns en stor samsyn.

Ett område där det har skrivits motioner gäller de så kallade hävande-reglerna. Jag förstår precis varför det har skrivits motioner om detta. Det är också därför det redan finns en utredning tillsatt på området; den tillsattes i december. Utredningen heter En föräldraskapsrättslig lagstiftning för alla, och den ska vara klar nästa sommar.

Utredningen har ett brett uppdrag att se över hävandereglerna för att de ska hänga med i samhällsutvecklingen och väga alla intressen mot varandra i denna ganska komplicerade fråga. Målet är att det hela ska bli förutsägbart och rättssäkert och utgå från barnets bästa. Det tycker jag är en bättre hållning än att nu, som några av motionärerna hellre skulle vilja, peka ut vilka exakta förändringar man ska göra i den här frågan.

I detta ärende har vi, precis som Emma Hult berättade, en reservation. Den handlar om att vi anser att de förändringar som vi nu gör av digital bekräftelse av föräldraskap behöver utvärderas innan man eventuellt överväger att titta på frågan om bekräftelse av föräldraskap före barnets födelse.

Anf. 13 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M):

Fru talman! Vi moderater står självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Fru talman! Att få barn är nog det finaste vi upplever i våra liv. Det är i alla fall det finaste jag har upplevt. Barn gör våra liv rikare och inger hopp för framtiden. Då är det också av yttersta vikt att den värld de föds in i ger dem den trygghet de behöver för att växa upp och leva sina liv.

Det är vår uppgift att se till att den lagstiftning som ska erbjuda trygghet och förutsägbarhet stämmer överens med det samhälle vi lever i. Många av de lagförslag som vi debatterar här i dag är absolut steg i rätt riktning. De är förslag som gör lagstiftningen könsneutral och mer jämlik.

Faderskapspresumtionen blir en föräldraskapspresumtion och jämställer två gifta kvinnor som får barn med ett heterosexuellt par. Mamman som inte burit barnet blir med dagens förslag automatiskt också juridisk förälder till sitt barn. Detta är mycket bra. Det ger barnet trygghet, och det speglar det samhälle vi lever i.

Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumtion

Problemet är dock att lagen om hur och när ett föräldraskap kan hävas inte har hängt med i utvecklingen. Kort sagt är det så att ett föräldraskap kan hävas om det visar sig att en annan man än maken sannolikt är far till barnet, om barnet tillkommit genom en insemination som maken inte godkänd eller om inseminationen gjorts hemma, utomlands eller på en klinik som inte är godkänd.

De flesta barn i heterosexuella relationer kommer inte till genom insemination. Hävandereglerna finns till för att skydda den svagare parten i de fall där det blir fel.

När det gäller två gifta kvinnor som får barn är insemination det normala. Så länge det sker på en godkänd klinik är det en sak. Väljer kvinnorna en annan väg hamnar de dock utanför ramarna, och varken föräldrarna eller barnet skyddas då av lagstiftningen.

För ett barn som kommit till världen via en heminsemination gäller inte presumtionsreglerna, men om föräldrarna är gifta träder presumtionsreglerna in om inte de själva upplyser om hur barnet tillkommit. Skulle det senare – kanske många år senare – framkomma hur barnet blev till hävs föräldraskapet, och barnet förlorar då en juridisk förälder.

Detta, fru talman, är inte för barnets bästa. Regeringen vill åtgärda detta med informationsinsatser. Man erkänner att detta är ett potentiellt problem och att hävandereglerna inte är anpassade till hur dagens familjer ser ut.

Det finns en pågående utredning som ska se över hur lagstiftningen ska anpassas till dagens familjekonstellationer. Utredningen ska lämna ett förslag senast nästa sommar. Det är bra att regelverket ses över; som det är nu riskerar många barn att förlora en juridisk förälder.

Fru talman! Det är därför något märkligt att regeringen nu beslutar om en lagstiftning som man själv säger är omodern. Om man redan nu inser att hävandereglerna för gruppen samkönade par inte fungerar borde regeringen avvakta med att införa regelverket tills utredningen lägger fram sitt förslag.

Vi anser att regeringen skyndsamt måste komma tillbaka till riksdagen med moderna och ändamålsenliga hävanderegler som ser till barnets bästa. Barnets bästa är att de två som från början tar på sig föräldraskapet också förblir barnets föräldrar.

Fru talman! Att vara förälder är underbart, och vi går inte ofta runt och tänker på hur föräldraskapet regleras juridiskt. Men det är mycket juridik, och så måste det också vara för barnets och föräldrarnas trygghet. Vårt ansvar som föräldrar är stort, och våra skyldigheter och rättigheter som föräldrar är många.

Presumtionsreglerna säger att två gifta föräldrar också är juridiska föräldrar. Är de inte gifta utan enbart sambor gäller inte detta. Vi moderater är av åsikten att presumtionsreglerna också ska gälla dessa föräldrar och dessa barn.

Den möjlighet som finns för sambor är att anmäla sitt föräldraskap till socialtjänsten, som sedan fastställer föräldraskapet. Detta upplever många som krångligt. Det är därför välkommet att processen nu förenklas så att anmälan kan göras digitalt. Men regeringens förslag är att detta först får göras efter att barnet fötts. Vi vill att denna möjlighet ska finnas redan före barnets födelse, så att det är klart att det är precis den här mamman och

mamman eller mamman och pappan som är barnets föräldrar när de välkomnar det nya livet på BB.

Vi har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att komma med ett sådant förslag, men detta har regeringen inte hörsammat. Därför gör vi i dag ett nytt tillkännagivande till regeringen om att man med digitala medel ska kunna anmäla sitt föräldraskap redan innan barnet är fött. Man ska få lov att känna att man är barnets föräldrar redan vid födelseögonblicket.

Fru talman! Jag vet att de förslag som också mina två föregående kollegor har talat om i dag firas av många i Sverige. Det är bra när lagen följer samhällsutvecklingen och ändras så att alla barn får samma trygghet oberoende av hur familjerna ser ut.

Det finns fortfarande delar av dagens proposition som vi moderater inte är nöjda med. Jag ser därför, fru talman, fram emot att inom en snar framtid få återkomma till denna kammare när regeringen, vilken det nu blir, levererar det som den inte klarat av att leverera i dagens proposition.

Anf. 14 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1. Reservation 1 är också ett avslag på hela förslaget och ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett nytt förslag som har ett barnperspektiv utifrån barnets bästa. Detta förslag saknar barnperspektiv och har inte tillkommit för barnets bästa.

För mig är det ganska enkelt. Mitt parti vill ha en lagstiftning som utgår från barnet. Det bästa för barnet är att föräldrar och biologiskt arv är klart när barnet föds.

De allra flesta barn är väntade och har planerats i många månader innan de föds. Varför tar man då i propositionen inte vara på den tiden så att frågan om föräldrar och biologiskt arv är löst innan barnet föds? För homosexuella kvinnor är planeringstiden om möjligt ännu längre, så varför tar denna proposition inte vara på den tiden? Oavsett hur barnet kommit till är det viktigt att detta är utrett innan barnet föds, så att så många som möjligt kan födas till en värld med två omhändertagande föräldrar. Denna proposition hindrar en sådan ordning. Hur kan man då stå här och kalla den för en modern lagstiftning?

Barnets rätt till föräldrar och barnets rätt till sitt biologiska arv är för mig självklara rättigheter som vi måste försvara. Det behöver inte stå i strid med att ha ett enkelt system.

Fru talman! Jag såg fram emot den här propositionen, då lagen sedan tidigare är föråldrad. Dagens system kom till under en tid när det var självklart att man var gift, och sammanboende som fick barn var undantag. De allra flesta följde mönstret att gifta sig innan barnet föddes, och då var presumtion av maken som far en given lösning. Detta behövde moderniseras för att passa dagens samhälle och dagens sätt leva.

Våra grannländer har sedan länge uppdaterat sina lagar och anpassat dem. Både Norge och Finland har en process som startar i deras motsvarighet till mödravården. De har enkla anmälningsförfaranden där barnets föräldrar enkelt registreras, och frågan om vem som blir förälder är för de allra flesta löst långt innan barnet föds. I Norge får också föräldrar gemensam vårdnad av gemensamma barn redan när barnet föds, helt i linje med vad jag och mitt parti vill ska gälla även i Sverige.

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Modernare regler för
bekräftelse av för-
äldraskap, faderskaps-
undersökningar och
för att åstadkomma
könsneutral föräldra-
skapspresumtion*

Fru talman! Jag såg den gällande lagstiftningen som ett golv som knappast kunde bli lägre, och då borde ju alla förändringar vara till det bättre. Tänk så fel man kan ha! Regeringen har med denna proposition lyckats gräva en källare. Man går helt enkelt åt fel håll. I stället för att bygga systemet tryggare för barnen bygger man in mer otrygghet. I stället för tidigare fastställda faderskap blir det ett senare fastställande. I stället för barnperspektiv har man ett vuxenperspektiv.

Fru talman! Regeringen har i den här propositionen gjort flera feltänk. Först och främst har de inte utgått från barnets behov av föräldrar och barnets rätt till sitt biologiska arv. I stället har regeringen utgått från vuxnas behov av en enkel lösning, dessutom på bekostnad av barnets rättigheter. Man har också helt utgått från dagens tillkrånglade system med socialtjänstens inblandning, även om man nu delvis har flyttat över detta till Skatteverket.

Eftersom hela propositionen har ett så genomgående tankefel går det inte att rätta till det genom enkla tillkännagivanden. Därför säger vi i stället: Gör om och gör rätt!

Den digitala möjligheten att registrera faderskap ska alltså gälla först efter att barnet fötts. Varför ska man vänta? Det kommer att innebära att fler ogifta väntar till efter barnets födelse, eftersom det blir det enkla sättet. Det är alltså direkt till skada för barnet jämfört med dagens system. Med dagens system kan socialtjänsten i alla fall inleda utredningen av faderskapet innan barnet föds. Det hindras med den nya lagen. Nu kommer i princip alla föräldrar att vänta på den enkla registreringen efter att barnet har fötts. Det är direkt skadligt eftersom barnets föräldrar blir klarlagda i ett senare skede.

Vi har ställt oss bakom ett tillkännagivande om ett tidigare digitalt förfarande, eftersom det trots allt är bättre än dagens system. Jag vill dock betona att vi helst hade sett ett helt annat system. Bara en förändring av det digitala förfarandet är enligt mig inte tillräckligt. Det är lite som att sätta plåster på ett öppet sår. Det är bättre än inget plåster alls, men det är inte bra.

Våra grannländer har löst registreringen av faderskap före barnets födelse på ett mycket bättre och smidigare sätt, och det borde faktiskt vi också kunna göra och flytta över den vanliga registreringen till mödravården.

Det krångliga system vi har i Sverige, där socialen ska utreda faderskapet även när det är uppenbart, är också grunden till att efterfrågan på en förändring av lagen är så stor i Sverige. När nu förändringen är till det sämre bör riksdagen säga ifrån.

I dag står jag upp för barns rätt till föräldrar när de föds. Tyvärr verkar mitt parti vara helt ensamt om att värna den rätten på riktigt.

Anf. 15 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Äntligen tar vi steg framåt, steg som gör att fler barn får två vårdnadshavare från födseln. Vi får också en enklare bekräftelse av föräldraskap när föräldrarna inte är gifta. Men vi kommer fortfarande att ha väldigt många barn i Sverige som föds utan två vårdnadshavare, för det är fortfarande en väldigt stor andel barn som föds utanför äktenskapet.

Vi saknar i den digitala bekräftelsen att den inte kan ske före barnets födelse men också att föräldrarna inte per automatik får gemensam vårdnad.

Vi har väntat länge. Det här är några steg framåt, men vi behöver ta fler steg. Barn har rätt till två vårdnadshavare.

Betänkandet innehåller ett förslag till tillkännagivande som bland annat bygger på Centerpartiets förslag och som mina kollegor har varit inne på: Vi måste bekräfta föräldraskapet före barnets födelse för att barnet ska ha två vårdnadshavare från första början.

Om man beskriver hur krångligt det är handlar det mer om att man inte har viljan att ta steget framåt. Vill man kan man ta sig förbi de eventuella krångligheter detta skulle kunna innebära.

Eftersom vi vill att alla barn ska ha två vårdnadshavare från första början vill vi att även sambor automatiskt ska presumeras. Det ska inte enbart handla om att två föräldrar är gifta. Då närmar vi oss att de allra flesta barn har två vårdnadshavare från första början.

Dagens lagstiftning bygger fortfarande på att det handlar om en man och en kvinna och att de är gifta. Allt annat är någonting annat. För mig är det helt oförståeligt att det fortfarande ska vara så. Vi måste våga se att det är barn och föräldrar.

Barn har rätt till sitt ursprung. Därför är det viktigt för mig att man dokumenterar kopplingen också i de fall där det biologiska föräldraskapet inte är detsamma som det juridiska föräldraskapet. Med det inte sagt att något av det är mindre värt än det andra. Allt är lika mycket värt för barnet.

De hävanderegler som föreslås i betänkandet kommer att skapa en osäkerhet för många barn. Det finns en utredning som ska se över detta, men då förstår inte jag varför man måste gå vidare och införa fler hävanderegler innan man har utrett om de som finns är rätt. Gör det först, så kan vi sedan ha hävanderegler i så fall. De hävanderegler som nu föreslås riskerar att göra så att barn som kanske är tio år förlorar sin ena vårdnadshavare därför att föräldrarna i en separation hamnar i en konflikt och då hävdar att man häver föräldraskapet. Då försvinner också vårdnadshavaren. Det är för mig inte ett barnperspektiv. Föräldraskap är så mycket mer än genetik.

Fru talman! Familjerättslagstiftningen och föräldrabalken är ett lapp-täcke. Det ska komma en utredning om ett år som ska ta ett helhetsperspektiv. Jag hoppas verkligen att den utredningen orkar lyfta blicken så att vi utgår från barnets perspektiv och barnets rätt till sina biologiska föräldrar, juridiska föräldrar och sociala föräldrar. Jag kommer att följa det arbetet. Vi måste bort från att normen är man, kvinna och gift. Den ska utgå från barnet.

Fru talman! Vi har som sagt tagit steg framåt i betänkandet. Det är enklare med ett digitalt bekräftande av föräldraskap, men jag saknar att det inte sker före barnets födelse. Det är bra att även personer som har ett registrerat partnerskap automatiskt blir presumerade, men jag vill se att det även gäller sambor. Då når vi fler barn.

Jag vill också i det här sammanhanget säga att det finns föräldrar som väljer att skaffa barn på egen hand. Det är inte heller fel ur ett barnperspektiv. Även en ensam förälder är bra för barnet, under förutsättning att barnet är älskat och har rätt till sitt ursprung.

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Modernare regler för
bekräftelse av för-
äldraskap, faderskaps-
undersökningar och
för att åstadkomma
könsneutral föräldra-
skapspresumtion*

Fru talman! Jag vill yrka bifall till det tillkännagivande som föreslås vad gäller bekräftelse före barnets födelse. Jag står självklart bakom Centerpartiets samtliga reservationer men yrkar bifall endast till reservation nummer 2.

Anf. 16 JON THORBJÖRNSON (V):

Fru talman! I propositionen föreslås att föräldraskap ska presumeras i fler fall än i dag, vilket innebär att regleringen blir könsneutral och jämlik. Om modern vid barnets födelse är gift eller registrerad partner med en kvinna ska kvinnan automatiskt anses som barnets förälder. Motsvarande ska gälla för faderskap eller moderskap för gifta par där en av makarna eller båda har ändrat könstillhörighet.

I propositionen föreslås vidare att reglerna om bekräftelse av föräldraskap ska moderniseras och förenklas. Ogifta föräldrar som är myndiga och folkbokförda i Sverige ska ha möjlighet att digitalt bekräfta ett föräldraskap utan socialnämndens medverkan.

Därutöver föreslår regeringen att regleringen av faderskapsundersökningar ska moderniseras i syfte att göra den tydligare och mer rättsäker. Regleringen görs teknikneutral, och förutsättningarna för domstol att besluta om rättsgenetisk undersökning med hjälp av vävnad från en avliden man regleras särskilt.

I propositionen föreslår regeringen lagändringar i syfte att med utgångspunkt i barnets bästa göra den föräldraskapsrättsliga regleringen mer modern, jämlik och ändamålsenlig. Vänsterpartiet anser att regeringens förslag i huvudsak är välgrundade.

Fru talman! Vi är dock i likhet med RFSL kritiska till propositionens förslag om hävande av ett presumerat föräldraskap. Förslaget innebär att de regler om hävande av presumerade faderskap som infördes den 1 januari 2019 nu utvidgas till att omfatta alla gifta par.

Sedan den 1 januari 2019 kan ett presumerat faderskap hävas om barnet kommit till efter insemination i hemmet med donerade spermier, efter assisterad befruktning vid en klinik utomlands som inte är behörig eller vid en klinik utomlands med donerade spermier från anonyma donatorer. Faderskapet kan också hävas om samtycke inte skett på korrekt sätt inför assisterad befruktning. I och med att dessa nya hävanderegler infördes har utredningen som föregick denna proposition sett sig tvungen att förhålla sig till detta och föreslå att samma hävanderegler ska gälla för alla gifta par. Det är beklagligt.

Fru talman! Då föräldraskap och faderskap kommer att presumeras automatiskt för alla gifta par kommer detta i vissa fall att ske felaktigt och därmed kunna komma att hävas i framtiden. Det försätter både barn och föräldrar i en osäker situation, då det till exempel vid en konfliktfylld skilsmässa finns möjlighet för den som inte har fött barnet att häva presumtionen och lämna föräldern som fött barnet ensam i sitt föräldraskap.

De föräldrar som känner till dessa regler kommer att kunna säkra upp sin situation genom att genomgå en adoptionsprocess, men de flesta kommer inte att känna till hur reglerna ser ut och därmed hamna i osäkra situationer. Det blir ett ojämnt system, där föräldrar med rätt resurser kommer att vara säkra i sitt föräldraskap medan andra ovetandes har presumerats felaktigt.

Samkönade par och par där någon har ändrat juridiskt kön behöver i större utsträckning än andra par donerade könsceller för att bli gravida, och därför riskerar barn i regnbågsfamiljer att drabbas hårdare än andra barn av de nya reglerna. Det kan aldrig vara förenligt med en princip om barnets bästa att ge barn ett bristande rättsligt skydd som innebär att ett barn i vissa fall när som helst kan bli av med den förälder som inte har fött barnet. Barn har rätt till båda sina föräldrar.

Fru talman! RFSL anser i sitt remissvar att det förhållandet att ett barn har tillkommit genom heminsemination eller assisterad befruktning med okänd donator inte bör utgöra grund för att häva ett föräldraskap, varför förslaget inte bör genomföras i denna del, och motsvarande grund för hävande av faderskap bör tas bort. Enligt RFSL kommer andelen presumerade föräldraskap som riskerar att hävas att vara större för samkönade par och andra hbtq-par som behöver donerade könsceller för att kunna få barn, vilket innebär att barn till olikkönade par får tryggare rättsliga familjeband än barn till samkönade föräldrar.

Mot bakgrund av de farhågor och den problematik som RFSL lyfter fram bör reglerna för hävande av ett presumerat föräldraskap utredas närmare.

Jag yrkar härmed bifall till reservation 3 – jag hoppas att det var rätt.

Anf. 17 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Det finns olika sätt att se på föräldraskap, men de flesta delar förhoppningen att de egna barnen ska bli trygga individer som känner att de kan påverka sina egna liv och förverkliga sina drömmar. Många olika saker påverkar ett barns utveckling: familj, skola, kompisar, kultur och samhälle liksom medfödda egenskaper.

De flesta forskare tycks vara överens om att den tidiga nära relationen till föräldrarna är särskilt betydelsefull. I samspelet med dem formar barnet bilden av sig själv och andra. Här läggs grunden för en utvecklingsprocess som fortsätter hela livet.

Jag menar att de viktigaste egenskaperna som en förälder kan och bör ha är att ge kärlek och omtanke men även att kunna sätta barnets behov före sina egna behov. Gör man det kommer tryggheten för barnet och tryggheten i den egna personen att skapas i unga år, och det bär man med sig hela livet.

I dag kan man bli förälder på lite olika sätt, men det förändrar inte behovet av föräldern för barnet. Vi som lagstiftare kan aldrig lagstifta fram kärlek eller osjälviskhet, utan det kan bara komma från föräldrarna själva. Dock tror jag att vi kan bidra med tryggheten. Barn måste kunna lita på att deras värld med de viktiga personerna i deras liv inte kan förändras eller att föräldrarna kan ryckas ifrån dem på ett alltför enkelt sätt. Våra lagar måste förändras och svara upp mot den situation vi har, och det gäller inte minst våra familjesituationer och hur vi som föräldrar ska betraktas.

Det finns ett antal förslag i denna proposition som vi kristdemokrater anser är bra och gynnsamma för alla parter, både föräldrar och barn.

Vid ett barns födelse ska föräldraskap i fler fall än i dag presumeras, alltså tas för givna. Detta leder till att regleringen blir mer könsneutral och jämlik. Som jag ser det blir det en tryggare start för barnet.

Bekräftelse av föräldraskap ska förenklas så att ogifta föräldrar som är myndiga och folkbokförda i Sverige ska ha möjlighet att efter barnets födelse digitalt bekräfta ett föräldraskap utan socialnämndens medverkan. Vi kristdemokrater tycker att man ska kunna göra detta även innan barnets födelse, och det finns ett tillkännagivande om detta som vi hoppas att regeringen ska återkomma om så fort som möjligt. Men det här är i alla fall ett steg i rätt riktning.

Vi har synpunkter. Det pågår ett antal utredningar, och en utredning som heter En föräldraskapsrättslig lagstiftning för alla ska vara klar den 21 juni 2022. Jag tror att den kommer att göra att vi får ta nya beslut och även kanske ändra de beslut som vi fattar i och med denna proposition i dag. I mitt tycke hade det varit bättre att vänta så att man fick en helhetsbild och sedan fatta beslut om alla förändringar i ett beslut. Nu lappar och lagar vi i en lagstiftning som i övrigt måste moderniseras.

Som vi skriver i reservationen om begränsning av möjligheten att häva vissa presumerade föräldraskap anser vi att den nya kategorin av presumerade föräldraskap inte ska kunna hävas på grunden att barnet har tillkommit genom en heminsemination eller genom assisterad befruktning vid en klinik utomlands med en anonym donator. Vi anser att det inte är en tillfredsställande ordning för framtiden eftersom andelen presumerade föräldraskap som riskerar att hävas kommer att vara större för samkönade par och andra hbtq-par som behöver donerade könsceller för att kunna få barn.

Eftersträvanvärt måste vara att utifrån barnet och barnets situation skapa en så trygg situation som möjligt oavsett föräldrabilden. Därför återgår jag till det som vi som lagstiftare kan göra: Vi kan skapa en möjlighet till trygghet.

Därför yrkar jag bifall till reservation nummer 3.

Anf. 18 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Att skaffa barn är ett stort beslut. I de allra flesta fall tas det gemensamt av de blivande föräldrarna. De blivande föräldrarna gör ingen skillnad på om de råkar vara en mamma och en pappa eller två mammor eller på om de är gifta eller om de är sambor. Men lagen gör skillnad. Är föräldrarna en man och en kvinna som är gifta antas mannen per automatik vara vårdnadshavare nummer två. Är man två kvinnor som är gifta eller registrerade partner antas man inte vara det. Är man inte gifta behöver man ganska kort efter födseln besöka socialkontoret för att bekräfta att man åtar sig ansvaret som vårdnadshavare, vilket är något som man oftast redan bestämde när man fattade beslutet om att skaffa barn.

Många vittnar om att man vid tillfället för bekräftelse av faderskapet, som vi har i dagsläget, ofta utgår från att det är en man och en kvinna som skaffar barn och att föräldrarna också utsätts för ganska könsstereotypa frågor, till exempel om mannen har varit bortrest vid konceptionstillfället. Kvinnan får inte samma fråga.

I dag tar vi ett stort steg framåt i dessa frågor. Reglerna kommer att bli enklare och könsneutrala. Föräldraskap kommer framöver att tas för givet även då två kvinnor som är gifta eller registrerade partner skaffar barn. Det kommer även att gälla för faderskap eller moderskap för gifta par där någon av makarna har ändrat könstillhörighet.

Det kommer att bli möjligt att slippa resan till socialkontoret, och i stället blir det möjligt att digitalt bekräfta föräldraskapet utan socialnämndens medverkan. Även bestämmelserna om faderskapsutredningar moderniseras.

Allt det här är bra, men Liberalerna skulle vilja se ytterligare förändringar.

Ett mycket stort antal barn föds inom samboförhållanden. I ett modernt och jämställt samhälle är det svårt att motivera varför sådana förhållanden ska särbehandlas i fråga om föräldraskapspresumtion jämfört med äktenskap och registrerade partnerskap. Det bör utredas vidare, och förslag som gör det möjligt att utvidga föräldraskapspresumtionen för att även gälla sambor bör läggas fram till riksdagen.

Fru talman! I januari 2019 tillkom nya grunder för att häva ett presumerat faderskap i fall där donerade spermier har använts. Genom lagförslagen i detta lagstiftningsärende kommer samma förutsättningar för hävande att gälla för den nya kategorin av presumerade föräldraskap. Det kan innebära att barn till olikkönade par får tryggare rättsliga familjeband än barn till samkönade föräldrar. Utifrån det är det positivt att regeringen har gett utredningen En föräldraskapsrättslig lagstiftning för alla i uppdrag att se över regelverket för hävande av föräldraskap.

Vi anser att den nya kategorin av presumerade föräldraskap inte ska kunna hävas på grunden att barnet har tillkommit genom en heminsemination eller genom assisterad befruktning vid en klinik utomlands med en anonym donator. Eftersom lagstiftningen givetvis bör vara enhetlig för alla bör en harmonisering genomföras på så sätt att hävandereglererna för presumerade faderskap ändras i samma riktning. Därför vill jag yrka bifall till reservation nummer 5.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 9 Löneutmätning och digitala ansökningar i utsökningsförfarandet

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU21

Löneutmätning och digitala ansökningar i utsökningsförfarandet (prop. 2020/21:161)
föredrogs.

Anf. 19 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Den som är försatt i skuld är icke fri. Frasen som den socialdemokratiska politikern Ernst Wigforss myntade i början av 1930-talet har säkert uttalats ett antal gånger i den här kammaren, men den tål att upprepas.

Överskuldsättningen i Sverige växer. Jämfört med våra nordiska grannländer tar vi en osmickrande första plats även i den här grenen, och den största ökningen härrör från konsumtionslån, spelmissbruk och skadliga snabbblån med höga kostnader.

När någon hamnar på obestånd och skulderna går till Kronofogden för indrivning och till och med så långt som till löneutmätning ska det inte tas

Prot. 2020/21:145
21 juni

Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumtion

Löneutmätning och digitala ansökningar i utsökningsförfarandet

alltför lättvindigt. Samtidigt som det ska finnas motivation för den enskilde att ta sig ur sin situation, och samtidigt som tidiga åtgärder för att förhindra att människor hamnar i överskuldsättning är viktiga, måste det också finnas en balans mellan detta och intresset för borgenären att få det som den har laglig rätt till. Det är inte rimligt att det är alltför lätt att bli av med skulder som man själv tillskansat sig, och den man är skyldig måste också kunna få upprättelse.

Borgenären, alltså den som väntar på pengar, kan vara staten. Då är det allas våra gemensamma pengar det handlar om. Det kan också vara ett företag eller en privatperson. Kanske är det ett brottsoffer som väntar på skadestånd. Det är därför av yttersta vikt att båda dessa aspekter läggs i vågskålen när man diskuterar förändringar i regelverket för löneutmätning.

Regeringen föreslår nu flera ändringar i utsökningsbalken i syfte att underlätta situationen för gäldenärer som har löneutmätning och att effektivisera utsökningsförfarandet. Det belopp som en gäldenär får behålla vid löneutmätning ska höjas för barnfamiljer. Omkring 162 000 barn lever i dag i överskuldssatta hushåll. Andelen barn i hushåll med löneutmätning har förvisso minskat något de senaste två åren, men samtidigt har antalet barn i hushåll med skuldsanering ökat.

Barn ska inte komma i kläm, och åtgärder för att stärka barns rättigheter är viktiga. Att höja det belopp som en gäldenär med barn får behålla är positivt för de barn som är utsatta för att leva under knappa förhållanden. Det är inte barnen som ska drabbas när föräldrarna försätter sig i ekonomiska svårigheter. Därför är Sverigedemokraterna positiva till förslag som underlättar för barn till skuldsatta föräldrar. Vi välkomnar regeringens förslag om förändringar i förbehållsbeloppet för barnfamiljer.

För den som inte har försörjningsansvar för barn bör fokus dock ligga på att återbetalningsgraden ska vara hög och att borgenären ska få så mycket tillbaka som möjligt. Därför finns inte skäl att göra det enklare att få anstånd med betalningen under löneutmätning mer än en gång, som regeringen föreslår. Dels innebär fler anstånd att det tar längre tid för borgenärer att få full betalning för sina fordringar, dels fördröjer anstånd förloppet och hindrar gäldenären från att återgå till en normal livsföring. Detta är negativt för gäldenären själv men också för de barn som lever i överskuldssatta hushåll.

Fru talman! Man ska göra rätt för sig. Det har alltid ansetts självklart för majoriteten av befolkningen att man sköter sig, betalar sina räkningar i tid och inte belastar det allmänna i onödan. Olika orsaker, ofta psykisk ohälsa, kan dock göra att man försätter sig i osund skuldsättning. När det sker måste utgångspunkten alltid vara att man ska betala tillbaka, att man ska göra rätt för sig. Därför är övriga lättnader i regeringens förslag tillräckliga för att skydda barn och ge den skuldsatte motivation. Eventuella anstånd ska fortsätta att vara korta och tillämpas restriktivt i samband med löneutmätning.

Den som är försatt i skuld är icke fri.

Anf. 20 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Just nu debatterar civilutskottet alltså en proposition med namnet *Löneutmätning och digitala ansökningar i utsökningsförfarandet*. Det låter kanske inte särskilt attraktivt, men bakom namnet döljer sig en politik som är väldigt viktig för många människors vardagsekonomi.

Lagändringarna som föreslås i propositionen innebär att vi kan underlätta situationen för gäldenärer som har en pågående löneutmätning. Det gör vi genom att se till att förbehållsbeloppet för en barnfamilj som befinner sig i denna situation faktiskt kan höjas. Bakgrunden är relativt enkel. Omkostnader för barn är olika stora i olika åldrar. En 7-åring behöver mat, kläder och kanske en summa till fritidsaktiviteter. Men omkostnaderna för en 17-åring är däremot högre. 17-åringen kanske behöver ta körkort. 17-åringen kan också länsa din kyl, din frys och ditt skafferi betydligt snabbare än yngre barn gör. Det vet alla som har en 17-åring hemma eller i sin närhet.

Det finns i dag bara två referensramar när det gäller ålderskategorier. I och med den här propositionen ökar vi det till fyra ålderskategorier. Ändringen, höjningen av förbehållsbeloppet, föreslås träda i kraft den 1 juni 2022.

Utsökningsförfarandet ska också bli smidigare, då man kan lämna in en digital ansökan till Kronofogden från och med den 1 augusti i år.

Fru talman! Livet kan ibland vara oförutsägbart. Det har inte minst den fruktansvärda pandemi som vi genomlevt och fortfarande genomlever visat oss. Den här propositionen gör det möjligt för en gäldenär att få anstånd med betalningen mer än en gång. Det gör att man kan få en mer dräglig vardag. Det kan till exempel gälla om man är allvarligt sjuk i postcovid eller om man har råkat ut för en olycka. Om det inträffar kan man behöva en ventil för att få ett drägligt levnadsförhållande.

Det handlar inte om lyx. En gäldenär kan inte hävda anstånd med anledning av att hen vill åka på en semesterresa. Det handlar helt enkelt om att försäkra personen rimliga levnadsvillkor till dess denna person har kommit på fötter igen. Och hänsyn till personliga och ekonomiska förutsättningar för den personen i enskilda situationer, som vi hanterar här, ska gälla. Det handlar inte om ifall man har fått anstånd tidigare eller inte.

I den här salen bör målet vara att lagstifta med hänsyn till människor. Vi socialdemokrater vill se till människors skäl och livssituation och inte till en siffra när det gäller om anståndet ska beviljas.

Med detta sagt vill jag noga poängtera att det inte utesluter att man i denna bedömning väger in faktorer om hur länge löneutmätningen har pågått eller kan tänkas pågå. Behovet av anstånd bör vara större om löneutmätningen har pågått under längre tid eller om motsvarande förhållande gäller. Även sådana omständigheter ska alltså vägas in, vilket flera remissinstanser, bland annat två hovrätter, också har angett som klokt.

Fru talman! Det är inte lätt att leva under en löneutmätning. Det är speciellt inte lätt om man är en barnfamilj. Jag är därför glad att civiluskottet i dag är enigt om att kunna höja förbehållsbeloppet för barnfamiljer och anpassa detta efter barnens ålder. Det känns också tryggt att ge gäldenärerna möjlighet till anstånd om en sjukdom eller olycka inträffar som gör att livet tar en annan riktning än man tänkt sig.

Med anledning av det jag nu anfört yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och till regeringens proposition och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 10 Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplanläggning

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU22

Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplanläggning
(prop. 2020/21:131)
föredrogs.

Anf. 21 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Den här propositionen har vi väntat på. Den syftar till att ta ett litet steg för att förenkla förutsättningarna för enskilda att delta i framtagandet av en detaljplan. Det här är en konsekvens av ett moderat tillkännagivande från förra mandatperioden. Vi har alltså även på den här punkten tillsammans med våra borgerliga kollegor drivit regeringen fram för oss. Och nu har de äntligen kommit fram med den här propositionen.

Men – och det är ett stort men – i grunden löser det inte det problem som vi ofta ser i samhället när det kommer till styrkeförhållandet mellan å ena sidan det allmänna och å andra sidan den enskilde. Då pratar jag om den enskilde markägare som vill förverkliga en dröm och bygga ett hus åt sig själv eller kanske åt någon annan.

Problemet med hur den svenska lagstiftningen är konstruerad är att det allmänna har en mycket långtgående rätt att utanför detaljplanlagt område, det vill säga oplanerad mark, säga nej på mycket lösa grunder till den som har en dröm om att få uppföra ett bostadshus åt sig själv eller någon annan. Detta är, menar vi moderater, en partsobalans till den enskildes nackdel. Det skapar en svag ställning för den enskilde som vill bygga och skapa välbefinnande här i landet.

Vi har försökt att göra något åt det, och det är detta problem som vi adresserar i den följdmotion som vi kanske hade kunnat få en majoritet för, fru talman, om det inte hade varit för januariavtalet. Jag uppfattar att det i grunden finns en majoritet i kammaren för den idé som vi presenterar i vår motion. Men vissa partier har av omsorg för det nu fallna januariavtalet ändå valt att inte stödja motionen. Motionen biträds just nu av Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Min bedömning, fru talman, är att även Liberalerna och Centerpartiet i grunden tycker att det här hade varit ett steg i rätt riktning. De får naturligtvis redogöra för det själva, men det är så jag har uppfattat dem i den bostadspolitiska debatten.

Det här hade varit ett viktigt steg för alla oss som tror att äganderätten är viktig och att inte bara ha den på ett papper utan att människor också ska kunna utöva den i praktiken. Vad är äganderätten värd om det allmänna i varje givet läge och utan att anföra några särskilda skäl kan säga nej till den som vill bygga utanför detaljplanlagt område? Om man inte kan använda marken till någonting är den inte värd särskilt mycket.

Fru talman! Jag tänkte inte orda särskilt länge, utan jag vill yrka bifall till vår följdmotion och beklaga att januariavtalet av allt att döma har stått i vägen för en konstruktiv idé och att en potentiellt god reform för att bättre balansera styrkeförhållandet mellan det allmänna och de enskilda tyvärr ser ut att gå i stöpet. Men vi får helt enkelt återkomma i frågan när de parlamentariska förutsättningarna nu ser något förändrade ut.

Jag yrkar bifall till den moderata reservationen, det vill säga reservation 2.

Anf. 22 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är regeringens förslag som Sverigedemokraterna har stått bakom väldigt länge, det vill säga möjligheten till egna planprocesser vid ett planerat byggande. Man ska inte behöva vänta på att kommunen är med och skapar möjligheter för att man ska kunna bygga en bostad inom bland annat detaljplanerade områden.

Det här skulle möjliggöra snabbare planprocesser eftersom man kan ta privata initiativ och då planintressenten kan påbörja arbetet innan kommunen jobbar med området. Det skulle ge många positiva effekter genom att planprocessen kan kortas ned. Det är en viktig bit i att både öka förutsättningarna för byggande och snabba på byggprocesserna. Det möjliggör också byggande där kommunen inte har planer i dag.

Vidare stöder vi det förslag som innebär att mindre byggprojekt för småhusbyggande möjliggörs även utanför detaljplanlagt område. En fastighetsägare ska alltså kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplane-förfarande om det inte står i strid med en översiktsplan som kommunen gör en bedömning av. Det här skulle såklart möjliggöra ett utökat byggande även i områden där det inte finns planer i dag. Det är ett mycket gott förslag för att ge fler intressenter möjlighet att vara med och bidra till det ökade byggandet generellt sett, något som Sverige behöver i dag. Det ger också den enskilde möjlighet att förverkliga sina drömmar.

Med dessa ord, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 2 som Sverigedemokraterna står bakom tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna.

Anf. 23 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Som nation är vi i stort behov av att bygga fler bostäder i Sverige. Man kan givetvis diskutera problematiken och ha olika åsikter om varför inte fler bostäder byggs, men en av orsakerna är helt klart att planberedskapen och resurserna i Sveriges kommuner för att ta fram nya planer inte räcker till, och det utgör en begränsande faktor.

Med detta sagt ställer vi kristdemokrater oss positiva till flera av regeringens förslag som läggs på riksdagens bord i dag med anledning av den privata initiativrätten. Syftet med de nya reglerna är att få snabbare planprocesser och att planintressenten ska kunna ta fram underlag innan kommunen börjar planläggningen.

En del av innehållet är att kommunen ska redovisa vilket planeringsunderlag som kan behövas vid en detaljplanläggning om någon, en så kallad planintressent, tar ett privat initiativ till planläggning. Planintressenten ska under vissa förutsättningar kunna begära att länsstyrelsen yttrar sig om vilket planeringsunderlag som kan behövas för att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till hur planläggningen förhåller sig till de intressen som länsstyrelsen har tillsyn över. Det ska framgå att de underlag som behövs när en detaljplan tas fram även får tas fram av någon annan än kommunen.

Vi tror att dessa tre delar kommer att förenkla och om möjligt skapa fler planer i kommunerna. Då måste kommunerna också våga släppa in en planintressent som kan göra en del av jobbet och på så sätt underlätta arbetsbördan för kommunerna.

Vi som riksdag behöver dock göra mer för att hjälpa kommunerna att öka antalet planer som tas fram varje år. Det kan vi till exempel göra genom att stimulera kommuner att öka antalet planer som görs. De som lyckas bra får ett stimulansbidrag ifrån staten och behöver därmed inte ta hela den ekonomiska bördan.

Utifrån diskussioner med rätt många kommuner framgår att prioriteringen av projekt alltför ofta utgörs av förtätning av centralorten eller ett större område som ligger i anslutning till centralorten. Att kunna komma så högt upp i kommunernas prioritering att ett småhusområde blir planlagt är en unik företeelse i Sverige i dag. Allt som oftast blir det bara styckewis byggda småhustomter.

Vi som medborgarnas främsta företrädare måste ta på oss rollen och ansvaret att bygga utifrån det behov som finns. Sju av tio vill bo i eget ägt boende, och därmed borde vi ta ett större omtag för att förverkliga denna dröm för fler och det behov som finns runt om i Sverige.

Vi vill framhålla att Sveriges kommuner har ett stort ansvar. Det kommunala planmonopolet förpliktar. Det är inte något som bara ska vara roligt att ha, utan man ska agera utifrån medborgarnas behov och önskemål. Det är av yttersta vikt att planläggningen i kommunerna prioriteras så att planprocesser kan startas och genomföras i den takt och på det vis som fastighetsägare, byggherrar och andra initiativtagare önskar.

Vi menar även att rättigheterna för dem som önskar bygga småhus bör stärkas ytterligare i relation till kommunen. När det rör sig om mindre projekt anser vi att en fastighetsägare ska kunna kräva att kommunen inleder ett detaljplaneförfarande om detta inte står i strid med översiktsplanen och kommunen anser att det krävs för att bygglov för småhus ska kunna ges.

Om riksdagen bifaller reservationen vore det en liten del på vägen för att vi ska kunna bygga fler småhus i Sverige. Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

Anf. 24 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU22. Regeringen föreslår här att en privat initiativrätt införs vid detaljplanehandläggning. Det innebär i korthet att om en kommun lämnar ett positivt planbesked enligt plan- och bygglagen kan en fastighetsägare, en byggherre eller någon annan som tagit initiativ till planläggning börja ta fram planeringsunderlag. Kommunen ska då redovisa vilket planeringsunderlag som kan förväntas behövas. Kommunen ska dock ha kvar ansvaret för att säkerställa att underlaget visar planeringsföresättningar på ett korrekt och tillförlitligt sätt. Syftet med förslaget är att snabba på planprocesser genom att planintressenter ska kunna påbörja arbetet med att ta fram planeringsunderlag innan kommunen har möjlighet att påbörja planläggningen.

Vi socialdemokrater tycker att det här är ett balanserat förslag. Å ena sidan ges planintressenter ett större inflytande över planprocessen. Samtidigt kan de komplettera kommunens arbete. Å andra sidan bibehålls kommunens planmonopol, vilket är ett viktigt demokratiskt instrument för att kommunerna ska kunna axla det ansvar för bostadsförsörjning, infrastruktur, kommunal och allmän service med mera som åligger en kommun.

Fru talman! Jag vill återigen yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU22.

Prot. 2020/21:145
21 juni

Anf. 25 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Under förmiddagen gjorde Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna gemensam sak med Vänsterpartiet för att stoppa det som Vänsterpartiet beskriver som marknadshyror men som är ett nödvändigt steg för att med början i de nya bostäder som tillkommer från den 1 juli 2022 ge fastighetsägare möjlighet att förhandla hyran direkt med den presumtive hyresgästen.

Företrädare för samtliga dessa tre partier har möjlighet att ta replik på mig i den här debatten. Min fråga till er, speciellt inom Moderaterna och Kristdemokraterna, som vi stridit axel mot axel med i den här frågan, är: När kommer nästa chans att bryta upp motståndet mot de strikt reglerade hyror som vi har och som hämmar bostadsbyggandet? Nu och under det kommande året hade vi chansen att göra något som det nu riskerar att dröja decennier innan vi kan uppbåda ett stöd för här i Sveriges riksdag.

Ansvaret vilar tungt på Carl-Oskar Bohlin och Larry Söder, som nu har kroat arm med Momodou Malcolm Jallow för att stoppa flera reformer, inte bara den här. Punkt 44 i januariavtalet innehåller inte bara fri hyressättning, utan också en rättvisare förhandlingsmodell där inte en part i praktiken har vetorätt. Det och en hyressättning i det befintliga beståndet där attraktivitet och efterfrågan speglas bättre skjuts nu på en osäker framtid. Det om detta, fru talman!

Det är bland annat för att Centerpartiet drivit på som vi har att ta ställning till förslag om privat initiativrätt i dag. Det finns också inskrivet i januariavtalet, som bekant. Men redan 2015 gjordes ett tillkännagivande som Socialdemokraterna och Miljöpartiet då reserverade sig emot. Vi vill undanröja hinder mot att det byggs. Ett sådant är kommunernas senfärdighet när det gäller att själva besluta om och genomföra en planprocess.

Äntligen, och kanske speciellt i dag, har bostadspolitiken blivit en huvudfråga i Sverige. Vi har en bostadsbrist som drabbar unga, nyanlända, barnfamiljer, arbetssökande och studenter men också äldre personer. I olika skeden av livet behövs en bostad, och då kan ett nytt område i din kommun erbjuda just detta. Byggföretagen vet om det här och vill så fort som möjligt komma igång med planläggning när de har ett avtal färdigt med en markägare. Det får inte vara så att senfärdighet eller brist på resurser i kommunen hindrar dem från att göra det som de inom företaget anser sig ha kunskap och kapacitet till att göra.

Fru talman! Samtidigt värnar vi i Centerpartiet det lokala inflytandet och den öppna demokratiska processen. Ytterst är det medborgarna i en kommun som bestämmer var det får lov att byggas – inte lokala opinioner, utan alla genom sina folkvalda politiker. Därför, fru talman, tycker vi att det är väl avvägda förslag som presenteras här. De ger ökad frihet utan att inskränka kommunernas självstyrelse.

Men alla kommuner har inte lika förutsättningar. Samhällets förmåga att utarbeta planer ökar om fler kan vara med och göra jobbet när planköer bildas i expansiva kommuner. Planköer kan också uppstå i små kommuner där det inte byggs så mycket, eftersom planprocesser inte är så vanliga och det därför saknas personal på plankontoren.

*Privat initiativrätt –
planintressentens
medverkan vid detalj-
planläggning*

Det går snabbare – i många fall kanske det också blir bättre – om byggföretaget och de konsulter de anlitar gör jobbet och kommunen nöjer sig med att fatta de demokratiska beslut som de har fått kommuninvånarnas mandat att fatta – till att börja med att besluta om ett planbesked. Det finns naturligtvis ingen anledning att inleda ett arbete som sedan visar sig vara förgäves. Men ett initiativ måste vid en förfrågan från en intressent tas upp till behandling i kommunen med ett beslut som följd. Vid ett positivt sådant ska det omedelbart kunna leda till att arbetet kommer igång och att kommunen är tydlig med vilket underlag som behövs inför samrådet och för ett antagande i kommunfullmäktige.

Dialogen med medborgarna via samråd och utställning måste fortsatt vara kommunens ansvar. Inte heller den får fördröjas. Om samrådet sedan leder till att planen måste förändras blir det planintressentens – företagens, initiativtagarens – arbete att göra detta. Men beslutet om antagande är naturligtvis också de folkvaldas arbete.

Det är också värdefullt att planintressenten inte blir beroende av kommunen när det gäller att begära in yttranden från länsstyrelsen. Annars skulle man riskera att få en visklek mellan intressenten, kommunen och länsstyrelsen, vilket lätt leder till missförstånd och förseningar av projektet.

Fru talman! Centerpartiet ställer sig bakom förslagen som helhet, men eftersom det är vårt eget förslag som nu genomförs har vi en del synpunkter på detaljer. Vi vill mer.

Moderaterna vill att rättigheterna för dem som bygger småhus stärks. Vi instämmer, speciellt om det gäller utanför detaljplanlagda områden, på landsbygd och i orter. Vi tycker däremot inte att det måste ske genom en begäran om planläggning, en uppfattning som Carl-Oskar Bohlin företräder. Enligt oss ska det kunna ske genom ett enkelt bygglov, eller kanske ännu enklare än så – genom ett startbesked.

Vi anser att kraven ska ställas lägre för att en detaljplan ska utarbetas. Om det gäller flera hus ska en sådan process inte behövas. Gäller det enstaka hus går vi i vår bostadspolitiska motion så långt att vi vill att det endast ska krävas en bygganmälan om det gäller enstaka småhus utanför detaljplanlagt område. Kommuner ska i sin översiktsplan kunna peka ut inom vilka områden bygglov krävs och var det krävs detaljplaner. Det här har vi gett uttryck för i vårt särskilda yttrande, som vi hänvisar till när vi yrkar bifall till betänkandet.

Anf. 26 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! I dag tar det alldeles för lång tid från det att en byggaktör får ett positivt planbesked till dess att den som ska flytta in i bostaden kan sätta nyckeln i dörren. Omfattande regelförenklingar behövs för att korta ned den här processen. Om vi förenklar reglerna kommer det inte bara att göra processerna snabbare, utan det kommer också att göra det billigare att bygga bostäder.

Genom januariavtalet har vi förhandlat fram flera regelförenklingar inom planprocessen. En sådan är just privat initiativrätt, som ger byggaktörer möjlighet att påskynda processen genom att ta fram ett planeringsunderlag. Det är ett bra och positivt steg i rätt riktning. Men mycket mer behövs. Det har vi också utvecklat i ett särskilt yttrande.

Vi i Liberalerna har ett antal förslag för att det ska bli enklare, snabbare och mindre krångligt. Ett av dem är att hus ska kunna typgodkännas. Samma hus kan i dag bedömas olika i olika kommuner. Om byggherren kan få ett förhandsgodkännande kan byggkostnaderna pressas ned på ett effektivt sätt och processen gå snabbare. Det kan också ge positiva effekter för kommunerna, då handläggningen kommer att gå enklare.

För att underlätta och påskynda byggprocesser vill vi också att saksägarkretsen, det vill säga de som har rätt att överklaga ett beslut, begränsas ytterligare. En annan åtgärd skulle kunna vara att avgiftsbelägga en del överklaganden. Vissa bostadstyper som det råder särskild brist på borde kunna snabbhanteras. Det gäller till exempel studentbostäder och bostäder för årsrika. Men privat initiativrätt är som sagt ett steg i rätt riktning.

Fru talman! Det finns en följdmotion från bland annat Moderaterna som man tycker att det borde finnas en större krets som skulle kunna ställa sig bakom.

Det är mycket möjligt att det är ett väldigt gott förslag. Oavsett det kan jag konstatera att det också fanns bra förslag i den här kammaren för att liberalisera hyresmarknaden men som också har fallit. Det är ett förslag som Moderaterna borde ha kunnat ställa sig bakom men som det nu inte finns förutsättningar att genomföra. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 11 Klimatdeklaration för byggnader

*Klimatdeklaration
för byggnader*

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU23
Klimatdeklaration för byggnader (prop. 2020/21:144)
föredrogs.

Anf. 27 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tänkte inte heller i denna debatt bli så långgrandig. Jag konstaterar bara att det för all del är vällovligt att ha högt ställda ambitioner när det gäller miljö och klimat. Men inte sällan slår dessa ambitioner över i en regleringsiver som man kanske inte helt och fullt kan härleda effekten ur. Man är mer intresserad av att det ska se bra ut på papper än att det har någon praktisk betydelse.

Vi menar att till del är regeringens förslag om klimatdeklarationer av just den karaktären. Vi vill att man för att bättre balansera nyttan med kostnaden för dessa åtgärder bör medge fler undantag än vad regeringen gör. Därför vill vi att alla småhus, oavsett om de uppförs av en privatperson eller av en entreprenör, ska undantas.

Kostnaden för en klimatdeklaration för ett småhus uppskattas till 30 000–40 000 kronor. Vi menar att på ett så litet projekt som kanske på totalen handlar om några miljoner blir det en för hög kostnad att vältra över på enskild. Det här en kostnad som staten ställer ut på enskilda människor som vill bygga hus. Vi tycker att det är en illa gjord avvägning, helt enkelt. Jag yrkar därför bifall till vår reservation nummer 2.

Anf. 28 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag ett förslag som innebär att man ska införa klimatdeklaration för byggnader. Det innebär också att det är ett lagkrav. Det är alltså inte en frivillighet.

Förslaget menas ha som syfte att öka medvetenheten hos byggbranschens aktörer om byggnaders klimatpåverkan. Vi menar att det inte är skäl nog att införa en tvingande lagstiftning i ärendet. Vi kan dessutom konstatera att det beräknas ligga en kostnad på 8 miljoner kronor årligen för att genomföra förslaget.

Flera remissinstanser ställer sig bakom Sverigedemokraternas resonemang om att vi ska avstyrka förslaget. En klimatdeklaration om klimatpåverkan behöver om den ska få en riktig effekt baseras på en byggnads livscykel och ingenting annat.

Vi och remissinstanserna menar att förslaget kommer att innebära ett ökat antal förseningar i bostadsbyggandet, en ökad administration och längre handläggningstider. Det är inte åt det hållet vi behöver gå nu när vi ska förenkla bostadsbyggandet att vi lägger till en till pålaga på dem som vill bygga och är med och bygger bostäder i Sverige i dag.

Förslaget innebär utöver ökade kostnader för staten och skattebetalarna också ökade kostnader för dem som bygger bostäderna och då såklart i förlängningen kostnader för dem som ska köpa bostäderna.

Att upprätta en klimatdeklaration för ett småhus, en villa, beräknas ta ungefär 48 timmar. Det är alltså en kostnad på 48 000 kronor. Det motsvarar nästan 1 procent av produktionspriset för småhus i Sverige i dag. Det är inte rimligt att man lägger på sådana ökade kostnader.

Det kan jämföras med att ligga på näst intill nivån för dagens lagfart och stämpelskatt. Är det fler sådana kostnader vi ska lägga på bostadsbyggandet? Det är inte Sverigedemokraternas ambition.

Vi menar också att den så viktiga konkurrensen som behöver öka i Sverige för att få ned kostnaderna för bostadsbyggandet hämmas av det här förslaget. Större byggbolag får såklart fördelar av sin storlek. De kan administrera sådana pålagor på ett helt annat sätt än vad mindre byggbolag kan göra.

Vi ska komma ihåg att byggföretagen på byggmarknaden i dag i första hand utgörs av mindre byggföretag. År 2019 bestod, enligt SCB, 87 procent av bygg- och anläggningsföretagen av företag med högst fyra anställda.

Vi menar att dagens system med frivilliga miljöcertifieringar är den väg vi ska gå. Där kan man i stället komma fram med förslag som Sverigedemokraterna lyfter fram. Vi får riktlinjer som kan bli gemensamma för dem som väljer att följa dem i en frivillig certifiering som byggbolagen i stället kan hänvisa till.

Det är i stället för en klimatdeklaration som är tvingande enligt lag som blir en extra pålaga och kostnad för alla aktörer som är inblandade när vi bygger småhus i Sverige.

Fru talman! Med de orden vill jag yrka bifall till reservation 1 från Sverigedemokraterna.

Anf. 29 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Det har varit väldigt varmt på flera håll i vårt land denna helg. Även om många av oss längtat efter sommaren efter den långa vin-

tern och kalla våren vet jag också att det är en hel del, mig själv inräknad, som känner oro. Vi vet att det inte står rätt till när temperaturen på våra breddgrader stiger på det här sättet. Jorden har feber. De pågående och accelererande klimatförändringarna är ett uppenbart existentiellt hot, både för mänskligheten och för livet på jorden såsom vi känner det.

För att hejda dessa accelererande klimatförändringar måste vi ställa om och det snabbt. Vi måste snabbt nå nollutsläpp i alla sektorer i Sverige. Därför är jag väldigt stolt och glad över att vi i dag debatterar och ska besluta om förslaget om en lag om klimatdeklarationer. Det är något som Miljöpartiet och jag gick till val på och något som vi har drivit länge, och som tack vare januariavtalet blir verklighet. Dessutom är det ett förslag som är ett mycket viktigt steg för byggbranschen att minska sina utsläpp från nyproduktionen.

Fru talman! Byggbranschen står i dag enligt de senaste siffrorna faktiskt för mer än en femtedel av Sveriges totala klimatpåverkan, och då är det bara de inhemska utsläppen som är inräknade. Allt det vi importerar till våra byggprojekt finns inte med i den kalkylen. För att få ett grepp om vad en femtedel av Sveriges utsläpp handlar är det lika mycket som personbilarna släpper ut på ett år. De talar vi väldigt mycket om, och för deras utsläpp har vi väldigt många åtgärder. Men byggbranschen har under en lång tid lite glidit under radarn. Jag ser det som ett viktigt första steg.

I dag har vi kunskapen att bygga klimatsmart. Vi kan bygga både passivhus och plushus samtidigt som energiåtgången för att värma upp alla våra befintliga hus är väldigt stor.

De största utsläppen av växthusgaser från en byggnad ur ett livscykelperspektiv uppstår dock i byggskedet och sedan från driftenergin under användningsskedet. Mot bakgrund av detta – att ungefär hälften av nyproducerade byggnaders klimatpåverkan sker under byggprocessen utifrån bland annat materialval – finns det starka skäl att ta fram styrmedel som leder till ett mer klimatsmart byggande under planerings- och byggprocessen. Klimatdeklarationerna är just ett sådant styrmedel.

Denna proposition om klimatdeklarationer för byggnader är därför ett viktigt steg för att branschen ska minska sina utsläpp. Det är utsläpp som måste minska om vi ska kunna hejda vår tids största utmaning – klimatförändringarna.

Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram ett förslag på en plan för den fortsatta utvecklingen av klimatdeklarationerna för att ge branschen långsiktiga spelregler och planeringsförutsättningar. Med detta lagförslag blir Sverige faktiskt ett av de första länderna i världen att styra mot lägre utsläpp i byggskedet. Lagförslaget innebär att byggherren ska beräkna och redovisa den klimatpåverkan som uppstår vid uppförandet av en ny byggnad.

Fru talman! En klimatdeklaration ska innehålla uppgifter om byggnaden och klimatpåverkan från byggnaden under byggskedet. Uppgifter om klimatpåverkan ska omfatta råvaruförsörjningen i produktionsskedet, transporten i produktionsskedet, tillverkningen i produktionsskedet, transporten i byggproduktionsskedet och bygg- och installationsprocessen i byggproduktionsskedet.

Deklarationen omfattar de växthusgasutsläpp som uppstår under byggskedet, och uppgifterna i deklARATIONEN ska inlämnas som ett villkor för att byggherren sedan ska få ett slutbesked.

Fru talman! Vilka byggnader kommer då att omfattas? Kravet på klimatdeklaration kommer att gälla för nya byggnader som uppförs och som kräver bygglov. Det kommer att börja gälla från det att man söker bygglov från och med den 1 januari 2022, alltså nästa år.

Men det finns undantag, och vi har hört önskemål om fler undantag här tidigare. Byggnader som har tidsbegränsade bygglov är undantagna, och byggnader för industri- och verkstadsändamål är undantagna. Det gäller också ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring och byggnader som inte har en större bruttoarea än 100 kvadratmeter. Här kanske vi ska börja diskutera hur stora våra hem ska vara i framtiden för att vi ska kunna minska klimatpåverkan på riktigt. Hur ska vi ta hand om den mark vi har och bygga mest effektivt? Byggnader som är avsedda för totalförsvaret är också undantagna. Det gäller även byggnader som har betydelse för Sveriges säkerhet och byggnader där byggherren är privatperson och denna uppför byggnaden privat.

En fråga som jag har fått fler gånger under processen är: Om man gör en tillbyggnad – behöver den då också omfattas av klimatdeklarationen? Nej, kravet gäller endast om det är en ny byggnad som uppförs.

Jag har hört tidigare i debatten, framför allt från Sverigedemokraterna, att man tror att vi inte kan påverka klimatavtrycket från byggsektorn genom att införa klimatdeklarationer. Jag skulle vilja hävda att om vi medvetandegör och höjer kunskapen kring den klimatpåverkan som byggsektorn faktiskt har vill man också ta detta ansvar. Jag är ganska övertygad om att man, om inte annat så för våra barns och barnbarns skull, vill ta ansvaret och minska klimatpåverkan från uppförandet av nya byggnader.

Fru talman! Det här är dock bara första steget. Även om man kan minska klimatpåverkan från byggandet genom att mäta utsläpp behöver vi göra mer. De klimatdeklarationer vi debatterar i dag skapar framför allt förutsättningar för att ta nästa steg.

Det handlar bland annat om att kunna sätta upp gränsvärden för klimatpåverkan utifrån en mer fullständig livscykelanalys. Ett sådant förslag är nu ute på remiss. Avsikten är givetvis att styra mot kraftigt minskade utsläpp för att minska byggsektorns totala klimatpåverkan.

Ett annat steg som jag ser att vi skulle behöva ta är att minska klimatpåverkan också från befintliga byggnader. Jag vet att det inte finns i lagförslaget i dag. Men vi pratar ändå om byggsektorns klimatpåverkan, så jag tar mig friheten att nämna några ord också om detta.

Ingen får tro att det här löser hela byggsektorns problem och utmaning när det gäller klimatpåverkan eller hela bygg... vad vi nu vill kalla det och dess utmaning när det gäller klimatpåverkan. De allra flesta byggnader är ju redan byggda, och de allra flesta byggnader i dag har en stor utmaning när det gäller energitillförsel. Det handlar helt enkelt om hur mycket energi de drar under sin livstid.

Jag tror att vi behöver fundera framåt på hur också dessa byggnader kan vara med och minska byggsektorns klimatpåverkan. Jag ser framför mig att vi nu kommer att behöva ställa energikrav också på befintliga byggnader.

Därför välkomnar jag Riksrevisionens granskningsrapport *Systemet med energideklarationer – tydligt syfte men oklart mål*, som presenterades i förra veckan och som vi i utskottet kommer att debattera efter sommaren – om vi inte går till ett extra val.

Fru talman! Jag tycker att det är bra att dessa frågor både aktualiseras från Riksrevisionen och att vi debatterar dem i denna kammare.

Från Miljöpartiets sida skulle vi vilja se en renoveringstrend som går bort ifrån att riva ut välfungerande kök för att kunna höja hyran till att i stället rusta våra hus för framtiden. Det handlar dels om att klara de klimatförändringar vi står inför, till exempel värmeböljor eller kraftig nederbörd, dels om att minska den klimatpåverkan som också det befintliga beståndet står för.

Fru talman! Jag och Miljöpartiet är stolta över att lagförslaget nu ligger på riksdagens bord och att det finns en majoritet som ställer sig bakom det.

Men vi är inte nöjda förrän vi har nått nollutsläpp av växthusgaser i alla sektorer. Därför är det glädjande att flera av remissinstanserna säger att de också vill gå längre. Vi hörde Sverigedemokraterna tidigare nämna de remissinstanser som inte vill att vi ska göra det, men jag vill verkligen framhålla att det finns remissinstanser som vill att vi ska gå längre redan nu. Det gäller till exempel Sveriges Arkitekter, som konstaterar i sitt remissvar att om utvecklingen ska vändas och utsläppen minska i linje med de klimatmål som vi alla ställer upp på måste hela branschen redan nu göra en mer omfattande livscykelanalys än den som föreslås.

Jag hoppas att vi snart är där och kan bredda förslaget så att det blir tydligare och inkluderar gränsvärden. Vi vill alltså gå längre, och det är också en del av Boverkets uppdrag framåt.

Fru talman! Avslutningsvis: En annan viktig och bra sak med lagförslaget är att det kommer att höja kunskapsnivån i branschen. Det är en bransch där jag själv har jobbat och som jag tillfälligt har lämnat just i frustrationen över bristen på förståelse för att vi har större utmaningar än dem som branschen traditionellt har jobbat med.

Dagens ämne för debatt och senare beslut är absolut ett steg i rätt riktning, vilket gör att jag nog kommer att tycka att det är lite roligare den dag jag kommer tillbaka till byggbranschen och också får jobba med klimatpåverkan från det vi bygger.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på de följdmotioner som finns.

Anf. 30 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Trots allt är det allt överordnade målet att hålla ökningen av den globala medeltemperaturen väl under två grader med målet att inte överstiga en och en halv grad samtidigt som anpassningsförmågan mot skadliga klimatförändringar ökar och att verka för att finansiella flöden anpassas så att de är förenliga med minskade utsläpp av växthusgaser.

Fru talman! Det jag just läste upp är vad de länder, däribland Sverige, som anslutit sig till Parisavtalet förbundit sig att göra. Det måste gå att förena ekonomisk tillväxt, ökad välfärd och ett jämlikt samhälle med att bromsa klimatutsläppen. Vi kan inte ha en ordning där en del måste anpassa sig medan andra slipper undan.

Prot. 2020/21:145
21 juni

Klimatdeklaration
för byggnader

Det är självklart, fru talman, att bygg- och fastighetsbranschen hör till de samhällssektorer som kan göra mer och vill göra mer. Det råder inte heller någon tvekan om att de är beredda och ser det som en utmaning och en möjlighet.

För några år sedan fördes en debatt om huruvida det var en bra eller dålig idé att gå före i klimatarbetet och ställa högre kommunala krav. Det var närapå en tävlan mellan kommuner som inte behövde bekymra sig över bygginvesteringarna i sina kommuner att ställa de högsta energikraven och bygga de tätaste husen.

Det har nu gått några år, och alliansregeringen tvingades, trots protester från vissa av dessa kommuner, att lagstifta bort kommunala särkrav på exempelvis energiåtgång, tillgänglighet eller andra tekniska egenskaper. Det visade sig att alltför vidlyftiga nationella krav skapade ett sådant utrymme för kommunerna. Vi som vill att bostadsbyggandet ska ske snabbt, kostnadseffektivt och även hållbart välkomnar därför enhetliga regler som branschen kan och vill anpassa sig till.

Byggandet står för en femtedel av samhällets klimatpåverkan, vilket inte är obetydligt. Det går att påverka klimatavtrycket genom val av material, metoder, tekniska lösningar och transporter. Inget materialslag ställs längre åt sidan. Alla har mål för när de vill uppnå klimatneutralitet.

Nu föreslås en ny lag om klimatdeklarationer. En förutsättning för att byggnadsnämnder ska få lämna slutbesked är att det finns en klimatdeklaration, om det inte gjorts tydligt att en sådan inte är tillämplig.

Detta har samtliga partier utom Sverigedemokraterna ställt sig bakom. De motiverar sitt avslag med att de frivilliga certifieringarna, som i själva verket gett upphov till oordningen, ska fortsätta att gälla. Det är Centerpartiet emot, fru talman.

Vi vill se ett ökat byggande i trä, eftersom den växande svenska skogen både är en kolsänka och ett material som binder kol medan det är i bruk, exempelvis i en byggnad. Klimatdeklarationer är ett viktigt steg men ett som inte enbart premierar träbyggandet utan blir en utmaning för alla, också för byggande i betong, glas och stål.

Klimatdeklarationer kommer med tiden att kunna användas för att ställa minimikrav på klimatpåverkan i ett livscykelperspektiv. Nu ska de endast läggas på hög och samlas in av byggnadsnämnder för att sedan arkiveras hos Boverket. Det är en låg ambitionsnivå som snabbt borde skärpas, fru talman.

Vår uppfattning är klar. Vi tillstyrker förslaget i dess helhet.

Anf. 31 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Klimatet är vår generations ödesfråga. Om vi i framtiden ska kunna undvika höjda havsnivåer som lägger människors hem under vatten, extrem hetta som gör vissa delar av jordklotet obeboeliga och extremväder som kommer att leda till stora flyktingströmmar måste vi ta klimatfrågan på allvar.

Bostadsbyggandets utsläpp är ett område som har kommit i skymundan under en ganska lång tid. Det har också våra kommuner märkt och därmed också tagit fram egna sätt att försöka certifiera och vara pådrivande i klimatfrågan.

Det tror vi inte är bra. Vi tror att det är bra om det finns enhetliga regler, för det gör att vi kan bygga snabbare och billigare i stället för att byggbranschen ska behöva förhålla sig till en uppsjö av olika initiativ och regler.

Därför är det bra att vi nu kommer fram med förslag om enhetliga klimatdeklarationer. Tar vi klimatfrågan på allvar och verkligen vill nå de klimatmål som vi faktiskt är överens om behöver vi också se till att alla sektorer är med och bidrar, även bostadsbyggandets bransch.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 32 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera civilutskottets betänkande 2020/21:23 *Klimatdeklaration för byggnader*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Frågan om klimatdeklarationer är en del av klimatomställningen. För oss socialdemokrater handlar det arbetet om att vara solidariska och bygga frihet och jämlikhet för alla.

Klimatförändringarna är nämligen djupt orättvisa. De drabbar i första hand fattiga människor såväl i Sverige som globalt. Orsakerna till klimatförändringarna bärs också i högre utsträckning av dem med störst tillgångar. De rikaste 10 procenten står för cirka hälften av alla koldioxidutsläpp i världen. Samtidigt står de fattigaste 50 procenten för mindre än 10 procent av utsläppen. Den rikaste procenten släpper ut dubbelt så mycket som den fattigaste hälften av världens befolkning.

Vi socialdemokrater menar att klimatpolitiken måste sätta jobben och tillväxten i fokus och att det är när hela samhället jobbar tillsammans som vi kan lösa klimatfrågan. Inga enskilda personer, företag eller länder kan själva åstadkomma det som krävs.

Detta beslut, fru talman, är en välkommen del i en lång rad beslut som vi har fattat och måste fatta för att ställa om vårt land till världens första fossilfria välfärdsnation.

Fru talman! Det är ett faktum att byggnader i Sverige i dag står för en femtedel av samhällets klimatpåverkan. Uppförandet av byggnader påverkar alltså klimatet i stor utsträckning. Det finns behov av en ökad medvetenhet och kunskap om byggnaders klimatpåverkan och ökad tillgänglighet av information om vilken påverkan olika val i byggprocessen har både för miljön och för klimatet.

Det går att påverka det klimatavtryck som uppförandet av en byggnad innebär till exempel genom val av material, byggmetod, konstruktionslösning, avstånd till tillverkning av material och resursplanering. Att se en byggnads hela livslängd i ett så kallat livscykelperspektiv är ett stort steg och rent av ett systemskifte i det klimatpolitiska arbetet inom byggsektorn.

Det behövs fler och bättre styrmedel för att klara de klimatpolitiska målen. Detta är ett mycket bra förslag i ett långsiktigt och systematiskt klimatarbete som också har som ambition att öka friheten och jämlikheten i vårt land för alla.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 12 Genomförandet av MKB-direktivet i plan- och bygglagen

Civilutskottets betänkande 2020/21:CU24

Genomförandet av MKB-direktivet i plan- och bygglagen (prop.
2020/21:174)
föredrogs.

Anf. 33 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Det är viktigt att den som är sakägare och rättsligt berörd av en fråga ska kunna klaga i allmän domstol och få sin sak eller sin invändning mot någonting prövad. Det är också ett problem att vi i samhället i dag har en situation där saker och ting överklagas på ibland väldigt godtyckliga grunder, som en del i att förhala och försena någonting man inte tycker om.

En komponent i detta, fru talman, är ibland att organisationer som befinner sig ganska långt från en sak har talerätt i ett ärende. Det kan vara motiverat att ge organisationer talerätt i kraft av deras ställning, men det måste naturligtvis också vägas mot förutsättningarna för att vi ska kunna komma framåt med samhällsbyggnaden.

Vi ser nu, fru talman, hur regeringen går längre än vad MKB-direktivet kräver i att ge talerätt till miljöorganisationer på ett sätt som riskerar att fördröja och fördyra viktiga byggprojekt. Det är en svår avvägning, men den behöver göras på ett balanserat sätt för att se till att vi inte hamnar i en situation där vi inte får någonting gjort i det här landet.

Fru talman! Jag är övertygad om att de flesta partier här i kammaren åtminstone är beredda att erkänna att det är ett problem att det tar lång tid med våra byggprocesser i dag. En komponent i detta är naturligtvis tiden det tar att få ett ärende rättsligt prövat. Då måste vi se till att vi har ett system där den som de facto är berörd av en fråga har talerätt men att kretsen därutöver hålls rimligt snäv för att vi inte ska få en situation som driver samhällskostnader på ett oförsvarligt sätt.

När regeringen nu implementerar MKB-direktivet går man längre än vad direktivet kräver. Vi menar att det är oklokt. Vi skulle vilja att direktivet implementeras på miniminivån för att få en rimligare balans mellan talerätten för organisationer som befinner sig väldigt långt från själva sakfrågan och förutsättningarna för att få byggnationer genomförda.

Jag ska ta ett annat närliggande exempel. Är det rimligt att en organisation belägen på västkusten kan överklaga enskildas strandskyddsdispenser på Gotland? Det är en fråga man rimligen behöver ställa sig. Jag är av den personliga uppfattningen att det inte är helt rimligt att det är så eftersom det skapar problem för funktionssättet i samhället. Det dränerar också den offentliga apparaten på resurser. Är det detta vi ska lägga våra resurser på?

Svaret på den frågan är i vissa fall ja och i vissa fall absolut inte. Här har regeringen inte gått helt rätt i avvägningen. Vi vill därför att direktivet ska implementeras på sin miniminivå. Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation 1.

Anf. 34 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Vi debatterar MKB-direktivet i dag. Det är ett direktiv som ska säkerställa en bedömning av ett byggprojekt som anses ha en betydan-

de miljöpåverkan. I det här förslaget innebär det att man ger en uttrycklig rätt för vissa organisationer att överklaga beslut om detaljplan och bygglov. Sverigedemokraterna menar att de som ska överklaga den typen av beslut också ska vara sakägare med ett närliggande intresse i ärendet.

Det finns redan i dag i Sverige stora problem med långa ledtider i byggandet. Vi behöver inte skapa fler förutsättningar för längre byggtid. Vi menar att det såklart är oerhört viktigt med överklaganderätten, men när man inför sådana möjligheter för vissa organisationer som inte har det närliggande sakintresset skapar man fel förutsättningar för överklagande av bygglov i Sverige. Det är därför viktigt att man går på den linje som Sverigedemokraterna förespråkar tillsammans i den gemensamma reservationen med Moderaterna och Kristdemokraterna, det vill säga att man gör ett tillkännagivande till den kommande regeringen att se över implementeringen av EU-direktivet och ser till att det implementeras på miniminivå så att överklaganderätten inte möjliggörs i sådan utsträckning att det blir problem med ledtider i byggandet i Sverige.

Fru talman! Med de orden yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 35 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Är det någon som tycker att planförfaranden går fort och smidigt i dag? I samtal med människor har jag fortfarande inte hört någon som tycker så. Givetvis kan demokratiska processer ta tid, men hur lång tid får de ta? Givetvis ska de som direkt berörs få möjlighet att göra sin röst hörd, men vi kanske har givit för många möjlighet att göra det i dag.

I många planförfaranden vill man begränsa antalet som har klagorätt eftersom man anser att det ska gå lite smidigare och enklare. Det tar helt enkelt för lång tid med för vida begrepp om vilka som har klagorätt.

Det samhällseliga ansvaret att se på ärendena ligger historiskt och nu på både kommun och länsstyrelse. Det ansvaret menar vi att kommun och länsstyrelse klarar av. Det behövs inte någon mer som tar till vara det allmännas intresse. I propositionen föreslår man specifikt att miljöorganisationer ska ges klagorätt, vilket gör att jag i grunden undrar vilka hänsyn och perspektiv de ska ta in som länsstyrelse och kommun inte redan har vägt in.

Regeringen anför två saker som jag har noterat, nämligen man att redan i praxis har givit miljöorganisationerna denna rätt att överklaga och att man inte har gått längre än det EU-direktiv som finns.

Jag har inget att invända mot att man redan i praxis har infört detta. Det kan säkerligen stämma, och man hävdar att det inte ger något nytt. Men att vi inte går längre än EU-direktivet ställer jag mig tvivlande till. Det skulle i så fall vara en helt ny praxis om hur vi stiftar lag i denna församling.

Vi är alltid bäst i klassen i Sverige. Men jag tror att vi behöver vara så återhållsamma som möjligt i denna specifika fråga.

Olika typer av planprocesser är tidskrävande, kostsamma och krångliga som de är. I ett läge där vi alla vill gå åt andra hållet till enklare förfaranden som är snabbare och mindre kostsamma känns detta alldeles fel. Dock kan vi inte smita undan EU:s stora hand, men vi måste tillse så att vi inte gör mer än vad som är nödvändigt, vilket vår reservation tar fasta på.

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Genomförandet av
MKB-direktivet i plan-
och bygglagen*

Vi liksom flera remissinstanser befarar att den utökade klagorätten för miljöorganisationer som nu införs riskerar att leda till att byggnation och anläggningar av stort allmänintresse försenas och fördröjas till men för samhällsekonomin utveckling. Regeringens arbete med att införliva EU-direktiv i svensk rätt bär inte sällan prägeln av att gå längre än vad direktiven kräver. Mot denna bakgrund anser vi att det finns anledning att överväga huruvida MKB-direktivets krav i det nu aktuella avseendet kan införas i svensk rätt på en miniminivå i enlighet med reservation 1, som jag yrkar bifall till.

Anf. 36 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU24.

EU-kommissionen har kritiserat Sveriges implementering av MKB-direktivet. MKB-direktivet innebär att för vissa byggprojekt som antas medföra en betydande miljöpåverkan ska göras en bedömning av deras miljöpåverkan innan de tillåts komma till stånd, vilket jag kan tycka är rimligt.

Regeringen har utifrån den kritiken föreslagit förtydliganden i plan- och bygglagen utifrån vad som i dag redan gäller. Alltså är det ingen utvidgad lagstiftning vi pratar om, som en del påstår och som en del tror.

I en tid då medvetenheten alltmer ökar om människans påverkan på klimatet och miljön – det gavs en noggrann redogörelse i förra ärendet – känns det märkligt att det ens finns reservationer i betänkandet. Förslaget i propositionen från regeringen handlar om förtydliganden av i dag gällande rätt. Är man emot att den förtydligas måste man också ställa sig frågan vad vitsen är med att gällande rätt ska vara otydlig. Man kan undra om moderater, kristdemokrater och sverigedemokrater vill luckra upp gällande rättspraxis, och i så fall till vilken nytta. Är det fel att vi faktiskt gör en bedömning av sådana projekt som har betydande miljöpåverkan? Jag tycker att det är märkligt.

Om ett projekt anses ha betydande miljöpåverkan kan man tycka att det är logiskt att det inte råder oklarheter om lagstiftningen. Som jag har sagt vid tidigare debatter är det långsiktighet och tydlighet som efterfrågas av de allra flesta parter inom planering och byggande. I det här fallet anser vi socialdemokrater att det finns ett behov av att tydliggöra vad som faktiskt gäller. Det ger bra förutsättningar för planering och byggande.

Fru talman! Jag vill återigen yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU24.

Anf. 37 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! EU-kommissionen har framfört synpunkter på hur Sverige har genomfört MKB-direktivet. Vissa byggprojekt som kan antas ha betydande miljöpåverkan ska genomgå en bedömning av art, storlek och lokalisering innan de tillåts genomföras.

Det borde inte råda något tvivel om att sådana anpassningar av lagen måste göras. Det är heller inget parti som är emot att Sverige gör de anpassningar som behövs och som är en följd av EU-medlemskapet.

Överimplementering är annars något som vi i Centerpartiet är kritiska till, fru talman, särskilt när de försvårar och förhindrar för enskilda och företag. Vi delar de farhågor som förs fram i reservationen från Moderat-

erna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna om att miljöorganisationer inte borde ha talerätt annat än när ett byggprojekt får en direkt miljöpåverkan. Det finns många exempel på att okynnesöverklaganden från dessa organisationer hindrat även privatpersoner från att bygga. Jag har tidigare här i kammaren beskrivit hur en känd och framgångsrik halländsk företagare fått en villa i Falkenbergs inland överklagad av en naturskyddsförening i grannkommunen.

Eftersom kommissionen så tydligt har gett Sverige smäll på fingrarna ser det mörkt ut för att förhindra att detta blir lag här i kammaren i morgon. Men, fru talman, jag skulle vilja att vi återkom i framtiden och utvärderade denna lagstiftning i syfte att kunna förändra den.

Den praxis som tillämpas och som redan i dag ger dessa organisationer talerätt räcker uppenbarligen inte för att MKB-direktivet ska anses uppfyllt. Vi beklagar detta och väljer att ställa oss bakom förslaget i betänkandet.

Då detta troligtvis är mitt sista anförande före sommaruppehållet ber jag att få önska talmännen, kammarkansliet och naturligtvis övriga ledamöter en skön och behaglig sommar trots alla omständigheter som uppstått under dagen.

Anf. 38 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Mina kollegor i utskottet har på ett förtjänstfullt sätt redogjort för ärendets innehåll, så jag tänker inte göra det i detalj likt jag gjorde i den förra debatten. Men jag skulle vilja säga några ord om det som mycket av den här debatten har kommit att handla om.

Det handlar om rätten. Vem har rätt att överklaga? Vem har rätt att vara rösten? Är det bara människor i närområdet som själva påverkas?

Vi i Miljöpartiet har som en av de inledande bitarna i vårt partiprogram att vi vill vara rösten för dem som inte har någon. Jag tycker faktiskt att den här debatten handlar om det. Vem ska vara rösten för djuren, naturen och kommande generationer om den enskilda individen väljer att inte bry sig om djuren, naturen och kommande generationer?

Därför tycker jag att det är bra och är glad över att vi i dag gör dessa förändringar så att det blir tydligt att även de som inte har en egen röst har rättigheter.

Givetvis finns det proportioner i det här, men så är det ju med allt. Jag är ganska övertygad om att det också finns människor som av egenintresse överklagar beslut på beslut på beslut för att förhålla processer och göra dem långa, så jag tycker att det är viktigt och bra att det finns en majoritet som vill ge andra rösten när deras liv påverkas.

Med det yrkar jag bifall till förslaget.

Jag vill också passa på att önska fru talmannen, talmanspresidiet, kammarkansliet och mina kära kollegor i civilutskottet en, ja, arbetsam sommar. Jag skulle tro att det blir så för oss allihop. Har vi tur kanske vi hinner fira lite midsommar innan vi ses här igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Anf. 39 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu regeringens förslag till infrastrukturproposition med förslag på inriktningen för infrastrukturpolitiken för perioden 2022–2033. Propositionen innehåller de ekonomiska ramarna och de politiska prioriteringarna för perioden.

Låt mig vara tydlig: Det här förslaget räcker inte. Det räcker inte för att möta de stora behoven av ökat resande med tåg. Det räcker inte för att underhålla våra järnvägar och vägar. Det räcker inte för att bygga ut cykelinfrastrukturen i den omfattning som behövs. Det räcker inte för att möta vårt klimatmål på transportområdet om att minska utsläppen med minst 70 procent till 2030.

Fru talman! Det har stundtals varit direkt provocerande att lyssna på infrastrukturministerns och andra regeringsföreträdarens försök att sälja in den här infrastrukturpropositionen till infrastrukturbranschen, miljörelsen och hela svenska folket under förespeglingen att det här är århundradets satsning. ”Bigger than Biden”, sa till exempel infrastrukturministern.

I propositionen sätts den ekonomiska ramen till 799 miljarder kronor. Det är visserligen en stor summa och mer än i tidigare propositioner, men det är långt mycket mindre än vad som behövs.

Sett i ett historiskt perspektiv är de här infrastrukturensatsningarna alldeles för små. Ett par decennier tillbaka, fru talman, låg infrastrukturinvesteringarna i Sverige på ungefär 2 procent av bruttonationalprodukten. Med det här förslaget kommer infrastrukturinvesteringarna att årligen ligga på lite drygt 1 procent av bnp.

Vad än infrastrukturministern försöker ge sken av är det ett faktum att med regeringens förslag till infrastrukturproposition kommer ett antal viktiga järnvägsprojekt inte att bli klara i tid. Jag talar till exempel om Norrbottenbanan. Jag talar om dubbelspåret mellan Gävle och Härnösand och om nya Ostkustbanan. Jag talar om fyrspåret mellan Uppsala och Stockholm, ny järnväg Alingsås–Göteborg och dubbelspår genom Skåne mellan Helsingborg och Hässleholm.

Det blir heller ingen adekvat upprustning av regionala banor som Bohusbanan, Kinnekullebanan, Stångådalsbanan och Tjustbanan, för att nämna några. Tvärtom förstärks hotet om nedläggning av de regionala banorna med regeringens förslag.

Fru talman! Det finns inga nya riktade satsningar till Inlandsbanan, den viktiga över hundra mil långa järnvägen från Gällivare ned till Kristinehamn i Värmland.

Det blir inte heller några nya godsspår till hamnar som Ystad eller nybyggda Stockholm Norvik Hamn söder om Stockholm.

Varken ny järnväg till Sälenfjällen eller nya järnvägsförbindelser Göteborg–Oslo och Stockholm–Oslo är finansierade eller ens nämnda i det här förslaget.

Då har jag inte ens kommit till det största sveket, nämligen höghastighetsbanorna.

Ursprungsförslaget liksom Trafikverkets förslag är att bygga dessa nya stambanor med lånade medel som ett separat industrialiserat projekt. Så blir det inte. I stället väljer regeringen att gå fram i snigelfart och lägga fram en infrastrukturproposition där höghastighetsbanorna fortfarande inte är fullt ut finansierade. Inte ens de tre prioriterade etapperna Ostkustbanan, Göteborg–Borås och ny järnväg Lund–Hässleholm har tillräcklig finansiering. Man har inte ens kommit igång med bygget av dessa tre objekt.

Fru talman! Apropå den votering vi hade här tidigare i dag och att riksdagen nu har uttalat sitt misstroende mot Stefan Löfven och regeringen tycker jag att hanteringen av höghastighetsbanorna är beskrivande för regeringens tondövhets inför riksdagsmajoriteten.

Det finns som bekant en majoritet i form av Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet för att bygga höghastighetsbanorna snabbt och effektivt. Hade regeringen förhandlat vidare med Vänsterpartiet hade man kunnat lösa denna fråga. Men vårt senaste förhandlingsmöte med regeringen om höghastighetsbanorna ägde rum, tror jag, den 16 januari 2020. Sedan dess har ingenting hänt.

Har detta möjligtvis med januariavtalets punkt om att Vänsterpartiet ska hållas borta från allt politiskt inflytande att göra? Ja, jag tror det. Det visar i vart fall på regeringens oförmåga att lösa en fråga som man faktiskt lätt skulle kunna finna majoritet för.

Fru talman! Det största problemet med infrastrukturpropositionen är ändå själva utgångspunkten för den. Regeringen fortsätter att bedriva infrastrukturplanering baserat på prognoser om ökad trafik, inte baserat på våra politiska mål. Sedan den senaste infrastrukturpropositionen togs fram har det som bekant hänt en del. Sedan 2018 har vi en klimatlag som säger att alla politikområden ska bidra till och verka för att klimatmålen nås. Vi har till och med ett separat mål om minskade utsläpp från transportsektorn. Utsläppen ska minska med minst 70 procent till 2030.

Men i regeringens proposition är det fortfarande prognosstyrning som gäller, inte målstyrning. Detta syns till exempel i alla de motorvägsprojekt som fortfarande planeras från regeringen. Det handlar om Tvärförbindelse Södertörn här i Stockholm, nya anslutningsvägar till Förbifart Stockholm, E22 i Skåne etcetera. Vi vet att nya motorvägar leder till ökad bilism och ökade utsläpp. Därför är dessa projekt och hela prognosplaneringen inte acceptabla ur ett klimatperspektiv. Det är inte bara vi i Vänsterpartiet som säger detta, utan det har även Naturvårdsverket och nu senast Klimatpolitiska rådet lyft fram. Vårt klimatmål, tillsammans med andra viktiga mål om jämlikhet och jämställdhet inom transportsystemet, måste vara styrande för infrastrukturplaneringen.

Med anledning av detta har vi i Vänsterpartiet lagt fram en motion om en förbättrad infrastrukturpolitik. Vår motion innehåller kortfattat följande:

Vi vill se en ny politisk inriktning för infrastrukturpolitiken i Sverige, där våra politiska mål blir styrande, inte prognoser om ökat bilresande. I synnerhet klimatmålet ska ha en sådan styrande funktion.

Vi föreslår också ökade ekonomiska ramar. Vi vill ha 170 miljarder kronor utöver regeringens förslag till investeringar i järnväg och utbyggd cykelinfrastruktur. Med anledning av detta vill jag också passa på att yrka bifall till reservation 26, som handlar just om våra ökade ramar.

Vi vill också ha 60 miljarder kronor mer än regeringen till en finansierad underhållsplan för järnvägssystemet, så att all järnväg i Sverige kan rustas upp och underhållsskulden arbetas av.

Vi har 9 miljarder kronor mer än regeringen till bättre vägunderhåll, i synnerhet i glesbygd.

Vårt förslag handlar också om att höghastighetsbanorna fullt ut ska finansieras med lånade medel och att de nya stambanorna ska byggas som ett sammanhängande projekt och stå klara till början av 2030. På så sätt kommer bygget av de nya stambanorna inte att konkurrera med andra viktiga infrastrukturinvesteringar.

Med dessa förslag är Vänsterpartiet det parti som anslår i särklass mest pengar till att ställa om transportsystemet så att det blir modernt, jämlikt, jämställt och helt i linje med våra klimatmål. Vi kan göra detta för att vi prioriterar annorlunda. Vi prioriterar inte stora skattesänkningar till redan välbeställda människor, exempelvis.

Med detta förslag handlar det inte bara om att bygga färdigt höghastighetsbanorna, utan även Norrbottenbanan kan bli klar i tid. Även dubbelspåret längs Norrlandskusten blir färdigt, liksom fyrspåret mellan Uppsala och Stockholm och nya spår mellan Alingsås och Göteborg. Vi kan också få till stånd upprustningen av Inlandsbanan, dubbelspår genom Skåne, räddandet av våra regionala banor och upprättandet av ett antal viktiga gods-spår till både hamnar och industrier. Allt detta kan vi göra.

Vi i Vänsterpartiet hoppas också att vi kan ta de första stegen mot att bygga ny, modern järnväg från våra två största städer, Göteborg och Stockholm, till Norges huvudstad Oslo. Med våra förslag kommer vi också att få en robust statlig medfinansiering för utbyggd cykelinfrastruktur.

Fru talman! Jag skulle vilja avsluta med att kommentera tre tillkännagivanden som finns i betänkandet. Ett tillkännagivande är helt enkelt ett beslut från riksdagen där vi uppmanar regeringen att verkställa våra förslag.

Det första tillkännagivandet är att vi föreslår en finansierad satsning på elektrifiering av transportsektorn. Vi vill ha en utökad satsning på laddinfrastruktur längs våra vägar, på parkeringsplatser och mötesplatser och vid mackar och annat. Denna laddinfrastruktur måste också kopplas ihop med laddinfrastruktur i resten av Europa, så att man kan ladda sin elbil inte bara i Sverige utan även i Danmark, Tyskland, Frankrike och så vidare. Det är det första tillkännagivandet.

Det andra tillkännagivandet handlar om att vi vill ha en finansiering av inköp av nya isbrytare. Den finansieringen ska ligga inom ramen för infrastrukturplanen.

För det tredje vill vi höja Trafikverkets anslagskredit till 10 procent, för både vidmakthållande och utveckling av statens transportinfrastruktur. Detta innebär att om Trafikverket har ett projekt och pengarna är slut vid årets slut kan man låna lite pengar från kommande år så att man inte behöver avsluta projektet för att sedan dra igång det igen när nästa år har börjat.

Alla dessa tre tillkännagivanden är baserade på motioner från oss i Vänsterpartiet. Jag är väldigt glad och stolt över att förslagen i vår motion nu vinner en politisk majoritet i Sveriges riksdag.

Fru talman! I dag behandlar vi som sagt regeringens proposition *Framtidens infrastruktur* eller det som i allmänt tal kallas infrapropen. Samtidigt behandlar vi inte mindre än 341 yrkanden från allmänna motionstiden.

Inledningsvis skulle jag vilja yrka bifall till våra tre reservationer, reservation 28, 29 och 52. I övrigt står vi socialdemokrater bakom utskottets förslag.

Fru talman! Denna proposition föreslår de ekonomiska ramarna för nästa planperiod, 2022–2033, på totalt 799 miljarder kronor. Det är en ökning på 176 ½ miljard jämfört med perioden 2018–2029. Därtill kommer medel från banavgifter och trängselavgifter, som beräknas uppgå till 77 miljarder. Sammantaget blir det en ram på 876 miljarder kronor.

Det är naturligtvis mycket pengar, men i grunden handlar infrastrukturpropositionen inte om pengar utan om vad vi kan göra med dessa resurser och pengar. Det handlar om jobben, klimatet och framtiden.

Vid misstroendeomröstningen i dag var det svårt att tro att vi befinner oss mitt i en global pandemi. Men det är faktiskt så. Vi befinner oss i en pandemi, oavsett hur många personer i karantän som riksdagen väljer att samla på en och samma plats.

Framtida investeringar i infrastruktur kommer att ha en avgörande betydelse för hur vi klarar tillväxt och jobb. En ökad ram på 176,5 miljarder kommer naturligtvis att påverka detta. Rätt använda kommer det också att kunna bidra till att vi klarar klimatmålen och att vi får fart på ekonomin. När så mycket som 30 procent av utsläppen kommer från transportsektorn är det klart att de framtida investeringarna har en väldigt stor betydelse för omställningen.

Fru talman! För alla som håller på med infrastruktur är detta naturligtvis en stor dag. Men infrastrukturen är inte bara viktig för dem som finns i branschen eller för dem som nyttjar vägar eller järnvägar. Den är så mycket större. Den är själva blodomloppet i hela vårt samhälle.

Om tågen inte går eller om vägen inte finns går det inte att ta sig till jobbet eller skolan. Det går inte att träffa vänner och släktingar om de inte bor i ens absoluta närhet. Det går inte läsa morgontidningen, och det går inte att ta sig till sjukhuset snabbt om olyckan skulle vara framme. Om inte sjöfarten fanns skulle vi ha svårt att importera och exportera varor och därmed förlora mängder av arbetstillfällen. Utan flyget skulle vi ha svårt att få snabba transporter av till exempel en ny njure som någon har väntat länge på.

Infrastrukturen är helt enkelt själva kittet som håller ihop det moderna samhället. Den bidrar också till att skapa gemensamma drömmar om framtiden. Den skapar jobb och nya bostäder. Den bidrar till att klara målsättningarna i godstransportstrategin och omställningen från väg till sjö och järnväg.

Det övergripande transportpolitiska målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet. Det är viktigt och kommer också genomsyra objektslistan när den så småningom fastställs i den nationella planen för transportsystemet.

Helheten måste bejakas, och för- och nackdelar måste vägas mot varandra. Hela Sverige måste ges goda förutsättningar att leva, växa och utvecklas. Transportinfrastrukturen spelar en viktig roll. Den bidrar till jäm-

likhet och utjämnar klyftor. Den skapar tillväxt och bidrar till regional utveckling i hela landet.

Fru talman! Önskemålen är många. Det vittnar inte minst de 341 motionsyrkandena från allmänna motionstiden om. Många av ledamöternas motioner handlar inte bara om enskilda objekt och projekt utan just om önskan om hur ett enskilt objekt eller projekt kan bidra till att utveckla en ort, en stad, en region eller hela vårt land.

Men oavsett vad utskottets ordförande säger här i talarstolen tar infrastrukturpropositionen inte ställning till de enskilda objekten, utan det handlar om att ge ramen och förutsättningarna för de projekt som så småningom ska fastställas.

Fru talman! Apropå anförandet från trafikutskottets ordförande, vänsterpartisten Jens Holm, som också hänvisade till misstroendeomröstningen vi hade här i kammaren tidigare i dag, kan man konstatera att han talade sig varm för höghastighetståg. Men han har precis öppnat dörren för Ulf Kristersson. Då kan du se dig om i himlen efter några pengar till höghastighetståg och nya stambanor! Det blir tydligt inte minst när man läser Moderaternas motion på detta tema.

Fru talman! Det är en långtgående process att ta fram en infrastrukturproposition. Riksdagens trafikutskott är involverat på olika sätt, och jag utgår från att företrädare för samtliga partier har, har haft och kommer att ha en dialog med företrädare för kommuner och regioner, för branscher och intresseorganisationer för att bilda sig en bra uppfattning om helheten.

En sak som jag har kunnat urskilja och som har framgått mer än något från samtliga av dem jag har varit i kontakt med är budskapet om att lagt kort ska ligga. Just detta signalerar också regeringen tydligt i propositionen och i sin kommunikation om den. Jag har också uppfattat att det finns någon form av gemensam hygglig hållning i just denna fråga i trafikutskottet. Därför blir jag ganska förvånad över att en majoritet i utskottet nu har format sig kring att lyfta in finansieringen av isbrytare i detta.

Låt mig vara tydlig. Det råder ingen tvekan om att vi socialdemokrater ser betydelsen av en välfungerande sjöfart och att det förutsätter att vi har en isbrytarverksamhet som fungerar effektivt även under svåra vinterförhållanden. Detta är en förutsättning för att vårt land ska fungera.

Vi är också väl medvetna om att vår isbrytarflotta börjar bli ålderstigen. Här har också ett arbete inletts där Sjöfartsverket arbetar tillsammans finländska Trafikledningsverket i ett designprojekt. Detta ska vara klart i slutet av detta år. Att föregripa resultatet av detta arbete är inte seriöst.

Att redan nu peka ut isbrytarna som en del av den ekonomiska ram vi nu behandlar är förhastat och riskerar naturligtvis att tränga ut andra objekt. Det handlar om objekt som redan nu finns i den rådande investeringsplanen och det faktum att i princip alla intressen samfällt har uttalat att lagt kort måste ligga. Vi som har satt oss in i Trafikverkets förarbeten och underlag inför propositionen kan konstatera att det inte finns några ess i rockärmen. Den fråga man då måste ställa sig är: Vad vill ni ta bort?

På samma tema blir jag också djupt bekymrad över Moderaternas agerande i frågan kring höghastighetståg. Moderaterna är kanske det ledande oppositionspartiet och gör anspråk på att ta över statsministerposten. I Moderaternas motion på infrastrukturpropositionen vill man nämligen göra gällande att man håller sig till samma ekonomiska ram totalt sett men före-

slår samtidigt en minskning av anslagen för utveckling av transportsystemet med totalt 33 miljarder.

Man konstaterar också att infrastrukturprojekten är underfinansierade. Det påståendet får väl stå för Moderaterna, men de gör här ändå en rejäl tankekurva tillsammans med Kristdemokraterna, som vill skära ytterligare i medlen för utveckling av transportsystemet.

Ingen kan väl ha undgått att debatten om höghastighetståg pågått en längre tid i vårt land. Det hela började på allvar när den dåvarande moderata statsministern Reinfeldt tillsatte Sverigeförhandlingen med uppdraget att ta fram förslag till principer för finansiering av just höghastighetsbanor mellan Stockholm och Göteborg och Stockholm och Malmö.

I den nu gällande planen återfinns finansiering för Lund–Hässleholm, Göteborg–Borås och Linköping–Järna som inräknas i projektet med höghastighetståg. I en internationell kontext kan man naturligtvis fundera på om 250–350 kilometer i timmen är hög hastighet och om det verkligen är fråga om höghastighetståg. Men i vilket fall som helst innebär en minskning av anslaget, vilket Moderaterna alltså föreslår, att man sätter dessa projekt i gungning, och detta i en tid när investeringar behövs. Inte minst behövs de för tillväxt och för att skapa framtidstro.

Ytterligare ett förslag från Moderaterna, där de dessutom får medhåll av en majoritet i riksdagen och i trafikutskottet, gäller anslagskrediter för Trafikverket. Där vill man i ett tillkännagivande göra gällande att anslagskrediten för Trafikverket ska vara 10 procent. I sin motion anger Moderaterna att de vill ha en återgång till 15 procent, som de hävdar var gällande under Reinfeldts regering. Men det är ju inte sant.

Låt mig vara tydlig: Anslagskrediten regleras i budgetlagen, som senast beslutades 2011. Alltså lades den fram av – gissa vem! – den moderata statsministern Fredrik Reinfeldt. Den anger att anslagskrediten ska vara 3 procent men att den tillfälligtvis kan vara 10 procent. Moderaterna verkar uppenbart inte ha koll på hur budgetlagen fungerar, en lag som de själva lagt fram i riksdagen.

Jag måste också understryka att för innevarande år har Trafikverket en budget på 65 miljarder. En anslagskredit på 10 procent handlar alltså om 6,5 miljarder. Jag kan tycka att det är rimligt. Oavsett vilken regering vi har behöver man ha en bra kostnadskontroll. Om man sedan överskrider budgeten med 6,5 miljarder kan jag tycka att det ändå föranleder särskilda beslut i regeringen. Jag vill också poängtera att 3 procent är nästan 2 miljarder.

Ja, detta verkar ligga i tiden, fru talman. I jakten på att trycka till regeringen letar man krasst efter minsta gemensamma nämnare oavsett om det handlar om att fälla regeringen eller bara om att få till ett tillkännagivande.

Här kan vi, på motsvarande sätt, hitta en majoritet för ett tillkännagivande kring utbyggnad av elinfrastruktur, trots att man vet, eller åtminstone borde veta, att elinfrastrukturens investeringar ligger i utgiftsområde 22. Och utgiftsområde 22 hanteras av näringsutskottet.

Infrastrukturpropositionen, som vi nu behandlar, lyfter dock fram elinfrastrukturen som en viktig del för att man ska kunna minska utsläppen från transporter. Och regeringen jobbar med den frågan, inte minst i en infrastrukturkommission som ska ta fram en handlingsplan – det är ungefär det som man eftersträvar här. Man jobbar också med att ta fram ett arbete kring en nationell strategi för elektrifiering.

Hade ni bara pratat med era kollegor i näringsutskottet hade de kunnat informera er om i vilken budgetpost som elektrifiering finansieras och var man därmed borde besluta om detta.

Men ni kanske menar att elinfrastrukturen också ska finansieras inom infrastrukturramen. Det för mig osökt tillbaka till diskussionen kring lagt kort ligger. Vilka objekt är det som ska bort? Är det den efterlängttade stambanan mellan Linköping och Järna eller stambanan mellan Göteborg och Borås, som oavsett vad man tycker om höghastighetståg så väl behövs för att få ordning på den regionala trafiken så att människor kan ta sig till och från jobbet på ett bra och effektivt sätt?

Jag kräver ett svar. Vilka projekt är det som ska bort?

Fru talman! Vi har en verklig chans att investera oss ur krisen. På så sätt klarar vi klimatet och kan samtidigt skapa nya jobb och ett bättre samhälle för alla i vårt land. Genom samhällsbygget kan vi skapa jämlikhet och jämställdhet.

Pandemin har slagit hårt mot vårt land. Den har haft allvarliga konsekvenser för svensk ekonomi, och många har blivit av med jobbet.

Sverige var inte perfekt innan krisen. Klimatutsläppen måste fortsätta att minska. Utsläppen från transportsektorn oroar – såklart.

Det är trångt på spåren. Det finns problem efter år av eftersatt underhåll. Vi behöver därför modiga investeringar i mer järnväg så att fler kan resa hållbart och så att gods kan fraktas klimatsmart.

Vi vill satsa på elvägar och laddinfrastruktur för att säkra elektrifieringen av fordonsflottan och bana vägen för eldrift, vätgas och andra hållbara drivmedel. Så småningom behöver detta också ske när det gäller sjöfarten och flyget. Med satsningar på underhåll ska vi kunna rusta hela Sverige starkt.

Vi socialdemokrater vet att vi skapar nya jobb och kan lösa samhällsproblemen när vi investerar i hela landet och i klimatomställningen.

Vi socialdemokrater vet att investeringar i infrastruktur kommer att göra Sverige starkare.

(Applåder)

(ANDRE VICE TALMANNEN: Ledamoten överskred sin talartid med över 50 procent.)

Anf. 41 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att kommentera den så kallade anslagskrediten. Det finns en motion från Vänsterpartiet om att den ska höjas till 10 procent. Det är inte några konstigheter alls att myndigheter kan ha en anslagskredit. Man kan fråga sig varför vi landar på 10 procent. Jo, det är precis den summa som Trafikverket självt vill ha. Det är det som de har spelat in till Infrastrukturdepartementet.

Varför behövs det då en viss flexibilitet i hanteringen av Trafikverkets pengar? Jo, det var ett stort antal underhållsprojekt på järnvägssidan som för ett par år sedan fick avslutas därför att pengarna var slut det året. Sedan försökte man dra igång dem åren därpå. Hade Trafikverket haft en anslagskredit hade detta inte skett. De gick gång på gång till regeringen och vädjade om ett beslut om att de skulle kunna få en anslagskredit, och regeringen sa nej. Därför sätter vi nu ned foten och ser till att vi får lite ordning på detta.

Teres Lindberg talar om att lagt kort ligger. Det tycker jag är lite problematiskt från ett klimatperspektiv, eftersom vi nu har en klimatlag och nya klimatmål. Ska då gamla motorvägsprojekt finnas kvar inom infrastrukturplaneringen? Finns det ingenting som man ska revidera utifrån den nya klimatlag som har kommit? Och kopplat till detta är Norrbotten, 27 mil ny järnväg längs Norrlandskusten upp till Luleå, som kommer att minska utsläppen med över 80 000 ton. Vi i Vänsterpartiet lovade att Norrbotten ska bli klar senast 2030. Kan Teres Lindberg också lova att Norrbotten ska vara färdig till 2030?

Anf. 42 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag överskred talartiden. Ibland är hjärtat fyllt av mycket. Jag vill också passa på att tacka Jens Holm för frågorna.

Först gäller det anslagskrediten. Jag har aldrig förväntat mig att Vänsterpartiet ska vara de som tar det stora ansvaret för svensk ekonomi. Där emot förväntade jag mig att Moderaterna skulle ha ett perspektiv på den här frågan och inte fara med osanningar, till och med, i sin egen budgetmotion. Jag tycker att det är ganska allvarligt för ett parti som gör anspråk på statsministermakten.

När vi pratar om infrastrukturplanering behöver vi ha en långsiktig horisont. Det behöver finnas långsiktiga perspektiv och långsiktiga förutsättningar. Just Norrbotten finns med i den nuvarande investeringsplanen. För oss socialdemokrater är det självklart att den ska finnas kvar. Vad som bekymrar mig än mer är det faktum att Jens Holm i dag har öppnat dörren för Ulf Kristersson, vars parti lyfte ut Norrbotten ur infrastrukturplaneringen. Hade de inte gjort det hade den redan funnits där i dag, för vi socialdemokrater lyfte in den under tidigare regering.

Jag skulle alltså snarare vara bekymrad över Jens Holms agerande just nu än över någonting annat när vi pratar om infrastruktur, för tar man in djävulen i sängen får man också leva med den. Det blir inte helt enkelt för er att få igenom de krav som ni ställer. Det är bara att titta på de motioner som finns på detta tema. Om jag var Jens Holm skulle jag snarare vara bekymrad för egen del. Jag skulle vara bekymrad över den politik som ni själva försöker att lyfta fram.

Anf. 43 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om språkbruket.

Anf. 44 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag beklagar det höga tonläget. Det vi ser är ett regeringsparti som ännu inte verkar ha förstått att man inte har majoritet i Sveriges riksdag. Man förväntar sig att Vänsterpartiet bara ska gäpa och svälja när det gäller precis allting som kommer från Stefan Löfven och Annie Lööf. Vi tar inte det, Teres Lindberg, inte en dag till. Vi har inte släppt fram någon ny majoritet, och vi har hela tiden sagt: Vi vill ha Stefan Löfven som statsminister, men han kan inte bedriva nyliberal politik. Någonstans får man faktiskt sätta ned foten.

Jag frågade Teres Lindberg om klimatmålet och om det på något vis kan få regeringen att revidera infrastrukturpropositionen. Det är uppenbart att det inte finns några sådana ambitioner från regeringens sida. Det finns

inte ett enda motorvägsprojekt som man har plockat bort från infrastrukturpropositionen. Det tycker jag är problematiskt, för motorvägsprojekten kostar väldigt mycket pengar förutom att de leder till ökade utsläpp. De kostar så mycket pengar att regeringen inte har råd att finansiera vare sig höghastighetsbanorna, som man talar så mycket om, eller Norrbotten – vi i Vänsterpartiet var med och drev på regeringen för att de skulle föra in den i planeringen igen.

Nu finns det pengar till att bygga ett par mil räls norr om Umeå. Sedan är pengarna slut igen. När det gäller Norrbotten har man vädjat till oss i riksdagen. Man har vädjat till regeringen: Se till att vi får full finansiering, så att vi kan bygga färdigt det här projektet i tid! Men det får man inte från regeringen, för det finns inga pengar.

Jag vill återigen fråga Teres Lindberg: Kommer Norrbotten att vara färdig i tid, till 2030?

Anf. 45 TERES LINDBERG (S) replik:

Fru talman! Jag vill ändå påminna ledamoten Jens Holm om att vi höjer ramen med 176 ½ miljard. Det ger också utrymme för att tillföra nya projekt, nya objekt. Det tror jag behövs, såklart. Samtidigt vet jag att Jens Holm och hans parti konsekvent är emot vägar. Men man måste också se att hela vårt land ska fungera. Vi kommer aldrig att kunna bygga tåg så att varje medborgare i vårt land har en järnvägsstation att gå till.

Många kommer fortsatt att behöva vägen för att kunna transportera sig. Godstransporterna kommer även fortsättningsvis att behöva göras på väg. Sedan är det klart att det är bra och viktigt att de kan göras så hållbart som möjligt. Snarare måste vi se till att vi får en omställning, men att helt ta bort väginvesteringar löser inga problem utan skapar bara nya.

Man får heller inte glömma bort att nya vägar och investeringar i vägar också ger möjligheter för nya sätt att transportera sig på ett klimatsmart sätt. Utan vägar kommer heller inte bussen fram. I en framtid kanske vi reser uteslutande med elbussar i stället för med bussar som går på fossila bränslen. Jag skulle inte alls vara så bekymrad.

Låt mig vara tydlig när det gäller hastigheten. Vi socialdemokrater kommer, i alla fall så länge vi har regeringsmakten, att se till att Norrbotten byggs. Men att säga ett specifikt årtal för när den ska vara färdigbyggd är såklart lite problematiskt. Det tar tid att bygga järnväg. Det är betydligt mer komplicerat än vad Jens Holm försöker göra gällande här. Men den kommer att byggas så länge vi får vara med och bestämma. Om detta råder inget tvivel.

Anf. 46 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Det är mycket annat som tar uppmärksamhet en dag som denna, men trots detta måste det här vara mandatperiodens viktigaste debatt, i alla fall för oss i trafikutskottet.

Infrastrukturen är en förutsättning för att Sverige ska fungera och för att människor ska kunna ta sig till och från sina jobb och hämta barn på förskolan. Den är också en förutsättning för att företag ska kunna få tillgång till råvaror och transportera sina slutprodukter ut till kunderna. En effektivt planerad och välfungerande infrastruktur är förutsättningen för jobb och tillväxt i hela landet.

Vi är överens med regeringen om vikten av att satsa mer pengar på infrastruktur. Faktum är, herr talman, att vår ram är densamma som regeringens. Vi har dock valt att göra en lite annan prioritering inom ramen.

Trafikverket var mycket tydliga i sitt underlag till infrastrukturpropositionen: Det behövs mer och bättre underhåll. Att underhålla de anläggningar vi har i form av vägar, järnvägsräls, hamnar och flygplatser är också det mest samhällsekonomiskt lönsamma vi kan använda pengarna till.

Det vi gjort är att omprioritera från nyinvesteringar till underhåll. Det är pengar som snabbt kan göra skillnad – skillnad för alla som kör på de 125 mil väg där Trafikverket sänkt hastigheten på grund av vägens dåliga skick. Det kommer att göra skillnad för alla som sitter fast på tåg som står stilla på grund av växelfel som beror på bristande underhåll av våra järnvägsanläggningar.

Herr talman! Moderaterna står bakom de övergripande transportpolitiska målen. Där betonas vikten av att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet.

I en värld där den tekniska utvecklingen går med en rasande hastighet och vi faktiskt kan se att alla trafikslag har en fossilfri framtid måste denna utveckling bejakas, men man måste också ta hänsyn till detta när man gör prioriteringar av framtidens infrastruktursatsningar.

Moderaterna värnar skattebetalarnas pengar – det är inte okänt – och vill utforma en modern infrastrukturpolitik som tar hänsyn till miljö, jobb och tillväxt. För att säkra jobb och tillväxt i hela landet behövs en välfungerande infrastruktur.

Moderaternas plan handlar om hur vi skapar förutsättningar för hela Sverige. Människor och företag ska kunna lita på att grundläggande funktioner i samhället fungerar och levererar den tilltänkta nyttan som planerat. Vi prioriterar därför vård av den befintliga infrastrukturen samtidigt som vi gör satsningar på att stärka transportsystemet där det behövs för att säkerställa att vi får en fungerande infrastruktur i hela Sverige.

Herr talman! Frågan om höghastighetståg har tagit nästan allt syre i infrastrukturdebatten de senaste åren. Kritiken är omfattande, från ledande forskare och andra experter men även från Riksrevisionen. Prislappen bara växer, och tidsplanen skjuts fram. När ska regeringen inse att vi är för få i Sverige för att det ska vara lönsamt att bygga höghastighetsbanor? Dessutom sjunker ju miljö- och klimatargumenten ihop som en misslyckad sufflé när övriga trafikslag går mot fossilfrihet.

Vi ser gärna investeringar i järnväg men prioriterar att bygga på det vi har, komplettera och optimera för att öka kapaciteten. Vår målsättning är ett väl fungerande järnvägsnät där det på viktiga stråk går att köra upp till 250 kilometer i timmen.

Vi vill också se en effektivare och mer sammanhållen process där man ser till helheter och snabbare kan få ut nyttan av de olika investeringar som görs.

Herr talman! Svensk infrastruktur har stora och allvarliga problem. En majoritet av alla större projekt tenderar att bli kraftigt fördyrade och mycket försenade. Moderaternas analys är att det behövs en mer omfattande genomlysning av arbetet med upphandling och genomförande av såväl underhåll som nybyggnation.

Vi behöver se över möjligheten till förbättrad organisation, bättre upphandlingsunderlag och bättre kontroll på anläggningarnas status. Det be-

hövs en plan för att komma till rätta med underhållsskulden och också en plan för att finansiera beslutade projekt. Vi behöver ta ett större samlat grepp kring alla dessa processer för att säkerställa att vi får en effektiv framdrift och valuta för våra skattepengar.

Regeringen valde när den tillträdde att sänka den anslagskredit som Trafikverket hade. Jag ska erkänna, Teres Lindberg, att vi hade fel i vår motion. Vi skrev 15 procent, men det var 10 procent, vilket var max enligt budgetlagen, precis som Teres Lindberg tog upp i sitt anförande. Generaldirektören själv har varit ute och sagt att för stora projekt och stora underhållsprojekt som löper över flera år innebär den låga nivå som regeringen har satt för anslagskrediten, 3 procent, att man är tvungen att avsluta ett arbete därför att pengarna tar slut i november för att sedan starta upp arbetet igen när man har passerat årsskiftet. Detta leder till ökade kostnader och förseningar.

Det är glädjande att det nu finns en majoritet. Jens Holm pratade om att det var en motion från Vänsterpartiet, men vi andra partier hade också med det i våra motioner. Därför har vi nu en majoritet för ett förslag om ett tillkännagivande att regeringen ska se till att anslagskrediten ökas. Där har finansutskottet inte velat uttala sig, vilket tyder på att alla de anklagelser som Teres Lindberg kom med i sitt anförande inte riktigt stämmer. Annars hade de velat uttala sig.

Herr talman! Elektrifieringen av trafikslagen är viktig för omställningen. För att människor och företag ska våga köpa ett eldrivet fordon krävs att de kan känna sig trygga med att de kan ladda överallt. Man ska inte behöva välja bort att köpa en elbil, elbuss eller mindre lastbil som drivs av el av oro för att inte kunna ladda den. Här har vi också ett förslag om ett tillkännagivande till regeringen.

Min bild av hur arbetet med elektrifieringen går till i det här landet är att det är mycket snack och lite verkstad. Infrastrukturministern åker land och rike runt och tar åt sig äran för det som regionerna gör. Man har tillsatt en elektrifieringskommission med en massa kompetenta människor, men det är väldigt lite verkstad. Det är ju verkstad som vi behöver se för att människor ska våga köpa elbil.

Förslaget om ett tillkännagivande tyder på en otålighet hos en majoritet här i riksdagen. Vi vill se en finansierad plan. Att köpa bil är något som man gör långsiktigt. Därför måste människor kunna känna sig trygga med att det löser sig, att de vågar satsa på en elbil och att de kan räkna med att ladda hemma större delen av tiden. Man behöver veta hur planen ser ut. Det behöver bli verkstad, helt enkelt.

Herr talman! Flyget svarar, utöver höghastighetstågen, för en stor del av konfliktytan inom infrastrukturuområdet. Flyget behövs i Sverige för att stärka jobb och tillväxt i hela landet. Trots flygets betydelse för Sverige upptar det en väldigt liten del av infrastrukturpropositionen.

Reaktionerna på regeringens sorgliga hantering av Brommafrågan och det engagemang detta har utlöst runt om i landet är en tydlig indikation på hur viktigt flyget är för att hela Sverige ska leva och utvecklas.

Även flyget har en plan för fossilfrihet, och det övergripande arbetet med att förbereda allt inrikesflyg för framtida fossilfrihet behöver intensifieras. Introduktionen av elflyg kommer att förändra flygmarknaden, och behovet av de regionala flygplatserna kommer att öka. De är viktiga i dag,

både för att människor ska kunna resa men inte minst för samhällsviktigt flyg och för krisberedskap. Det har inte minst pandemin visat oss.

Moderaterna vill långsiktigt göra alla flygplatser till beredskapsflygplatser. Slutligen vill vi moderater när det gäller flyget bygga ut Arlanda och infrastrukturen kring flygplatsen med målet att den ska bli Nordens ledande flygplats med fler direktflyg ut i världen.

Herr talman! Sjöfarten är en viktig och underutnyttjad resurs för gods-transporter. Vi har vatten runt stora delar av vår kust och dessutom en hel del inre vattenvägar. För några veckor sedan startade en pendeltrafik med pråm mellan Norvik och Västerås. Det är en spännande utveckling som, om den får fart, kan avlasta både väg och järnväg. Svensk sjöfarts konkurrenskraft behöver stärkas genom en översyn av våra nationella krav och kostnader så att det säkerställs att detta inte sammantaget innebär betydande konkurrensnackdelar.

Sjöfarten är unik i så måtto att rederier kan flagga sina båtar i vilket land de vill. Om Sverige ger sämre villkor för sjöfarten riskerar vi att i dag svenskflaggade båtar flaggas i ett annat land med lägre klimatkrav och sämre arbetsmiljö.

Ett annat problem för sjöfarten är de kostnader som är förknippade med att köra fartyg i svenska vatten, inte minst farledsavgifterna. Den modell för finansiering av Sjöfartsverket som vi har i dag är inte hållbar. Och det finns ett tillkännagivande från riksdagen om att se över det, ett tillkännagivande som regeringen ännu inte har tagit tag i.

För att sjöfarten i norra Sverige ska fungera vintertid krävs isbrytare. Den svenska flottan av isbrytare består av tre fartyg byggda på 70-talet. De behöver i närtid bytas ut för att säkerställa godstransporter från norra Sverige även vintertid, och organisationen behöver i grunden utredas. Även här har vi ett tillkännagivande, vilket var en viktig markering från en majoritet i utskottet. Jag tror att vi alla hade väldigt mycket kontakt med företag i norra Sverige och med olika branschorganisationer kring just frågan om att man behöver ha signalen att isbrytarna är på gång. Dessutom pågår ett arbete tillsammans med Finland som det är viktigt att vi inte tappar fart i. Då riskerar våra isbrytare att bli betydligt dyrare än nödvändigt.

Herr talman! Avslutningsvis står vi naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 32.

Anf. 47 TERES LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte först att jag bara skulle ställa frågor. Men jag blev apostroferad om att jag kom med anklagelser kring anslagskrediten. Det gjorde jag faktiskt inte. Möjligen anklagade jag Moderaterna för att inte kunna räkna och att de inte har koll på hur budgetlagen fungerar. Maria Stockhaus bekräftade också att man hade fel på 5 procent. 10 eller 15 procent är inte så noga, det handlar ju bara om 3 000 miljoner kronor hit eller dit.

Det är detta som är själva bekymret med frågan om anslagskrediten. Jag tycker att budgetlagen fungerar ganska bra som den är i dag. Jag tycker att det är viktigt att inte minst Trafikverket som jobbar med stora projekt har en möjlighet att gå till regeringen och få en utökad anslagskredit. Men att de per definition alltid ska få gå över sin budget med 10 procent i stället för 3 procent som gäller alla andra myndigheter är jag inte så säker på är seriös ekonomisk politik. Men det verkar Moderaterna vara, och det spelar

ingen roll om det är 6 eller 9 miljarder hit eller dit. Men det är ganska mycket pengar även för ett land som Sverige och för statskassan, skulle jag vilja säga.

Dessa slarviga påståenden kommer från ett parti som faktiskt gör anspråk på regeringsmakten. Jag tycker att man kanske borde tänka till både en och två gånger innan.

När det kommer till just kopplingen till mitt eget anförande och de nya satsningar som Moderaterna vill lyfta in här måste jag återigen upprepa min fråga som jag ställde tidigare i talarstolen. Vilka projekt är det som Moderaterna vill lyfta ut? Vad är det som inte kommer att ingå i "lagt kort ligger" för Moderaterna?

Anf. 48 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Nu tycker jag att Trafikverket med sina enorma projekt har lite av en särställning i förhållande till andra myndigheter. Därför finns det anledning att se över deras anslagskrediter.

Sedan kan jag tycka att detta med att kunna räkna är väsentligt när man sitter i regeringsställning. Då är detta med "lagt kort ligger" lite intressant. Den befintliga planen är underfinansierad. Det krävs ett antal miljarder till för att klara av att bygga dessa projekt.

På presskonferensen när propositionen presenterades var både infrastrukturministern och miljö- och klimatministern tydliga med att höghastighetsbanorna ska in inom plan. Dessutom åker infrastrukturministern nu land och rike runt och pratar om alla nya projekt som ska in i planen, exempelvis Oslo–Stockholm och Öresundsförbindelsen. Jag kan säga att det inte krävs särskilt avancerade kunskaper i matematik för att förstå att denna ekvation inte går ihop.

Vi väljer bort höghastighetstågen. 400 miljarder kronor är vad experterna säger att kostnaden för dem kommer att landa på. Egentligen är det rimliga som jag vill säga till Teres Lindberg att det är regeringen som kommer att behöva prioritera bort. Regeringen kan absolut inte lägga till några nya projekt. Men det handlar om 400 miljarder kronor, i princip hälften av denna ram. Hälften av projekten måste alltså bort, Teres Lindberg. Vilka projekt är det som ska bort?

Anf. 49 TERES LINDBERG (S) replik:

Herr talman! Min fråga rörde inte detta. Detta handlar om att ni nu vill lyfta in isbrytarna inom ramen för infrastrukturplaneringen. Ni vill lyfta in elinfrastrukturen inom ramen för infrastrukturplaneringen. Det betyder att den totala ramen blir mindre för allting annat. Det säger sig självt.

När man läser er budgetmotion ser man samtidigt att ni vill dra ned på nyinvesteringar för att ni är emot höghastighetståg. Att göra det betyder per definition att stambaneprojekten Linköping–Järna, Göteborg–Borås och Helsingborg–Hässleholm faktiskt på allvar är i gunning. Vilka projekt är det som ni vill ta bort? Till vilka i landet Sverige vill ni nu lämna besked om att de inte ska få möjlighet att på ett lättare sätt transportera sig och att regionaltrafiken inte ska fungera på ett bättre sätt? I planeringen just nu finns inte resurserna för sträckorna här emellan. De finns inte där. Ni måste därför ta bort något som redan finns. Men det vill ni inte tala om.

Detta kan jag tycka är ett väldigt stort bekymmer. Det är väldigt lätt att göra anspråk på regeringsmakten och att stå här och lova guld och gröna

skogar men inte tala om var pengarna ska komma ifrån. Vilka projekt ska bort, Maria Stockhaus? Jag vill att du svarar på den frågan. Och jag vill att du inför hela svenska folket svarar på vilka projekt som Moderaterna vill stryka ur infrastrukturplaneringen.

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Framtidens
infrastruktur*

Anf. 50 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Teres Lindberg och jag måste ha lärt oss matematik på väldigt olika sätt. Vi moderater har gjort en omfördelning med 33 miljarder kronor. Teres Lindbergs parti vill lyfta in hela höghastighetsbanan med 400 miljarder kronor. Jag tror att det är Teres Lindberg som är svenska folket svaret skyldig när det gäller vad som ska prioriteras bort.

Vi vill bygga nya sträckningar – de som ligger i befintlig plan. Men vi vill inte ha höghastighetsstandard på dem. Det är en viss skillnad kostnads- mässigt på att bygga för höghastighetståg och att bygga för vanlig järnvägstrafik. Det är en stor del. Därför kan vi ha råd med nya isbrytare och med laddinfrastrukturen. Jag tror till och med att vi har råd med nya infrastrukturpolitiska projekt, till exempel Oslo–Stockholm. Det kommer inte Socialdemokraterna och denna regering, om de sitter kvar, att ha råd med i och med att 400 miljarder kronor för höghastighetsbanor enligt både infrastrukturministern och miljö- och klimatministern ska in i denna plan. Det är hälften av pengarna i planen. Det innebär att det inte finns pengar till de projekt som redan ligger där.

Det är Teres Lindberg som är svaret skyldig. Det är 400 miljarder kronor som ni måste plocka bort. Det innebär att de som vill ha Norrbotten-banan byggd kan titta i stjärnorna efter att det kommer någon ny räls på plats där. Ska höghastighetsbanorna ha företräde kommer norra Sverige inte att få någon ny järnväg.

Anf. 51 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi framtidens infrastruktur. Ska vi satsa på rymdturism, flygande bilar eller kanske hyperloop, som kan komma upp i hastigheter mellan 600 och 1 000 kilometer per timme? Nej, herr talman, riktigt så rolig blir inte denna debatt.

Om Socialdemokraterna får fortsätta att styra det här landet kommer Sverige – dock om ganska lång tid – att ha världens nyaste, världens mest omoderna och världens långsammaste höghastighetsjärnväg. Det är ingenting att skryta om direkt. Frågan är när regeringen lägger det förslaget i malpåse.

Sverigedemokraterna vill bygga mer järnväg, men då smart järnväg – en järnväg som kan nyttjas maximalt, med både godstransporter och persontransporter. Än mer övertygad blev jag när vi på trafikutskottets senaste möte talade om att man i Europa försöker samsas om en gemensam struktur och göra det enklare för resenärer att byta tåg. Då handlar det om taktfasta tidtabeller enligt knutpunktsprincipen.

Med enklare ord ska tågen enligt tidtabell vara inne på en station då andra tåg också är där, för att folk ska kunna byta linje och resa vidare. Detta innebär att det inte är någon större fördel med supersnabba tåg. Mer viktigt är att tågen kommer i tid, och här kommer det viktiga med ett sådant system: att tågen går. Vad behövs för att tågen ska gå? Jo, underhåll i masor. Vi måste ha en järnväg vi kan lita på dygnet runt, året om.

I går läste jag följande i tidningen: ”Även idag ersätts tågtrafiken mellan Göteborg och Strömstad, samt mellan Varberg och Uddevalla, med buss fram till midnatt. Risken för solkurvor och bränder i skog och mark är för stor.” Solkurvor kan man undvika genom att ha bra sliprar med bättre befästningar, herr talman, samt genom att det finns ballast mellan sliprarna. Bränder är lite svårare, men jag återkommer till det senare i anförandet.

Vintertid är det inte mycket bättre – lite snö så står både järnväg och vägtrafik stilla. Vi måste kunna lita på vår infrastruktur. När man bokar en resa tror jag att det är mer viktigt att det som är avtalat hålls. Det blir en stor oro när tåget är sent, herr talman: Hur ska jag hinna med nästa anslutning? Hur kommer jag ifrån stationen?

Vi sverigedemokrater anser att man bör knyta ihop transportslagen när man bygger infrastruktur. Men man måste också vårda infrastrukturen. Det kostar massor av skattemedel att bygga våra vägar och järnvägar, och underhålls de inte är det som att kasta pengarna i sjön.

Herr talman! För att befintlig järnväg ska bli bättre bör vi inte bara underhålla utan också bygga ut och trimma systemet så att vi kan få mer trafik i anläggningen. Det kan handla om att bygga mötesspår, dubbelspår eller fyra spår eller om längre perronger och att bygga ut bangårdar så att vi kan ta emot framtidens tåg. De är 1 050 meter långa, medan vi i dag endast har 630 meter långa tåg i Sverige. Det är väldigt korta tåg internationellt sett.

Sverige är sårbart; vi har bara en fast förbindelse till övriga Europa, nämligen Öresundsbron. Sverigedemokraterna vill att Trafikverket ska utreda ytterligare en fast förbindelse för godståg, persontåg och vägtrafik – speciellt nu när Fehmarn Bält-tunneln byggs.

Herr talman! Jag är inte helt säker på att vi kan lita på att regeringen hedrar utskottets tillkännagivande om att ha en redundans i järnvägsfärjorna från Ystad och Trelleborg till Polen och Tyskland. Ystad har i dag ingen järnvägstrafik via fartyg, och vad jag har hört har de företag som kör järnvägsfärjor inte fått ekonomiska medel av regeringen för att säkra järnvägsfärjorna.

Herr talman! Jag sa tidigare att jag skulle återkomma till bränderna. Här har vi ett problem. Vi har under de senaste åren blivit varse att skogsbränderna har ökat i antal och omfattning, och det brinner just nu i Möns-terås skogar.

I Sverige behöver vi ha en god beredskap, och det vore en stor fördel om man dessutom hade stor kapacitet i form av egna plan eller helikoptrar så att man snabbt kan släcka bränderna. För detta behöver vi de regionala flygplatserna, herr talman. Vi behöver dem för att resa, för att släcka bränder och för att hantera ambulansflyget och försvaret, med mera. Sverige borde göra de regionala flygplatser som är villiga att ställa upp till beredskapsflygplatser och dessutom betala vad det kostar att hålla dessa i beredskap.

Herr talman! Man kan undra varför folk köper stadsjeepar när de bor i stan. Men det kanske inte är så konstigt med tanke på bristen på underhåll av vägarna, pothål med mera. Stadsjeepar klarar den miljön mycket bättre. Och handlar hastighetssänkningar på vägarna om en nollvision, eller är det bara en effekt av uselt underhåll? Vi sverigedemokrater har blivit nedringda av arga medborgare, och jag gissar att vi inte är det enda partiet.

Trafikverket sänker hastigheten på massor av vägar och skyller på att det handlar om att rädda liv, men i själva verket beror det många gånger på att det inte finns ekonomi att upprätthålla vägstandarden. I stället för att underhålla vägen sänker Trafikverket hastigheten. Snart får man gå till bilhandlaren och fråga: Hur sakta går den här bilen att köra? Skämt åsido – vi måste hålla efter vår infrastruktur.

Herr talman! Finns det någon sjöfart? Läser man de ekonomiska planeringsramarna för 2022–2033 börjar man undra. Det står visserligen att transporter ska flyttas från väg till järnväg eller sjöfart. Men var finns satsningarna på sjöfarten?

En utskottsmajoritet kände stor oro för isbrytningen. De svenska isbrytarna lever på övertid, och åtminstone tre av dem behöver bytas ut snarast. Vi föreslog ett tillkännagivande om att de ska finnas med i en nationell plan som kommer 2022. Regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna motsätter sig detta förslag. Isbrytare är som ni vet inga billiga båtar. När ska man få fram dessa summor om inte nu när regeringen har lagt fram den största budgeten under åtminstone min tid? Den är på närmare 900 miljarder.

Inte heller vill regeringen och dess samarbetspartier öka anslagskrediten från dagens 3 procent till 10 procent för att ge möjligheten att göra färdigt projekt i stället för att låta dem vänta till nästa budget.

Jag ser att min talartid rinner ut, herr talman. Jag har fått det mesta sagt, så jag vill bara snabbt passa på att säga att vi står bakom alla våra reservationer men att jag yrkar bifall endast till reservation 25.

Anf. 52 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Huvudpjäsen i denna debatt är givetvis den proposition som är lämnad till riksdagen för ställningstagande i dag. Huvudpjäsen i dag är ju dock någonting helt annat; det kanske ges utrymme att ställa frågor om detta också.

Infrastrukturpropositionen är framtagen av Centerpartiet, Liberalerna och regeringen tillsammans. Den är bra. Är den tillräckligt bra? Nej. Jag har tidigare sagt i denna kammare och i dessa sammanhang att den dag då någon regering eller riksdag fattar ett beslut som innehåller tillräckligt mycket av precis allting går inte solen upp. Men den kanske är tillräckligt bra för att kunna gå vidare.

Vi i Centerpartiet hade några ingångsvärden som parti när vi satte oss ned med regeringen och förhandlade fram denna proposition.

Det handlade om klimatansvaret och om att gjorda nationella och internationella åtaganden gäller och ska färga in den här propositionen. Check på det! Detta är en mycket tung del av denna proposition. Vi försöker att på olika vis möta, möta upp och ge förutsättningar för full tillgänglighet i hela landet och för alla transportslag med ett starkt klimatansvar.

Det handlade om de riktigt stora åtaganden som har legat under mycket lång tid för att få järnvägens huvudpulsådror i vårt land att fungera bättre, som nya stambanor i söder, Norrbottenbanan i norra Sverige och ytterligare järnvägssatsningar i norra Sverige. Check på det – det finns med!

Det handlade om vägunderhållet, med fokus på bärighet och tjälsäkring samt funktionalitet och tillgänglighet året om, på både de stora och de små vägarna i hela landet. Även detta får gedigen uppmärksamhet i den här propositionen. Check på det, herr talman!

Järnvägens underhåll har ofta diskuterats. Under mina tio tolv år i riksdagens trafikutskott har den mest diskuterade frågan varit: Hur underhåller vi järnvägssystemet bättre? Detta är gediget framskrivet i en proposition som pekar ut både huvudpulsåderna och de mindre, regionala järnvägar-nas utomordentliga betydelse tillsammans, eftersom det är ett system.

Väldigt mycket av de industristrukturer som finns i vårt land är helt beroende av till synes rätt lågt trafikerade järnvägssystem för att nå ut till sin marknad i och utom Sverige. Dessa industrier är inte sällan av stor betydelse för att vi ska klara den omställning vi gjort med anledning av klimatåtaganden, och de är spridda över hela landet. Check på det, herr talman!

Den här propositionen kopplar samman de fem transportslagen. Jag har hört sägas här att sjöfart och flyg inte nämns, men om man säger det har man inte läst propositionen, herr talman. Det borde man möjligtvis göra innan man ger sig in i en sådan här debatt.

Propositionen om transportinfrastruktur har alltid, i och med att detta rör anslagsmedel till Trafikverket, finansierat vägar och järnvägar. Det finns element i den nuvarande nationella planen som handlar om stora marina åtaganden och flygåtaganden. Den här propositionen öppnar för ett än mer intermodalt synsätt för att koppla ihop transportslagen samt för att göra verklighet av ett mantra och flytta tung, långväga trafik från väg till järnväg och sjöfart. Det finns öppningar för att gå från prat till verkstad; den som läser propositionen ser att de är tydligt anvisade där.

Centerpartiet har under en lång följd av år drivit på för att it – informationsteknologi – ska betraktas som ett transportslag. Det står inte ”it, det femte transportslaget” – så långt nådde inte Centerpartiet i förhandlingarna. Men it omnämns som en absolut förutsättning för den intermodala, transporteffektiva och miljösamma lösningen. Check på det, herr talman!

Den här propositionen lyfter upp hela landets behov av investeringar, underhåll och tillgänglighet för människor och för gods. Den lyfter också fram det regionala medinflytandet och den regionala politiska nivåns betydelse för att detta ska fungera i verkligheten.

Herr talman! I torsdags var jag i Torsås, en liten ort söder om Kalmar. Det är en liten kommun som tillsammans med den region som kommunen är verksam i under flera år har verkat för att få till en cykelväg. Det har fullständigt knutit sig.

Man tog sina bästa vägingenjörer och räknade fram att man klarar detta och kan finansiera det. Man gick sedan till Trafikverket, och tillbaka kom en kostnad som var två till tre gånger högre.

Vi måste få till en lex Torsås. Det finns ingen mening med att denna riksdag år efter år anslår medel som aldrig blir använda, eftersom den näst bästa lösningen för att få till en fungerande transportinfrastruktur för någonting så enkelt som cykling alltid väljs bort. Det näst bästa duger inte; det bästa blir det näst bästas fiende. Så går det inte att hantera detta.

Genom att den regionala politiska nivån ges ett stort inflytande i arbetet kommer fler saker att bli gjorda. Detta finns med i den här propositionen.

Det har diskuterats i denna debatt huruvida staten behöver ha en pålitlig eller inte pålitlig samarbetspartner. Jag kan försäkra kammaren om att jag inte har träffat någon politisk företrädare från något parti – och det finns rätt många olika partier ute i Sverige; mängden är större än vad den för närvarande är i denna kammare – utan att personen som första punkt

har tagit upp följande: Om staten har sagt något, gjort upp något eller förhandlat, stå för guds skull fast vid det! Ryck inte undan förutsättningarna!

Mot statens planering planeras för bostadsbyggande och görs samhällsplanering och regionplanering. År av förberedelser läggs ned; då kan inte staten rycka undan förutsättningarna. Detta var en av grundförutsättningarna, och det finns med i denna proposition.

Här diskuteras skeenden i vår omvärld, kontinentalt kopplat ned mot Centraleuropa, Norge och så vidare. Den som läser propositionen, herr talman, ser att även detta finns med.

Transporteffektivitet finns med här. Centerpartiet har drivit på, och kommer att driva på, väldigt hårt för längre och tyngre fordon, oavsett om det handlar om väg- eller järnvägsinfrastruktur.

Det här är ett rambeslut. Efter riksdagsbeslutet i morgon går detta vidare till Trafikverket med direktiv från den regering som vi hade fram till i morse; nu är det en expeditionsministär. Jag vet faktiskt inte riktigt, men de som tog initiativ till omröstningen i morse vet säkert vad som händer nu.

Det normala hade varit ett regeringsbeslut med direktiv till Trafikverket om att lägga fram ett mycket konkret förslag i oktober. Sedan skulle det gå ut på remiss till landets regioner, kommuner, näringslivsorganisationer och så vidare och därefter komma tillbaka till Regeringskansliet för fastställelse i en konkret nationell plan ungefär vid denna tid nästa år.

Det är så infrastrukturplanering går till i vårt land. Att konkreta projekt står omnämnda i mängder i en proposition har aldrig skett, och låt oss för guds skull hoppas att det aldrig gör det. Så bygger vi inte – långsiktigt, stabilt och med ett engagemang i hela landet – väginfrastruktur, järnvägsinfrastruktur, sjöfart, flyg eller it i vårt land.

Utöver propositionen hanteras en rad motioner från allmänna motions tiden. Centerpartiet har givetvis följt upp sina reservationer i den. Det mesta är mycket väl tillmötesgåendet i propositionen. Därför är den bra. Vi har likväl valt att reservera oss mot de tre tillkännagivandena, det vill säga att Centerpartiet yrkar bifall till reservationerna 28, 29 och 52. Därutöver yrkar Centerpartiet bifall till reservation 6, som för Centerpartiet rör en särskilt viktig fråga, det vill säga jämställdheten i trafikbehandlingen.

Anf. 53 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Anders Åkesson nämnde både klimatfrågan och transporteffektiviteten och att det finns med i regeringens proposition, och så är det ju. Det finns ofta många fina formuleringar i propositioner från regeringen, men det som verkligen får något att hända är om det är lite mer än bara fina formuleringar. Det måste vara direkt styrande.

Jag har läst remissvaren från Naturvårdsverket och Klimatpolitiska rådet, som har sagt att nu har vi en klimatlag, ett klimatpolitiskt ramverk och till och med ett särskilt utsläppsmål för transportsektorn. Utsläppen ska minska med minst 70 procent till 2030. Detta måste få ett genomslag i infrastrukturplaneringen. Men både Naturvårdsverket och Klimatpolitiska rådet beklagar att de inte ser att detta på något vis har fått något genomslag i infrastrukturpropositionen. De och även forskare från KTH till exempel lyfter upp vikten av att man kanske inte kan utgå från att lagt kort ligger vad gäller storskaliga vägprojekt, som slukar enorma summor pengar och

som kommer att leda till väldigt stora utsläpp. Jag ser inte ett enda vägprojekt som föreslås lyftas ut ur infrastrukturplaneringen.

Jag vill därför fråga Anders Åkesson: På vilket sätt har vårt klimatpolitiska ramverk fått ett genomslag i infrastrukturpropositionen? Jag skulle också vilja fråga varför ni inte föreslår att byggandet av höghastighetsbanorna ska lånefinansieras, så att de kan byggas snabbt och effektivt i separat ordning. Med det här förslaget kommer höghastighetsbanorna tyvärr inte att bli klara förrän om många decennier, om de ens blir det då.

Anf. 54 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Jens Holm!

Jag vill inleda med en fråga till Jens Holm. Jens Holm är en mycket engagerad trafikpolitiker, en mycket skicklig ordförande i riksdagens trafikutskott och mycket ordentlig.

Med vilken ambition gick Jens Holm till riksdagen i morse? Var det för att skapa förutsättningar för att fatta ett bra beslut kring framtidens transportinfrastruktur, som direkt efter ett riksdagsbeslut i morgon ska expedieras av en handlingskraftig regering som utifrån propositionen ska ge direktiv till Trafikverket, att agera och ta fram ett konkret förslag till ny nationell transportplan under hösten? Det är ju den normala gången, Jens Holm. Eller gick Jens Holm till riksdagen i morse i syfte att skapa en oro, ett regeringskaos?

Jag vet att detta inte har med trafikpolitik att göra, men agerandet från det parti som Jens Holm företräder här i kammaren får en direkt påverkan på det politikområde som vi just nu diskuterar. Jag är lite förvånad.

Det hade varit lättare, herr talman, att svara på Jens Holms frågor om vi inte hade slängt in landet i ett parlamentariskt kaos.

Om Jens Holm läser propositionen ser han att det finns tydliga anvisningar om att den klimatlagstiftning och de åtaganden som Sverige har gjort nationellt och internationellt ska följas och tas hänsyn till. Nu gällande nationell plan och liggande objekt, oavsett vilket transportslag det handlar om, kommer också att provas, Jens Holm, i det förslag som Trafikverket ska lägga fram.

Anf. 55 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick svar på min fråga om lånefinansiering av höghastighetsbanorna. Jag vill påminna om att det är en fråga där mitt parti och Anders Åkessons parti länge har tyckt samma sak. Våra partier har till och med suttit i samma förhandlingsrum med finansministern och infrastrukturministern och diskuterat den här frågan. Jag hade i alla fall uppfattningen att Centerpartiet var för att höghastighetsbanorna skulle byggas i en separat organisationsform och att pengarna skulle lånas upp så att de inte konkurrerar med andra viktiga objekt.

Jag tycker också att det var ett intressant svar från Anders Åkesson gällande att objekt ska provas utifrån vårt nya klimatmål. Men innebär det då, Anders Åkesson, att lagt kort inte ligger? Innebär det att exempelvis ett antal storskaliga vägprojekt kan plockas bort från infrastrukturplaneringen just med hänvisning till våra klimatmål? Det är inte det som Teres Lindberg från Socialdemokraterna sa här tidigare, och det är inte heller det som infrastrukturministern själv har sagt.

Åkesson frågade med vilken ambition jag gick hit. Jag gick hit med ambitionen att vi ska ha en handlingskraftig regering som förstår att man är en minoritetsregering och som behöver prata med riksdagens partier.

Vi i Vänsterpartiet har varit väldigt tydliga. Vi har under två och ett halvt års tid sagt: Vi vill inte ha marknadshyrorna. Driver ni igenom det där förslaget kommer vi att stoppa er som regering. Vi kommer att göra allt vi kan för att stoppa er. Och det är precis det vi har gjort, så Anders Åkesson, Annie Lööf och deras parti kan nu gå tillbaka och meditera lite över det så kallade januariavtalet och punkt 44 om marknadshyror. Tar man bort den kan vi börja prata med en ny regering igen.

Anf. 56 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Herr talman! Det här är en ny proposition. Vart fjärde år antas ungefär en sådan här i svensk riksdag. Det innebär att den transformeras genom direktiv till Trafikverket, utifrån den proposition, de direktiv och den lagstiftning som de hänvisar till, att utveckla ett förslag till ny nationell transportplan. Givetvis kommer alla objekt att prövas enligt gällande svensk lagstiftning.

Det är däremot så, apropå det som Jens Holm tar upp kring nya vägar, att jag väldigt ofta också möter frågetecken kring nya stambanor. Jag vill påstå, herr talman, att det oavsett vilken transportinfrastruktur vi ger oss på att finansiera och bygga är en mycket stor utmaning att bygga den på ett sådant sätt att både byggandet och användandet av den får minsta möjliga klimatpåverkan. Även detta, herr talman, innehåller propositionen förslag till lösningar på.

Vad gäller hur vi finansierar nya vägar och järnvägar och vidmakthåller de vi har leder den här propositionen fram till ett rambeslut som handlar om att en regering, vilken det nu blir efter Jens Holms uppvaknande i morse, ska ge 437 miljarder kronor för nyinvesteringar. Om Centerpartiet får råda, herr talman, kommer en rejäl andel av dessa, sett över den tids-horisont som det handlar om för att bygga nya stambanor och nya vägar och vidmakthålla de vi har, att fördelas så att bygget av de nya stambanorna kommer igång och får upp hastigheten i sitt byggande.

Anf. 57 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! Då detta är vår sista debatt innan sommaren på trafikutskottets område vill jag passa på att önska alla mina kollegor en fin sommar när debatten väl är över. Jag vill även önska alla er andra en fin sommar.

Herr talman! Vi står bakom utskottets förslag till tre tillkännagivanden till regeringen avseende elektrifiering av transportsektorn och fungerande laddinfrastruktur i hela Sverige, finansieringen av nya isbrytare samt att Trafikverkets anslagskredit bör höjas till 10 procent. Vi står även bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar vi bifall enbart till reservation 4.

Herr talman! Även om vi ser att de senaste årens underhållssatsningar på järnväg har resulterat i bättre turtäthet har vi fortfarande stora problem med underhållet, vilket leder till att tåg inte alltid kommer fram i tid. Vi har också genomfört för lite investeringar, vilket gör att godståg, fjärrtrafik och regiontrafik konkurrerar om tiden på spåret.

Vi ser hur dagens isbrytare håller på att bli uttjänta. Ändå väljer regeringen att inte hantera dessa i denna proposition. Vidare ser vi hur flyget har drabbats av sin största kris någonsin. Ändå ser vi inte att regeringen vidtar några långsiktiga åtgärder för att säkerställa denna viktiga del av den svenska infrastrukturen.

Vi ser också hur våra vägar förfaller. Allt fler drabbas av allt sämre vägar, vilket försvårar för både näringslivet och dem som bor utanför våra större städer. Trafikverket sänker hastigheter i stora delar av landet med hänvisning till att man inte har tillräckligt med resurser för att rusta upp vägarna, vilket bland annat har uppmärksammats av Transportföretagen via hemsidan Väg fakta.

Vi ser också att investeringar i och upprustningar av BK4-vägar tar alltför lång tid, vilket försvårar för vårt näringsliv då det helt enkelt inte går att använda sig av BK4-systemet innan det är utbyggt över hela landet.

Herr talman! Regeringen satsar 799 miljarder kronor under perioden 2022–2033, varav 165 miljarder kronor till vidmakthållande av statliga järnvägar, 197 miljarder kronor till vidmakthållande av statliga vägar och 437 miljarder kronor till utveckling av transportsystemet. Detta är mycket pengar, men om man läser vad Trafikverket tidigare har sagt kan man konstatera att de ansåg att det behövdes en ökning på 25 procent för att klara av det bristande underhållet. Om man tar hänsyn till olika beräkningsgrunder har regeringen i praktiken höjt anslagen med 20 procent. Samtidigt har man fördelat resurserna på ett sådant sätt att man ökar investeringarna och i praktiken minskar på underhållet, vilket innebär att alla våra nuvarande järnvägar och vägar kommer att fortsätta att försämrats.

Trafikverket var tydliga med att man önskade att ett eventuellt höghastighetståg skulle hanteras utanför ordinarie ram. Men regeringen väljer att stoppa in det i ramen, vilket innebär att 165 miljarder är låsta till detta projekt, vilket i sin tur innebär att andra projekt tvingas stå tillbaka.

Trafikverket, Riksrevisionen och olika delar av näringslivet konstaterar att om man ska bygga höghastighetståg måste det ske i en egen organisation, både utifrån ett ekonomiskt perspektiv och framför allt utifrån ett tidsperspektiv. Ska höghastighetståg vara lönsamma måste de byggas på 5–6 år, inte under 15–20 år. Regeringens beslut att lägga in höghastighetstågen i ordinarie ram är därför otroligt förvånande.

Flera av järnvägsbolagen samt Riksrevisionen har kritiserat införandet av det nya digitala systemet ERTMS. Kritiken handlar om att systemet är dyrt och att det inte fungerar på ett tillförlitligt sätt. Ett införande av ERTMS kommer att kosta cirka 30 miljarder för staten. Därtill kommer kostnader för järnvägsoperatörerna. Vi borde vänta med detta projekt till dess att vi ser hur framför allt Tyskland och Danmark kommer att agera.

Regeringen avsätter inga pengar för att säkerställa den infrastruktur som behövs för att säkerställa att vi har ett fungerande flyg i hela Sverige. Man visar inte heller hur man tänker säkerställa att den norrländska industrin har isfria hamnar även i framtiden.

Summerar vi regeringens förslag innebär det att man har stoppat in två tunga gökungar i form av höghastighetståg och ERTMS i budgeten, vilket gör att man misslyckas med att ta itu med det bristande underhållet inom både järnvägen och våra vägar.

Det är också uppenbart att regeringen har en kraftig obalans mellan satsningar på järnväg och väg. Trots att 80–90 procent av alla transporter

som sker inom Sverige sker på väg satsar man framför allt på järnväg. Argumentet för detta är att man önskar få till en överflyttning från väg till järnväg. Problemet är bara att regeringen inte verkar ta hänsyn till hur otroligt mycket gods som går på väg samt det faktum att vi aldrig kommer att kunna bygga järnväg fram till varje husknut.

Ska vi leva upp till de miljömål som vi har antagit i riksdagen måste vi börja investera i våra vägar. Det är miljövänliga person- och godstransporter på väg som är nyckeln till en framgångsrik miljöpolitik.

Herr talman! Kristdemokraterna säger nej till Sverigeförhandlingen, men vi ställer oss bakom den ekonomiska ramen avseende 799 miljarder kronor under perioden 2022–2033. Det gör att vi har samma ram som regeringspartierna, men vi väljer att använda pengarna på ett annat sätt. Vi skjuter även på ERTMS i syfte att vänta in hur Tyskland och Danmark agerar, då det framför allt är dessa två länder som våra godståg kommer att trafikera. Båda dessa beslut frigör resurser som vi framför allt använder för att vidta åtgärder som gynnar godstågstrafiken, lokaltrafiken och våra vägar.

Vi gör också en satsning på de lokala flygplatserna under de närmaste fyra åren, samtidigt som vi önskar få till en utredning som utreder hur flygplatserna ska vara organiserade i framtiden. Vidare stärker vi det lokala flyget genom att möjliggöra för lokala huvudmän att upphandla flyg på samma sätt som man får lov att upphandla all annan kollektivtrafik. Vi vill också se en utveckling av Arlanda så att det inte bara blir Sveriges viktigaste flygplats utan en nod för hela Norden.

Herr talman! Vi ser hur näringslivet genomför stora investeringar i Norrland. Detta gör att vi måste genomföra en godssatsning som gynnar både det lokala och det internationella näringslivet. Vi satsar därför på att bygga ut järnvägen längs med Norrlandskusten och förbättra järnvägen i Västra Götaland ned mot Göteborgs hamn, samtidigt som vi vill få till en utredning av Europaspåret. Genomför vi dessa satsningar minskar vi den tid då godståg måste stå stilla och vänta på andra tåg, samtidigt som vi stärker arbetsmarknadsregionerna i och runt våra storstadsregioner.

För att ytterligare säkra industrins behov har vi valt att redan nu slå fast att nya isbrytare behövs och måste finansieras av staten. Därför har vi valt att ta med dem redan i samband med denna proposition. Vi kan inte skjuta på dessa investeringar. Sjöfarten och näringslivet behöver få ett tydligt besked avseende när de nya isbrytarna kan vara på plats. Med vårt förslag anslagsfinansieras isbrytarna.

Förutom att ha en tydlig godsstrategi för järnväg och sjöfart måste vi rusta upp våra vägar. Utifrån vårt perspektiv finns det tre strategier som måste till avseende Sveriges vägar.

Den ena strategin hänger ihop med vår godsstrategi. Därför satsar vi 24 miljarder mer än regeringen för att bygga fler BK4-vägar, vilket möjliggör längre och tyngre lastbilar.

Den andra strategin är att vi måste få stopp på sänkta hastigheter i hela Sverige med hänvisning till bristande underhåll. För oss kristdemokrater är det helt oacceptabelt att det svenska vägnätet försämras. Vi avsätter därför 56 miljarder mer än regeringen till våra vägar.

Den tredje strategin är att vi vill ha till en seriös miljöpolitik inom fordonssektorn, vilket omfattar alternativa bränslen inklusive vätgas, biogas, biodiesel, hybridfordon och el samt en tydlig strategi för en elektrifiering

av det svenska vägnätet via både elvägar och ett väl utbyggt nät av laddstationer för både bilar och lastbilar.

Herr talman! Vid sidan av de satsningar som vi lyfter fram i den nationella planen avsätter vi 55 miljarder till landets regioner, vilket gör att vi satsar 6 miljarder mer än regeringen på de regionala planerna. Vi vet att det finns stora behov av bättre infrastruktur i hela landet. Genom att vi stärker de regionala planerna får våra regioner bättre förutsättningar att genomföra investeringar där de anser att pengarna behövs.

Herr talman! Innan jag går in för landning vill jag bara konstatera att inom det transportpolitiska området är det framför allt Miljöpartiet och Vänstern som är de extrema partierna. Deras aversion mot bilar och flyg skadar svenskt näringsliv och alla dem som bor på landet och är beroende av bilen för att hantera vardagen.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis sammanfatta Kristdemokraternas infrastrukturpolitik:

- Vi vill underlätta för industrin med en tydlig godsstrategi.
- Vi vill stärka svensk sjöfart via muddring av strategiska hamnar och genom att vi påskyndar införskaffandet av nya isbrytare.
- Vi vill säkerställa att flyget får möjlighet att utvecklas.
- Vi vill förbättra miljön genom alternativa drivmedel och en elektrifiering av fordonsparken och flyget.
- Vi önskar utveckla kollektivtrafiken och cykellederna, framför allt i våra tätorter.
- Vi vill ha fungerande post och bredband i hela landet.
- Vi vill rusta upp våra vägar så att Trafikverket inte tvingas att sänka hastigheter på grund av bristande underhåll.

Kort och gott vill vi ha en politik som stärker svenskt näringsliv och gör det möjligt för medborgarna att bo och verka i hela landet. Förr i tiden hade detta varit en politik som även socialdemokratin hade kunnat ställa sig bakom, men nu för tiden har man ett större intresse av att hänga med MP på Rosenbad än att bygga landet. Det anser vi är beklagligt.

Tack för ordet, herr talman!

Anf. 58 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var en orättvis beskrivning av Vänsterpartiet att vi – vad var det – hatar bilister och vägar eller något liknande med tanke på att vi anslår 9 miljarder kronor mer än vad regeringen gör till upprustning av vägnätet i Sverige. Vi anslår 9 miljarder mer. Till detta anslår vi dessutom 60 miljarder mer till upprustning av våra järnvägar. Vi vill alltså verkligen ha bättre framkomlighet i hela landet, och vi vill ha ett hållbarare transportsystem.

Det jag sa i mitt anförande var att vi avvisar ett antal storskaliga motorvägsprojekt både för att de slukar pengar från andra viktiga investeringar och för att de kommer att leda till stora utsläpp. Många av de här motorvägsprojekten ligger dessutom i våra storstadsområden, så de är inte

något som direkt gynnar glesbygdens folk, som jag vet att Magnus Jacobsson gärna pratar om.

Min fråga till Magnus Jacobsson är: Hur mycket mer pengar än regeringen satsar Kristdemokraterna sammanlagt i sin motion på underhåll av järnvägar och vägar?

Prot. 2020/21:145

21 juni

*Framtidens
infrastruktur*

Anf. 59 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag skulle först vilja säga att för dem som just nu tittar på det här är det två partier som antagligen i någon mån är varandras ytterligheter som står här.

I de anföranden som har hållits här har Vänsterpartiet lyft fram järnvägen med stort engagemang. Det man nämnde om vägar i sitt anförande var framför allt att man helst av allt vill lyfta ut delar av järnvägsnätet ur planen. Vi kristdemokrater är i det förslag i motionen som vi har lämnat in väldigt tydliga med att vi måste ta itu med de problem som finns med vägarna.

Vi har varit tydliga i vår motion med att vi säger nej till Sverigeförhandlingen och därmed till de pengar som där är avsatta. Vi har samma ram som regeringen, vilket innebär att vi har en mindre ram än Vänsterpartiet. Men vi använder den ramen till att satsa på järnvägen norrut, och vi har i vår motion lyft fram järnvägen från Alingsås och ned mot Göteborg, för det handlar om godsstråket. Vi har pekat på att man måste utreda Europaspåret och skynda på Norrbotniabanan. Men framför allt, och det har vi satsat mycket på i vår motion, måste vi ta itu med problemen med vägsystemet, och vi måste ha en miljöprofil.

80–90 procent av alla transporter sker på väg, och de kommer inte att försvinna bara för att man likt Vänsterpartiet lyfter fram järnvägen i alla möjliga och omöjliga sammanhang. Vi måste våga erkänna den verklighet som råder.

Svaret på frågan är att vi satsar ungefär lika mycket pengar som regeringen men placerar dem på ett helt annat sätt och framför allt förstärker vägsidan. För att vara väldigt tydlig: Vi satsar alltså mindre på järnväg och mer på väg.

Anf. 60 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Då är jag rädd för att resultatet av det blir sämre möjligheter för personer och gods att ta sig fram i Sverige och sämre möjligheter för oss att nå vårt klimatmål inom transportsektorn med minskade utsläpp på 70 procent till 2030.

Det jag egentligen ville ha sagt med min replik är att det som Magnus Jacobsson tillskriver Vänsterpartiet inte stämmer, alltså att vi tycker så illa om vägar. Vi vill vårda det som vi vill ha, men vi vill inte bygga nya och dyra motorvägar. Därför berättade jag för riksdagens kammare att Vänsterpartiet anslår 9 miljarder extra till underhåll av vägnätet och i synnerhet till underhåll av vägnät i glesbygd. Det blir totalt sett 207 miljarder kronor.

Jag ställer en rak fråga till Magnus Jacobsson: Hur mycket mer anslår Kristdemokraterna till underhåll av både järnväg och väg?

Anf. 61 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Som jag svarade redan i min förra replik satsar vi lika mycket som regeringen, men vi har omfördelat pengarna så att vi satsar

56 miljarder mer än regeringen på väg totalt. Det är i och för sig både underhåll och nyproduktion men med fokus på underhåll. Det är skillnad mot Vänsterpartiet som lyfter med 9 miljarder. Vi satsar, som sagt, 56 miljarder.

Jag vet att externa aktörer som har tittat på de olika motionerna konstaterar att Kristdemokraterna är det parti som satsar absolut mest på väg. Det är vi faktiskt stolta över! Vi måste ta itu med vägproblemen. Vi kan inte ha en situation där man fortsätter att sänka hastigheter därför att man egentligen har brist på underhåll.

Ska vi klara miljömålen är det på vägsidan vi måste gå in. Det är där de stora flödena sker. Vi har en fantastiskt bra järnväg som behöver rustas upp. Det behöver göras strategiska bitar, men det är fortfarande så att enbart järnvägen inte kommer att lösa det här.

Det pågår i Sverige ett fantastiskt arbete inom sjöfarten där man byter ut dåliga bränslen mot bättre bränslen. Vi ser hur flyget håller på att förbättras. Vi ser hur järnvägen redan är bra. Från vårt håll skulle vi gärna se exempelvis vätgas på Inlandsbanan.

Det sker alltså en hel del på det tekniska området, men ska vi klara miljömålen måste vi ta itu med de problem som finns inom person- och godstransporterna på väg. Det har vi valt att fokusera på.

Anf. 62 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! Jag står bakom alla mina reservationer och yrkar bifall dels till utskottets förslag till ram för infrastrukturåtgärder 2022–2033, dels till reservation nummer 16 om forskning och innovation.

I dag ska vi debattera framtidens infrastruktur. Det som är speciellt just i år är att det på bordet ligger en infrastrukturproposition som trafikutskottet har behandlat.

Hur mycket ska vi investera i infrastruktur under de kommande tolv åren? Det rör sig om mycket stora belopp, 799 miljarder, som tillsammans med trängselavgifter och banavgifter på totalt 77 miljarder blir den största infrastruktursatsningen någonsin.

I dag sätter vi de ekonomiska ramarna och inriktningen på de åtgärder som ramen ska användas till. Det är först i nästa steg, i åtgärdsplaneringen, som konkreta objekt väljs ut och beslutas. Behoven är många i vårt avlånga land, långt fler än vad den här budgeten kommer att räcka till, trots en ökning med över 20 procent mot nuvarande infrastrukturplan. Därför är inriktningen för hur man prioriterar viktig.

Liberalerna har förhandlat fram innehållet i propositionen, och vi har nått viktiga liberala framgångar. Liberalernas ingångar har varit elektrifiering av transporterna, fungerande vardagspendling, att bygga bort kapacitetsbrister på järnväg och väg, flygets och sjöfartens infrastruktur, att vi ska vårda det vi har och inte minst att det behövs teknikoptimism för att klara klimatet. De gör att allas vår vardag fungerar, ser till att våra företag mår bra och att vi dramatiskt kan minska våra klimatutsläpp.

Liberalernas viktigaste framgång i infrastrukturpropositionen är att klimatmålen är i fokus. För första gången har elektrifieringen av transportsektorn en framträdande roll i infrastrukturplaneringen. Det är en förutsättning för att vi ska kunna nå klimatmålen. Elektrifiering ger snabbt minskade utsläpp redan i dag. Där spelar laddinfrastrukturen en nyckelroll framöver.

Den dagliga pendlingen till jobb och studier ska prioriteras. Transportsystemet ska stärka utbildning, jobb och företagens konkurrenskraft. Det är en förutsättning för Sveriges välfärd. Liberalerna har drivit på för att flaskhalsar ska öppnas, för att kapacitetsbrister ska byggas bort och för att tillgängligheten ska öka.

Vi ser fram emot att det kommer satsningar i norr och ut till våra hamnar, inte minst det dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås som behövs för att komma till rätta med Sveriges värsta kapacitetsbrist.

Transportsystemet ska också hänga ihop. Liberalerna har drivit på för att transportsystemet ska fungera från dörr till dörr för både personer och gods. Det är den totala transporttiden som ska vara i fokus, inte tiden det tar att åka en viss delsträcka. Därför är det viktigt att knutpunkterna mellan väg, järnväg och kollektivtrafik, sjöfart och flyg fungerar. Exempel är omlastning mellan tåg och lastbil till sjöfart i våra hamnar. Ett annat exempel är effektiv kollektivtrafik till våra större flygplatser.

Det är också viktigt att finansieringen av isbrytarna löses, så att företagen i norr kan vara säkra på att kunna exportera sina varor även vintertid.

Liberalerna ser att alla transportslag behövs. Det är ett effektivt utnyttjande av varje transportslags fördelar som bygger en sammanhållen, stark infrastruktur i Sverige. Samtidigt måste infrastrukturinvesteringarna i Sverige knyta an till investeringar i våra grannländer. Samverkan mellan länder och transportslag är prioriterat för Liberalerna.

Sverige ska hålla ihop. Sveriges väg- och järnvägsnät är i många delar 60–70 år gammalt, och underhållsbehovet är mycket stort, inte minst på landsbygden. Det är också mer samhällsekonomiskt effektivt att underhålla det vi har. Därför välkomnar vi en rekordstor satsning på underhåll av väg och järnväg.

För att vi ska klara klimatmålen behövs teknikoptimism. Sverige ska vara ledande i att utveckla och tillämpa nya tekniker och nya idéer på transportområdet. Det är nödvändigt för att nå klimatmålen och samtidigt få bättre tillgänglighet och öka företagets konkurrenskraft. Det har därför varit mycket viktigt för Liberalerna att det i propositionen är ett stort fokus på forskning, innovation och teknikutveckling.

Slutligen måste kostnadskontrollen i beräkningar och budget öka, också i tidiga skeden. Det är orimligt att stora infrastrukturprojekt spräcker budgeten och därmed tränger undan många andra projekt. Propositionen innehåller tydliga markeringar om att komma åt kostnadsökningar och att åtgärder ska prioriteras utifrån samhällsnytta.

Godsets betydelse för prioritering av åtgärder måste också öka. Näringslivets behov är prioriterat.

Liberalernas prioriteringar har sammantaget fått stort utrymme i riktlinjerna för hur ramarna ska användas i nästa steg. Det är vi stolta över. Vi yrkar bifall till utskottets förslag i denna del.

Herr talman! Transportsektorn står för en tredjedel av de svenska utsläppen, och den största delen kommer från vägtrafik. Därför måste den svenska fordonsflottan bli mer hållbar, och utsläppen måste minska. Det var Liberalerna som tog initiativ till Elektrifieringskommissionen, som till hösten kommer med en handlingsplan för infrastrukturesatsningar i laddinfrastruktur, för att underlätta övergången till eldrivna, tunga fordon. Det är ett av de viktigaste områdena för att vi ska nå våra transportmål när det gäller klimatet.

Samtidigt behövs ett landstäckande nät av laddstolpar vid bostäder och parkeringar så att privatpersoner vågar satsa på en laddbar bil. Om vi inte löser det riskerar vi att bromsa hela omställningen inom transportområdet. Om vi inte får fler laddbara bilar kommer vi inte heller att få biodrivmedel över som kan användas till de områden som har svårare att ställa om, till exempel flyget och sjöfarten.

Flyget och sjöfarten har en plan för att komma bort från sitt beroende av fossilt bränsle. För flygets del sker en lovande utveckling av elflyg, som innan 2030 kan få större genomslag för kortare distanser upp till 40 mil. Liberalerna vill att en kommande flygplatsstrategi tar hänsyn till elflygets möjligheter att effektivare binda samman Sverige genom direktflyg mellan regionala flygplatser. Här är Bromma flygplats en viktig knutpunkt. Det är därför vi engagerar oss starkt i att Bromma flygplats ska vara kvar: för att kunna driva på utvecklingen av elflyg.

Även här behöver hänsyn tas till behovet av laddinfrastruktur, precis som när det gäller vägtransporter. Biodrivmedel och elektrobränslen är viktiga både för flygets och för sjöfartens klimatpåverkan, speciellt när det gäller de långväga transporterna.

Fru talman! Slutligen – om vi ska klara våra klimatmål och effektivisera våra transporter krävs forskning, innovation och teknikutveckling, inte minst inom vägtransporter. Vi behöver utveckla självkörande, el-drivna bilar som är uppkopplade och betjänar en delningsekonomi i samhället. Vi behöver en lagstiftning som möjliggör att vi kan utnyttja den snabba teknikutvecklingen så länge den uppfyller säkerhetskraven och kraven på personlig integritet.

Digitaliseringen ger stora möjligheter. Där ingår tillgången till data som en del av infrastrukturen och ger ett trafiksäkert och effektivt transportsystem. Vi behöver också satsa på forskning för att driva på innovationer just när det gäller flygets och sjöfartens omställning.

Fru talman! Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till vår reservation nummer 16 Forskning och innovation.

Anf. 63 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag med anledning av det nya politiska läget nog kommer att dra över min anmälda talartid något. Jag ber om ursäkt för detta på förhand.

Fru talman! Miljöpartiets prioriteringar när det gäller infrastruktur är tydliga. Vi vill att klimat- och miljömålen ska vara styrande i fråga om vilken infrastruktur vi bygger i Sverige. Vi befinner oss i ett nödläge för klimatet. Därför måste den infrastruktur som vi bygger stödja ett uppnående av klimatmålen.

Just därför vill Miljöpartiet satsa stort på järnvägen, som är vårt mest energieffektiva och klimatsmarta transportslag på land. Vi vill både bygga nya stambanor för höghastighetståg och bygga ut och rusta upp järnvägen i hela landet.

Fru talman! När vi gick in i förhandlingarna om januariavtalet var det viktigt för oss. Det ledde också till att vi där fick med flera viktiga punkter. Jag tänker framför allt på punkt 28 om att bygga ut infrastrukturen och binda ihop Sverige med tåg som går i tid med skrivningar som att ”nya stambanor för höghastighetståg ska färdigställas så att Stockholm, Göteborg, Malmö och regioner och städer längs med och i anslutning till banans

sträckning bättre knyts samman med moderna och hållbara kommunikationer”. Det ska ”ske en fortsatt utbyggnad av järnvägen i norra Sverige och planeringen för att bygga Norrbottenbanan i sin helhet ska intensifieras”.

När partierna i januariöverenskommelsen i våras gick in i förhandlingar om infrastrukturpropositionen var också våra ambitioner när det gäller utbyggnad av järnvägen i fokus. Det är ingen hemlighet att Miljöpartiet vill satsa stort på att bygga Tåglandet Sverige – ett Sverige där järnvägen är det naturliga valet för transporter, där man kan lita på att tåget går och kommer fram i tid och att det går att välja klimatsmarta resor i hela landet.

Miljöpartiet vill att fler ska vilja och kunna resa bekvämt med tåg i ett tågland där vi har nya stambanor som möjliggör ett riktigt snabbt och bekvämt resande mellan städer i södra Sverige. Det ska finnas en snabb förbindelse mellan Stockholm och Oslo som gör det möjligt att resa på mindre än tre timmar. Det ska vidare finnas en sammanlänkad och kapacitetsstark järnväg längs med hela Norrlandskusten ända upp till Luleå. Det ska också finnas utbyggd kapacitet på Ostkustbanan liksom en rakare och snabbare järnvägsförbindelse mellan Göteborg och Oslo. Dessutom ska det finnas upprustade regionala och lokala banor som ansluter till de större järnvägarna.

Det är alltså ingen hemlighet att vi hade kunnat tänka oss att lägga fram en ännu ambitiösare proposition än den vi har på bordet. Samtidigt kan vi konstatera, fru talman, att en infrastrukturproposition som omfattar 799 miljarder kronor – en ökning på 176,5 miljarder kronor jämfört med perioden 2018–2029 – ger förutsättningar att genomföra mycket av det vi vill. Med tillkommande medel, såsom banavgifter och trängselavgifter, beräknas ramen uppgå till hela 876 miljarder kronor.

I infrastrukturpropositionen definierar man hur ramen fördelar sig på tre områden:

Det ena området är vidmakthållande järnväg, det vill säga medel till drift och underhåll av järnvägen som föreslås bli 165 miljarder kronor. Det är en ökning med 40 miljarder kronor jämfört med den tidigare nationella planen och infrastrukturpropositionen.

Sedan har vi vidmakthållande väg. Medel till underhåll av vägar föreslås bli 197 miljarder kronor, en ökning med 33 miljarder kronor jämfört med föregående infrastrukturproposition. Även detta är viktigt ur Miljöpartiets perspektiv. Vi måste underhålla de vägar som vi har i landet, särskilt med fokus på det perifera vägnätet, det vill säga vägar på landsbygden. Ofta tenderar man att prioritera ned dessa.

Slutligen har vi det tredje området som är utveckling. Medel till utveckling av transportinfrastruktur, det vill säga nya och gamla investeringar, föreslås bli 437 miljarder kronor. Det är en ökning med 103,5 miljarder jämfört med den föregående infrastrukturpropositionen. Förslaget till ekonomisk ram för utveckling gör att den gällande nationella planen kan fullföljas men också att satsningar kan göras på såväl nya stambanor för höghastighetståg som andra viktiga åtgärder, till exempel fortsatt utbyggnad av järnvägen i norra Sverige och en intensifierad planering för att bygga Norrbottenbanan i dess helhet.

Fru talman! För att denna inriktning ska bli möjlig behövs nästa steg i infrastrukturplaneringsprocessen. Det behövs ett direktiv till Trafikverket att ta fram ett planförslag så att en nationell plan kan beslutas av regering-

en. Hur det blir med den processen framgent är dock med tanke på dagens beslut högst oklart. På grund av dagens beslut pausas regeringens möjlighet att agera politiskt i avvaktan på att vi har en regering med stöd i Sveriges riksdag.

Än värre än denna fördröjning är risken för att vi nu får en högerkonservativ regering som har en helt annan syn på infrastrukturfrågor än vad vi som står bakom propositionen har. Moderaterna föreslår en sänkning av ramen för utveckling med över 30 miljarder. De motsätter sig byggandet av nya stambanor för höghastighetståg och riskerar därmed även de sträckor som redan är beslutade, det vill säga Ostlänken, Göteborg–Borås och Lund–Hässleholm. Även Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna motsätter sig byggandet av nya stambanor. En högerkonservativ regering hotar därför att sätta stopp för hela projektet. Tidigare sa dessutom kristdemokraten Magnus Jacobsson att för att göra det tydligt vill de satsa mindre på järnväg och mer på väg, det vill säga motsatsen till vad Miljöpartiet vill.

Låt mig därför vara tydlig. Nya stambanor för höghastighetståg är nödvändiga om vi ska klara våra miljö- och klimatmål. Vi ska ha nettonollutsläpp år 2045. Det gäller även transportsektorn. Då räcker det inte med att enbart elektrifiera och använda sig av biobränslen. Tillgången till hållbara biobränslen är mycket begränsad och behöver fokuseras till de delar av transportsektorn som har absolut svårast att ställa om. Vi behöver också effektivisera transportsektorn för att hushålla med den förnybara energin. Då är en överflyttning av transporter till järnväg avgörande, och det gäller såväl persontransporter från flyg och bil som godstransporter från lastbilar.

Fru talman! Kapaciteten på järnvägen slår dock i taket. Detta sker i en tid då vi vet att vi skulle behöva flytta befintliga transporter till järnväg och också ta höjd för att transportererna kommer att öka med en växande befolkning. Resandet på järnväg hade före pandemin dubblats sedan 90-talet, men den trafikerade banlängden hade inte förändrats nämnvärt.

Vi behöver nya stambanor för att människor ska ha möjlighet att resa på ett klimatsmart och hållbart sätt även i framtiden. Man ska kunna resa snabbt både storregionalt och nationellt på de nya stambanorna. Samtidigt avlastas de befintliga banorna så att det blir mer utrymme för lokala tåg, med många stopp, och den viktiga godstrafiken.

När vi ändå bygger ny järnväg, som ska tjäna oss i över hundra år, är det viktigt att vi bygger för moderna tåg som kan köra riktigt snabbt, åtminstone i 320 kilometer i timmen. Tåget ser i dag inte ut som det gjorde för hundra år sedan. Förmodligen kommer det heller inte att se ut som i dag om hundra år. Vi måste ta höjd för framtiden och en utveckling och innovation på järnvägen.

Hastigheten på de nya stambanorna är avgörande för att få attraktiva restider som förmår att flytta människor från flyg till tåg och för att få inrikesflyget i söder att bli överflödigt. Om vi kan flytta 2–3 miljoner resenärer per år från flyget till tåget ger det en viktig klimatnytta.

Fru talman! Vi ville helst se att de nya stambanorna skulle finansieras utanför de ordinarie ramarna för infrastruktur. På så sätt ville vi i Miljöpartiet skapa ytterligare utrymme för att bygga ut och underhålla övrig järnväg. Det är för oss lika viktigt att ha en ryggrad som revben i transportsystemet. Vi kan konstatera att det inte fanns stöd för att göra det hos våra kollegor i januariavtalet. För oss är det därför viktigt att hitta vägar

framåt. Miljöpartiet är en konstruktiv kraft som vill få ett genomförande av politiken.

Den infrastrukturproposition som vi har på bordet innebär en satsning framåt som ger utrymme för att både satsa på att fortsätta utbyggnaden av de nya stambanorna för höghastighetståg i sin helhet och bygga ut och underhålla järnväg i hela Sverige. Det innebär en fortsättning av den satsning på järnväg som regeringen – Miljöpartiet och Socialdemokraterna – inledde förra mandatperioden med, där vi steg för steg försökt kompensera för decennier av nedprioritering av järnväg. Det innebär i sin tur att vi i denna proposition kraftigt har utökat underhållet för järnväg med ytterligare 40 miljarder jämfört med förra infrastrukturpropositionen och nationella planen, vilken också utökades på liknande sätt från alliansregeringens tidigare infrastrukturproposition.

Låt mig dock vara ärlig. Det finns fortsatt ett behov av att satsa på järnvägsunderhåll framgent för att återta det eftersatta underhållet som byggts upp under lång tid. Miljöpartiet vill vara tydligt med att vi vill prioritera järnvägen även framåt. Det gäller såväl utveckling av ny järnväg som underhåll av de banor som vi redan har.

Fru talman! Miljöpartiet tycker också att det finns ett transportslag som får alldeles för lite utrymme i den infrastrukturpolitiska debatten, nämligen cykel. Vi vill se ett utökat statligt ansvarstagande för utbyggnad av cykelinfrastruktur i Sverige. Stadsmiljöavtalen, som Miljöpartiet är initiativtagare till, har varit ett väldigt viktigt verktyg för att öka byggandet av cykelinfrastruktur i större och mindre städer. Men vi behöver också bygga cykelinfrastruktur på landsbygden och göra det möjligt att cykla även mellan städer och tätorter. Därför vill Miljöpartiet se utökade statliga satsningar, för det är just statliga och regionala satsningar som kan göra det möjligt att bygga det stomväg nät för cykel som vi vill se.

Det är en sådan fråga som inte löses i en infrastrukturproposition utan i den kommande nationella planen, där detaljerna för vilka objekt som ska finansieras men också eventuella andra satsningar och potter som ska inavgöras. Men om det blir en M-KD-SD-regering som ska ta fram den nationella planen är jag väldigt rädd för att stadsmiljöavtal och övriga cykelsatsningar stryks. Det är inte de partiernas prioritering.

I infrastrukturpropositionen från S-MP-regeringen aviserades också att ett mål för ökad cykling skulle tas fram. Det finns stora vinster med ökad cykling. Det förbättrar folkhälsan och minskar klimatpåverkan. Med mindre biltrafik förbättras också luftkvaliteten. Även denna fråga hänger nu löst. Jag hoppas verkligen att framtagandet av detta mål kan fullföljas.

Fru talman! Miljöpartiets prioriteringar här är väldigt tydliga. Vi vill att klimat- och miljömålen ska vara styrande. Vi vill satsa på järnvägen. Vi vill satsa på en infrastruktur som gör det möjligt för oss att nå våra mål. Jag vill avsluta med att yrka bifall till de reservationer som vi har tillsammans med övriga januariavtalspartier och i övrigt yrka bifall till förslaget i betänkandet. Jag ställer mig helhjärtat bakom propositionen.

Anf. 64 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tror att jag kan instämma i så gott som allt av det som Emma Berginger sa. Problemet är ju att det här är fromma förhoppningar från Miljöpartiet. Det är inte så den här infrastrukturpropositionen ser ut. Jag tycker att vi måste vara ärliga när vi för debatt i den här kammaren. Vi

har en infrastrukturproposition som baseras på fortsatt prognosstyrning, inte målstyrning. Det blir ingen särskild statlig cykelsatsning. Det blir en fortsatt underhållsskuld i järnvägssektorn. Det finns inget konkret utpekad om ny järnväg till Oslo, och det finns heller ingen separat finansiering för höghastighetsbanorna, för att bara ta några exempel.

Jag håller verkligen med Emma Berginger om att klimatmålen måste styra infrastrukturplaneringen. Men på vilket sätt menar Emma Berginger att våra klimatmål numera styr infrastrukturplaneringen? Det är ju fortfarande en prognos om ökad vägtrafik som ligger till grund för de scenarier som finns i infrastrukturpropositionen. Kan Emma Berginger ta något konkret exempel där regeringen nu är beredd att lyfta ut storskaliga vägprojekt som både slukar mycket pengar och kommer att leda till stora utsläpp?

Sedan nämner Emma Berginger posten utveckling av transportsystemet, med 437 miljarder kronor till nya investeringar i väg och järnväg. Det är mer pengar än tidigare, men som jag har sagt tidigare är det helt och hållet otillräckligt. Jag skulle vilja fråga Emma Berginger: Av de här 437 miljarder kronorna, hur ser fördelningen ut mellan väg och järnväg? Hur mycket går till järnväg och hur mycket till väg av de 437 miljarderna?

Anf. 65 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Jag får väl börja med att påminna om hur man ställer upp en infrastrukturproposition. Det är ett ganska övergripande dokument som ger riksdagen möjlighet att besluta om en inriktning för infrastrukturplaneringen men också de ekonomiska ramarna. De ekonomiska ramarna fördelar sig på tre poster. Den första är vidmakthållande järnväg, det vill säga i princip underhåll av järnväg. Den andra är vidmakthållande väg, det vill säga i princip underhåll av väg. Den tredje är posten för utveckling.

Närmare detaljer än så anges egentligen inte. Vi vet inte exakt vilka objekt som kommer att finansieras av de här medlen, utan det är en fråga för nästa steg i infrastrukturplaneringsprocessen. Det är därför det är så viktigt att man har en regering som kan ge ett direktiv till Trafikverket om att ta fram ett planförslag som ligger i linje med det som både jag och Jens Holm vill se. Det är också väldigt viktigt att man har en regering som kan förhandla och fatta beslut om en nationell plan där vi får med de här viktiga bitarna. Det finns inte plats för den typen av detaljer i en infrastrukturproposition, utan de kommer senare.

Jag vill ändå tydliggöra att vi lyfter fram de viktiga miljö- och klimatmålen i infrastrukturpropositionen. Vi lyfter fram målen om att minska utsläppen med 70 procent till 2030 och att vi ska vara nära nettonoll till 2045 samt att detta innebär att i princip alla sektorer, inklusive transportsektorn, måste ha nått nollutsläpp.

Jag tycker också att man ska skilja på inriktningsunderlaget från Trafikverket och den proposition som nu har lagts fram av regeringen. Vi håller absolut inte med om allting som har funnits med i inriktningsunderlaget från Trafikverket, men det är också bara ett underlag. Det är ju propositionen som gäller och som vi fattar beslut om här. Vi vill satsa på järnvägen framåt.

Anf. 66 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Emma Berginger ger en beskrivning av infrastrukturpropositionen som om det bara vore så här en proposition från regeringen kan

se ut. Så är det ju inte. Det här är ett politiskt dokument. Propositioner kan se väldigt olika ut. Ibland kan de vara väldigt detaljerade, ibland mindre. Till exempel brukar ju Tomas Eneroth skryta om hur han lyfter in Norrbotten efter att den borgerliga regeringen tagit bort den. Det är väldigt bra att den lyfts in.

Jag kan ge Emma Berginger rätt i så måtto att det här är ett rambeslut vad gäller pengar och politiska prioriteringar. Det är därför det oroar mig att vårt klimatmål om att minska utsläppen med 70 procent inte har fått tydligare genomslag i den här infrastrukturpropositionen. Som grund för hela infrastrukturpropositionen finns det ju en prognosstyrning. Man kan då gå tillbaka till Trafikverket och se att de baserar alla sina planer på ökad vägtrafik. Här hade Miljöpartiet och Socialdemokraterna kunnat skriva in väldigt tydligt att det är vårt klimatmål som sätter ramarna för den framtida åtgärdsplaneringen, som ska komma i nästa skede. Hade man gjort det hade man sänt en tydlig signal om att till exempel gamla storskaliga vägprojekt måste lyftas ut ur åtgärdsplaneringen därför att de kommer att sluka pengar och leda till alldeles för stora utsläpp.

Sedan är beskrivningen av de tre budgetposterna lite intressant. I den tidigare infrastrukturpropositionen fanns posten utveckling av transportsystemet mycket riktigt med, men då fanns också en fördelning mellan insatserna till väg och järnväg. Det har den här regeringen listigt nog tagit bort, så nu vet vi inte hur mycket av de här 437 miljarder kronorna – den största satsningen – som går till väg respektive järnväg. Varför? Kan det vara så att ni inte är överens?

Anf. 67 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Självklart går det att vara mer eller mindre detaljerad i en proposition. Men samtidigt är det, precis som vi har konstaterat här, så att en infrastrukturproposition hålls på en relativt övergripande nivå. Den ska ange inriktning och de ekonomiska ramarna. Förra gången den här S-MP-regeringen lade fram en infrastrukturproposition nämndes ett enda objekt; det var Lund–Hässelholm som lyftes in. Bara det, att man valde att peka ut ett objekt, var ganska särskilt. Det normala är ändå att man håller sig på den övergripande nivån.

Utgångspunkten i propositionen blir väldigt tydlig, nämligen de transportpolitiska målen, inklusive klimatmålen. Om det hade varit en rent miljöpartistisk infrastrukturproposition kan jag absolut tänka mig att vi hade kunnat ha ännu tydligare skrivningar kring klimat- och miljömålen. Men jag tycker inte att det finns fog för att säga att klimat- och miljömålen inte finns med i propositionen, utan de finns med på ett tydligt sätt.

Sedan finns det också underlag från Trafikverket i form av till exempel deras basprognoser. Dem kan vi diskutera ganska länge, skulle jag tro. Både jag och Jens Holm har synpunkter på dem, inte minst på att de ofta slår fel. Man kanske inte behöver förhålla sig till dem rent bokstavligt.

Det här är en proposition som utgör en möjlighet för oss att ta ansvar för Sveriges framtid och för uppnåendet av klimat- och miljömålen. Men det som har hänt här i dag, fru talman, innebär att vi har en politisk situation som gör att vi riskerar att få en M-KD-SD-regering. Det, fru talman, kommer inte att skapa några nyttor för järnvägen. Det kommer inte att skapa några nya stambanor för höghastighetståg. Det kommer förmodligen att leda till att vi inte når våra klimat- och miljömål.

Anf. 68 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! I Emma Bergingers anförande hade hon en lång lista över önskvärda projekt. Det talas om lagt kort ligger, att det som finns i den befintliga planen ska genomföras. Höghastighetsbanorna ska också byggas inom plan. Dessutom var listan väldigt lång över andra projekt som Emma Berginger tyckte var viktiga och som skulle finnas med i diskussionen om den nya infrastrukturplanen.

Det man kan konstatera är att redan befintlig plan är underfinansierad. Om höghastighetsbanorna ska byggas ligger det senaste utlåtandet på en kostnad på 300–400 miljarder. Det är en ansevärd del av den peng som är tänkt att finansiera planen. Det krävs inte så avancerade mattekunskaper för att förstå att den ekvationen inte går ihop.

Min fråga är: Vilka av alla projekt som ligger i den befintliga planen vill Emma Berginger prioritera bort? Ska höghastighetsbanorna byggas inom befintlig plan är det nästan hälften av pengarna. Då måste även projekt som redan finns i befintlig plan tas bort, det vill säga att lagt kort ligger inte kan gälla.

Det är ett antal projekt som måste plockas bort med den lista som Emma Berginger presenterade och med den prislapp som gäller för höghastighetsbanorna. Min fråga är: Vilka projekt är det som ska bort?

Anf. 69 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Jag listade en rad olika objekt som Miljöpartiet hade velat driva igenom om vi hade kunnat lägga fram en infrastrukturproposition som gjorde det möjligt för oss att bygga Tåglandet Sverige. Den här propositionen är en förhandlad proposition som inte är rent miljöpartistisk, utan som jag sa tidigare hade vi kunnat tänka oss att lägga mer pengar. Vi kommer såklart inte att kunna bygga allt det som vi önskar i sin helhet.

Vi kan också konstatera att även om den befintliga planen innehåller många nya objekt som inte var fullt ut finansierade är det ett bra sätt att se till att man tar höjd för framtiden att lägga in objekten så att Trafikverket hinner börja planera. Sedan tillkommer det ytterligare finansiering i de kommande nationella planerna.

På det viset är det meningen att vi ska arbeta nu. Det är också därför som det har varit viktigt i januariavtalet att säga att den befintliga nationella planen ska fullföljas. Vi från Miljöpartiet skulle definitivt kunna tänka oss att prioritera bort ett och annat vägoobjekt. Men vi har också gått med på januariavtalet.

Hur januariavtalet fortlever efter i dag låter jag vara osagt. Men jag kan konstatera att det var vår ingång inför förhandlingen om den här propositionen.

Jag kan konstatera att det inte krävs särskilt avancerad matematik för att inse att vi inte kommer att lägga in hela objektet nya stambanor för höghastighetståg i den här planen som sträcker sig fram till 2033 när det är ett projekt som ska avslutas framåt 2040.

Jag vill också korrigera de siffror som anges för kostnaden för hela höghastighetsbaneprojektet. Trafikverket har gjort en gedigen utredning och kommit fram till att det är 295 miljarder plus eller minus 50 miljarder som är grunden för projektet.

Jag tror att man är mycket väl införstådd med vilka siffror det handlar om. Det är för hela projektet.

Anf. 70 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är svårt att veta vad regeringen menar med att höghastighetsbanorna ska byggas. Miljö- och klimatministern var väldigt tydlig på presskonferensen med att de ska byggas under mandatperioden. Jag antog att det gäller. Då innebär det i sådant fall att det är 350 miljarder som ska finansieras inom plan. Det innebär att lagt kort inte kan ligga. Det är fortfarande ett antal projekt som måste bort.

Fru talman! Emma Berginger säger att höghastighetstågen inte kan bli klara förrän framåt 2040. Då har jag en annan fråga som jag tycker är intressant. Att bygga dessa höghastighetsbanor kommer att bygga upp en stor klimatskuld. Det blir en massa koldioxidutsläpp under byggnations-tiden. Det innebär att skulden kommer att vara rätt anse-nlig framåt 2040. Om vi har de första elplanen i luften 2026 och vi ser hur utvecklingen exploderar när det gäller elektrifierade fordon på väg kan man ställa sig undrande till överflyttningen till tåg.

Jag kan också se att det finns fördelar med tåg för att det kan vara mer effektivt på vissa sträckor. Av den anledningen är det intressant med investeringar i tåg. Men om det tyngsta argumentet är klimatet blir det väldigt svårt att jobba av klimatskulden när överflyttningen till tåg inte innebär några klimatvinster eftersom övriga trafikslag är fossilfria till 2040.

Det är två frågor. Den första är fortfarande: Lagt kort kan inte ligga om höghastighetsbanorna ska finansieras inom ram. Den andra frågan är: Hur ska man arbeta av klimatskulden om övriga trafikslag är fossilfria när banorna är klara?

Anf. 71 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Även om det framför allt är miljö- och klimatskäl som är Miljöpartiets bevekelsegrunder för att vi vill bygga nya stambanor för höghastighetståg kan vi konstatera att det även finns andra viktiga nyttor med de nya stambanorna. Inte minst handelskamrarna i södra Sverige påpekar hur viktigt det är ur ett ekonomiskt perspektiv att vi satsar på att bygga ut den här infrastrukturen. Det är något som egentligen borde attrahera Moderaterna.

Jag kan också konstatera att för de elflygplan som ligger i en relativt nära förestående framtid – vi får väl se när de finns på marknaden och inte bara som innovationsprojekt – talar man om cirka 20 passagerare per plan. Då ska vi alltså konvertera dagens flyg, cirka 2–3 miljoner människor per år, till 20-personersplan och flyga mellan Stockholm och Göteborg och mellan Stockholm och Malmö. Det blir en hel svärm av elflygplan i luften.

Det är samma sak med elbilarna. De är inte fullt ut 100 procent hållbara. De kräver en hel del resurser i form av material, sällsynta jordartsmetaller och så vidare för sin produktion.

Vi behöver effektivisera transportsektorn. Då är det rätt viktigt att satsa på järnvägen och skapa utrymme för utökad kapacitet.

Jag tror inte att det är någon som tror att man kan bygga nya stambanor för höghastighetståg inom en mandatperiod. Men man kan fatta de viktiga och avgörande besluten för att projektet som helhet ska kunna genomföras.

Det vi nu har beslut på är tre delsträckor. Det är Ostlänken, Lund–Hässleholm och Göteborg–Borås. Men vi saknar hjärtat och helheten i systemet. Vi behöver få de besluten på plats snarast.

Den här infrastrukturpropositionen öppnar för möjligheten. Vi återger det som vi är överens om i januariavtalet om att de nya stambanorna för höghastighetståg ska färdigställas. Men självklart hade det behövts ytterligare direktiv.

Nu är vi i ett osäkert politiskt läge. Vi vet inte om vi får möjligheten att lägga fram ett sådant direktiv eller om det kanske blir de högerkonserverna som stoppar hela projektet.

Anf. 72 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! När jag sitter och lyssnar på den här debatten förundras jag. År 2010 röstades Sverigedemokraterna in i riksdagen. Riksdagen är kvar, och demokratin är kvar. Demokratin kommer att fortleva år 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 och 2026 även om jag har regeringspåverkan.

Fru talman! Vi står här och talar om bland annat höghastighetståg. Är det lösningen inför framtiden? Nej, skulle jag vilja påstå. I dag har vi till exempel börjat bygga Ostlänken till en kostnad på runt 54 miljarder. Kostnaderna har stigit och ligger i dag på närmare 85 miljarder. Vi talar om en höjning på över 30 miljarder.

Vill man satsa på järnvägen ska man göra det på riktigt så att vi kan transportera gods och persontrafik. Vi vet också till exempel att sträckan mellan Göteborg och Stockholm är väldigt attraktiv. Vi har MTRX, vi har numera Flixtrain och vi har SJ med både snabbtåg och regionaltåg som vill trafikera bara för att det är lönsamt.

Är det då inte vettigt att lägga ned pengar på utbyggnad av dessa banor? Är det då inte vettigt att underhålla den järnvägen? Är det inte vettigt att bygga mötesspår, fyrspår och dubbelspår där det behövs för att utnyttja kapaciteten i stället för att bygga världens nyaste, världens mest omoderna och världens långsammaste höghastighetsjärnväg?

Jag prioriterar dagens järnväg med modernisering och ett stadigt underhåll.

Anf. 73 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Vi firar 100 år av demokrati och lika rösträtt för män och kvinnor. Vi får väl hoppas att demokratin får fortleva.

Däremot kan vi konstatera att det i ett demokratiskt system finns olika partier som har olika värden och olika ingångar i politiken. Och Jimmy Ståhls Sverigedemokraterna har totalt annorlunda värderingar och ingångar i politiken än vad Miljöpartiet har.

Miljöpartiet ser att framtiden ligger i att satsa på det som är hållbart och som kan skapa klimatnytta för lång tid framöver, och då vill vi satsa på nya stambanor för höghastighetståg.

Det är sant att Ostlänken har blivit fördyrad. Det är ofta så när man går närmare mot ett realiserande av ett projekt att man får ny kunskap om vad projektet innebär, om geologiska förutsättningar, om arkeologiska förutsättningar och så vidare.

Man kan också konstatera att det krävs en läroprocess i sådana här tekniska projekt. Trafikverket säger självt att man har lärt sig mycket på den här resan och att man i dag har bättre koll på hur kostnaderna ser ut för projektet som helhet.

Vi kan också konstatera att för att vi ska kunna flytta fler människor och mer gods till järnvägen behövs en ökad kapacitet. Om till exempel

tågbolag som MTRX och SJ ska kunna trafikera mer och sätta in fler tåg och om lokaltrafiken ska kunna växa behöver vi mer kapacitet, inte minst för att även godstrafiken ska kunna fortgå.

Då är nya stambanor ett bra sätt som också skapar nya möjligheter till nya förbindelser mellan städer, till exempel kraftigt förbättrad trafik mellan Göteborg och Borås, mellan Göteborg och Jönköping och mellan Göteborg och Linköping. Men det handlar även om trafik mellan de här större städerna och södra Sverige och Skåne. Då kan vi få riktigt snabba och attraktiva resor både för den stora regionala arbetspendlingen och för det nationella resandet. Det blir också en avlastning av infrastrukturen.

Anf. 74 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Här kan vi höra ett lysande exempel på att Miljöpartiet trampar på sig själva.

Ni pratar om snabba tåg. Vi kommer att få världens långsammaste höghastighetsjärnväg. Det är vad jag skulle vilja uttrycka som lite trams. Ska man ha snabba tåg är det som Emma sa tidigare: Vi ska ha 320 kilometer i timmen. Men det är det inte tal om här, utan det är 250 kilometer.

Emma Berginger pratar också om Göteborg–Borås, en sträcka som jag gillar i och med att jag är göteborgare. Och denna ska då vidare till Jönköping, fru talman. Jönköping är ett nav för gods i Sverige. Där går enorma mängder lastbilstrafik. Om man då hade byggt en järnväg som det också går att transportera järnvägs gods på hade man löst många av de miljöproblemen som Emma Berginger påstår sig värna om att lösa. Men nej, detta ska man bygga enbart för persontransporter. Det kallar jag lite hyckleri.

Vi måste naturligtvis värna godset, godset som går ut till hamnarna och ut till kontinenten. I dag står våra godsbolag med spårtid. Det är inte acceptabelt.

Fru talman! Sedan har vi det här med isbrytarna. Jag förstår inte. Vi har en av de största budgetarna någonsin, men då vill regeringsunderlagspartierna inte satsa ekonomiska medel. Jag förstår naturligtvis att man måste prata med Finland och att man måste prata med dem som bygger. Men vi måste kunna avsätta medel när Sjöfartsverket har kommit på att: Oj, nu gör vi ett samarbete med Finland! Då måste ju pengarna finnas där *nu*. Det går inte att vänta till 2033 och till den nationella planen då för att få isbrytarna. Då lamslår vi hela Sjöfartssverige.

Anf. 75 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Klimatnyttan med stambanorna är oerhört viktig. Den kommer att vida överstiga de utsläpp som finns under byggnationen inom ett par år – åtminstone inom ett decennium.

Men, fru talman, om vi får en högerkonservativ regering kommer vi inte att få några nya stambanor för höghastighetståg oavsett om de går snabbt eller långsamt. Vi kan konstatera att Trafikverket har fattat ett inriktningsbeslut för just Göteborg–Borås och för Ostlänken om att satsa på 250 kilometer i timmen för dessa sträckor.

Men i övrigt finns det ingenting som säger att vi inte ska bygga för 320 kilometer i timmen. Vi har fortsatt en hög ambitionsnivå när det gäller att få den viktiga överflyttningen från flyg till tåg, och då krävs det att vi också får de här riktigt attraktiva restiderna.

Det är också en stor fördel om vi kan bygga på ett mer prefabricerat sätt och till exempel tillämpa brobaneteknik. Det skapar förutsättningar för att vi ska kunna bygga banor där tågen kan köra riktigt snabbt och modernt.

Fru talman! Jag vill även nämna något om isbrytarna. Jag kan konstatera att Miljöpartiet värnar sjöfarten och att vi tycker att det är viktigt att den ska kunna utvecklas. Sjöfarten är ett energieffektivt transportslag som har en viktig roll i klimatomställningen. Vi vill säkra kapaciteten till hamnarna i norra Sverige året runt, och vi lyfter därför också frågan inom förhandlingen att finansiera isbrytarna inom ramen för en infrastrukturproposition.

Vi fick inte gehör för den frågan, och vi tycker därmed att om man nu ska ha in detta i en ram för en infrastrukturproposition måste man också ta höjd i ramen för detta. Då hade det behövt vara utöver det som vi lägger in. Men höjer man ramen från de partier som har drivit igenom ett tillkännagivande om isbrytning inom ramen för infrastrukturpropositionen? Nej, det har man inte gjort.

Anf. 76 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag betackar mig för begreppet högerkonservativ. Jag är varken konservativ, nationalist eller något liknande. Jag brukar definiera mig själv som kristdemokrat.

Regeringen satsar 799 miljarder. 165 miljarder går till vidmakthållande av statlig järnväg och 197 miljarder till vidmakthållande av statliga vägar. 437 miljarder är då tänkta för utveckling. Det är helt korrekt att detta inte är uppdelat, så vi vet inte riktigt hur de fördelas.

När man lyssnar på anförandet som Emma Berginger håller hör man att det är väldigt mycket som pengarna ska räcka till. Det är framför allt inom järnvägssektorn, och jag har den största respekt för engagemanget för järnväg.

Men det uppstår bara ett litet, litet problem. Stockholms Handelskammare har suttit och jämfört regeringens budget med Trafikverkets äskande i rätt kostnadsläge – för här har man faktiskt lekt med siffror – och kan konstatera att Trafikverkets förslag på noll procents förstärkning jämfört med vad man har haft tidigare med kostnadsutveckling skulle betyda att underhåll av järnväg behöver 173 miljarder. Regeringen föreslår 165. Nollprocentsalternativet på väg kräver 208 miljarder. Regeringen föreslår 197.

Vi har en regering som kommer att göra investeringar. Jag lyfter på hatten för det, och ni väljer att göra dem framför allt på järnväg. Men underhållsskulden på nuvarande väg och järnväg kommer alltså att bli sämre med nuvarande regering. Då måste ni snart börja svara på frågan: Vad är det ni vill ta bort?

Anf. 77 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Det stämmer att infrastrukturpropositionen inte fullt ut är en miljöpartistisk infrastrukturproposition. Miljöpartiet hade högre ambitioner både när det gäller medel till utveckling och när det gäller medel till vidmakthållande av järnväg.

Trots det kan man konstatera att detta är en expansiv infrastrukturproposition, där vi till exempel lägger in ökade medel med ytterligare

40 miljarder jämfört med i den förra infrastrukturpropositionen och nationella planen till just vidmakthållande av järnväg.

Det skulle såklart ha gått att göra denna pott ännu större, inte minst för att vi skulle kunna börja återta det eftersläpande underhåll som finns och som har byggts upp under flera decennier. När vi tillsammans med Socialdemokraterna tog makten 2014 började vi återbetala detta. Vi började satsa mer på järnvägen så att skulden inte skulle öka så kraftigt som den har gjort under decennierna.

Vi kan som sagt också konstatera att vi lägger 437 miljarder kronor på utveckling och att det är en ökning med 103,5 miljarder kronor jämfört med den förra infrastrukturpropositionen och nationella planen.

Det innebär att vi får ytterligare medel till att både satsa på nya stambanor för höghastighetståg och att bygga ut järnväg i landet och fullfölja den tidigare nationella planen.

Det här är viktiga saker att satsa på. Ett inriktningsunderlag är trots allt ett underlag, men det är ett politiskt beslut som krävs för att ta detta framåt. Vi kan konstatera att vi utökar hela ramen med drygt 20 procent. Det är oerhört viktiga satsningar som kan göras för att vi ska skapa förutsättningar för att få ett hållbart och klimatsmart transportsystem framöver.

Anf. 78 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera en sak som förvånar mig. Jag har varit ett enkelt litet kommunalråd i en mindre kommun. Om fyra partier har förhandlat brukar man, åtminstone som jag har fått lära mig, fru talman, ta för vana att försvara den uppgörelse som man har gjort.

När jag lyssnar på talet handlar det mest om vad Miljöpartiet önskar göra, men ända fram till i morse satt Miljöpartiet faktiskt i en regering. De sitter kvar i regeringen, och det är regeringens politik som jag i någon mening försöker opponera mot. Det blir väldigt svårt, fru talman, att å ena sidan opponera mot regeringens politik och å andra sidan opponera mot Miljöpartiets önskepolitik. Det blir svårt att förhålla sig till detta, fru talman.

Om vi håller oss till fakta kvarstår det att det som ligger på bordet är underfinansierat. Ja, man ökar med 20 procent, men man stoppar också in en gökunge bestående av höghastighetståg som kostar 165 miljarder. När man stoppar in den gökungen tar man bort resurser, och när man jämför underhållsresurserna ser man att mindre läggs på underhåll på väg och på underhåll på järnväg, vilket resulterar i att vi kommer att få sämre vägar och järnvägar.

Jag vill återkomma till vad jag sa i mitt tal. Jag är väl medveten om att Miljöpartiet kramar järnväg i alla lägen, men järnvägen kommer inte att gå fram till varje rätt hus med vita knutar. Järnvägen löser det inte alltid för Dalsland eller inre Norrland. Vi måste ha en satsning på vägar, och därför är jag stolt över att vi kristdemokrater satsar 56 miljarder mer än regeringen på vägar. Detta gör vi genom att säga nej till höghastighetståg.

Anf. 79 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Fru talman! Vi har ett nytt politiskt läge i Sverige sedan i förmiddags, ett politiskt läge där vi kan få en helt ny och annorlunda regering än vad vi har i dag. Vi kan gå mot ett extra val – vi vet inte i nuläget.

Jag är tydlig med vad Miljöpartiets ingångar och värden är i alla lägen. Jag har också varit kommunalråd i en mindre kommun – Lund. Jag har tidigare engagerat mig i debatter mot företrädare för alliansregeringen men också i mitt kommunala värv, och jag vet att man kan stå upp för och försvara att man har ingått en överenskommelse men också vara tydlig med vad som är ens egna ingångsvärden så att man är transparent gentemot väljarna.

Jag kan konstatera att den infrastrukturproposition som vi nu lägger fram inte är underfinansierad. Vi har ju samma ram, för sjutton. Det handlar om att vi gör olika politiska prioriteringar. Vi tycker att det är viktigt att man utöver att satsa på underhåll också satsar på en möjlighet att bygga ut och rusta upp järnvägen i hela Sverige. Då behöver vi ha medel i utvecklingspotten. Det är denna pott som partier på högerkanten föreslår ska skäras ned. Det vore väldigt olyckligt, fru talman, om vi får ett sådant läge.

Jag kan som sagt konstatera att vi behöver både bygga ut och rusta upp järnvägen i hela Sverige. Höghastighetsbanorna är inte en gökunge, utan en nödvändighet för att vi ska kunna nå våra klimat- och miljömål. Självfallet hade vi velat se en större ram. Vi hade velat finansiera höghastighetsbanorna utanför den ordinarie infrastrukturpropositionen. Men det var inte möjligt att få samsyn i den frågan, och då väljer vi att vara konstruktiva och hitta en väg som leder framåt och som leder till att vi kan ta de viktiga och nödvändiga beslut som behövs för att vi ska kunna komma vidare med höghastighetsbaneprojektet så att det inte dröjer till nästa århundrade innan vi kan åka riktigt snabbt och klimatsmart mellan våra städer.

Anf. 80 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Klockan ringer 05.40, och en halvtimme senare sitter han på en cykel för att sedan hoppa på tåget mot den större staden och arbetet på länssjukhuset som sjuksköterska.

Klockan 06.15 ringer klockan, och en timme senare sitter hon i bilen på väg till jobbet i den lokala livsmedelsbutiken.

Klockan 06.30 ringer klockan, och en timme senare sitter hon framför sin dator på sitt hemmakontor. Hon jobbar som it-konsult.

Vad har dessa tre personer gemensamt? Jo, alla är i behov av en fungerande infrastruktur.

Enligt Centerpartiet har vi fem transportslag: väg, järnväg, sjöfart, flyg och – självfallet – it. Alla dessa hänger ihop och behövs för att Sverige ska fungera och för att människor och varor ska komma närmare varandra. Under pandemin har infrastruktur och trafik fått bekänna färg, och det transportslag som blivit viktigare än andra är it och bredband. Ett fungerande bredband i hela landet är avgörande för att vi ska kunna arbeta, studera och vara uppkopplade. Detta är en prioriterad fråga för oss i Centerpartiet.

Fru talman! I ett land som Sverige får vi inte ställa transportslagen emot varandra, utan vi ska se det som ett system där allt hänger ihop: sjöfarten som är viktig för handel och export, flyget och tåget som knyter ihop landet när människor ska resa och förflytta sig och vägen som ofta är där man börjar sin resa.

När vi diskuterar infrastruktur behöver vi tänka hela resan-perspektivet, oavsett om det är gods eller människor, och att det är från dörr till dörr

som man förflyttar sig. Har vi det tänket får vi också rätt satsningar på den infrastruktur vi vill ha i hela landet, oavsett om det är på landsbygden eller i staden. Vi får inte heller där ställa Sveriges geografiska delar mot varandra.

Fru talman! Infrastrukturpropositionen, som vi nu debatterar, ger framtidshopp och är verktyget för att staka ut riktningen för infrastrukturen för åren 2022–2033. I propositionen finns alla fem transportslagen nämnda och satta i ett sammanhang – de hänger ihop och behövs. De satsningar som beskrivs på framför allt vägar och järnvägar är avgörande för ett fortsatt bra samhällsbygge där vi bygger landet starkare och för människor närmare varandra. Att vägar, järnvägar, sjöfart, flyg och it nämns i propositionen är jag stolt och glad över. Centerpartiet har varit med och tagit ansvar för att det skulle bli just så, och så blev det.

Centerpartiet har också varit med och tagit ansvar för helheten i den proposition som lämnades till riksdagen och för de bra satsningar som ska ta Sverige framåt och genom coronakrisen och ge människor framtidshopp.

Nästa steg blir den prioritering som ska ske av vilka objekt som ska in i den nationella planen för infrastruktur. Denna prioritering blir viktig och kommer att ge framtidshopp i hela landet. Framtidshopp, fru talman, är just det ord som människor behöver ha i den tid vi är inne i just nu. Oavsett vem man är, hur gammal man är, vilken bakgrund man har eller var man bor engagerar infrastrukturen människor. Den påverkar människors vardag mer än vad vi kanske tror. Om vi då från riksdag och regering tydligt kan peka ut riktningen får människor framtidstro. Det är framtidstro man får med denna proposition.

Fru talman! Centerpartiet är med och tar ansvar för infrastrukturen, i dag, i morgon och i framtiden. Det är med framtidshopp, positivitet, innovationer, grön omställning och hela landet-perspektivet som vi tar landet framåt.

Jag vill avslutningsvis, fru talman, säga att kollegan Anders Åkesson yrkade bifall till våra reservationer, och jag vill säga att vi står bakom förslaget i betänkandet i övrigt samt den proposition som är överlämnad.

Jag vill också önska en glad sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 14 Utfodring av vilt

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU22
Utfodring av vilt (prop. 2020/21:183)
föredrogs.

Anf. 81 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi ska debattera propositionen 2020/21:183 *Utfodring av vilt* och motioner med anledning av den samt motioner från allmänna motionstiden i höstas.

När det gäller betänkanden om jakt- och viltvård, utfodring och så vidare känns det som att vi har gjort det här förut, fru talman. I propositionen

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Framtidens
infrastruktur*

Utfodring av vilt

2015/16:199 *Vildsvin och viltskador* behandlades Jaktlagsutredningens delbetänkande SOU 2014:54 om utfodring, kameraövervakning av vilt och effektivare överklagningsförfarande vid jakt på rovdjur.

När detta betänkande behandlades här hösten 2016 stod jag här liksom nu. Och vi vet alla att de borgerliga partierna och SD ställde sig bakom de stora jordägarnas rätt att okontrollerat fortsätta att göda upp stora vildsvinsstammar till men för sommarstugeägars och villaägars trädgårdar och till men för trafikskador och jordbrukare. I stället borde man ha sett till brukarnas rätt och att de skulle slippa få sin gröda, sin skog och sina trädgårdar förstörda.

Vi ville komma överens, och om fler hade varit villiga till det hade frågan nog varit löst. Men vi lyssnade kanske för mycket på LRF:s starka krav att sätta detta i verket så snart som möjligt. Kanske tog vi för lite hänsyn till riksdagsmajoriteten än vad som faktiskt var möjligt.

Nu lägger regeringen fram en omarbetad version som ger länsstyrelser och viltförvaltningsdelegationer rätt att begränsa utfodringen inom ett område där utfodringsmöjligheterna missbrukas. Detta gör vi direkt som ett svar på det tillkännagivande som har kommit. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2021, under förutsättning att regeringen hinner besluta om nödvändiga förordningsförändringar med tanke på det förändrade läge som vi fick här i kammaren i förmiddags. Det bör man också ha i åtanke.

Vi tycker att den nya propositionen är bra. Men Moderaterna svänger igen och yrkar oförklarligt avslag på hela propositionen. Kan det vara så att Moderaterna än en gång ställer sig på de stora godsägarnas sida när det handlar om rätten att utfodra stora mängder vildsvin för att de sedan ska kunna sälja exklusiva och dyra jakter?

Fru talman! I Moderaternas värld verkar det som att skador får mindre betydelse än de stora godsägarnas rättigheter.

Vi kan se att utfodringsdelen är en sten som läggs på en annan sten för att nå en hållbar vildsvinsförvaltning. Kameraövervakning, åtling, mörkersikten och det stöd som från den 1 juli utgår för cesium- och trikinprovtagning är alla helheter som har tillkommit under Stefan Löfven som statsminister.

Fru talman! Vi gör ett gemensamt tillkännagivande. Vi tycker att det är rimligt att dessa förändringar utvärderas. Man får ta med sig dessa erfarenheter och eventuella inskränkningar och hur länsstyrelser och viltförvaltningsdelegationer hanterar konsekvenser och förändringar med anledning av propositionen och det beslut som kammaren ska fatta. Det tycker vi är bra.

När det gäller det så kallade allmänna uppdraget finns det motioner. Det har varit en lång politisk och stundom slitsam process, inte minst för mig. Vi socialdemokrater står fortsatt upp för och vill värna och utveckla de ideella krafter som finns inom svensk viltvård. Vi vill skapa långsiktighet, och vi vill säkerställa Svenska Jägarförbundets särställning. Vi vill kringgå de krav som kommer via EU-medlemskapet. Vi vill säkerställa att det upphandlingsregelverk som vi har beslutat om här i Sveriges riksdag också ska gälla fullt ut. Vi måste se till helheten och blicka framåt.

Det har till viss del spridits en osanning om att vi har avskaffat det allmänna uppdraget. Det är inte sant, fru talman. Men vi måste säkerställa att vi i fortsättningen kan utveckla formerna. Vi vill säkerställa att Svenska

Jägareförbundet får de långsiktiga spelregler som krävs. Vi vill se till att det också finns en långsiktig finansiering för Svenska Jägareförbundet. Det möjliggör vi nu. Det finns också ett tillkännagivande från majoriteten i utskottet om detta. Det är egentligen det som vi redan har tagit beslut om.

Pengar ur Viltvårdsfonden som används måste också klara upphandlingslag och rättslig prövning. Det ska krävas en långsiktighet, och Svenska Jägareförbundet ska få bättre och mer långtgående förutsättningar.

Regeringen ska dela ut ett flerårigt organisationsbidrag direkt till Svenska Jägareförbundet, vilket organisationen länge har efterfrågat. Det ger trygghet och förutsägbarhet för organisationens verksamhet och långsiktiga målsättning.

De största delarna av det allmänna uppdraget rör tillhandahållande av kunskap om praktisk jakt och viltförvaltning. Detta uppdrag kommer att kunna finnas kvar och utvecklas genom det fleråriga organisationsbidraget.

Fru talman! Majoriteten säger att beslut om finansiering av jakt- och viltvårdsuppdraget bör fattas för tre år i taget för att Svenska Jägareförbundet ska få bättre förutsättningar. Detta, fru talman, gör att tillkännagivandet om ett treårigt bidrag redan kommer att vara tillgodosett, och det kommer för vilken regering som helst att vara ganska lätt att skriva om.

Fru talman! Pengar ur Viltvårdsfonden ska gå till att främja viltvård i enlighet med jaktlagen. Ansökningar ska prövas utifrån kriterier i den nya förordningen. Vi förstår att det är viktigt. Vi menar att det ska utformas på ett sätt som skapar trygghet och att medlen fördelas i enlighet med intentionerna i jaktlagen.

Beslut om organisationsbidrag togs också nyligen av Naturvårdsverket, och bara två organisationer uppfyllde de nya kraftigt skärpta kraven som vi har genomfört.

Jägarnas Riksförbund får 8,4 miljoner kronor, och Specialklubb för Kontinentala Fågelhundar får ett organisationsbidrag på 300 000 kronor.

Tio av ansökningarna har avslagits, då kraven på organisationerna inte bedömts vara uppfyllda. Fyra av ansökningarna har avslagits eftersom organisationernas verksamhet inte bedömts syfta till att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagen. Tre av ansökningarna har avslagits eftersom organisationerna inte har bedömts vara riksomfattande. En av ansökningarna har avslagits eftersom organisationen inte funnits i tre år vid tiden för ansökan. Två av ansökningarna har avslagits eftersom organisationerna inte befanns vara demokratiska och öppna för alla människor.

Av de ansökningar som har lämnats in har Naturvårdsverket bedömt att bara två hade tillräcklig bredd, tydlighet och genomförbarhet och därmed uppfyllde förutsättningarna för bidraget och också följde jaktlagens syften och intentioner.

Naturvårdsverket gjorde mycket riktigt bedömningen att övriga ansökningar inte var tillräckligt överensstämmande med hur aktiviteter ska genomföras – att man ska vara rikstäckande och ha den organisation som krävs.

Fru talman! Utskottsmajoriteten säger att det bör göras en översyn av vilka organisationer som ska finansieras av Viltvårdsfonden. Ska man då ha in några andra organisationer, som inte är förenliga med jaktlagen, eller har man tänkt på något annat sätt? Det kan ju vara rätt intressant att veta.

Man har nu kraftigt skärpt kriterierna så att organisationsmedel ska gå till att främja jaktlagens syften – och då ska utskottsmajoriteten göra en översyn? Det känns konstigt.

Fru talman! Konfliktnivån i Sápmi eskalerar. Girjas samebys stämning av staten gällande rätten till jakt och fiske på samebyns område och efterföljande rättsprocess och dom i HD har fått flera dubbelbottnade effekter. Vänner och släktingar som tidigare har kunnat träffas, samtala och dricka kaffe tillsammans är nu i luven på varandra på ett sätt som ingen tjänar på. Jag tycker inte att man ska eskalera den debatten här i kammaren. Detta kom sig av att Högsta domstolen tilldömde samebyn ensamrätt, vilket har skapat en olustig stämning. Domen utgör också prejudikat för andra liknande frågor.

Fru talman! Renskötellagen är gammal. Den är omodern, ojämförbar och patriarkal. Det är väl ändå dags att vi får till en parlamentarisk utredning som på djupet får se över förutsättningarna.

Rätten och möjligheten att jaga älg väster om odlingsgränsen i Västerbotten är också en lång historia som varit föremål för domstolsprövning. Den har också varit föremål för inte mindre än fem tillkännagivanden från kammaren till olika regeringar. Detta är något som olika regeringar hittills har varit oförmögna att hantera. Nu får vi möjlighet att utreda även den frågan och ge ortsbojägarna samma och likvärdiga förutsättningar som samebyarna så att de kan bedriva älgjakten lugnt, sakligt och säkert – utan risk för samtidig jakt på samma områden.

Fru talman! På många platser väster om odlingsgränsen fungerar det här alldeles utmärkt redan i dag. Där finns det ett väldigt bra handslag mellan samebyar och ordsbefolkning, och man har inga bekymmer med att jaga tillsammans och göra upp riktlinjerna för jakt. I andra delar har detta varit ett större problem. Därför tycker jag att det tillkännagivande som föreslås är ganska onödigt och skulle riskera att riva upp damm och stoft snarare än klara ut det egentliga syftet, nämligen att skapa lugn och ordning när det gäller jakten och fisket inom samebyarnas områden.

Slutligen: En ny jakttidsförordning är på plats. Många blev rätt förvånade över de övervägande positiva kommentarerna. Jägareförbundet säger att det är 45 beslut i rätt riktning. Som förväntat kom det kritik mot ett antal av besluten. Flera markägarintressen har krävt olika former av ökad allmän jakt på klövvilt.

Det är många som tror att det skulle bli bättre bara vi nationaliserade förvaltningen av klövviltet vid någon ny myndighet eller med en ny generaldirektör. Det kommer inte att fungera med en centralisering, fru talman. Klövviltet förvaltas bäst på plats i skogen med ett handslag mellan jägare och markägare. Där ser och värnar vi grunderna i det älgförvaltnings-system vi har med älgförvaltningsområden, älgförvaltningsgrupper och licensområden där viltförvaltningsdelegationerna är viktiga regionala balansfaktorer.

Den 1 september kommer nu också att bli den nya nationaldagen för alla älgjägare, för nu kommer älgjakten i norra Sverige att starta den 1 september i stället för den första måndagen i september.

Vårbocksjakten är kritiserad och har ifrågasatts. Vi tror att dessa jägare är så pass ansvarsfulla som krävs, och skulle det inte vara så har Socialdemokraterna i andra fall visat att en lyhörd regering kan ändra det som blir fel. I norra Sverige har vi med god anda och goda argument ändrat två

av besluten: För ejdern innebär det att jakten pausas i väntan på en förvaltningsplan, och när det gäller den kulturellt viktiga ripjakten får vi nu en ny, välavvägd lösning där vi säkerställer den 15 mars som slutdatum.

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag drog över min anmälda talar-tid, men detta är viktiga frågor. Jag önskar er en trevlig midsommar och sommar!

Jag yrkar bifall till reservation 17.

Anf. 82 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! MJU22 är det som gäller i dag, och företrädaren för Socialdemokraterna började sitt anförande med att säga att det känns som att vi har gjort detta förut. Ja, till viss del har vi gjort det här förut: Redan 2016 lades det fram ett förslag på riksdagens bord som var alldeles för dåligt för att röstas igenom i kammaren.

I år har det lagts fram ett nytt förslag vad gäller utfodring av vilt – och det är minst lika dåligt. Därför förvånar det mig oerhört mycket att en majoritet ändå väljer att släppa igenom förslaget.

På frågan om Moderaterna går storgodsägarnas ärenden i frågan skulle jag vilja ställa en motfråga: Vad tänker sig Socialdemokraterna och övriga att det här faktiskt ska göra för skillnad? Vad ska det här förslaget göra för skillnad? Vad finns det för bevis för att detta kommer att göra skillnad? Vad finns det för utredningar, och vad finns det för forskning? Det finns ju ingenting.

Det enda detta kommer att leda till är ökad osämja mellan jägare och markägare. Det är ett dåligt förslag, fru talman. Därför tycker jag att det känns väldigt tråkigt att rösta igenom det.

Att komma och säga att Moderaterna går storgodsägarnas ärenden i det här är väldigt konstigt när det är jag som går upp i talarstolen. Jag är såväl jägare som markägare och bonde i vildsvinstäta områden. Jag känner att jag faktiskt har ganska bra koll på det här med vildsvin och vildsvinsproblematik.

I förrgår kväll var jag ute och kontrollerade mina vetefält och konstaterade att sommarens nattjakt behöver dra igång, för nu är de ute i vetefälten. Nu gäller det alltså att börja skjuta igen. Det är så vi hanterar stora klövviltsstammar; vi måste skjuta dem. Det ska sägas att detta gäller områden som det faktiskt inte pågår någon som helst utfodring i.

Vildsvinsstammen har under de senaste åtta till tio åren rusat något alldeles oerhört i antal – ända fram till för ungefär två år sedan, när markägare och jägare i hela vårt älgskötselområde enades om att vi behövde minska vildsvinsstammen. Då gick vi tillsammans ut och hanterade problemet, och nu har vi färre vildsvin i området.

Det går alltså att hantera detta, men inte genom tandlösa propositioner som läggs på riksdagens bord och som inte kommer att leda till någonting förutom överklaganden från markägare. Jag tror dessutom att de kommer att vinna de överklagandena, fru talman. Det är nämligen inte ett rätts-säkert förslag som ligger på bordet, och det är inte ett förslag som kommer att klara en proportionalitetsgranskning – absolut inte.

Det är därför Moderaterna säger nej till förslaget, inte för att vi inte vet att det finns en problematik med viltstammarna. Det gör det. I vissa områden finns det otroligt stora problem med för stora viltstammar och skador på jord- och skogsbruk, men det finns ett antal andra förslag som vi skulle

kunna prata om i stället. De förslagen lyser dock med sin frånvaro i propositionen.

Jag håller med om att det på senare tid har tagits fram ett antal bra förslag, till exempel vad gäller nattsikten och rörliga belysningar. Men en annan fråga som det fortfarande inte finns något förslag om är den småskaliga försäljningen. Man undrar ju hur många år det ska ta innan det faktiskt blir färdigt. Det är ju ett förslag vi skulle ha kunnat ha på bordet i Sverige för fem år sedan. Men det vill man inte, utan det drar man i långbänk från regeringens sida. Det är väldigt beklagligt.

Det är dessutom så att den typ av överutfodring, eller okynnesutfodring, som finns i vissa områden i Sverige hade gått att hantera med befintlig lagstiftning både på miljösidan, med hygienförordningen, och när det gäller foderlagstiftning. Men då måste vi ju ge våra myndigheter i uppdrag att faktiskt jobba med befintlig lagstiftning. De säger själva att de inte har något sådant uppdrag, och då är det klart att man inte löser problematiken.

Det är därför vi säger nej till det här förslaget. Jag tycker för övrigt att det är bra att man kommer att följa upp det, för jag är väldigt osäker på dess effekter.

Från Socialdemokraterna står man här framme och talar sig varm för det allmänna uppdraget och säger att man är jägarnas vän, men det senaste året har ju visat att det är precis tvärtom. Socialdemokraterna gör ju inte annat än försvårar för den svenska jägarkåren. Man tar bort det allmänna uppdraget, som har fungerat i över 80 år på ett högst tillfredsställande sätt, och hänvisar till EU. Alla vi som sitter här inne för att debattera dagens ämne vet att detta inte är sant – EU hade inte med det här att göra. Det fanns ett ärende, men det lades ned innan regeringen lade detta förslag på bordet. Det är alltså inte sant.

Ripjakten är en annan sak som Socialdemokraterna nu vill säga att man gjorde bra i och med att man kröp till korset. Men detta var ytterligare ett förslag där man ville försvåra för jägarna genom Naturvårdsverket – samma naturvårdsverk som man nu ger mer makt och uppdrag till genom att man har förändrat det allmänna uppdraget. Vi vet att hela den svenska jägarkåren tycker att Naturvårdsverket är en ganska besynnerlig myndighet som inte gör det den ska. Den vill Socialdemokraterna och Miljöpartiet i regeringen nu ge ännu mer makt.

Vi har gamla tillkännagivanden om en viltmyndighet, som vi tror bättre hade hanterat den här typen av frågor. Men vi fick ganska klart för oss av landsbygdsministern, i samband med att man lanserade förslaget om förändring av det allmänna uppdraget, att denna fråga från och med nu inte längre är aktuell; den hanteras genom att dessa ärenden lyfts in i Naturvårdsverket. Det var så man hanterade det tillkännagivandet – väldigt märkligt.

Nej, Socialdemokraterna, det lyser igenom när ni står i talarstolen och vill tala er varma för jägarna och den svenska jägarkåren. Det är tyvärr väldigt olyckligt att det inte har varit så på senare tid.

Vad gäller jakten och rennäringen och den utredning som ska tillsättas är det jättebra med en parlamentarisk utredning. Det är såklart väldigt bra efter Girjasdomen. Jag tycker dock att ett politiskt ställningstagande hade varit bättre än en HD-dom i det här fallet, för det finns så otroligt många olika intressen som behöver avvägas i detta. Domstolen säger själv att man

inte har tittat på de övriga intressena, för det var inte domstolens uppdrag. Då är det bra med en utredning, som nu tillsätts.

Den utredningens direktiv var dock alldeles för smalt. Det var därför fyra partier enades i miljö- och jordbruksutskottet om att detta uppdrag behöver breddas. Man behöver titta mer på övriga medborgare runt omkring dessa områden och på övriga svenska medborgares rätt att jaga och fiska i dessa områden.

Jag tycker att det är jättebra att man ser över dubbelregistreringen av älg – inget tal om det.

Det var också bra att vi fick till ett bredare direktiv till den här utredningen. Nu hoppas vi att regeringen tar till sig detta tillkännagivande.

Fru talman! En jaktdebatt i denna kammare utan att tala om vargen kan jag inte ha. Därför kommer några ord om vargen på slutet.

Vi ser att bekymren med varg fortsätter att växa ute i landet. Vissa län i Mellansverige börjar få extremt stora vargstammar. Man känner sig inte sedd. Det är ett oerhört stort problem.

Från Moderaternas sida håller vi fast vid vår linje. Vi tror att 170 vargar i Sverige och kanske 30, 40 eller 50 i Norge under en samlad skandinavisk förvaltning är vägen framåt. Vi tror att detta är en väg framåt som också människor som lever med vargen i sin vardag skulle kunna acceptera.

Vi vidhåller vad vi tidigare sagt när det gäller vargen och 170 vargar i Sverige. Jag yrkar bifall till reservation 1.

I och med detta, fru talman, vill jag avrunda inom mina åtta minuter och önska en skön sommar.

Anf. 83 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Tack, John Widegren, för anförandet!

Man kan säga att den småskaliga försäljningen av vildsvin kan få en start den 1 juli – då kan stöden till cesium- och trikinprovtagningen börja betalas ut.

I övrigt jobbar Livsmedelsverket för fullt med att få fram den förordningsförändring som krävs för att man ska få sälja vildsvinskött. Detta är ytterst välkommet. Det har jobbats med länge, men det har också fördröjts här i kammaren.

När John Widegren yrkade avslag på propositionen yrkade han egentligen också avslag på helheten. Eftersom framskrivningen av den förra propositionen kom från den jaktlagsutredning som alliansregeringen själv tillsatte är frågan: Var den fel?

Är de påtryckningar som LRF gjort om att få ett skarpare vapen i begränsningen av utfodring också fel? Det kan man fundera på.

Är det fel att ge länsstyrelser och viltförvaltningsdelegationer rätt att göra en inskränkning på detta område i de fall där rätten att utfodra har överutnyttjats? Även denna regionalisering kom ju faktiskt fram under alliansregeringen. Är det också fel? Är detta någonting som Moderaterna nu, i en annan politisk kontext, tänker sig att förändra?

Anf. 84 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Tack, Isak From, för frågorna!

Jag ser inte alls trikin- och cesiumprover som en del i en småskalig försäljning, utan det är bara någonting som skulle kunna leda till ökad avskjutning bredvid den småskaliga försäljningen. Detta är ju någonting som

jägarna höll på med redan innan, så jag ser det inte alls som en del i den småskaliga försäljningen.

Där har regeringen dragit benen efter sig. Det har tagit för lång tid. Det fanns ingen anledning till det, för det fanns bra förslag. Det finns också länder i Europa som har bra förslag som vi kunde ha tagit för länge sedan.

Är det fel att gå till exempel LRF:s ärenden i denna fråga? Nej. Jag förstår att vi har en stor problematik – jag ser det. Men det hade varit oerhört intressant att höra hur Socialdemokraterna menar att detta förslag faktiskt löser problemet.

Det finns myndigheter och organisationer som säger att vi kunde ha hanterat det som vi gör nu genom att i regleringsbrev ge myndigheterna ett utökat uppdrag inom befintlig lagstiftning. Vi kanske kunde ha utrett det färdigt innan vi hoppade rakt in i någonting nytt som det inte finns några belägg för. Det finns ingen forskning. Det finns inga försök. Det finns ingenting.

Detta är ett förslag som Socialdemokraternas egen statssekreterare säger så här om: Vi behövde bara få någonting på bordet, så att vi fick undan det. Det känns verkligen tryggt! Nej, det blir hemläxa på det här.

Jag förstod nog inte riktigt frågan om regionaliseringen, så den får Socialdemokraterna gärna återkomma med.

Anf. 85 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Är det fel att vi ska fatta besluten så nära marken som möjligt? Är det fel att det i grunden är markägarna och jägarna som gör upp och att vi har viltförvaltningsdelegationer och länsstyrelser som gör avvägningarna? Är det fel att vi möjliggör för viltförvaltningsdelegationerna att förbjuda utfodring på en mark om det missbrukas?

Det här är ju precis det som denna kammare har efterfrågat. Förra gången vi lade fram en utfodringsproposition sa kammaren att den var för långtgående. Den gick LRF:s ärenden; den var egentligen framskriven utifrån deras krav. Är det fel att vi nu hörsammar vad kammaren begärde?

Det finns ju en majoritet av andra partier som har bifallit detta, så det kommer att gå igenom. Men det som kändes konstigt var att Moderaterna bara yrkade avslag på propositionen.

Jag tror att något som vi allihop behöver ha med oss är att en centralisering, en ny generaldirektör, inte kommer att lösa betesskadorna på tall i Västerbotten och uppbökade åkrar och trädgårdar i Småland eller Skåne, utan det måste skötas så nära marken som möjligt. Därför oroar det mig kraftigt att Moderaterna så hårt driver en centralisering av viltförvaltningspolitiken.

Anf. 86 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Nu förstod jag lite bättre vad som menades.

Det är väl egentligen precis tvärtom, får man väl säga. Centralisering är ju det som har skett i och med det allmänna uppdraget nu, där man blandar in Naturvårdsverket ännu mer i att hantera de här frågorna än tidigare. På vilket sätt skulle Naturvårdsverket hantera det här bättre än en myndighet som är specialiserad på viltutfodring, en viltmyndighet?

När vi regionaliserade viltförvaltningsdelegationerna var det ju en jättebra tanke, men de har ju för jösse namn inte några mandat att bestämma eller göra någonting. Och när regeringen tyckte att fördelningen av de-

legationerna var konstig, därför att det var så många politiker som var jaktintresserade som satt i dem, då stoppade man in ett par intressen till på naturvårdssidan så att det vägdes upp. Det är väl inte så konstigt att människor som är jaktintresserade också vill sitta i en viltförvaltningsdelegation. Och vad innebär det? Jo, det innebär väl i så fall en centralisering när vi tar makt från viltförvaltningsdelegationerna där vi i stället borde ge dem ökade befogenheter och möjligheter att hantera lokala och regionala frågor.

Men frågan kvarstår fortfarande: Vad ska det nya förslaget lösa? Det kommer inte att lösa någonting. Det är bara ett tomt förslag som inte kommer att lösa någonting.

Hade vi gett våra myndigheter ett uppdrag att faktiskt efterleva den lagstiftning som redan finns hade de kunnat göra minst lika mycket nytta som det nya förslaget eventuellt kommer att leda till. Men, men, Moderaterna har sagt sin mening, och det var inte bara ett avslag. Vi föreslog just förbättrade regleringsbrev, så att myndigheterna kan arbeta efter den lagstiftning som finns, och ökade incitament för att öka avskjutning på klövvilt. Det var våra förslag.

Anf. 87 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till vår reservation 5 under punkt 5 om begränsning av regleringar till att gälla enbart klövvilt. Jag står såklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till just denna.

Sverigedemokraterna noterar att regeringen i sin proposition *Utfodring av vilt* eftersträvar att gå riksdagen till mötes med anledning av det tillkännagivande som riksdagen beslutade om 2016. Sverigedemokraterna kan ställa sig bakom mycket av det som föreslås i propositionen. Samtidigt finns det konkreta förslag i propositionen som behöver justeras och vissa förbättringar och tillägg som behöver göras.

Överlag råder det delade meningar om huruvida begränsningar av utfodringar skulle leda till mycket färre viltolyckor och mindre skador på åkrar och skogar eller ej. Varje form av reglering innebär en inskränkning i den fria äganderätten och bör därför användas endast som en sista utväg.

Eftersom såväl viltolyckor som skador på jordbruk och skog ökar står det dock klart att det behövs några typer av åtgärder kopplade till utfodringar av vilt. Vi menar att frågan om utfodring av vilt i första hand ska regleras frivilligt mellan markägare, eventuella arrendatorer och jägare. Länsstyrelserna bör ges i uppdrag att medverka till att dessa parter lyckas uppnå enighet i frågan om utfodring. Endast i de fall där enighet inte kan uppnås och endast där skada som bedöms vara kopplad till utfodring av vilt har kunnat påvisas objektivt ska länsstyrelserna kunna reglera utfodringen.

Frivilliga överenskommelser och samråd är viktiga för att hantera eventuella intressekonflikter till följd av att utfodringsplatser kan locka till sig vilt från ett större omland och på så sätt påverka andra markägares jaktbara vilt. För rättssäkerhetens och förutsägbarhetens skull är det också angeläget att redan på förhand ha slagit fast vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en allvarlig och påvisad skada ska kunna anses föreligga.

För att minska eventuella intressekonflikter eller samhällsliga skador bör platserna för viltutfodring som utgångspunkt endast få vara lokalisera-

de på ett visst minimiavstånd från allmän asfalterad väg eller grannes mark där det växer odlade grödor, detta såvida inte annat överenskommits mellan markägare och eventuella arrendatorer och jägare.

En önskan om att kunna begränsa utfodringar av vilt geografiskt och tidsmässigt föranleds framför allt av de skador som uppstår till följd av klövdjurs betande och böckande, inte minst vildsvinen.

Vi ser ingen anledning till att utvidga regleringen till andra arter utöver de som satts upp vid smittspridning eller vid akut fodermatbrist i naturen under kalla vintrar eller motsvarande. Inkludering av andra arter skulle innebära en begränsning som inte står i proportion till den skademinskning som åsyftas med bestämmelserna och medför risker för onödig byråkrati. Att begränsa regleringen till klövvilt är också i överensstämmelse med det tillkännagivande som riksdagen fattade beslut om 2016 och på vilket regeringens förslag till stora delar bygger.

Vissa markägare, arrendatorer och jägare utfodrar vilt med sockerbetor eller rotfrukter i en sådan omfattning att det starkt påverkar såväl djurens beteende och näringsintag som intilliggande marker och trafiksäkerhet. Vi anser därför att det finns skäl för kommuner eller statliga myndigheter att kunna begränsa det volymmässiga omfånget av sådan utfodring för att komma åt de värsta sidoeffekterna av just den utfodringen. Sådana förbud eller begränsningar ska ske först om markägare, arrendatorer och jägare inte kunnat komma överens, trots länsstyrelsernas aktiva medverkan och förutsatt att objektivt skadlig påverkan kan påvisas i det enskilda fallet.

Fru talman! Jägarförbunden har en ovärderlig kompetens, hög trovärdighet och starka band med jägarkåren, vilket gör att jakt- och viltvårdsuppdragets betydelse för jakt- och viltvården i Sverige inte kan överskattas. Vi ser det därför som olyckligt att Naturvårdsverket kan ta undan en del av medlen i fonden för att kunna dela ut till andra organisationer.

Sverigedemokraterna anser att jägarnas jaktkortsavgift ska fortsätta att oavkortat gå in i Viltvårdsfonden och sedan delas ut till olika former av verksamhet. För att skapa en bättre långsiktighet för viltförvaltningarna vill vi att beslutade medel från Viltvårdsfonden ska gälla i tre år.

Med regeringens beslut om jakt- och viltvårdsuppdraget ökar risken för att jaktfientliga organisationer får del av bidrag ur Viltvårdsfonden, som finansieras genom jägarnas jaktkort. Blir detta resultatet är det förödande för jakten och viltvården i Sverige. Regeringens nya beslut gör att Svenska Jägarförbundet garanteras pengar ur Viltvårdsfonden genom ett organisationsbidrag, som sagt, men det är en minskning med cirka 8 miljoner kronor per år för arbetet med jakt- och viltvårdsuppdraget. Nu ska i stället delar av uppdraget upphandlas, något som Miljöpartiet har föreslagit under ett flertal år, vad gäller trafikeftersök, viltövervakning och klöv- viltförvaltning.

Jägarförbunden bör ligga bra till för att få dessa uppdrag och kommer naturligtvis att vara med och försöka vinna upphandlingar. Man har en helt avgörande roll i hur viltvården på bästa sätt förvaltas regionalt och lokalt i hela landet. Men Sverigedemokraterna ser inte positivt på det nya beslutet, som sagt, utan anser att jägarnas jaktkortsavgift även fortsättningsvis oavkortat borde gå in i Viltvårdsfonden och sedan delas ut till olika former av verksamhet.

Vi har i färskt minne att tvivelaktiga organisationer tillerkänts rätten att överklaga myndighetsbeslut, trots sådana brister som saknade verksam-

hetsberättelser och medlemsförteckningar och saknad bokföring. Det har i praktiken räckt att påstå sig ha över 100 medlemmar eller vara en Facebookgrupp. Skulle det nya beslutet öppna upp för att organisationer med jaktmotstånd på sin agenda kan söka och få organisations- och verksamhetsbidrag vore det som sagt förödande för en trovärdig jakt- och viltvård i Sverige.

Fru talman! Det föreligger starka skäl att överföra ansvaret för jakt- och viltförvaltning från Naturvårdsverket till en renodlad myndighet för jakt- och viltfrågor. En ny viltmyndighet skulle tillföra en landsbygdsförankring med potential att skapa underlag för en bättre dialog med regionala myndigheter, jägarorganisationer, mark- och djurägare och landsbygdsbor i övrigt.

Det faktum att sprickan håller på att vidgas mellan stad och landsbygd gör att Sverigedemokraterna vill verka för en myndighetsutövning som håller ihop Sverige på ett bättre sätt. En ny jaktmyndighet ser vi som en del i denna strategi.

År 2015 utfärdade riksdagen som sagt ett tillkännagivande till regeringen om att en viltmyndighet borde inrättas, men den har vi inte sett så mycket av än. Den ligger väl i utredningshögen som vanligt.

Fru talman! Konsekvenserna av Girjasdomen bör utredas med ett brett perspektiv, som förutom samebyars legitima intressen och relationen mellan sameby och stat även behandlar andra minoritetsgruppers behov och rättigheter i området, inklusive andra sedan mycket länge i Norrland boende folkgrupper med såväl finska som svenska dialekter, samer som inte är medlemmar i någon sameby, dagens ortsbefolkning och även alla i Sverige bosatta människor. En utredning måste därför skyndsamt komma till stånd. För att säkerställa att utredningen får ett brett anslag och skapar en lösning som kan fungera över tid och som alla blir nöjda med bör medverkan från alla som ägnar sig åt jakt och fiske i fjällvärlden säkras, liksom medverkan från riksdagspartierna.

Domstolens avgörande i Girjasmålet har skapat en stor osäkerhet hos boende och andra som i generationer har jagat och fiskat i det område som samebyn nu fått ensamrätt till. Sverigedemokraterna vill se en inkluderande dialog där hänsyn tas till både samers rätt och lokalbefolkningens och övriga boende i Sveriges rätt till småviltsjakt och fiske.

Möjligheten för övriga jägare i Sverige som önskar åka till fjällen för att bland annat jaga ripa borde också vara en del av utredningens arbete. Nu fick vi ju också höra att det här med ripjakten har återställts. Det första beskedet regeringen kom med, där man gick emot Naturvårdsverket, har man nu tagit tillbaka, och det är nu möjligt att jaga ripa till den 15 mars. Det är bra.

Lokalbefolkningen och övriga boende i Sverige som också jagat och fiskat på dessa marker i generationer nämns inte ens i direktiven, inte heller de organisationer som samlar jägare. Det är bra att direktiven nu har kompletterats med att förslag ska tas fram som tar hänsyn till samers rättigheter men som också beaktar lokalbefolkningens och övriga svenskars tradition i området, som tar hänsyn till intresse och behov av att jaga och fiska på det sätt som skett under lång tid, och att detta sker i en inkluderande dialog med berörda parter för att hitta en hållbar väg framåt.

Anf. 88 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Tack, Runar Filper, för anförandet!

I Sverige lever vi i ett rättssamhälle där enskilda och organisationer har rätt att överklaga myndighetsbeslut.

Det är ett väldigt hallå från flera olika som ska bilda, centralisera och skapa nya myndigheter och tillsätta nya generaldirektörer som ska sköta jakten och viltvården. Ska då den här nya myndigheten följa samma lag som dagens myndigheter ska följa? Det är den ena frågan. Ska man följa art- och habitatdirektivet? Ska man följa svensk lagstiftning? Eller ska den här myndigheten helt plötsligt arbeta på något helt annorlunda sätt än alla andra myndigheter i Sverige?

Jag vill också fråga om Runar har läst utredningsdirektiven när det gäller renkötselutredningen. De är rätt långa. Hade det räckt om vi hade lagt in några ord till? Vad är det som saknas? Vilka organisationer och kompetenser saknas bland dem som finns uppräknade som sakkunniga? Är det ytterligare något markägarperspektiv, kommunperspektiv eller något enskilt? Det är ju inte mindre än 28 sakkunniga, tror jag, från olika intressen, inte minst jägarförbunden, som ska tillföras utredningen så att den breda parlamentariska utredningen ska få ett så brett stöd som möjligt.

Har man läst utredningsdirektiven tror jag att man kan säga att det mesta ryms där. Sedan är det ju också en parlamentarisk utredning som får möjlighet att forma sitt förslag.

Anf. 89 RUNAR FILPER (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Isak From!

Den nya viltvårdsmyndigheten ska såklart följa svensk lagstiftning och art- och habitatdirektivet på samma vis som lagen föreskriver. Men den kommer också att få en mycket större landsbygdsförankring och en mer specialiserad enhet än vad som är fallet när detta nu ligger på Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har väldigt mycket på sin agenda, väldigt många områden där jakt och vilt bara är en del. Vi tror att en viltvårdsmyndighet skulle få en oerhört mycket bättre förankring med dialog mellan landsbygdsbor, organisationer och myndigheter. Det skulle bli mycket bättre, och vi tror också att det skulle skapa mindre missämja ute i bygderna där man många gånger känner sig ganska överkörd.

Ja, myndighetsbeslut får överklagas, precis som du säger. Vi är dock motståndare till att en Facebookgrupp eller en organisation som säger att den har 100 medlemmar fast den inte har det, kanske saknar verksamhetsberättelse och så vidare, ska få överklaga myndighetsbeslut. Det är helt fel, tycker vi. Det är också uppåt väggarna att man kan sitta långt borta i Sverige och överklaga någonting som händer i Värmland, till exempel, utan att vara berörd av just den händelsen eller det skeendet, med rovdjur och så.

När det gäller direktiven efter Girjasdomen nämns ju inte ens lokalbefolkningen där. Nu kommer ju bredare direktiv att röstas igenom, vilket är mycket bra, som kommer att mer ta hänsyn till andra folk och minoriteter i området. Detta är bara en skrivning mellan Girjas och staten, så en bredare dialog här tycker vi absolut är välkommen. Det har också röstats igenom av en majoritet här i kammaren.

Anf. 90 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Vi har ju ändrat detta. Precis som Runar Filper sa i talarstolen har det funnits kritik mot att olika organisationer har fått bidrag ur Viltvårdsfonden som kanske inte borde ha fått det. Därför har regeringen förtydligat direktiven så att bidrag ur fonden ska främja jaktlagens syften och vara förenliga med dessa. Man ska ha en förankring i hela Sverige, man ska vara en demokratisk organisation och så vidare, precis som jag sa i mitt anförande.

Detta fick till följd att det bara var två organisationer som bedömdes uppfylla kraven. Nu har vi alltså kraftigt skärpt kraven så att det bara är Jägarnas Riksförbund och en internationell fågelhundklubb som får bidrag. Inga andra organisationer som hade sökt får bidrag.

Är det då det som Runar Filper och Sverigedemokraterna vill utreda? Var det rätt att bara dessa två fick bidrag? Eller är det någonting annat som Runar Filper tänker att man borde utreda?

Anf. 91 RUNAR FILPER (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Isak!

Ja, bidrag ur fonden ska gå till demokratiska organisationer och sådant. Det är jättebra att det bara blev två stycken av alla dessa många gånger märkliga organisationer som hade sökt. Att Jägarnas Riksförbund har fått sina 8 miljoner är jättebra. Att en internationell fågelhundklubb har fått bidrag kan också tyckas bra.

Men det här är ju bara början. Det har bara gått några månader. Hur ser framtiden ut? Vad kommer att ske? Det är en bra början, och fortsätter det på det viset finns det ingenting att anmärka på. Men det vet vi inte om det gör, för det här är bara i sin linda. Det är väldigt svårt att veta i nuläget vad man sedan får för sig. Men det är bra intentioner, som Isak säger, och det har ju i alla fall börjat bra, för det kan ju inte vara meningen att jägarna ska tvingas finansiera organisationer som motarbetar deras intressen. Också Isak From borde hålla med om att det vore väldigt olyckligt om så blev fallet.

Nu minns jag inte frågorna i övrigt. Jag tackar för ordet.

Anf. 92 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Jag och Centerpartiet står förstas bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för tids vinning önskar jag yrka bifall endast till reservation 8.

Detta betänkande innehåller fler saker än det som rubriken på betänkandet anger. Förutom utfodring av vilt finns frågor med om jakt- och viltvårdsuppdraget, en viltvårdsmyndighet, blyammunition och jakt och renskötsel med mera.

Jag ska nu förklara var Centerpartiet står i de här frågorna. Jag börjar med utfodring av vilt.

Regeringen lade 2016 fram en proposition som inte fick stöd i riksdagen. Den proposition som vi diskuterar nu har omarbetats utifrån det som då framfördes av riksdagens majoritet. Det som riksdagen framförde 2016 var att det generella förbudet mot utfodring var för långtgående och att det framför allt var felaktigt och överdriven utfodring av klövvilt som borde regleras.

Förslaget som vi ska besluta om i dag är en kompromiss som innebär att länsstyrelsen i enskilda fall ska kunna besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt om det behövs för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller om risken finns att viltet orsakar allvarliga skador på egendom. Förslaget är som sagt ett kompromissförslag där vi kan konstatera att LRF och Svenska Jägarförbundet står långt ifrån varandra i frågan om synen på utfodring.

Centerpartiet har haft följande synpunkter på det förslag som nu ligger framför oss.

Det behöver göras en utvärdering av lagförslaget inom relativt kort tid. Där har utskottet gemensamt kommit fram till att det ska ske under nästa mandatperiod.

Vidare anser Centerpartiet att förslaget enbart ska omfatta klövvilt, men det fick vi inte stöd för i utskottet.

Centerpartiet anser också att Naturvårdsverket borde få i uppdrag att ta fram en vägledning om utfodring av klövvilt till länsstyrelserna som samtidigt tillåter att det tas lokal hänsyn, detta för att det inte ska bli alltför olika tolkningar av lagstiftningen.

Vi har också föreslagit att det borde tas fram generella regler om vad som är tillåtet att utfodra med och med vilka metoder det är tillåtet att utfodra. Men inget av dessa förslag har fått stöd i utskottet.

Fru talman! Nu skulle jag vilja komma in på jakt- och viltvårdsuppdraget som Svenska Jägarförbundet har skött på ett exemplariskt sätt för statens räkning sedan 1938. Tyvärr meddelade regeringen tidigare i år att uppdraget togs ifrån Svenska Jägarförbundet på grund av att man från regeringens sida gjorde tolkningen att uppdraget måste upphandlas.

Jag med flera menar att regeringen skulle ha tagit strid för den svenska modellen som fungerat bra under så många år. Eftersom uppdraget finansieras ur Viltvårdsfonden som i sin tur får sina intäkter från det statliga jaktkortet som alla jägare betalar för årligen blir det mycket märkligt att uppdraget måste upphandlas. Det är ett bidrag, och bidrag behöver inte upphandlas. Om regeringen hade haft viljan att försvara den svenska modellen skulle vi inte ha hamnat i den mycket märkliga situation som nu har uppstått.

Jag och Centerpartiet har lagt förslag om att finansieringen av viltvårdsuppdraget borde ske i fleråriga perioder i stället för årligen. Det skulle skapa bättre förutsättningar att kunna planera verksamheten. Detta förslag finner också stöd i utskottet. Förslaget är nu att beslut om finansiering av jakt- och viltvårdsuppdraget bör fattas för tre år i taget.

Fru talman! Viltvårdsfonden finansieras genom det statliga jaktkortet. Det statliga jaktkortet är obligatoriskt för alla som jagar i Sverige. Centerpartiet anser att Viltvårdsfondens medel ska fördelas till organisationer och myndigheter som arbetar för jakt, vilt och naturvård. En majoritet i utskottet anser därför att en översyn av vilka organisationer som ska finansieras med medel från Viltvårdsfonden bör göras. Det är kränkande mot jägare att deras inbetalade medel ska vara med och finansiera organisationer som motarbetar jakt.

Fru talman! Riksdagen har tidigare beslutat om ett tillkännagivande till regeringen om att ny myndighet för jakt- och viltförvaltning bör utredas. I detta betänkande lämnar Centerpartiet ett särskilt yttrande kring detta eftersom vi drivit denna fråga i många år. Eftersom detta är budgetpåverk-

ande och vi förhandlar budget med regeringen innebär det att vi driver frågan i budgetsamarbetet och inte genom motionsinstrumentet.

Fru talman! Jag och Centerpartiet har i betänkandet framfört att bly i ammunition inte bör förbjudas så länge det inte finns fullgoda alternativ som kan garantera en säker jakt. Vi anser att ett sådant förbud mot bly får orimliga konsekvenser för jakten i Sverige. Sverige har mycket våtmarker och vattendrag, och lägger man till att det måste finnas ett säkerhetsavstånd innebär det att stora delar av landet skulle omfattas av ett förbud mot bly i ammunition.

Nu har vi förlorat denna fråga i EU, så nu handlar det om hur direktivet ska implementeras i Sverige. Trots att miljöminister Per Bolund inte står bakom riksdagens majoritet i denna fråga är min förhoppning att han nu ser till att implementeringen anpassas efter svenska förhållanden så långt det går.

Fru talman! Regeringen ska tillsätta en parlamentarisk kommitté för att utreda renskötselagstiftningen. Det har Centerpartiet och flera andra partier motionerat om, så den delen är mycket bra.

I januari 2020 meddelade Högsta domstolen dom i det så kallade Girjas målet mellan Girjas sameby och staten. Domen som i sitt avgörande lutar sig mot urminnes hävd tilldelade Girjas sameby ensamrätt till småviltjakt och fiske med ensam förfoganderätt inom samebyns område.

Domstolens avgörande har skapat en stor osäkerhet hos lokalbefolkningen och andra som i generationer har jagat och fiskat i de områden som nu samebyn har fått ensamrätt till. Avgörandet i frågan om Girjas borde ha fattats på politisk nivå och inte av domstol eftersom frågan handlar om att väga olika intressen mot varandra och lagstiftningen har varit otydlig i detta avseende.

Utskottet anser att det behövs en inkluderande dialog där hänsyn tas till både samers rätt och till lokalbefolkningens och övriga boende i Sveriges möjlighet till småviltjakt och fiske. Kommittédirektiven bör också i större grad beakta bland annat näringsverksamhet som skogsbruk och turism. Direktiven till den parlamentariska kommittén är alltför svaga på de här punkterna.

Lokalbefolkningen och övriga boende i Sverige som också har jagat och fiskat på dessa marker i generationer nämns inte ens i direktiven, och det gör inte heller de organisationer som samlar jägare. Av direktiven framgår att kommittén bland annat ska bedöma inom vilka delar av statligt ägd mark som samebyar i förhållande till staten genom urminnes hävd har ensamrätt att upplåta småviltjakt och fiske och att kommittén ska se över om även annan jakt ska överföras till samer.

Direktiven som de ser ut i dag ökar snarare än minskar de spänningar som finns. Utskottets majoritet vill därför att direktiven kompletteras med att förslag ska tas fram som tar hänsyn till samers rätt men också beaktar lokalbefolkningens och övriga svenskars tradition, intresse och behov av att jaga och fiska på det sätt som skett under lång tid och att detta sker med en inkluderande dialog med berörda parter för att hitta en hållbar väg framåt.

Fru talman! Jag önskar alla en trevlig sommar!

Anf. 93 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att framhålla min glädje över att vi även i det här betänkandet har fått fram flera tillkännagivanden till den i många delar jaktfientliga regeringen, som vi i alla fall hade fram till i förmiddags.

Kristdemokraterna är ett parti som tydligt lyfter fram landsbygdens frågor, där jakten är en central del. Samtidigt handlar det i det här betänkandet om att hitta en balans när det gäller de gröna näringarna; vi hörde om stora betesskador. Risken är stor att delar av det, som vi har hört tidigare, landar fel då det inte finns evidens för att alla de här åtgärderna skulle hjälpa.

Min kollega Magnus Oscarsson kommer att tala mer om just utfodring av vilt. Därför kommer jag att lämna det ganska raskt. Men i samband med detta vill jag ändå yrka bifall till reservation nummer 6 om utfodring vid smittorisk.

Som jag sa föreslås i betänkandet ett antal, fyra stycken, tillkännagivanden. Jag förväntar mig att regeringen ska leverera utifrån dem och att den inte bara lägger dem i en byrålåda, låser och kastar nyckeln i Riddarfjärden, vilket vi tyvärr har sett alldeles för ofta.

Apropå förmiddagens övningar ter det sig en aning märkligt i en demokrati att majoritetens beslut inte får genomslag utan att regeringen i stället försöker förhala eller till och med motarbeta beslut som fattats av Sveriges riksdag. Det har vi, som vi har hört tidigare, tydligt sett när det gäller inrättandet av en viltmyndighet. Riksdagen har riktat flera tillkännagivanden till regeringen i frågan utan att något hänt. Nu har man till slut begravt frågan i och med att man på helt fel grunder slaktat jakt- och viltvårdsuppdraget och i samband med det påstår att det nya uppdraget och en viltmyndighet inte går ihop. Det är ett anmärkningsvärt agerande, fru talman.

Vi har diskuterat jakt- och viltvårdsuppdraget i tidigare debatter. Understruknad har även haft en interpellationsdebatt med landsbygdsministern om frågan. Och som vi hörde tidigare försöker regeringen gömma sig bakom en EU-pilot. Det är bara det att den EU-piloten var nedlagd långt innan regeringen fattade det beslutet. Man lade ned piloten eftersom EU ansåg att de inte hade någonting med det att göra. Det är nationell kompetens.

Ändå försöker man att gömma sig bakom det. Jag har noterat att flera riksdagsledamöter från Miljöpartiet tydligt har sträckt på sig när beslutet fattats, slagit sig för bröstet och varit nöjda och glada över att man äntligen fått genomslag i frågan. Men man skyller på EU.

Nu lägger man uppdraget på den myndighet som har absolut lägst förtroende i jägarkåren. Men vem är det som faktiskt ska utföra uppdragen? Inte har Naturvårdsverket egen personal som går ut mitt i natten på trafik eftersök. Nej, det är jägare som kommer att göra det ändå.

Kära regering, eller före detta regering eller vad vi nu ska säga efter dagens övningar! Gör om, och gör rätt!

Flera har tagit upp kortsiktigheten i besluten. Svenska Jägarförbundet har varit tydliga med att man vill få längre perioder så att man vet vad man har att rätta sig efter. Vi hörde Isak From påpeka att regeringen nu har genomfört det. Men i betänkandet kan vi läsa att man bör få längre tid. Det står att man bör få, inte att man ska få, vilket vi säger. De ska få besked för minst tre år i taget för att kunna planera verksamheten.

Fru talman! Jag är glad över att en majoritet ställer sig bakom en kristdemokratisk motion om att Viltvårdsfonden inte ska finansiera jaktfient-

liga organisationer. Orsaken till att vi har motionerat om det är att det har varit på precis det sättet. Tidigare har Naturskyddsföreningen alltså fått bidrag ur Viltvårdsfonden för ett projekt som rör vitryggig hackspett. Det är inte rimligt att jägare ska tvingas finansiera en verksamhet som motarbetar deras intresse eller forskning om en viltart som inte jagas. Självfallet vill vi tydliggöra vår syn i frågan. Viltvårdsfondens pengar ska gå tillbaka till jägarorganisationer. Tack för att ni har varit med och stöttat det!

I januari 2020 meddelade Högsta domstolen dom i Girjasmålet, vilket vi har hört här tidigare. I domen lutade man sig i sitt beslut mot urminnes hävd och tilldelade Girjas sameby ensamrätt till småviltsjakt och fiske med ensam förfoganderätt inom samebyns område. Samtidigt säger domen att det kan finnas andra parter som har lika stor eller större rätt än samebyn, men det har man inte prövat. Det har, precis som vi har hört flera säga, lett till stor osäkerhet och osämja, inte minst mellan renskötande samer och samer som inte är renskötare, och mellan lokalbefolkningen och renskötande samer och andra som har jagat och fiskat i de här områdena i generationer.

Det är jättebra att en parlamentarisk kommitté ska se över rennäringslagen, vilket vi har motionerat om. Beslutet i frågan borde ju ha tagits här i Sveriges riksdag, inte i grannbyggnaden, i Högsta domstolen. När olika intressen ska vägas mot varandra måste ändå lagstiftaren gå in.

Inte bara lokalbefolkningen däruppe utan många andra som brukar åka upp för att jaga, fiska och använda sig av möjligheterna där är lika osäkra. Direktiven bör dessutom ta större hänsyn till annan näringsverksamhet såsom skogsbruk och turism. Som direktiven ser ut i dag ökar de snarare än minskar de spänningar som finns. Därför vill vi att direktiven ska kompletteras med förslag som tar hänsyn till samers rätt men även beaktar lokalbefolkningens och övriga svenskers tradition, intresse och behov när det gäller att jaga och fiska på det sätt som skett under lång tid.

Regeringen borde vara medveten om att som direktiven nu ser ut blundar man för halva problemet. Det man nu gör i sina direktiv är inte en hållbar väg framåt. Jag är fullt medveten om att det är regeringen som äger direktiven, men vi måste ändå ta oss rätten att påpeka när det finns något som vi menar är fel.

Det sista tillkännagivandet är en del i propositionen om viltutfodring, som vi har hört om tidigare, och gäller något som borde vara en självklarhet: att det under nästa mandatperiod ska göras en utvärdering av lagändringarnas konsekvenser. Det pågår forskning på området. Den forskningsrapporten kommer att lämnas 2022. Då borde även det vägas in, när vi verkligen får forskning på området, eftersom evidens för att de åtgärder som nu föreslås verkligen hjälper saknas i dag.

Fru talman! Vi noterar allt oftare att EU försöker sätta käppar i hjulen för Sveriges landsbygd, för de gröna näringarna och för jakten. Vi ser flera av EU:s strategier som verkligen inte är lagom, utan de går – mot bättre vetande – alldeles för långt i sina ingrepp. Det ser nu ut som att vi har lyckats få bort de värsta avarterna när det gäller att jakt och fiske ska förbjudas i strikt skyddade områden. Det är en liten seger, men då kommer andra smockor i stället.

Frågan om blyförbud är en sådan. Det kommer att få stora konsekvenser för Sveriges jägare. När miljöminister Bolund var i utskottet noterade vi att han inte hade sakkunskap i ärendet men ändå tyckte att blyförbud var

rätt väg att gå. Många jägares vapen kommer inte att kunna användas, med följderna att man måste köpa nya om man vill fortsätta. Risken för rikoschetter kommer att öka radikalt med hagel och kulor gjorda av hårdare material än bly. Därmed utsätts såväl människor som hundar och vilt för ytterligare faror. Som i många andra fall har man inte tänkt tanken hela vägen ut. Ett blyförbud blir ren och skär symbolpolitik.

Dessutom är lagstiftningen, så som den nu är skriven, mycket rättsosäker. När en tillfällig vattenpöl är att anse som våtmark visar det att de som skrivit och står bakom förslagen knappast kan ha varit ute i skogen. De har möjligtvis andra avsikter eller vill bara sätta käppar i hjulen.

Fru talman! Jakten är vårt största kulturarv. Den är en viktig del i livskvaliteten på landsbygden. Den ger närproducerat, klimatsmart kött. Nu när vi har röstat bort en till stora delar jaktfientlig regering hoppas jag att den nya regeringen kommer att ha en annan inriktning och att den inte kommer att driva en jaktfientlig politik utan se till landsbygdens och landsbygdsbornas bästa. Där är jakten en viktig del.

Anf. 94 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för anförandet!

Jag följde med intresse Kjell-Arne Ottossons interpellationsdebatt med landsbygdsminister Jennie Nilsson i fredags. Det kändes bra.

År 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 deltog jag i interpellationsdebatter med alliansregeringens ministrar. Också de handlade om ripjakt. Alliansregeringens ingång var dock att ripjakt var en tjänst som skulle tillhandahållas till hela EU. Vem som helst skulle kunna komma till Sverige och jaga hur som helst. Framför allt skulle normmän få komma och jaga. Det blev en cirkus.

Vi lovade att det här skulle ändras. Jag medger att förre lantbruksministern Sven-Erik Bucht kanske siktade lite väl högt när han tänkte att han skulle ändra förordningen på några veckor. Det tog något år, men den gick dock att ändra. Jag känner mig glad att tillhöra ett parti och ett regeringsunderlag som kan ändra på det som har blivit fel.

Det kändes bra och kul att Kjell-Arne Ottosson fick ett positivt besked i sin interpellationsdebatt om att det blev fel när det gällde ripjakten, att regeringen har tänkt om och att man har ändrat det hela. I vissa områden blev det till och med utökad jakt jämfört med tidigare. Det här känns bra. Jag håller med Kjell-Arne Ottosson: Låt oss hoppas att vi får en regering som kan ändra sig och göra rätt när det råkat bli lite fel.

Anf. 95 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag delar absolut glädjen, Isak From.

Eftersom Isak From följde debatten – jag tror att han sa att det var med stort intresse – räknar jag med att han även hörde att jag skröt inför landsbygdsministern. Jag hade nämligen lämnat in en skriftlig fråga om ripjakten. Det svar jag fick var inget svar. Jag hade frågat efter vad som konkret låg bakom beslutet. Dagen efter att svaret hade kommit var det frågestund här i kammaren, och landsbygdsminister Jennie Nilsson var här. Jag passade på att ställa samma fråga igen, eftersom jag inte hade fått svar på min skriftliga fråga. Jag frågade då vad som konkret låg bakom det hela. Jennie Nilsson nämnde två saker. Det var dels biologin, dels olika organisationers inspel. Eftersom forskningen är entydig om att jakten inte spelar någon roll

för ripornas fortlevnad – det är andra parametrar som gäller – är det tydligt att andra organisationer har inflytande när det gäller regeringens utformning av jaktpolitiken.

Jag är dock som sagt väldigt glad över att regeringen och Jennie Nilsson släppte prestigen, gjorde om och gjorde rätt. Precis som landsbygdsministern sa insåg de inte hur kulturellt viktig frågan var. Så låg det nog till. Därför är det bra om man kan ändra sig.

Jag kan vara helt enig med Isak From om detta, och jag hoppas att regeringen kan ändra sig i fler frågor där det har blivit fel.

Man kan se på vad Naturvårdsverket sa. De gick faktiskt längre än vad regeringen gjorde och ville förlänga ripjakten ännu mer. Man återgick dock till ruta ett igen, och det är vi tacksamma för.

Anf. 96 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Till del blev det förändringar också nedanför odlingsgränsen eller lappmarksgränsen. Där får man nu jaga såväl tjäder som orre och dalripa till den 15 februari, vilket är längre än i dag. Även detta är positivt.

Jag vill fortsätta på det spår som jag var inne på. Precis som Kjell-Arne anförde har det kommit stark kritik mot en del av organisationsbidragen. Bidrag som betalas ut av Naturvårdsverket har gått till organisationer som kanske inte riktigt fullt ut håller på med jakt och viltvård. I varje fall har det varit tveksamt om Viltvårdsfondens pengar ska gå till det här. Att projektet för vitryggig hackspett hör hemma någon annanstans, är viktig i ett annat sammanhang och möjligen bör finansieras via skattsedeln i stället är en annan sak.

Det här är grunden till att man har gjort ändringar och tydliggjort för Naturvårdsverket att bidrag som utgår ska främja jaktlagens syften och intentioner. Det medförde att bara två organisationer som sökt bidrag också fick bidrag. Ändå ska Kjell-Arne Ottosson och Kristdemokraterna utreda och se över det här.

Därför har jag samma fråga som tidigare: Vilka organisationer är det då som ska få bidrag? Är det några av dem som sökte nu men som inte fick som borde få det? Är det ytterligare någon organisation som borde få men som inte fick? Eller hur tänker Kjell-Arne Ottosson att det här borde funka? Är det inte jaktlagens syften och intentioner som måste vara grunden? Är inte det som regeringen faktiskt har gjort det som är rätt och riktigt, det vill säga att man har ändrat och tydliggjort hur Viltvårdsfondens pengar ska användas?

Anf. 97 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Isak From, för frågan! Jo, det är sannerligen jaktlagens syften och intentioner som ska ligga bakom. Det är därför som vi för flera år sedan skrev ett förslag i vår övergripande jakt- och viltvårdsmotion om att bidrag inte ska gå till organisationer som bedriver verksamhet som är rent jaktfientlig. Så har det nämligen varit fram till att ändringen skedde i våras.

Men vi vet inte hur det blir. Organisationerna söker för kommande år. Kommer man att vara lika tydlig eller vad kommer att hända? För att verkligen vara tydlig: Organisationer som inte bedriver jakt- och viltvårdsfrämjande aktivitet ska inte ha pengar. Det ska vara jättetydligt. Jag förstår att väldigt många blev bekymrade när de såg listan över alla de ansökningar

som kom in. Det fanns till och med organisationer som är direkt jaktfientliga.

Motionen skrev som sagt för flera år sedan. Vi har jobbat för att få en majoritet, och nu har vi fått det. Det är väldigt bra att tydligt kunna peka på att Sveriges riksdag har fattat ett beslut om att Viltvårdsfondens pengar – de pengar som jägarna har betalat in för att de över huvud taget ska få jaga – ska gå tillbaka till jägarna och inte till någon annan.

Anf. 98 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 25, men vi i Liberalerna står självfallet bakom alla våra förslag.

Som många talare har varit inne på handlar propositionen om ändringar i jaktlagen som gör det möjligt att meddela förbud mot och villkor för utfodring av vilt. Det är viktigt att påminnas om att förra gången förslag var uppe i riksdagen avslogs de. Propositionen lades fram och avslogs 2016, och regeringen fick ett uppdrag om att återkomma till riksdagen med nya förslag. Det har gått många år, och vi kan konstatera att många organisationer, markägare och andra aktörer har efterlyst förslag som hjälper till att hantera det läge som har uppstått.

Jag noterar att Moderaterna yrkar på avslag av hela förslaget i stället för att lägga alternativa förslag. Moderaterna lämnar ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ytterligare förslag i frågan.

Liberalerna har lämnat följdförslag till propositionen. Vi tycker att detta kan förstärkas ytterligare. Men vi välkomnar att det äntligen finns förslag för riksdagen att ta ställning till. Vi i Liberalerna menar att det är viktigt att skapa möjligheter för att hitta åtgärder som hanterar inte minst vildsvinstammen.

Vi har också bidragit till olika satsningar inom ramen för januariavtalet. Det handlar om vildsvinspaketet och många olika insatser för att öka efterfrågan på vildsvinskött och för frågor som rör cesium- och trikintester, som nämnts tidigare i debatten. Det handlar om många åtgärder för att öka efterfrågan och för att hitta åtgärder för att minska stammens utveckling över tid.

Många markägare har hört av sig. Många markägare är mycket engagerade i denna fråga. Och många markägare har också efterlyst ytterligare åtgärder.

Den svenska vildsvinsstammen har vuxit från några hundra individer under 1980-talet till ungefär 300 000 individer 2020. De är etablerade i nästan hela södra och mellersta Sverige ända upp till Gävleborgs län. Det finns även rapporter om vildsvin längre norrut.

Under jaktåret 2019/20 sköts ungefär 146 000 djur. Trots en omfattande jakt har nettotillväxten tidigare uppskattats till omkring 30 procent per år, vilket motsvarar en fördubbling av antalet vildsvin på tre år. Den höga tillväxttakten är unik och skiljer vildsvin från annat klövvilt. Förklaringen är att vildsvin har en hög reproduktiv förmåga med många ungar per år, vilket påverkar utvecklingen.

För 2015 beräknades kostnaden för vildsvinsskador i jordbruket till mer än 1 miljard kronor för hela landet. Utöver skador på jordbruk orsakar vilt också skador på annan egendom, såsom skog, hustomter och golfbanor.

Viltet är också inblandat i ett stort antal trafikolyckor. Även här i Stockholms län kan vi som vistas i skog och mark se hur utvecklingen ser ut. Enligt statistik från Nationella viltolycksrådet har antalet viltolyckor ökat under de senaste fem åren, och vildsvin är i ökande grad inblandade i de här olyckorna. Enligt uppgifter från Naturvårdsverket har den totala kostnaden för viltolyckorna fördubblats på fem år och uppgick 2018 till 5 miljarder kronor, varav 1 miljard kronor avser spårbunden trafik. Vildsvinsolyckornas kostnader är nu lika stora som algolyckornas.

Fru talman! Det finns också andra risker och utmaningar än skador på marker och trafikolyckor. Det finns tyvärr omfattande erfarenhet från andra EU-länder av spridning av afrikansk svinpest. Vi måste ta vara på dessa länders lärdomar och införa de metoder som visat sig fungera för att begränsa utvecklingen och smittspridningen. Det kan vara nödvändigt att genom jakt begränsa vildsvinen lokalt för att skapa ett område fritt från vildsvin för att viruset och sjukdomen inte ska spridas.

De ekonomiska konsekvenserna av en spridning i Sverige skulle bli mycket stora. Spridningen av afrikansk svinpest har i andra länder skett genom att mat och foder som kontaminerats har konsumerats av vildsvin som sedan spritt smittan vidare. Därför råder i flera EU-länder strikta regler om vildsvinens åtkomst till mat och utfodring. Detta bör även beaktas i de svenska regelverken. Möjligheten att förebygga spridning av smitta kan förbättras genom förebyggande åtgärder.

Fru talman! Flera talare har varit inne på vägledning. Vi i Liberalerna har också lagt fram förslag om förbättrad vägledning. De rör myndigheternas arbete. Flera remissinstanser, däribland flera länsstyrelser, påpekar att det finns behov av att nationella riktlinjer tas fram för länsstyrelsernas arbete med ärenden om förbud mot och villkor för utfodring av vilt.

Fru talman! Vi har också från Liberalernas sida lyft fram ytterligare åtgärder. Det handlar om den geografiska avgränsningen av och giltighetstiden för besluten om utfodring och om en utvärdering av lagstiftningen. Vi är glada att det är många partier som har ställt sig bakom detta, och det finns ett tillkännagivande om just utvärderingen.

Fru talman! Jag ska också nämna någonting om bly, som har varit en högaktuell fråga under en längre tid. Ofta blir det i den här debatten inte så mycket betoning på miljö jämfört med andra perspektiv. Jag skulle vilja lyfta fram miljökonsekvenserna av blyhantering. Enligt EU sprids tiotusentals ton bly i naturen inom unionen varje år på grund av jakt och fiske. Fåglar äter bly. Skadeskjutna djur äts upp av andra djur, och blyet anrikas i dem. Runt tusentals ton hamnar i våtmarker, och cirka 1 miljon sjöfåglar dör enligt EU årligen av blyförgiftning.

Bly kan redan vid mycket låga doser även ge andra skador på andra individer. Det är förbjudet att använda ammunition med blyhagel vid jakt på våtmark och över grunda delar av öppet vatten men inte i övrigt. Miljöskälen för att minska användningen av blyad ammunition, framför allt hagel, är starka. De gällande begränsningarna i Sverige tillkom eftersom det länge varit känt att sjöfåglar pickar i sig hagel och att rovfåglar som äter av sjöfåglarna i sin tur blir förgiftade.

När vi debatterar blyammunition måste även miljöperspektiven lyftas fram. I slutändan konsumerar vi människor kött som kan innehålla bly. I många länder har vi i dag en tydlig trend där unga jägare börjar välja bort

blyammunition. Man letar ersättningsammunition. Det kan vara både stål och vismut.

Vi från Liberalerna tycker dock att det finns ett dilemma i hanteringen av blyfrågan. Det gäller tillsynsfrågan i våtmarkerna. Vi menar på att Kustbevakningen inte har ansvaret. Då måste man hitta någon annan som är ansvarig för tillsynen om man inför ytterligare restriktioner.

Fru talman! Jag ska också säga något om tillkännagivandet om de så kallade kommittédirektiven. Från vår sida tycker vi att detta är en olycklig utveckling, eftersom de här kommittédirektiven är framtagna i en väldigt omfattande process där man har lyssnat på olika aktörer. Det här är väldigt svåra frågor som många regeringar har jobbat med. Vi tycker att det är viktigt att de som vi har nominerat till att sitta i kommittén ska få möjlighet att arbeta i enlighet med de kommittédirektiv som är framtagna. Jag vill också påminna om att den sedvanliga gången brukar vara att en regering som tillträder har möjlighet att ändra olika typer av kommittédirektiv, vilket alltid har gjorts.

Det finns ett perspektiv som inte har framkommit i debatten men som jag personligen vill påminna om. Vi i Liberalerna har under många år arbetat för att stärka de nationella minoriteterna. Vi anser att samernas ställning som urfolk och rätten att utöva renskötsel och utnyttja marker är någonting som vi alltid måste lyfta fram i debatterna och värna.

Fru talman! Miljö- och jordbruksutskottet har haft många och långa möten och intensiva debatter. Ibland är vi väldigt oense. Ibland blir vi väldigt överens. Frågorna engagerar.

Fru talman! I Liberalernas långa engagemang för biologisk mångfald, ekosystemen, att bruka och skydda skog, tillgängliga stränder, giftfri miljö och ansvarsfull rovdjurspolitik har vi alltid vågskålar där vi väger av frågor mot varandra och där miljöperspektivet alltid finns med.

Anf. 99 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Den 21 juni 2021, dagens datum, kommer att gå till historien på grund av den förtroendeomröstning som hölls här i riksdagen. Det kanske inte kommer att vara av lika stort historiskt värde att vi debatterar jakt och viltvård här i riksdagen i dag. Men det finns vissa likheter i de frågeställningar som ligger till grund. På samma sätt som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är överens om att marknadshyror inte är bra är vi överens om att miljöorganisationer ska kunna få ersättning från Viltvårdsfonden.

Vi hör här i dag att det finns talare som menar att Naturskyddsföreningens Projekt vitryggig hackspett inte skulle rymmas inom ramarna för en viltfråga. Då vill jag påminna om jaktlagens syftesparagraf, som säger: ”Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar.” Lagstiftningen säger också att viltet ska vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd av däggdjur och de fågelarter som finns i Sverige. Det är alltså inte bara de arter vi jagar som är föremål för viltvård.

Jag skulle inte heller vilja påstå, som Kjell-Arne Ottosson gör, att Naturskyddsföreningen är en jaktfientlig organisation. Tittar man på Naturskyddsföreningens jaktpolicy, som finns att söka upp på nätet, talar Naturskyddsföreningen om att det behövs god jaktetik. Rika viltstammar ger starka och bra ekosystemtjänster. Ett hållbart nyttjande av naturresurserna är nödvändigt. Vi behöver ha en ekosystemansats i jakten. EU-rätten ska

följas. Urfolken ska respekteras. Naturskyddsföreningen talar absolut också om hur gott och bra det är med viltkött.

Fru talman! Det behövs nya regler för utfodring av vilt. Regeringen har lagt fram en proposition som vi behandlar här i dag. Orsaken är att lantbrukare och skogsägare har stora problem med bland annat klövvilt, och riskerna för trafikolyckor med vilt ökar.

Utfodring av vilt i jaktsyfte är ett särintresse för markägare med just jaktverksamhet. Men det drabbar trots allt andra markägare med jord- och skogsbruk väldigt hårt då stammarna av vildsvin och hjortar i dag ökar väldigt kraftigt.

Vi vet att jaktintressena är starka, och de har inflytande på vissa av riksdagens partier. Det märks när vi debatterar jaktfrågor, fru talman. Det är inte första gången en proposition i den här frågan läggs fram. Men utskottet ställer sig den här gången bakom regeringens förslag till ändring i jaktlagen.

Förslaget gör det möjligt att meddela förbud mot och villkor för utfodring av vilt. Förslaget innebär också att länsstyrelsen får en roll att kunna besluta om förbud. Det behövs faktiskt för att minska just trafikolyckor och risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom.

Det behövs en hållbar vildsvinsförvaltning. Där har januaripartierna i budgetsamverkan fattat beslut om hur det småskaliga vildsvinsarbetet ska gå till.

Regeringen har fattat beslut om förändringar angående Viltvårdsfonden. Här har regeringen förtydligat att Svenska Jägarförbundet kommer att kunna ansöka om flerårigt organisationsbidrag från 2022 och framåt.

Anledningen till förändringarna är att nuvarande modell strider mot lagen om offentlig upphandling, vilket EU-kommissionen i ett pilotärende riktat kritik mot. Efter att Sverige har meddelat EU-kommissionen att man vidtar åtgärder och ändrar förfarandet har EU-kommissionen lagt ned ärendet.

Nu anpassar vi det allmänna uppdraget efter rådande lagstiftning. Samtidigt passar vi på att säkerställa framtiden för det allmänna uppdraget genom att ge Svenska Jägarförbundet ett långsiktigt uppdrag med flerårig finansiering. Ändå vill riksdagen göra ett tillkännagivande om just flerårig finansiering. Är inte det konstigt? Varför hör man så dåligt?

Regeringen har i samband med besluten kommunicerat att Svenska Jägarförbundet från och med 2022 ska kunna få ett mer renodlat organisationsbidrag ur Viltvårdsfonden. Det är för att förbundet ska kunna bibehålla den unika roll som man har haft sen 1938 och fortsatt kunna utföra sitt rikstäckande arbete för landets viltvård.

Miljöpartiet har gått med på den kompromissen mot att vi numera också har en laglig ordning för helheten. Man kan absolut resonera som att ett verksamhetsbidrag som Svenska Jägarförbundet har borde kunna jämföras med andra organisationers bidrag i framtiden. Men den frågan får diskuteras i framtiden.

För att ge Naturvårdsverket tid att se till att åtgärder som bland annat rör viltövervakning, trafikeftersök och klövviltsförvaltning utförs har Svenska Jägarförbundets allmänna uppdrag förlängts just under 2021.

Jag vill även nämna en annan satsning som gjordes från regeringen. Det var att ge SVA bidrag om 5 miljoner kronor. Viltforskningen fick också ökade bidrag med 23 miljoner kronor samtidigt med detta.

Under innevarande år ska Svenska Jägarförbundet kunna medverka till att mobilisera vid misstänkta viltsjukdomar som till exempel afrikansk svinpest. Det tycker jag är väldigt bra.

Regeringen fattade nyligen beslut om ändringar i jakttidsförordningen om tills vidare jaktstopp för ejdern. Som fågelskådare tycker jag att det är tråkigt att man oerhört sällan ser ejder vid kusten numera. Arten har gått kraftigt tillbaka. Beslutet välkomnas brett av miljöintresserade och gör att Sverige nu kan leva upp till EU:s miljölagstiftning.

Fru talman! Under tiotals år har Sverige drivit på i EU för att minska användningen av bly i ammunition. Bly påverkar våra nervsystem och hur våra hjärnor utvecklas. Bly är inte vilket ämne som helst. Det är ett av de allra farligaste ämnena som mänskligheten känner till. Bly påverkar särskilt nervsystemet och är särskilt skadligt för ofödda barn och också för barn under de första levnadsåren. All exponering, hur liten den än är, bedöms leda till skadliga effekter. Att bly ska fasas ut har varit en svensk målsättning under många år.

Häromdagen kom medierapporter om att till och med björnen är drabbad av höga blyhalter. Men framför allt är det fåglar som förgiftas. Det är därför som det är så otroligt viktigt att säkerställa att vi får ett stopp på jakt med blyhagel i våtmarksområden.

Det finns en växande kritik från partier med en miljöfarlig agenda om att EU-kommissionen överskrider sina befogenheter. Det gäller den här frågan liksom skogspolitiken och vattenpolitiken.

Kemikalielagstiftningen om blyfrågan är totalharmoniserad på EU-nivå. Den här frågan gäller en del av den inre marknaden. Partiernas agerande är ett ifrågasättande av själva grunderna för hur kemikalier regleras på EU-nivå och är faktiskt väldigt konstigt.

Moderaterna och övriga partier som inte anser att det finns några problem med bly i ammunition sitter i knät på jaktlobbyn. Med den typen av populistiska steg som vi nu har sett under vintern, till exempel i beslut i EU-nämnden, bryter vi ned Sveriges trovärdighet på miljöområdet i EU. Det riskerar att få konsekvenser för Sveriges möjligheter att få med sig resten av EU på skarpa kemikalieregler för övrigt. Det är väl värt att tänka på.

Förbudet mot blyammunition i våtmarksområden kommer inte att innebära ett slutet på jakt. Där kan man övergå till andra typer av ammunition.

Fru talman! Det finns i dag en diskussion om definitionen av våtmarker. Jag vill hänvisa till att definitionen är tagen från den internationella Ramsarkonventionen, som är den enda överenskomna enhetliga definition av våtmark som finns. Sverige är part i konventionen och har ställt sig bakom definitionen. Att i princip säga att hela Sverige består av våtmark är dock en missuppfattning. Naturvårdsverket bedömer att 20 procent av Sveriges yta skulle kunna definieras som våtmark enligt Ramsarkonventionens definition.

Fru talman! Jag vill säga någonting om utredningen om en ny renskötselagstiftning. Här har vi fått direktiv till en utredning som kommer att vara en bred och lång utredning med en parlamentarisk grund.

Isak From har talat om frågeställningen i grunden med Girjasdomen där Högsta domstolen gjorde uttalanden om att sedvana ska beaktas vid lösande av tvister med koppling till markrättigheter som berör samer.

Enligt domen är det nödvändigt att tillförsäkra urfolk och minoritetsgrupper fortsatt tillgång till mark som de traditionellt brukat.

Den parlamentariskt sammansatta kommitté som är på gång har till sin hjälp en stor och bred grupp sakkunniga. Det är både representanter från Sametinget och dess alla partier och från intresseorganisationer, bland andra Svenska Jägareförbundet och Sportfiskarna och väldigt många fler.

Jag tror att det är väldigt viktigt att komma ihåg hur betydelsefullt det är att vi har parlamentariska utredningar och att partierna i dessa utredningar kan föra upp sina frågor i arbetet. Det är inte på något sätt förbjudet.

Fru talman! Jag har dragit över min talartid, så jag ska helt enkelt yrka bifall till vår reservation 24. Naturligtvis står Miljöpartiet bakom alla de reservationer vi har skrivit under.

Anf. 100 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag hajade till – det gjorde jag i och för sig flera gånger – under Maria Gardfjells anförande och måste fråga om jag hörde rätt på ett ställe.

Maria Gardfjell gjorde sig till talesperson för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet och sa att ni är eniga om att naturvårdsorganisationer ska få bidrag ur Viltvårdsfonden. Det är vad jag tyckte mig höra. Det är det jag vill säkerställa. Var det rätt?

Jag noterade i det replikskifte jag hade tidigare med Isak From, som ju är ledamot för ett av dessa partier, att han sa något helt annat. Han sa att när det gäller den vitryggiga hackspetten borde pengarna till den snarare gå från skattsedeln och inte från det som är jägarnas pengar.

Sedan påstod Maria Gardfjell att Naturskyddsföreningen var en förening som absolut inte motverkar jakt. Då vill jag bara be Maria Gardfjell se över hur det ser ut, inte minst på rovdjursfronten. Välkommen till Värmland, till vargland, och se hur det upplevs där när Naturskyddsföreningen gång efter annan överklagar allt som har med vargjakt att göra! Den synpunkt som Maria Gardfjell kommer med gäller faktiskt inte.

Alltså: Hörde jag rätt?

Anf. 101 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Javisst hörde Kjell-Arne Ottosson rätt! Vi är helt överens om att organisationer ska kunna få ersättning från Viltvårdsfonden om de uppfyller de grundläggande krav som finns i jaktlagen.

Jag skulle påstå att eftersom jaktlagen tar upp att vilt ska vårdas och att med vilt avses vilda däggdjur och fåglar kan naturligtvis Naturskyddsföreningen också vara en organisation som kan vara föremål för att få ersättning från denna pott.

När det gäller Naturskyddsföreningen skulle jag vilja säga flera saker. Jag tycker att deras arbete med natur, men också med viltfrågor, är oerhört värdefullt. Tänk på alla de projekt som Naturskyddsföreningen har arbetat med sedan länge! Vi hade inte haft havsörnen eller pilgrimsfalken kvar i Sverige om det inte hade varit för just Naturskyddsföreningens viktiga arbete.

När det gäller vargjakten tycker jag från Miljöpartiet att det är oerhört viktigt att följa EU-rätten, och det vet jag att också Naturskyddsföreningen tycker. Vi behöver ha predatorer och rovdjur i Sverige; vi kan inte utrota arter. När vi ser den utveckling vi har i världen när det gäller den biolog-

iska mångfalden tycker jag att det är allvarligt att Kristdemokraterna gång efter gång visar att de inte vill värna våra vilda djur i Sverige.

Anf. 102 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Med tanke på det här svaret är det väldigt tydligt att det var helt rätt av oss att driva igenom tillkännagivandet om att organisationer som motverkar jakt och viltvård inte ska få pengar. Det var rätt utifrån det som Maria Gardfjell här har sagt.

Vi fick kritik för det tidigare, men det är helt tydligt att vi har gjort rätt. Återigen kan man undra vem som sitter i regeringen, men vi har en regering där i alla fall Miljöpartiet är med. Och vi vet att med en sådan regering måste vi vara på tårna eftersom det är så osäkert vad som faktiskt gäller för jägarnas del.

Menar Maria Gardfjell att jägarna ska betala även för pilgrimsfalk, örnar och vad det nu kan vara för djurarter och för deras överlevnad? Ska det ligga på jaktkortet? Ska det ligga på jägarnas pengar, eller ska dessa pengar gå tillbaka till jakt? Maria Gardfjell har nämnt andra organisationer, som väl också i så fall skulle stå för sin del? Jägarna står för sin del. Eller ska jägarna vara med och betala för allt annat och icke jaktbart vilt?

Slutligen, fru talman, noterar jag att Miljöpartiet gör som man brukar. Man blandar ihop världen och Sverige och påstår att vi har en stor artutrotning i Sverige. Det är inte sant, och det vet man. Men man vet att det finns bekymmer i vissa delar av världen, och då plockar man ned det till Sverige för att kunna köra med det här fast man vet att det inte är sant.

Och nej, Maria Gardfjell, vi vill inte utrota vargarna. Men vi vill få en mindre stam så att det fungerar att fortsätta med livet på landsbygden, fungerar att fortsätta med de gröna näringarna och fungerar att fortsätta med jakten så som det har gjort i generationer. Det är det vi vill, och vi ser nu att stammen trots en liten men ändå vargjakt i vinter har ökat ännu mer.

Anf. 103 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! När vi senast diskuterade varg här i kammaren fanns det lika många vargar i Sverige som det fanns riksdagsledamöter här i riksdagen. Nu är det något fler, för nu har de fått valpar. Men det är inte många fler än så som finns.

Det behövs en större genetisk mångfald hos vargen, och det behövs ett skydd av vargen. Också skyddsjakten på varg ska fungera, för den är viktig när vargen kommer i konflikt med till exempel fårbönder och människor som har jakthundar. Då kan man behöva skyddsjaga vargen. Men då måste man också skapa detta utrymme just genom att ta bort möjligheterna till licensjakt och ta bort den skadliga illegala jakten på varg.

Det som Kjell-Arne Ottosson säger är inte sant. Det är många arter som har utrotats i Sverige. Senast i förra veckan hade vi ett seminarium med anledning av den nya artskyddsutredning som har kommit. Artdatabanken angav att det är 217 arter som har utrotats i Sverige, varav de flesta är knutna till skogsbruk och annan typ av markanvändning.

Det finns all anledning att känna till och veta att just artutrotningen och hotet mot den biologiska mångfalden inte är någonting som bara är aktuellt i regnskogen. Det är ingenting som bara är aktuellt i Borneo eller någons i Långtbortistan. Det är också en väldigt viktig fråga här i Sverige.

När det gäller Naturskyddsföreningens arbete med varg och olika arter måste jag säga att jag tror att Naturskyddsföreningen finansierar det allra mesta genom sina medlemmar och deras avgifter.

Prot. 2020/21:145
21 juni

Utfodring av vilt

Anf. 104 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om mycket i Kjell-Arne Ottossons frågor.

Jag uppmärksammade att Moderaterna nämndes i anförandet. Jag vill bemöta när vi får orden stoppade i munnen på oss – att Moderaterna inte anser att det finns några som helst problem med användningen av blyammunition. Det är fel. Vi vet mycket väl att det finns bekymmer med blyammunition. Vi vet till exempel att det, som Livsmedelsverket redovisade för något år sedan, finns blyrester i det kött som hanteras i våra vilt-hanteringsläggningar. Det är ett jättestort problem att vi inte hanterat slakt-kroppar skjutna med blyammunition på ett bättre sätt. Detta vet vi om.

Vi vet att det finns problem med fåglar och blyammunition. Vi vet också att det i dagsläget finns lite för få bra ersättningsalternativ till blyammunition. Jag tänker kanske främst på kulammunition. Med hagel tycker jag att vi har kommit längre, och vi ser att det fungerar vid användning i våtmarker. Sedan kan vi diskutera vad som är och inte är våtmarker, men det behöver vi inte göra nu. Det är bly vi pratar om, och där har vi sett att vi har kommit längre.

Vi får dock inte hasta förbi blyfrågan så att vi inte har några alternativ. Förlåt uttrycket, herr ålderspresident, men en del av alternativen dödar lite för dåligt. Det kan gå ut över de vilda djuren när vi i dag inte har fullgoda alternativ. Detta är jag orolig för, om vi rusar på för fort.

Sedan skulle jag vilja höra Miljöpartiets syn på förslaget om utfodringen. Hur menar man att det förslag som finns i propositionen kommer att göra skillnad? En begränsad yta under en begränsad tid – vad ska det göra för skillnad om det är ett område som har problem med stora viltstammar? Det skulle vara kul att höra.

Anf. 105 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det var flera frågor som John Widegren ställde, men vi kan börja med bly. Bly påverkar vårt nervsystem och våra hjärnor, framför allt hos små barn och ofödda barn. All exponering, hur liten den än är, bedöms leda till allvarliga effekter. Att bly ska fasas ut har varit en svensk ståndpunkt under minst tio års tid. Vi har drivit detta hårt i EU. Nu har Moderaterna vaknat, på fel sida.

Om EU gör begränsningar för att använda de 4 000 ton bly per år som sprids i våtmarker inom EU skulle det förhindra cirka en miljon sjöfåglars död varje år. Jag måste säga att detta är en fantastisk grogrund för en förbättrad sjöfågeljakt, vid sidan av att det naturligtvis också blir en bättre ekologisk balans i naturen när fåglarna inte dör av blyförgiftning.

Men vi har också sekundärförgiftningen av rovdjur och asätare och riskerna för oss människor som äter blyförgiftat kött. Det är ingen jättestor risk, då vi äter alldeles för lite viltkött, men om vi äter mer viltkött än vad vi gör i dag kommer dessa frågor att bli mycket mer angelägna.

Jag tycker att det är viktigt att peka på att det behövs forskning och utveckling av alternativa kulor eller vad det nu är för något. Det finns redan på marknaden i dag. Samtidigt som man börjar använda det som finns i dag kan man också fortsätta innovationsarbetet.

Anf. 106 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag uppmärksammar att jag inte fick svar på alla frågor, men det kanske kommer. Vi fick höra ungefär samma sak igen, om fåglarna och blyet.

Ja, det finns absolut problem. Jag och Moderaterna säger inte att det här är problemfritt, men låt oss inte rusa in i det. Låt det inte bli fördyrande omständigheter som gör att färre människor kan jaga, och låt det inte gå ut över de djur vi jagar! Det finns ett antal frågor som vi behöver hantera, och Miljöpartiets Maria Gardfjell lyfter också upp en del av problematiken i att rusa in i detta.

Jag vill komma tillbaka till frågan om utfodringen av vilt. Om det nu är så att vi har stora viltstammar i ett område och det finns någon som bedriver utfodring där, och så förbjuder man utfodring i området under en viss tid, som förslaget säger att man kan göra, vad kommer det att leda till? Jo, till kraftigare skador på jordbruket. Djuren kanske rör sig över större ytor och rör sig mer över allmänna vägar.

Hade det inte varit bättre att inrikta sig på att först och främst se över den lagstiftning som redan finns? En del myndigheter anser att den går att använda om vi bara får ett uppdrag. Hade det inte varit bra, innan vi rusar in i något nytt utan att ha ett förslag som är utrett eller bevisfört? Det forskas nu, precis som KD:s representant berättade här tidigare, på vad utfodringen faktiskt gör när det gäller viltet. Vi kanske skulle kunna använda befintlig lagstiftning under tiden, tills vi ser effekterna av detta?

Det skulle vara intressant att höra Miljöpartiets representant svara på hur man kan tro att detta tandlösa förslag som ligger på bordet ska leda till något?

Anf. 107 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr ålderspresident! Nu är reglerna utformade så att länsstyrelsen kan förbjuda. Det kan vara vissa områden där man tycker att det är bra att ha viss utfodring för att kanalisera eller undvika vissa skador, om det till exempel är otroligt mycket vilt i ett område.

Jag är inte direkt expert på detta område, men jag är så kunnig att jag vet att det finns många åtgärder som behövs för att komma till rätta med problemen. En av åtgärderna har med skogspolitiken att göra. Vi behöver ha en skolpolitik och förändringar i skogsvårdslagen som tillåter och möjliggör att vi får bryn mellan åkermark och skogsbruket. Det är en fråga som skulle kunna kanalisera viltet till brynen i stället för till åkermark och skogsmark.

Just när det gäller reglerna är den proposition som lagts fram i riksdagen oerhört viktig. Vi har sett, sedan en motsvarande proposition blev stoppad för några år sedan, att vissa av viltstammarna fullkomligt har exploderat. Vi måste agera mot vildsvinen. Det är helt orimligt att inte göra det man kan. Jag tycker att utfodring av vilt enbart för att få mer vilt att skjuta är fel väg att gå.

Nu måste vi tulla på den naturliga tillväxt som viltstammarna har i jakten och få en mer ekosystembaserad jakt.

Prot. 2020/21:145
21 juni

Anf. 108 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr ålderspresident! I dag debatterar vi viltutfodring här i kammaren. Det vi har sett under senare år är närmast en explosion av vildsvinsstammen i Sverige. I dag vet vi inte exakt hur många vildsvin det finns, men vi vet hur många som skjuts. Säsongen 2019–2020 sköts 146 000, vilket är en ökning med 30 procent.

Dock vet vi att många inte kommer med i statistiken därför att det finns ett mörkertal. Detta vet jag efter att ha träffat några bönder i både Växjötrakten och Vetlanda. En bonde i Vetlanda hade skjutit nio, och då sa jag: Men vad mycket kött du fick! Han svarade att han hade grävt ned sju och behöll två. Det är alltså många som inte kommer med – det är ett jättemörkertal.

Att vildsvinsstammen är så stor är ett jättebekymmer. Vi ser att antalet viltolyckor, som många har tagit upp här, ökar varje år, och för jordbruket är vildsvinen ett stort och besvärligt gissel. Kostnaderna uppgår enligt en gammal beräkning från 2015 till 1,1 miljard årligen, men siffran är naturligtvis högre. Här borde regeringen tillsätta en ny utredning så att vi får en aktuell siffra.

Jordbrukarna har i dag stora bekymmer med lönsamheten i sina jordbruksföretag, och med vildsvin som håller på och förstör för jordbrukarna kan det vara detta som gör att de lägger av.

Det förslag som nu har lagts fram är en bit på vägen. Men mer måste till. Det får inte bli så att man säger: Nu har vi gjort någonting, och nu kan vi lägga detta åt sidan.

Nej, nu är det dags att komma med fler förslag och framför allt åtgärder.

Jag tror att vi är många här som undrar vad som har hänt med det kraftiga vildsvinspaketet som regeringen pratade om. Var är förslagen från Livsmedelsverket? Vart har de tagit vägen? Är det på gång några förslag om åtgärder som verkligen gör skillnad? Kommer jägarna att kunna sälja köttet till privatpersoner, företag, butiker och andra efter att trikintesten är klara?

Det är bra att trikintest och även cesiumtest ska vara gratis. Det är bra att detta kommer i sommar. Det har vi kristdemokrater också föreslagit.

Vi vet att det är svårt att jaga vildsvin. Ofta sker det nattetid. Därför är det så viktigt att alla hinder undanröjs så att vildsvinsstammen minskar.

Jag vill rikta ett stort tack till alla våra jägare som gör ett stort arbete och tar det stora ansvaret.

Herr ålderspresident! När jag är ute och besöker jordbrukare på deras gårdar runt om i Sverige är detta utan tvekan det största bekymret för många – inte i norr men i andra delar av Sverige. De frågar ideligen hur vi tänker oss att vildsvinsstammen ska kunna minska.

Men, mina vänner, det finns också andra bekymmer. Ett bekymmer är att vargstammen är så stor. Det börjar bli ett jättebekymmer för många jordbrukare. Men ett annat bekymmer är att vi också har så mycket kron- och dovhjort. Det har blivit ett hot mot vår livsmedelsstrategi som vi antog här 2017.

Utfodring av vilt

Vid en träff med bönder i Nyköpingstrakten framkom det att det där krävs åtgärder för att minska dovhjortsstammen. Nu krävs det krafttag och åtgärder för att dessa stammar ska hållas nere.

För övrigt vill jag bara önska herr ålderspresidenten en trevlig sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

§ 15 Reduktionsplikt för bensin och diesel – kontrollstation 2019

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU23
Reduktionsplikt för bensin och diesel – kontrollstation 2019 (prop.
2020/21:180)
föredrogs.

Anf. 109 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr ålderspresident! Jag står bakom samtliga Moderaternas reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 9.

Världen ska nå Parisavtalet, och Sverige ska nå sina klimatmål. Vi i Sverige ska ta vår del av ansvaret och minska våra utsläpp. Där är transporterna en viktig del. Vi kommer att behöva en bred palett av åtgärder, och politiken kommer att behöva vara teknikneutral i sitt angreppssätt.

Elektrifiering är en nyckel, men också vätgas, biogas och biobränsle har sin roll att spela. En genomsnittlig bil i Sverige rullar i 18 år. Alltså kommer inte alla att äga en elbil i morgon. Därför är reduktionsplikten som vi diskuterar här i dag, med krav på minskade utsläpp och ökad inblandning av biobränslen, en viktig del för att minska utsläppen från de bilar som redan rullar på våra vägar och från de bilar som fortsatt kommer att säljas med förbränningsmotor. Jag vill understryka att detta är ett styrmedel som det finns en bred uppslutning bakom i Sveriges riksdag och som Moderaterna stöder sedan länge.

Samtidigt är det viktigt att människor har förtroende för de olika verktyg som vi inför i klimatets namn och att vi kan överblicka effekterna. Reduktionspliktens syfte ska inte vara att försvåra för människors möjligheter att resa och ta sig fram. Syftet är att ställa om och att minska utsläppen. Därför krävs också en tillräcklig tillgång till biobränslen för att detta ska vara möjligt. Det krävs också en långsiktighet, så att de som tar fram dessa bränslen har rimliga villkor att forska, utveckla och producera.

Vi har därför under lång tid krävt besked om den långsiktiga utvecklingen av reduktionsplikten. Energimyndigheten presenterade ett förslag redan sommaren 2019. Det är därför detta heter kontrollstation 2019. Det har tagit två långsamma år för regeringen att presentera en proposition. Alla berörda förtjänar bättre och tidigare besked än så.

Nu har vi i alla fall en proposition på bordet, vilket är bra. Moderaterna stöder förslaget men pekar på ett antal brister som regeringen måste rätta till och återkomma om framöver.

Vi ser framför allt tre brister. För det första lägger regeringen väldigt många ägg i samma kort, för att inte säga alla ägg i samma korg, och man gör för lite på andra områden som är avgörande för att ställa om transporterna. Fossilfri elproduktion läggs ned, och laddinfrastrukturen släpar

efter. Regeringen har gjort för lite kring elektrifieringen av våra transporter och förlitar sig nu helt på reduktionsplikten för att nå 2030-målet. Det är inte bara jag som säger det. Även Naturvårdsverket och regeringen konstaterar att man nu måste lita ännu mer på reduktionsplikten än vad som var fallet för bara några år sedan.

Klimatpolitiska rådet har år efter år kritiserat regeringens klimatpolitik som otillräcklig. Senast konstaterade rådets ordförande att det görs för lite både kring elektrifiering och för att få fram tillräckligt med biobränslen. I underlaget till regeringens klimatredovisning som Naturvårdsverket tog fram konstateras att Sverige med regeringens politik kommer att missa målet om noll nettoutsläpp av växthusgaser 2045. Naturvårdsverket påpekar att regeringen i hög grad förlitar sig på reduktionsplikten för att minska Sveriges utsläpp och att det därmed finns stora osäkerheter kopplade till tillgängliga hållbara volymer av biodrivmedel.

I regeringens egen proposition står det att man kraftigt måste höja kraven på inblandning jämfört med Energimyndighetens ursprungliga förslag när reduktionsplikten en gång togs fram. Då utgick Energimyndigheten från ett scenario där även andra åtgärder skulle vidtas för att ställa om transportsektorn, till exempel en kraftigare elektrifiering. Dessa åtgärder har regeringen inte vidtagit, och därför konstaterar man att reduktionsnivåerna måste höjas från 40 procent till 57 procent.

Regeringens brist på handling och elektrifiering har alltså resulterat i en situation där kraven på inblandning måste bli högre än i det ursprungliga förslaget. Det är ytterligare ett exempel på regeringens misslyckade klimatpolitik.

För det andra är en grundförutsättning för reduktionsplikten, som jag var inne på, tillgången till biobränslen. Sverige har här, måste man ändå säga, unika förutsättningar att kunna tillverka hållbara biobränslen av restprodukter från skogs- och jordbruk.

Regeringen påpekar i propositionen att man har gett Energimyndigheten i uppdrag att undersöka ytterligare styrmedel för att främja biodrivmedelsanläggningar. Det är bra, men det är inte tillräckligt.

Vi har länge påpekat att regeringens politik motverkar möjligheterna att genom reduktionsplikten nå klimatmålen. Det gäller till exempel regeringens ambitioner att undanta ännu större arealer skog från att brukas med minskad tillgång till restprodukter från skogen som följd. Moderaterna har i sin budget föreslagit ett grönt bränslestöd för att stödja bland annat forskning, utveckling, investeringar och demonstrationsprojekt för en storskalig inhemsk produktion av hållbara biobränslen.

För det tredje – här är min bild att vi är rätt många i riksdagens kammar som delar denna kritik – saknar regeringen förslag tillräckliga konsekvensanalyser. Flera remissinstanser har påpekat detta. Listan på brister är lång och omfattar bland annat vilken mängd biobränslen som krävs och i vilken mån marknaden kan tillgodose behovet och hur drivmedelsleverantörerna ska kunna leva upp till både reduktionspliktens krav på inblandning och till internationella drivmedelsstandarder. Den omfattar också en analys av vad reduktionsplikten innebär för drivmedelskostnaderna ur ett internationellt perspektiv, hur reduktionsplikten påverkar jord- och skogsbruket samt en fullständig analys av konsekvenserna för näringsliv och hushåll.

Vissa remissinstanser påpekar dessutom att reduktionsnivåerna verkar vara satta utan tillräckligt kunskapsunderlag och att regeringen sannolikt underskattar den kommande ökningen av drivmedelspriserna som kan bli en konsekvens av de skärpta reduktionsnivåerna.

Allt detta tycker Moderaterna är kritik väl värd att ta på allvar. Även om de flesta av oss i den här kammaren i grunden delar synen på reduktionsplikten och tycker att det är ett rimligt styrmedel att gå fram med – och även skärpa – behöver vi vara på det klara med vilka konsekvenser som blir effekten.

Moderaterna, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna kräver därför i en gemensam reservation, som jag hoppas ska få majoritet i kammaren, att regeringen vid kontrollstation 2022 – alltså redan nästa år – ska återkomma till riksdagen med en bedömning av reduktionspliktens fulla effekter och en konsekvensanalys. Där bör också riksdagen ges möjlighet att på nytt ta beslut om de kommande nivåerna i reduktionsplikten.

Herr ålderspresident! Reduktionsplikten är ett viktigt verktyg, men den måste utformas utifrån en seriös konsekvensanalys. Den måste också kombineras med andra åtgärder. Låt alltså det bli mitt sista medskick för dagen: Även om det finns en bred uppslutning bakom reduktionsplikten får vi inte glömma att vi även måste snabba på arbetet med att elektrifiera våra transporter. Så sent som i en debatt alldeles nyss konstaterade en majoritet i trafikutskottet att regeringen måste öka tempot vad gäller utbyggnaden av laddinfrastrukturen.

Om det inte görs, och om man inte säkrar tillgången till hållbara biobränslen för att leva upp till reduktionsplikten, är klimatmålen hotade. För det bär regeringen ansvaret.

Anf. 110 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr ålderspresident! Sedan Göran Perssons dagar har politiken på bränsleområdet handlat väldigt mycket om skatt – stegvis högre och högre skatt för Sveriges bilister. Såväl borgerliga som socialistiska regeringar har bedrivit en politik som konkret har syftat till att beskatta människors mobilitet.

Denna proposition och tidigare propositioner på området reduktionsplikt markerar på något sätt ett systemskifte, men utfallet för Sveriges bilister blir detsamma: ett högre pris för att köra bil, och detta dessutom till begränsad – eller till och med negativ – miljö- och klimatnytta. Samtidigt ska det bli relativt sett billigare för välbeställda människor i storstad att köra bil.

Regeringens förslag till en stegvis kraftigt ökad reduktionsplikt medför en rad allvarliga samhällsproblem. Av vad som framgår av propositionens konsekvensstycken tyder det mesta på att priset på drivmedel med den ökade reduktionsplikten kommer att bli skadligt högt för såväl hushåll som företag och det offentliga. Dessutom torde det kunna få en negativ inverkan på statens finanser.

Givetvis innebär reduktionsplikten även incitament för en ökad produktion av biodrivmedel i Sverige. Problemet är att vi inte kommer att kunna öka produktionen med tusen procent eller mer på tio år, vilket kanske är ett minimum för att komma i närheten av självförsörjning.

Sverigedemokraterna är inte negativa till reduktionsplikten som princip. En mindre reduktionsplikt är definitivt rimlig, kanske framför allt med fokus på de allra mest hållbara biodrivmedlen. Problemet är att vi nu ska ha reduktionsplikt även för flyget. Det talas även om reduktionsplikt för havstrafiken, och det talas om biobränsle för kraft- och värmeproduktionen. Det blir svårt att få ihop detta.

Det innebär också att vi skapar incitament för att använda produkter som redan i dag har klimatvänliga användningsområden. Ta till exempel talloljan, som används i stället för fossil olja i en lång rad olika produkter inom kemikalieindustrin. Vad händer om politiken genom det här styrmedlet driver upp priset på HVO framställd av just tallolja? Ja, då kanske man slutar använda tallolja inom kemikalieindustrin och skickar in den i transportsektorn i stället. Det skulle generera dels färre jobb, dels fler fossila produkter i kemikalieindustrin. Nettot blir inte direkt positivt på något sätt.

Denna förståelse saknas tyvärr i dag hos flertalet partier här i kammaren. Det kommer inte att gå att tillverka hållbara biodrivmedel av svenska råvaror i tillräcklig mängd och till rimligt pris om reduktionsplikten ska följa den progression som regeringen aviserar. Reduktionsplikten bör principiellt alltid hålla jämna steg med den mängd hållbara inhemska biodrivmedel som kan tillverkas i Sverige till acceptabla priser. Vad gäller att definiera vad som är hållbart eller inte hållbart är det centralt att fokusera på restprodukter som det i dag inte redan finns en betydande marknad för.

Herr ålderspresident! Enligt den senast tillgängliga statistiken utgörs merparten av den råvara som ingår i inblandningen av svensk diesel av olika palmoljeprodukter. Visserligen har regeringen aviserat ett framtida förbud mot inblandning av palmolja i svenska bränslen, men vi menar att alla typer av palmoljebaserade ämnen – såväl miljöcertifierade som icke miljöcertifierade – behöver fasas ut.

Att till exempel kräva certifierad palmolja löser inte de enorma problem som finns med produktionen. Dels är det väldigt osäkert huruvida certifierad palmolja verkligen har producerats på ett ansvarsfullt sätt, dels bidrar naturligtvis ökad efterfrågan på certifierad palmolja till ökad efterfrågan på palmolja i stort – vilket i sin tur bidrar till förlorad biologisk mångfald och ökade utsläpp av växthusgaser såväl från mark som genom indirekta marknadseffekter, och dessa effekter är större än utsläppen av fossil diesel.

Detta är en besynnerlig greenwashing av det mest klimatskadliga bränsle vi har i dag. Jag undrar hur rimligt det är att människor granskar vilka kakpaket som innehåller palmolja och försöker välja rätt kakor när riksdagen samtidigt ska tvinga människor att tanka hundratals liter palmolja varje år.

Däremot ställer vi oss positiva till att använda återvunna bränslen som i övrigt tjänat ut sina syften och inte kan användas till någonting nyttigt, exempelvis olika former av plastmaterial. Trots att dessa material kan vara fossila i grunden menar vi att det vore ett klokt nyttjande av landets och jordens resurser att använda sådana material till bränsle i stället för att låta dem förfaras till ingen nytta.

Konsekvensen av detta är att vi förordar att man ändrar både i lagen om reduktionsplikt och i förordningen om reduktionsplikt så att det framgår att reduktionsplikten ska uppfyllas med hjälp av alternativa bränslen

och inte bara med hjälp av hållbara biobränslen, som det står i dag. Vad är egentligen det rimliga i att motsätta sig detta? Även om det är fossilt material är det miljömässigt bättre att ta till vara det vi redan har.

Reduktionsplikten ska i huvudsak uppfyllas med HVO, vilken är högst begränsad. Ökad efterfrågan på HVO på marknaden riskerar att orsaka kraftiga prisökningar, även om mängden inhemskt producerad HVO ökar kraftigt. Även om vi skulle få en fantastisk utveckling med jättemycket produktion av HVO i Sverige är det ju inte så att vi lever i en Sovjetekonomi där vi nödvändigtvis skulle kunna dra nytta av detta. Om andra länder också genomför en så här extremistisk reduktionsplikt kommer nämligen dessa bränslen givetvis att sugas upp på marknaden, med samma problem som om vi inte hade tillverkat särskilt mycket.

Underlagen från regeringen och myndigheterna är i detta fall högst begränsade. För att begränsa effekterna av ett höjt pris på råvaran finns en reduktionspliktsavgift. Den är i dag på en väldigt hög nivå, vilket betyder att regeringen ser det som acceptabelt att reduktionsplikten vid en reduktion på 66 procent ska kunna driva upp priset på diesel med 8 kronor och 58 öre per liter, exklusive moms. Utöver detta existerar ett befintligt styrmedel med årliga skattehöjningar av drivmedelspriserna enligt konsumentprisindex.

Detta betyder att politiken signalerar att individer och företag riskerar att mötas av fördubblade priser på diesel vid pump. Detta är inte rimligt, varför Sverigedemokraterna önskar se en kraftig minskning av reduktionspliktsavgiften. I grunden menar Sverigedemokraterna att en reduktionsplikt i enlighet med regeringens förslag riskerar att bli samhällsskadlig. Vi föredrar därför i första hand att propositionen avslås i sin helhet och i andra hand att propositionen införs med de ändringar och tillägg som framgår av vår följdmotion.

I detta sammanhang väljer jag att yrka bifall till reservation 1.

Ett avslag skulle innebära att reduktionsplikten stannar på den nivå som gäller i dag, med möjlighet till omtag vilket just en konsekvensanalys kan möjliggöra. Det är positivt att vi nu tycks lyckas möjliggöra en utvärdering. Vi ser nu i alla fall en glidning av partiernas positioner där vi i Sverigedemokraterna tidigare har varit ganska ensamma i vår skepticism mot en storskalig reduktionsplikt.

Men om man är oroad är det inte rimligt att samtidigt bifalla den här planen till 2030. Vill man signalera lägre drivmedelspriser kan man inte med den andra handen öppna upp för en kraftigt ökad reduktionsplikt som innebär att drivmedelspriserna höjs med åtskilliga kronor.

Planen för reduktionsplikten kommer, åtminstone för diesel, att få större negativa konsekvenser för priset vid pump än vad bni-prisindexeringen hade fått om den hade funnits kvar. När det gäller bensinen ska vi komma ihåg att reduktionsplikten inte bara höjer priset vid pump utan även ökar bränsleförbrukningen. I det första steget handlar det om 300–400 kronor, men detta kommer naturligtvis att mångdubblas när vi närmar oss 2030.

Anf. 111 JENS HOLM (V):

Herr ålderspresident och ärade åhörare! Vi befinner oss i ett klimatnödläge, och vi måste göra allt vi kan för att snabbt ställa om vårt samhälle så att vi minskar utsläppen.

Vi i Vänsterpartiet välkomnade klimatlagen och det klimatpolitiska ramverk som denna församling – riksdagen – antog för ett par år sedan. Inom detta ramverk har just transportsektorn ett eget mål för att minska utsläppen. Utsläppen ska minska med 70 procent till senast 2030; det är ett ambitiöst mål.

Regeringen har nu haft ett antal år på sig att ta fram konkreta förslag på hur vi ska nå det målet. Man kan sammanfatta dessa förslag som biodrivmedel, biodrivmedel och mer biodrivmedel. Det är inte bara jag som säger detta – exempelvis har Klimatpolitiska rådet kritiserat regeringen just för att lägga alla ägg i samma korg, som Jessica Rosencrantz sa här tidigare. Det är farligt, herr ålderspresident, att förlita sig så mycket på endast ett styrmedel, alltså biodrivmedel.

Nu debatterar vi biodrivmedel för vägsektorn. Det finns ett förslag om obligatorisk inblandning. Den ska successivt öka till ungefär 28 procent för bensin och 66 procent för diesel till 2030. För ett par veckor sedan hade vi en liknande debatt, men då handlade det om obligatorisk inblandning och reduktionsplikt för flygbränsle.

Om vi slår ihop dessa två reduktionsplikter kan vi se en kraftigt ökad efterfrågan på just biodrivmedel. I dag använder Sverige ungefär 20 terawattimmar biodrivmedel. Det är ungefär 90 terawattimmar drivmedel som används totalt inom fordonssektorn, så det är en rätt betydande del biodrivmedel.

Om dessa två reduktionsplikter – inom flyget och i vägsektorn – förverkligas kommer vi 2030 att behöva ungefär 55 terawattimmar biodrivmedel, alltså mer än dubbelt så mycket som i dag. Detta konstaterade den utredning som låg till grund för biojet, alltså för inblandning i flygets bränsle.

Det finns flera andra uppskattningar som pekar åt samma håll. Trafikverket gör bedömningen att det kommer att behövas ungefär 70 procent mer biodrivmedel till 2030 givet regeringens nu anslagna politik.

Därtill ska vi lägga den kraftiga efterfrågan på biodrivmedel som förutskickas för sjöfarten, för tunga transporter och för de 21 färdplaner för fossilfrihet som regeringen har uppmanat näringslivet att ta fram. Nästan alla dessa färdplaner innehåller ökad användning av bioenergi.

Vi i Vänsterpartiet säger inte att det är fel med bioenergi. Det finns många exempel på bra former av bioenergi. Biogas är till exempel en sådan sak, liksom egentligen allting där vi tar vara på restprodukter från jord- och skogsbruk, från vårt hushållsavfall och så vidare.

Men den kraftiga efterfrågan som nu förväntas tarvar någon form av handlingsberedskap från regeringen. Det är det som jag saknar i den här propositionen; det finns ingen tydlig konsekvensanalys från regeringen, i synnerhet inte när det gäller biologisk mångfald.

Vi vet att detta öppnar för stora intressekonflikter. I dag importerar Sverige nästan allt biodrivmedel som används. Alla är överens om att detta är ohållbart. Det är ohållbart att regnskog skövlas för att palmoljeplantor ska planteras där och sedan bli biodrivmedel till den svenska marknaden och att man använder sojabönor för att göra andra biodrivmedel. Vi behöver en inhemsk produktion, men varifrån ska råvaran till den inhemska produktionen tas? Det undrar jag.

Allt fler tittar på skogen. Skogsbruket i Sverige drivs redan väldigt intensivt. År 2019, året innan pandemin slog till, tog vi ut mer biomassa –

alltså nedhuggna träd – från skogen än vad vi gjort under något år under hela 1900-talet eller 2000-talet bortsett från året då stormen Gudrun härjade; det året var snäppet värre. Vi har alltså redan nu ett väldigt intensivt skogsbruk.

Skogsstyrelsen kom för ett par veckor sedan med en bedömning där man konstaterade att vi har en negativ utveckling inom det svenska skogsbruket. Det blir helt enkelt alltmer ensidigt; det blir mindre mångfald inom skogsbruket.

Därför är vi i Vänsterpartiet, i alla fall vad gäller detta betänkande, glada över att det nu finns en majoritet för att regeringen ska återkomma med en fullständig konsekvensanalys av vad förslaget med reduktionsplikt innebär. Jag tror i alla fall att det kommer att finnas en majoritet, för Vänsterpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har tillsammans ställt sig bakom bland annat en motion från Vänsterpartiet.

Vi från Vänsterpartiet hoppas att en sådan konsekvensanalys verkligen kan gå till botten med dessa utmaningar. Det kanske landar i att vi får justera reduktionskurvorna så att vi får använda mindre biodrivmedel i framtiden och satsa mer på till exempel elektrifiering av fordonsflottan.

Tidigare i dag debatterade vi infrastrukturpropositionen. Det finns en majoritet för att regeringen ska skynda på elektrifieringsarbetet, som i dag går alldeles för långsamt.

Vi behöver också ett totalt sett mer transporteffektivt samhälle. Många transporter som görs i dag kanske inte ska göras i framtiden eftersom de helt enkelt är onödiga och kan ersättas med digitalt arbete. Korta transporter kan ersättas med gång och cykel. Vi behöver investera otroligt mycket mer i kollektivtrafiken, så att vi kan ersätta resor med egen bil.

Herr ålderspresident! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation nummer 9, som handlar just om en fullständig konsekvensanalys av det här förslaget.

Anf. 112 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr ålderspresident! Reduktionsplikten är bra. Detta är verkligen en omställning i ordets rätta bemärkelse.

Samtidigt måste vi kunna framställa bränsle på ett hållbart sätt för att möta en ökad reduktionsplikt. Där är den svenska skogen, som jag har sagt så många gånger tidigare från denna talarstol, vår stora konkurrensfördel.

Kristdemokraterna är tydliga med att skogen självklart ska brukas; det är då den gör mest klimatnytta. Det filosofiska vurmandet för att skydda alltmer skog och därmed sätta käppar i hjulet för det hållbara svenska skogsbruket är också ett sätt att sätta stopp för omställningen.

Twitter har alltmer blivit ett träsk, men det har sina ljusglimtar, och jag vill citera en sådan ljusglimt, herr ålderspresident. ”Det finns två sorters människor. De som vill låta skogen stå så att de kan fortsätta släppa ut fossil CO2 och sen finns de som vill ersätta fossila råvaror med förnybart. Det senare kallas omställning.”

Menar vi allvar med att vi vill ställa om måste det göras på ett sätt som faktiskt fungerar i verkligheten. Vi kan inte köra på med urbana skrivbordsprodukter utan förankring i verkligheten, vilket vi tyvärr ser alltmer av, inte minst i skogsdebatten, och ivrigt påhejade av flera stora svenska riksmidier som borde veta bättre när det gäller faktagranskning.

Sverige har förbundit sig att till 2030 reducera koldioxidutsläppen från transporter med 70 procent. Kristdemokraterna anser att reduktionsplikten bör betraktas som ett av de viktigaste styrmedlen om sektorsmålet för transporter ska kunna uppnås till 2030. Reduktionsplikten och förutsättningarna för att uppnå dess målsättningar påverkas samtidigt av snabba förändringar i vår omvärld. Förutsättningarna styrs även av energiskattdirektivets beslut att energiskatt ska utgå från volym i stället för energiinnehåll samt av det så kallade oxygenatkravet. Båda dessa faktorer missgynnar låginblandade biodrivmedel gentemot fossil bensin och diesel. Det krävs därför ett än mer proaktivt engagemang från Sverige i EU-kommisionen för att främja de svenska målsättningarna. Reduktionsplikten utmanas också av bristande tillgång på hållbar biomassa och hållbara drivmedel.

Redan i dag importeras största delen av dagens biodrivmedel från en världsmarknad där Sverige är en av flera nationer som efterfrågar bränslet. Den bristande tillgången på bränsle ökar behovet av att främja förutsättningarna för inhemsk produktion av drivmedel. Den aktuella propositionen saknar förslag om hur inhemsk produktion av drivmedel kan främjas. Därför bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som möjliggör framväxten av storskalig produktion av biobränslen. Varför är man så rädda för att använda sig av egenproducerade varor från de gröna näringarna?

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till reservation nummer 8 under punkt 5.

Herr ålderspresident! De föreslagna reduktionsnivåerna utvärderas löpande i kontrollstationer. Reduktionsnivåerna efter 2022 är i dag inhöljda i tät dimma med stor osäkerhet om de går att uppfylla eller inte. I dagsläget saknas en trovärdig konsekvensanalys av hur de föreslagna reduktionspliktsnivåerna kan tänkas drabba svenska företag och hushåll. Precis som regeringen också understryker spelar elektrifieringen en avgörande roll för uppfyllandet av sektorsmålet. En elektrifierad fordonsflotta har den största potentialen att reducera utsläppen.

Herr ålderspresident! Regeringen anser att det inte bör införas någon kvot i reduktionsplikten för avancerade biodrivmedel. Kristdemokraterna vill emellertid, i likhet med flertalet remissinstanser, framhäva vikten av de avancerade biodrivmedlens roll för svenskproducerade biodrivmedel från skogsbaserade rest- och biprodukter.

Kvoten spelar en viktig roll för att främja innovationsarbetet med skogsbränslen. Potentialen att väsentligt kunna öka inhemsk produktion av biodrivmedel är stor. Som påpekats i samband med remissförfarandet är Sverige ett av få EU-länder som har möjlighet att bli självförsörjande på biodrivmedel tillverkade av skoglig biomassa.

Regeringen framställer möjligheten att använda förnybara och andra fossilfria drivmedel av icke-biologiskt ursprung för att uppfylla reduktionsplikten. Återvunna kolbaserade bränslen avfärdas emellertid som en möjlighet att uppfylla reduktionsplikten.

Kristdemokraterna vill angående elektrobränslen framhålla målet om koldioxidneutralitet och att el från kärnkraft inte ska diskrimineras. Förnybartdirektivet, som endast omfattar förnybara elektrobränslen där elen kommer från förnybara källor, utesluter el producerad från kärnkraft. Regeringen inser att en sådan snäv definition kraftigt begränsar den tillgäng-

liga volymen och missgynnar elektrobränslen jämfört med biodrivmedel. För att därför tillåta både förnybara och fossilfria elektrobränslen föreslår regeringen att definitionen av reduktionsplikt i reduktionspliktslagen ändras.

Kristdemokraterna anser att regeringen även bör tillåta att återvunna kolbaserade bränslen används för att uppfylla reduktionsplikten. Återvunna kolbaserade bränslen från avfallshantering, syntetiska bränslen, med låga utsläpp av växthusgaser utifrån ett livscykelperspektiv kan bidra i tillgången på drivmedel för sektorer som arbetsmaskiner och lantbrukets arbetsmaskiner och bör därmed anses uppfylla reduktionsplikten.

Herr ålderspresident! Reduktionspliktens höjda reduktionsnivåer leder till minskade utsläpp av växthusgaser från användning av bensin och diesel. Det anses bidra till uppfyllandet av sektorsmålet för inrikes transporter. Men reformen ger också betydande kostnadshöjningar för hushåll, företag och andra drivmedelsköpare genom högre priser på drivmedel. Hur stor prisökningen kan förväntas bli har regeringen mycket att svara på. Utifrån en rad antaganden sträcker sig regeringen till att uppskatta höjningarna av dieselpriiserna till maximalt 6,75 kronor, inklusive moms, samt 3,60 kronor, inklusive moms, för bensin till år 2030. Andra aktörer bedömer emellertid prishöjningarna som betydligt större och att regeringen här underskattar kostnadsutvecklingen.

De ökande drivmedelskostnaderna hotar att kraftigt försämra konkurrensförutsättningarna för svenskt näringsliv. Det högre pumppriset på diesel slår särskilt hårt mot företag. Åkerinäringen drabbas direkt av kostnadshöjningar för svenska åkerier som utländska åkerier kompenserar för genom att tanka innan de åker in i landet.

I förlängningen påverkas alla transportkostnader av påföljande fördyringar på varor och produkter. Det höjda priset på diesel påverkar också förutsättningarna att framställa biodrivmedel när till exempel processen för att ta ut grot inom skogsindustrin blir dyrare utifrån dess drivmedelskostnad. Jordbruket, som står i en utsatt konkurrenssituation gentemot utlandet, får med höjda dieselpriiser försämrade förutsättningar att konkurrera. Företag med hög exportandel, som skogsindustrin, riskerar att stå med en betydligt försämrad konkurrenskraft gentemot omvärlden.

Som regeringen också erkänner är de föreslagna reduktionsnivåerna betydligt högre än vad som krävs enligt det omarbetade förnybartdirektivet och högre än vad som kan förväntas vid en ambitionsökning av kraven i direktivet. Som regeringen erkänner kan dieselpriiset i Sverige antas vara betydligt högre än i konkurrerande länder.

Risken är stor att reduktionsplikten, som den nu är tänkt, leder till att produktion till följd av svag svensk konkurrenskraft flyttar utomlands till länder där produktionsprocessen leder till högre utsläpp. Konsekvensen av det blir ett koldioxidläckage där själva syftet med reduktionsplikten, reducerade utsläpp, motverkas.

En rad remissinstanser påvisar också konsekvenserna för hushåll på landsbygden i synnerhet och för hushåll som behöver bilen för att nå sina arbetsplatser. Mobiliteten och tillgängligheten drabbas brett av höjda drivmedelspriser på ett sätt som försämrar livskvaliteten och gör förutsättningarna att leva och verka i hela landet sämre.

Det stora importbehovet av drivmedelsunderlag väcker också anledning att frukta för nationell energisäkerhet utifrån det stora utlandsbero-

de som följer av den stigande efterfrågan som reduktionsnivåerna påbjuder.

Kristdemokraterna anser att införandet av de reduktionsnivåer som följer efter kontrollstation 2022 måste anpassas till en konsekvensanalys som klarar att belysa på vilka sätt reduktionsplikten kan genomföras utan försämrade konkurrensförutsättningar för svenska företag. En konsekvensanalys bör även innehålla förslag om hur svenska hushåll kan kompenseras för den försämrade mobilitet som höjda drivmedelspriser orsakar.

Med detta vill jag tacka för mig, herr ålderspresident, och samtidigt önska ålderspresidenten, kammarkansliet, mina meddebattörer och utskottskollegor en riktigt trevlig sommar.

Anf. 113 MARKUS SELIN (S):

Herr ålderspresident! Det första experimentet med en bensinmotor i en automobil gjordes år 1865, och i början av 1890-talet togs en fabriksmässig tillverkning av bilar fart.

Den industriella revolutionens första fas drevs av ångmaskinen. Den andra fasen drevs av förbränningsmotor och elmotor. Resten är, herr ålderspresident, som vi brukar säga, historia.

Förbränningsmotorn har gett en fullständig omvandling av transportväsendet för landsvägs- och lufttransporter. Detta har styrt samhällsutveckling, stadsplanering, livsstilar och mellanmänniskt utbyte.

Herr ålderspresident! I kväll debatterar vi reduktionsplikt här i riksdagens kammare. Reduktionsplikt är politiska och ekonomiska styrmedel för att öka inblandningen av biodrivmedel i bensin och dieselbränslen. Biodrivmedel är fordonsbränslen som är producerade från förnybar biomassa.

Den egentliga bakgrunden till reduktionsplikt kan uttryckas lika enkelt som allvarligt: Vi har genom förbränning av petroleum på kort tid släppt ut för mycket koldioxid som leder till uppvärmning av jorden genom en så kallad växthuseffekt. Med temperaturhöjningar kommer vi att få stora utmaningar med extremväder, smältande glaciärer och översvämningar.

Jag är teknikoptimist, och vi bor i ett ingenjörsländ med fina naturresurser. Genom att minska och fasa ut olja och fossila komponenter kan vi hejda dessa klimatförändringar. Sverige ska gå före i klimatomställningen och bli världens första fossilfria välfärdsland.

Det är viktigt att vi minskar utsläppen från transporter, får fart på produktionen av förnybara drivmedel i Sverige och gör det enkelt för folk att tanka miljövänligt i de bilar som rullar redan i dag. Klimatkrisen är vår tids största utmaning. Samtidigt tror vi socialdemokrater på en rättvis klimatomställning där samhället tar täten och ingen lämnas utanför.

Reduktionsplikten är ett av regeringens viktigaste styrmedel för att minska utsläppen av koldioxid och nå Sveriges klimatmål. Etappmålet för inrikes transporter innebär att utsläppen, förutom inrikes flyg, ska ha minskat med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010.

För att främja användningen av biodrivmedel införde regeringen för tre år sedan en reduktionsplikt för bensin och diesel som innebär att alla drivmedelsleverantörer varje år måste minska växthusgasutsläppen från bensin och diesel genom inblandning av biodrivmedel. Reduktionsnivåer har sedan 2018 varit fastslagna.

Regeringen förslår nu att reduktionsplikten ska skärpas och kommer att fatta beslut om successivt ökade reduktionsnivåer i reduktionsplikten

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Reduktionsplikt för
bensin och diesel –
kontrollstation 2019*

fram till 2030. Inriktningen är linjär med indikativa nivåer för 2030 på 28 procent för bensin och 66 procent för diesel, med en kontrollstation 2022. Nya reduktionsnivåer bedöms kunna träda i kraft med lagändringar redan den 1 augusti i år.

Effekten på bränslepriserna till följd av de skärpta reduktionsnivåerna är osäker. Dessa påverkas av en rad faktorer som den allmänna konjunkturen, konkurrenssituationen, råoljepriset, valutakurser, skattenivåer och bilars effektivitet över tid. Tittar vi bakåt i tiden ser vi också att bensinpriserna har varierat mycket kraftigt. Många är beroende av bil och har inte råd att plötsligt gå och köpa en elbil. Samtidigt är många av oss beroende av att kunna transportera sig med bil och kommer att fortsätta göra det även framåt.

För att dämpa effekten pausas indexeringen av energi- och koldioxid-skatten till 2022, då regeringen ska genomföra en kontrollstation. I kontrollstationen kommer regeringen att utvärdera nivåerna och är beredd att justera dessa om man bedömer att det behövs.

Reduktionsplikten kommer att ge en tydlig signal om stabil och ökande efterfrågan på biodrivmedel som ger förutsättningar för industrin att investera i produktionskapacitet. Vi socialdemokrater anser att inhemsk produktion av förnybara drivmedel ska främjas.

Biodrivmedel säljs på en världsmarknad. I dagsläget importeras en stor del av det som används i Sverige. Sverige har mycket goda förutsättningar att öka den inhemska produktionen av biodrivmedel med låg klimatpåverkan. Övergången till biodrivmedel kommer alltså på sikt att skapa nya svenska jobb.

Herr ålderspresident! För att konkretisera talar vi exempelvis om restprodukter från skogsindustrin samt pappers- och massaindustrin: kvistar, lignin, sågspån, grenar, toppar och hydrerad vegetabilisk olja från tallolja. Här kan även nämnas att vi får biogas från gödsel, avloppsslam, matavfall och visst avfall från livsmedelsindustrin och handeln.

Parallellt med reduktionsplikten har regeringen gett Energimyndigheten i uppdrag att under detta år och nästa år förlänga satsningen på att främja hållbara biobränslen för flyg och samtidigt utvidgat uppdraget till att omfatta samtliga hållbara och förnybara bränslen för flyg. Det kan även i detta sammanhang nämnas att satsningen även utvidgats till att omfatta forskning om och utveckling av elflyg och vätgasdrift. Därutöver kan nämnas att regeringen i januari i år gav i uppdrag att ta fram förslag till en övergripande strategi för vätgas och elektrobränslen i det svenska energisystemet.

Herr ålderspresident! Bioenergi utgör i dag i Sverige lika stor del som kärnkraft och vattenkraft tillsammans.

Regeringen har gett uppdrag att undersöka behovet av ytterligare styrmedel för att främja produktionen av biodrivmedel med ny teknik. Förslaget kan förhoppningsvis även inverka positivt på den svenska självförsörjningsgraden i fråga om drivmedel och därmed även bidra till ökad försörjningstrygghet även under kriser.

För att stödja omställningen har den socialdemokratiskt ledda regeringen också beslutat om den långsiktiga satsningen Industriklivet. I budgetpropositionen inför detta år fastställde vi här i riksdagen ytterligare 150 miljoner kronor för Industriklivet. Satsningarna breddas ytterligare

och möjliggör stöd till andra industriprojekt, bland annat produktion av biodrivmedel.

I budgetpropositionen finns även anslaget Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket, som bland annat får användas till stöd för produktion av biogas och som här ökas med 200 miljoner kronor. Regeringen föreslog också en satsning på 200 miljoner kronor för i år och 150 miljoner kronor för nästa år för att accelerera omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi genom en modernisering av befintliga testbäddar för bioraffinaderier.

Investeringar i produktion och distribution av biogas sker, och främjandet av biobränsle för flyget ökar. En aktiv klimatpolitik är också en politik för framtidens jobb. Genom att gå före stärker vi våra företags konkurrenskraft. Det skapar jobb och exportintäkter. Vi ska göra det lönsamt för företagen att agera miljövänligt. Det ska vara lättare för människor att ta ett klimatansvar i sin egen vardag.

Om den industriella revolutionens första fas handlade om ångan och den andra fasen om förbränningsmotorer, låt kommande faser handla om klimatsmarta jobb och fossilfria processer!

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 114 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Markus Selin, för detta brandtal!

Jag vill återkomma till det faktum att vi är helt överens om att reduktionsplikten är ett väldigt viktigt verktyg för att minska utsläppen från transportsektorn. Just därför är det viktigt att vi behandlar detta verktyg med omsorg. Då är jag tillbaka i produktionsfrågan. Regeringen säger att man vill ha bilar som kör på biobränslen, men ett av två regeringspartier säger att vi måste dubbla den mängd skog som vi i dag skyddar, det vill säga öka mängden skog som vi inte får bruka. Miljöministern säger att svenskt skogsbruk är ohållbart. Då blir min följdfråga: Varifrån vill regeringen ta de här biobränslena?

Jag delar inte Miljöpartiets bild. Jag menar att svenskt skogsbruk är hållbart och att det finns en enorm potential att öka produktionen genom restprodukter från exempelvis skogen. Men hur går regeringens politik på området ihop? Man vill öka kraven på inblandning och med rätta ha tuffare hållbarhetskrav på de produkter vi importerar, men samtidigt säger ett av två regeringspartier nej till ökat skogsbruk och nej till att använda skogen i omställningen. Vad blir resultatet?

En sådan här plikt när det gäller inblandning utan tillgång till de biobränslen som krävs kommer ju bara att innebära att vi driver upp priserna så att människor till slut inte har råd att köra bil eller att vi fortsätter att importera produkter som inte är lika hållbara.

Hur går regeringens politik på området ihop? Och vad menar Markus Selin – håller han med Per Bolund om att svenskt skogsbruk är ohållbart, eller är han av en annan uppfattning?

Anf. 115 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag upplevde att det var ganska många frågor till Miljöpartiet. Dem låter jag Moderaterna ställa just till Miljöpartiet.

Låt mig upprepa, i stället för att hålla en skogspolitisk debatt här just i kväll, att vi har restprodukter från skogsindustrin, restprodukter från

pappersindustrin, restprodukter från massaindustrin – svensk, hederlig basindustri – kvistar, lignin, sågspån, grenar, toppar och hydrerad vegetabilisk olja från tallolja, och sedan ska vi bara, som en liten kanapé, också nämna allt vi får biogas från, som avloppsslam, gödsel, matavfall och mycket från livsmedelsindustrin och handeln.

Herr ålderspresident! Jag kan passa på, när jag har några sekunder över, att ifrågasätta Moderaternas historieskildring. Jag uppfattade i Moderaternas huvudanförande här att det i stort sett inte görs någonting. Då undrar jag om ledamoten Jessica Rosencrantz läser affärspress, där det skrivs om att det nu pågår en historisk och omställning av hela Sverige. 1 000 miljarder kronor investeras i norra Sverige. Det handlar om batterier och stål utan kol, och därtill får vi bra och fräscha svenska biodrivmedel. Det ser jag fram emot.

Jag stannar där.

Anf. 116 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Markus Selin!

Jag kan konstatera att Moderaterna lägger betydligt mycket mer än regeringen på Industriklivet. Jag kan konstatera att företagen i norr säger att de har ett problem, och det är elen. Även där är regeringen svaret skyldig. Annars bejakar jag verkligen den utveckling som sker i norra Sverige och i hela Sverige.

Men jag fick inga svar på mina frågor över huvud taget. Markus Selin sa att jag ska ställa frågorna till Miljöpartiet. Men jag ställde frågorna till regeringen, och det är ju två partier som sitter i regeringen, och de bör ha en gemensam linje i detta. Då blir min fråga när regeringen lägger fram ett sådant här verktyg på riksdagens bord: Hur ska vi nå de mål som sätts upp? Är det genom ett ökat skogsbruk? Och är Markus Selin av uppfattningen att svenskt skogsbruk är hållbart eller inte?

Det är ju det som detta kokar ned till när vi nu också sätter tuffare hållbarhetskrav, med rätta, på de produkter som vi importerar. Ska vi bruka mer skog, och hur ska det gå till att få fram de här biobränslena?

Låt mig slutligen addera frågan, och så får vi se om jag får något svar på den, om att det verkar finnas en riksdagsmajoritet som vill att regeringen återkommer nästa år för att ge riksdagen en ny möjlighet att ta beslut utifrån en mer gedigen konsekvensanalys än vad som har presenterats nu. Är regeringen beredd att återkomma till riksdagen nästa år för ett sådant beslut?

Anf. 117 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag nämnde pappersindustrin, skogsindustrin, massaindustrin, kvistar, lignin, sågspån, grenar, toppar och hydrerad vegetabilisk olja från tallolja – vi behöver inte föra en skogspolitisk debatt här i kväll, herr ålderspresident.

Angående konsekvensanalysen kan jag inte låta bli att notera att Moderaterna nu tycker att det skulle ha sagts mer och att det skulle ha sagts snabbare och tydligare. Jag vill minnas att Moderaterna ganska nyligen ville att vi skulle ha gått ännu snabbare fram med hela reduktionspliktsbetänkandet och hela detta arbete. Jag får inte ihop den här analysen eller balansgången riktigt.

När det gäller konsekvensanalyserna i fråga – det går lite inflation i konsekvensanalyser, tycker jag när jag lyssnar på Moderaterna – pågår det enkelt uttryckt, herr ålderspresident, många analyser just nu angående pris, produktion, efterfrågan och omställning.

Herr ålderspresident! När vi lyssnar på Moderaterna här i kväll, när vi talar om reduktionsplikt, satsningar och påstådda ännu större satsningar än vad vi socialdemokrater gör, har vi ett facit. För två och ett halvt år sedan fick vi ta emot en budgetmotion från Moderaterna och Kristdemokraterna som bifölls av Sverigedemokraterna och som var en makaber slakt av svensk klimat- och miljöpolitik.

Anf. 118 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Vad Sveriges bilister undrar nu är vad det här ska kosta. Markus Selin och Socialdemokraterna förklarar här i dag varför man ska slå fast världens mest radikala biodrivmedelspolitik.

Selin påstår sig inte veta vad det här kommer att kosta för Sveriges bilister, och det kan jag förstå, för man har inte undersökt detta. Man har inte försökt undersöka detta, utan sätter helt enkelt igång med en väldigt radikal politik på området.

Det som går att fråga är: Vad är det rimligt att det ska kosta Sveriges bilister? Hur mycket dyrare ska det bli att köra bil i Socialdemokraternas Sverige? Vad är rimligt? Hur många kronor dyrare ska det bli?

Vi kan redan se att reduktionsplikten har drivit upp priset. Det är dyrare att köra bil i dag. Det är mycket dyrare att tanka diesel än vad det hade varit om man inte hade genomfört reduktionsplikten. Men hur mycket ska det kosta? Hur mycket mer ska man betala för att köra bil i Socialdemokraternas Sverige?

Anf. 119 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det enkla svaret är att om vi kunde förutsäga världsmarknadspriset på olja skulle vi nog alla här inne ha annat att göra än att stå här och diskutera i kväll. Bensin- och dieselpriiser har fluktuerat otroligt mycket genom åren. De har gått upp och ned, och de speglar konjunkturläget, efterfrågan, produktion, skatter, effektivitet i olika sorters förbränningsmotorer och så vidare.

Jag ska svara på Sverigedemokraternas fråga, som är en väldigt bra fråga, om hur mycket det ska kosta att en socialdemokratisk devis som är viktig att betona är att vår klimatomställning ska vara rättvis och att alla ska kunna vara med på den. Det var svaret på frågan.

Motfrågan till Sverigedemokraterna blir då, när man tittar på tio-i-topp-länderna när det gäller produktion av olja: Vad har Sverigedemokraterna för intresse av att vara beroende av Saudiarabien, Ryssland, Kina och Iran? Det undrar jag, herr ålderspresident. Vad har Sverigedemokraterna för intresse av att vara helt beroende och försämra vår möjlighet att hantera självförsörjningsgraden och möjligheten att i händelse av kris kunna köra vidare med våra förbränningsmotorer?

Anf. 120 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Socialdemokraterna och Markus Selin kan inte svara på vad som är rimligt att betala för reduktionsplikten. Men det borde man faktiskt kunna, för man har ju slagit fast en reduktionspliktsavgift.

Den är i dag omkring 5 kronor för bensin. Det är så mycket konsumenterna av bensin förväntas betala extra, och för diesel är det 4 kronor. Räknar vi framåt några år kommer den här reduktionspliktsavgiften att vara dubbelt så hög.

Det är vad människor förväntas betala. Det är det som Socialdemokraterna och regeringen tycker är rimligt. De tycker att det är rimligt att dieseln i dag ska kunna kosta 4 kronor mer än utan just det här styrmedlet, och man tycker att det är rimligt att om några år ska dieseln kunna kosta 13–14 kronor mer, med moms tillagd.

Det är alltså svaret på frågan. Det är det som är rimligt. Ni vill ju redan här i dag slå fast den reduktionspliktsavgiften. Det är det priset man tycker är rimligt att betala. Blir det för dyrt träder reduktionspliktsavgiften in, och så blir det 100 procent fossilt i stället. Men då kostar det mer. Där finns i alla fall en begränsning. Men varför är begränsningen på den här nivån? Varför inte lägga reduktionspliktsavgiften lägre? Och varför ska människor tvingas tanka hundratals liter palmolja varje år?

Vi vet att det i den svenska statistiken ser snyggt ut, men om vi vill minska utsläppen i världen är det här en idiotisk politik. Det här är också en idiotisk politik om man vill att andra ska ta efter. Om övriga världen skulle genomföra den här biodrivmedelspolitiken skulle det bli en fullständig klimatkatastrof. Att bedriva den här politiken i resten av världen skulle inte vara hållbart, och det kommer inte att vara hållbart i Sverige heller.

Anf. 121 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag noterar en handfull frågor. Jag ska försöka beröra de flesta av dem.

Jag noterar först och främst att Sverigedemokraterna inte kan svara på varför Sverige ska vara direkt beroende av Saudiarabien, Ryssland, Kina och Iran. Varför vill inte Sverigedemokraterna att vi ska vara självförsörjande i händelse av kris? Det svarade inte Sverigedemokraterna på.

Jag noterade också ordet palmolja. Vi producerar inte palmolja i Sverige. Vi socialdemokrater vill bedriva en klimatpolitik som är rättvis och som alla ska vara med på. Vi har ingen palmolja och ingen naturskog här. Vi vill ha fler fabriker, fler gröna jobb och en rättvis omställning.

Efterfrågan och utbud – Sverigedemokraterna kan lika lite som någon annan prognostisera oljepriset om ett eller fem år. Men vi socialdemokrater kan se till att det kommer till fler fabriker och stimulera en kundefterfrågan på att köra med smart, reduktionspliktigt bränsle.

Herr ålderspresident! Jag kan, precis som Moderaterna anförde i fråga om någon typ av hög svansföring när det gäller klimat- och miljöpolitiken, påminna om den servettskiss vi alla fick smaka på för två och ett halvt år sedan. När vi fick släppa fram en högerkonservativ budgetmotion blev det en tydlig slakt av Sveriges klimat- och miljöpolitik. Därför blir det lite fattigt när Sverigedemokraterna ska försöka prognostisera kommande oljepris. Det Sverigedemokraterna egentligen framför här är att de vill att vi ska fortsätta vara beroende av smutsig, fossil olja från länder som milt sagt inte är stabila leverantörer, om jag får säga så.

Anf. 122 JENS HOLM (V) replik:

Herr ålderspresident! Markus Selin sa tidigare att vi inte skulle ha en skogspolitisk debatt här. Det är lite talande. Markus Selin vill bygga nya

fabriker, han vill starta gröna jobb och han vill minska utsläppen – jättebra! Men han vill inte prata om den andra sidan, om på vilket sätt det ska göras.

Jag var ganska tydlig i mitt anförande. Jag sa att ifall båda reduktionsplikterna genomförs fullt ut, för flyget och för vägsektorn, kommer vi att få en ökad efterfrågan på biodrivmedel. Det behövs 55 terawattimmar biodrivmedel. I dag förbrukar vi 20 terawattimmar. Dessutom är nästan allt till de 20 terawattimmarna importerat. Och Markus Selin vill att vi ska producera allt själva. Då är det alltså 55 inhemska terawattimmar som senast 2030 ska produceras här i Sverige.

Trafikverket talar om en ökad efterfrågan på 70 procent. Sweco kom för ett par år sedan med en rapport där de talade om en ökad efterfrågan på biodrivmedel på 86 procent. Vi vet alla att det kommer att bli extremt stor efterfrågan.

Markus Selin säger att det är grenar och toppar, att det är lignin och att det är sågspån och restprodukter från skogsindustrin och jordbruket. Det är jättebra. Men det råkar förhålla sig på det sättet att väldigt mycket av de restprodukterna redan används till andra ändamål. Jag tror att vi kan få ut lite till, och jag tror att vi kan ha en inhemsk produktion av hållbart biodrivmedel, men inte i den utsträckning som Markus Selin förutspår.

Därför har jag två konkreta frågor: Vad är Markus Selins, Socialdemokraternas och regeringens bedömning av hur stor efterfrågan på biodrivmedel blir som en följd av reduktionsplikten? Och, återigen, varifrån ska råvaran till produktionen av dessa biodrivmedel tas?

Anf. 123 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Sverige sitter i en guldsits, om vi ska jämföra med till exempel andra länder i världen i allmänhet och i EU i synnerhet. EU:s tredje största land heter Sverige. Är det någonting vi har i Sverige är det kunskap, gott om naturresurser och än så länge politisk vilja.

Vi socialdemokrater driver både produktionskapacitet och stimulerar efterfrågan. Vi vill driva en klimatomställning som är rättvis och som alla kan vara med på.

När det gäller Vänsterpartiets och Jens Holms fråga om varifrån ingångsmaterialet ska komma borde vi kunna komma en lång bit på vägen med tanke på att vi är ett så stort och glesbefolkat land. Det finns flera länder i vår omgivning som har betydligt större problem.

Anf. 124 JENS HOLM (V) replik:

Herr ålderspresident! Markus Selin svarade inte riktigt på min fråga. Min första fråga var: Hur stor blir efterfrågan på biodrivmedel som en följd av dessa helst två reduktionsplikter, men ifall det blir för komplicerat, åtminstone reduktionsplikten för vägsektorn? Här måste regeringen ha ett svar. Men regeringen har inte ett svar. Jag ser det inte i propositionen. Jag ser det inte i betänkandet. Det är en extremt viktig fråga.

Jag nämnde 55 terawattimmar till 2030, vilket kan jämföras med 20 terawattimmar i dag, då den största delen importeras. Ifall man inte har koll på de storheterna faller det lite platt att tala stort, vitt och brett om dessa industrier, dessa gröna jobb och den stora inhemska produktionen. Det kommer att få en baksida. Det är det Markus Selin säger mellan raderna; den svenska skogen ska huggas ned, för att bli biodrivmedel. Jag vill påminna om att vi redan i dag har ett väldigt intensivt skogsbruk.

Förutom att jag ber Markus Selin svara på hur stor efterfrågan blir som en följd av reduktionsplikten vill jag veta från Markus Selin om fler träd kommer att huggas ned i Sverige, som en följd av reduktionsplikten.

Anf. 125 MARKUS SELIN (S) replik:

Herr ålderspresident! Svaren på Vänsterpartiets och ledamoten Jens Holms frågor är: Ja, det kommer att huggas ned skog. Och ja, vi kommer att komma fram med ny teknik. Nu vet vi kanske inte ens vad för någon teknik. Vi socialdemokrater väljer att satsa pengar på det. Kanske kommer till och med fritösfett att användas i betydligt högre grad. Vem vet?

Många bäckar små – jag har en aning respekt för läget och klimathotet vi står inför. Den samlade forskningen, som kan och förstår frågan, är nog alla överens om att det inte finns något alexanderhugg i den här frågan.

Vi socialdemokrater vill se fler gröna jobb. Det är ett enkelt svar till Jens Holm. Vi vill att fler kör fordon med, gärna inhemskt producerat, biodrivmedel eller reduktionspliktigt bränsle.

Men ny teknik har vi, som ingenjörsländ, kunskap och möjlighet att driva den omställningen.

Anf. 126 MAGNUS EK (C):

Herr ålderspresident! Vi debatterar i kväll en ganska ambitiös förstärkning av reduktionsplikten för inblandning av biodrivmedel. Det gör mig som centerpartist lite extra glad, eftersom det är en avgörande fråga för att vi ska kunna ställa om det svenska samhället till lägre utsläpp, på sikt också till nollutsläpp.

Det är viktigt för att vi ska kunna nå de ambitiösa, men kanske inte tillräckligt ambitiösa, mål vi har satt upp för att minska utsläppen från transportsektorn. Men, herr ålderspresident, det är också viktigt för att vi ska nå den ambition som jag hoppas att alla i kammaren har: Sverige ska inte bara vara ett samhälle där vi kombinerar tillväxt med låga utsläpp, utan vi ska faktiskt också se en ökad svensk tillväxt när vi skalar upp den svenska bioekonomin, när vi producerar mer i Sverige och skapar gröna jobb som kommer från den produktionen.

Herr ålderspresident! Det här gör mig som gammal ungdomsförbundsare lite lycklig. Jag vet nämligen att det som får det att klicka till allra mest i människor är när man försöker tala om hur omställningen ska gagna fler i det svenska samhället.

Finns det någonting som får alltifrån bönder till klimatambitiösa stockholmare och transportelever på gymnasier i Mjölby att greppa vikten av en omställning som alla tjänar på är det när man talar hur vi ersätter fossil olja från Saudiarabien, Ryssland eller till och med Norge med biodrivmedel från det svenska jord- och skogsbruket. Detta är något som de flesta greppar. Det är bra inte bara för klimatet utan också för det svenska samhället.

Herr ålderspresident! Med det sagt är detta en ambitiös målsättning. Det är också av vikt att den ska vara ambitiös. Vi är just nu inne i ett skede där vi har små och stora företag runt om i Sverige som just funderar över om de ska våga satsa på denna produktion. Ska de våga ta investeringsbeslut som kanske är ett av de största som de gör detta decennium och som inte sällan ligger i miljardklassen behöver det finnas en klar och tydlig målsättning från politikens håll om att vi ska ställa om transporterna i Sverige och att vi bland annat ska göra det med svenska biodrivmedel som

grund. Annars, herr ålderspresident, är risken att det här inte blir av eller att det blir av någon annanstans än i Sverige.

Jag tror inte att jag behöver påminna mina kollegor här i kammaren om vad som händer när vi svajar på målet eller om vad vår målsättning är. Om det finns en osäkerhet huruvida vi ska bygga ut drivmedelsproduktionen i Sverige skapar vi en osäkerhet som mer än någonting annat förhindrar sådana investeringar.

Herr ålderspresident! Det är självklart att enbart en mer ambitiös reduktionsplikt inte löser omställningen av transportsektorn. Det här kommer självfallet att behöva kombineras med annat. Det behöver gå hand i hand med en ambitiös bioekonomistrategi som tar tag i alla delar i ledet för hur vi ökar produktionen av svenska biodrivmedel och andra resurser som kommer från den svenska bioekonomin, såsom jorden och skogsbruket. Det behöver gå hand i hand med en säkrad äganderätt och goda förutsättningar för jord- och skogsbruket.

Detta är saker som har funnits med i januariavtalet och de processer som har följt av januariavtalet. När nu en majoritet i kammaren har fällt den nuvarande regeringen vill jag påminna om vikten av att oavsett vilken regering vi har om tre månader, efter nästa val och i mandatperioden efter det behöver man säkra att alla dessa delar finns med.

Herr ålderspresident! Det här måste gå hand i hand med en omställning av transportsektorn som helhet, inklusive ökad transporteffektivitet. Det är en effektivitet som i dag ligger oerhört lågt i Sverige, oavsett om vi talar om transporteffektiviteten för personer och varor eller om transporter i stadsmiljö eller på landsbygd. Det behöver gå hand i hand med en omställning som innebär en ökad elektrifiering av både väg- och järnvägsnätet. Det behöver gå hand i hand med att vi kollar på hur vi stärker järnvägar och sjötrafik. Detta är en helhet, men i denna helhet är en ambitiös reduktionsplikt av största vikt.

Herr ålderspresident! Slutligen vill jag ta upp något som har väckts här tidigare, det vill säga oron för att reduktionsplikten kan komma att ha negativa effekter för svenska företags konkurrenskraft och för landsbygdsbefolkningen i vårt land. Det är en oro som man ska ta på största allvar, men jag hoppas också att de som har uttryckt denna oro i kammaren tar med sig oron och viljan att hitta lösningar in i de andra frågor som påverkar dels företagets konkurrenskraft, dels mobiliteten på svensk landsbygd.

Det råkar nämligen förhålla sig så, herr ålderspresident, att vi som bor på landsbygden i det här landet betalar mer i skatter och olika pålagor när vi äger och kör bilar än den totala samhällskostnaden. Så har man det inte i större städer. Detta är ett faktum i dagsläget. Det finns dessutom rent snedvridande instrument, till exempel reseavdraget som framför allt gynnar boende i storstadsområden och inte dem som man tror att det är tänkt att gynna, nämligen landsbygdsbefolkningen som ska klara av att få ihop livspusslet och privatekonomin.

Den oro som har lyfts fram här i kammaren i dag hoppas jag att ni även tar med in i dessa frågor.

Med detta, herr ålderspresident, och med den stolthet jag känner över att vi kommer att få till en mer ambitiös reduktionsplikt avslutar jag mitt anförande.

Anf. 127 HELENA GELLERMAN (L):

Herr ålderspresident! Vi debatterar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande 23 *Reduktionsplikt för bensin och diesel*. Reduktionsplikt innebär att bensin och diesel blandas med biodrivmedel eller elektrobränslen för att minska koldioxidutsläppen och nå klimatmålen.

Herr ålderspresident! Användningen av fossila bränslen måste upphöra. Transportsektorn, industrin, jordbruket och andra måste hitta sätt att sluta använda fossila bränslen. Inom transportsektorn finns lösningar som ofta både är lönsamma för den enskilde och kan rullas ut i stor skala.

Vi ser nu att detta händer. Framför allt på personbilssidan har elektrifieringen börjat ta fart på allvar. Under våren har en försäljningsökning på 50 procent för laddbara bilar uppnåtts på en månad. Vi måste nu fokusera på utbyggnad av laddinfrastruktur för att inte bromsa klimatomställningen. Elektrifieringen behövs då biodrivmedel i möjligaste mån måste användas i första hand till de transportslag som har svårare att ställa om, till exempel flyget och sjöfarten.

Liberalerna har tagit initiativ till Elektrifieringskommissionen, som till hösten kommer med en handlingsplan för elektrifiering av tunga transporter där satsningar på laddinfrastruktur föreslås för att underlätta övergången till tunga eldrivna fordon. Samtidigt behövs ett landstäckande nät av laddstolpar vid bostäder och parkeringar så att privatpersoner vågar satsa på en laddbar bil. Men trots den positiva utvecklingen inom elektrifieringen behövs mer.

Herr ålderspresident! Under en övergångsperiod kommer fordon som drivs av flytande drivmedel att finnas kvar. En bil används i snitt under 18 år. Det innebär att de fossildrivna fordon vi säljer i dag kommer att finnas kvar på vägarna 2040.

I dag finns det 5 miljoner personbilar som i huvudsak drivs av fossila bränslen. Med en stark utveckling av laddbara bilar kan 30 procent av våra fordon vara laddbara bilar 2030, och därefter ökar andelen i allt snabbare takt. Enligt prognosen drivs dock 70 procent av bilarna 2030 av flytande drivmedel, och vad gör vi med dem? Reduktionsplikten är därför ett effektivt sätt att sänka utsläppen från de kvarvarande fossildrivna bilarna.

På lite sikt kommer de flesta av de lätta landsvägstransporterna att vara elektrifierade, direkt via batterier eller indirekt via vätgas. Det kommer att frigöra fossilfria bränslen för andra ändamål där det i dag saknas rimliga alternativ. Det gäller flyget, sjöfarten och som råvara för industrin.

Liberalerna står bakom utskottets förslag om en successiv ökning av inblandningen av fossilfria bränslen i bensin till 28 procent och i diesel till 66 procent till 2030. Vi har samtidigt drivit frågan om ytterligare kontrollstationer. Vi har höga målsättningar för inblandningen, och det gäller att produktionen av fossilfria drivmedel kan öka i tillräckligt snabb takt för att tillgången ska vara så god att man kan undvika att de fossilfria bränslena ger en dramatisk ökning av priset vid pumparna. Kontrollstationerna ger en möjlighet att ändra målen om det visar sig att det här inte kan ske på ett kostnads- eller klimateffektivt sätt.

Det är också positivt att möjligheten att uppfylla reduktionsplikten med egna eller inköpta överskott av utsläppsminskningar utökas och att överskott i viss utsträckning kan sparas till efterföljande år.

Herr ålderspresident! Behovet av biomassa är långt större än vad som kan utvinnas hållbart. Biomassan måste därför användas klokt. Reduktionsplikten ska ses som en övergångslösning för just vägtransporterna. Allt som kan ska elektrifieras. Men trots det kan det visa sig att det blir svårt att få biobränslen i tillräcklig mängd för att säkra tillgången på drivmedel när reduktionen rampar upp till 2030. Därför har det varit viktigt för oss liberaler att fossilfria elektrobränslen, som vi kan tillverka i obegränsad mängd, också kan användas för att uppfylla reduktionsplikten. Det har även varit viktigt för oss att det står just ”fossilfria” elektrobränslen i lagförslaget. Svensk utsläppsfri el måste kunna användas för att tillverka elektrobränslen.

Det liggande lagförslaget kommer att innebära betydande utsläppsminskningar när det införs den 1 augusti 2021. Vi tar i dag ett stort steg mot att Sverige ska ha nettonegativa utsläpp bortom 2045. Vi gör det med ett lagförslag som på ett teknikneutralt sätt sätter klimatet främst utan att diskriminera mellan energislagen. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 128 EMMA BERGINGER (MP):

Herr ålderspresident! Vi debatterar nu ytterligare ett viktigt steg mot fossilfrihet i transportsektorn som Miljöpartiet har varit med och drivit igenom i regeringen. Med skärpningen av reduktionsplikten kommer vi att snabba på utfasningen av fossila drivmedel i transportsektorn. Nu ligger faktiskt målet om 70 procents utsläppsminskning för inrikestransporter till 2030 inom räckhåll.

Vi befinner oss i ett väldigt allvarligt läge för klimatet. Koldioxidutsläppen måste minska snarast om vi ska kunna klara Parisavtalets målsättningar om att hålla temperaturökningen väl under två grader, helst under en och en halv grad. Genom den klimatlag som Miljöpartiet drev igenom har riksdagen satt som mål att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp till år 2045 och att vi på vägen dit ska minska utsläppen från transportsektorn med 70 procent till 2030 jämfört med 2010. Detta är möjligt att nå om vi skärper reduktionsplikten. Men det förstnämnda målet innebär faktiskt att i princip alla sektorer måste ha nått nollutsläpp till dess. Det gäller inte minst transportsektorn.

För att nå en fossilfri transportsektor baserad på 100 procent förnybar energi behöver vi jobba med tre områden samtidigt. Det handlar om transporteffektivisering, elektrifiering samt hållbara och fossilfria drivmedel.

Herr ålderspresident! När det gäller transporteffektivisering handlar det om såväl att utforma våra samhällen på ett sätt som gör att vi minskar behovet av transporter som att flytta transporter till mer energieffektiva transportslag som exempelvis järnväg och sjöfart. När det gäller elektrifieringen ser vi en snabb utveckling framåt. På sikt kommer stora delar av transportsektorn att vara elektrifierad. Den här processen går betydligt snabbare än vad många av oss hade bedömt för några år sedan.

Samtidigt vet vi att en stor andel av de fordon som finns och som tillkommer i fordonsparken i dag fortfarande är beroende av flytande drivmedel. En bil lever i genomsnitt i 17 år i Sverige. Därför är det viktigt att vi jobbar med en utfasning av fossila drivmedel. Miljöpartiet har varit drivande bakom införandet av reduktionsplikten, som innebär en skyldighet att minska utsläppen av växthusgaser från reduktionspliktiga drivmedel i

ett livscykelperspektiv per energienhet genom inblandning av förnybara eller fossilfria drivmedel.

Miljöpartiet är också väldigt glada att vi nu har kommit till den punkt då vi kan skärpa reduktionsplikten och bana väg för hur vi med hjälp av detta verktyg ska kunna ta oss till målet om minus 70 procents koldioxidutsläpp till 2030. Skärpningen innebär att inblandningen av förnybara eller fossilfria drivmedel kommer att öka stegvis fram till 2030, då inblandningen kommer att vara 28 respektive 66 procent för bensin och diesel.

Skälet till att bensinkvoten är något lägre än den för diesel är att det finns tekniska begränsningar som gör att det kan bli problem med en alltför hög inblandning av etanol i bensin. I takt med att kvoterna sedan går upp kommer utsläppsminskningarna att behöva tas ut i form av inblandning av annan typ av biobensin, som är framställd exempelvis syntetiskt eller genom elektrobränslen. Diesel har inte riktigt samma utmaning, eftersom HVO är så gott som identiskt med vanlig diesel och därför kan blandas in i väldigt stor utsträckning, egentligen hur stor som helst.

Herr ålderspresident! Framöver blir det allt viktigare att hitta nya lösningar för flytande drivmedel. Ett viktigt steg vi nu tar är att öppna upp för elektrobränslen i reduktionsplikten. Det är viktigt även för Miljöpartiet. På så sätt kan vi producera ännu hållbarare drivmedel och samtidigt spara in på det biodrivmedel som behövs även i andra sektorer. De förändringar som vi nu gör öppnar upp för att Sverige äntligen ska kunna införa E10 som standard för svensk bensin. Det är ett stort kliv framåt som innebär en snabb utsläppsminskning.

Herr ålderspresident! När vi använder oss av biodrivmedel är det viktigt att säkerställa att det är biodrivmedel som är producerade på ett hållbart sätt. Regeringen har därför föreslagit att reduktionsplikten från och med den 1 augusti 2022 inte bör få uppfyllas med biodrivmedel från råvaror med hög risk för indirekt ändring av markanvändningen om en betydande utvidgning av produktionsområdet till mark med stora kollager kan observeras. Det innebär i princip att palmolja utesluts. Biodrivmedel baserade på palmolja ska inte användas för att uppfylla reduktionsplikten, såvida biodrivmedlet inte är certifierat i enlighet med kriterierna i den delegerade förordningen. Även PFAD omfattas av de värden som anges för palmolja.

Miljöpartiet menar att det behövs en strategi för produktion av hållbara biodrivmedel och en definition av vad som är hållbart. Vi menar att det till exempel ska innebära att Sveriges kolförråd i mark och växtlighet ska öka varje år, att den biologiska mångfalden måste bevaras och stärkas och att skogsbruket behöver bli mer hållbart.

Reduktionsplikten skapar goda förutsättningar med en stabil efterfrågan på biodrivmedel, vilket gynnar produktionsförutsättningarna. Vi kommer att se fler investeringar i produktionsanläggningar framöver, vilket också har gynnats av exempelvis styrmedel som Industriklivet. Regeringen har även gett Energimyndigheten i uppdrag att analysera behovet av ytterligare styrmedel för att främja biodrivmedelsanläggningar med tekniker som befinner sig bortom demonstrationsnivån, det vill säga tekniker som vi faktiskt kan implementera.

Herr ålderspresident! Reduktionsplikten hjälper oss att nå våra klimatmål. Biodrivmedel är inte en lösning som vi ser framför oss på sikt, framför allt inte för personbilssektorn. Men elektrifieringen och transport-

effektiviseringen tar tid, och därför behövs biodrivmedlen under en övergångsperiod även i den sektorn. På sikt kommer dock biodrivmedlen att fokuseras till de sektorer som har svårast att ställa om, till exempelvis flyget och sjöfarten. På så sätt skapar vi stegvis den omställning som är absolut nödvändig för att vi ska nå våra klimat- och miljömål och för att vi ska kunna nå målsättningarna om att både minska utsläppen med 70 procent till år 2030 och nå nettonollutsläpp till år 2045.

Jag vill med det yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 129 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Emma Berginger, för anförandet!

Jag hade ett meningsutbyte med Markus Selin här tidigare. Det var rätt uppenbart att man får olika svar beroende på vem man frågar bland regeringspartierna. Jag tänker därför vända mig till Miljöpartiet direkt.

Frågan gällde det faktum att regeringen vill att vi ska köra bil på mer biobränslen. Samtidigt har ni i Miljöpartiet varit väldigt tydliga med att ni inte vill se att vi ökar mängden skog som brukas. Vi har hört uttalanden från Per Bolund om att svenskt skogsbruk är ohållbart.

Vi kunde häromdagen läsa uttalanden i medierna från Miljöpartiets Rebecca Le Moine, som är talesperson för biologisk mångfald. Hon talar om att biobränslen är fel väg att gå.

Emma Berginger står här och lovordar reduktionsplikten. Samtidigt har partiet en politik för att minska skogsbruket.

Mina frågor blir slutligen: Vad är Miljöpartiets uppfattning? Är det svenska skogsbruket hållbart? Kan vi öka det svenska skogsbruket som en del i att lyckas med omställningen av transportsektorn?

Anf. 130 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr ålderspresident! Vi kan inte ställa de olika miljömålen mot varandra. Vi behöver ställa om så att vi minskar vårt beroende av fossila drivmedel och uppnår våra klimatmål. Men vi behöver också ta hänsyn till andra miljömål, exempelvis frågan om biologisk mångfald.

Det är min och Miljöpartiets absoluta övertygelse att det går och att det går hand i hand. Det ena påverkar det andra. Därför vill vi gärna se att vi skyddar mer skog i Sverige. Vi vill också se en omställning av det skogsbruk som ändå bedrivs så att det blir mer hållbart.

Samtidigt är vi helt övertygade om att det också i framtiden kommer att bedrivas ett skogsbruk. Man kommer att ta ut skoglig råvara, och det kommer att vara möjligt att producera biodrivmedel på ett hållbart sätt i Sverige. Vi tycker att det är viktigt att vi ökar just den inhemska produktionen och säkerställer att vi går mot en ökad självförsörjningsgrad av biodrivmedel.

Vi tycker inte heller att det är hållbart att vi har en så stor import av biodrivmedel som vi har i dag från källor som kanske är osäkra och tvivelaktiga ur ett hållbarhetsperspektiv. Här måste Sverige kunna vara en föregångare som visar på att det är möjligt att producera hållbara och förnybara drivmedel och annan bioråvara.

Samtidigt måste vi ta ett väldigt stort ansvar för att se till att det skogsbruk som vi bedriver bedrivs hållbart men också att vi avsätter och skyddar

skog i en större omfattning än i dag. Vi tror att det är möjligt att genomföra båda de sakerna samtidigt.

Det går som sagt inte att ställa de två målen mot varandra. Vi måste kunna uppnå våra klimatmål. Vi vet att ett förändrat klimat är ett oerhört stort hot mot hela samhället men också mot naturen och miljön.

Samtidigt måste vi värna den biologiska mångfalden. Där vet vi att svenskt skogsbruk i dag har problem som behöver åtgärdas.

Anf. 131 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Emma Berginger!

Nej, vi ska inte ställa mål mot varandra. Samtidigt måste man inse när det finns målkonflikter. En sådan målkonflikt är att säga att vi ska köra mer på biobränslen men att vi ska bruka mindre skog.

Då kvarstår min fråga. Menar Miljöpartiet att vi ska öka uttaget ur den svenska skogen? Är det rimligt att vi ökar skogsbruket? Det är en ganska enkel fråga.

Det har nämnts många siffror i debatten. Jens Holm talade tidigare om 55 terawattimmar. Det är intressant. Är det Miljöpartiets bild att vi kan få fram den mängden biobränslen i Sverige?

Finns det enligt Miljöpartiet någon gräns för hur mycket bränslepriserna får öka genom reduktionsplikten, eller är det underordnat? Det är apropå att Emma Berginger talar om att vi inte kan bruka skogen i vilken omfattning som helst.

Kan vi öka skogsbruket? Finns det någon gräns för hur mycket bränslepriserna får öka till följd av reduktionsplikten?

Anf. 132 EMMA BERGINGER (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det är viktigt att man använder skoglig råvara med förnuft och att vi använder den där den ger bäst effekt och gör mest nytta. Vi kommer att ha en stor efterfrågan på skogliga produkter både i Sverige och i världen framöver när vi ska ersätta allt det som härstammar från den fossila industrin.

Samtidigt är det väldigt viktigt att vi gör det som krävs för att få en hållbar skogsproduktion. Vi behöver skydda mer skog. Men vi behöver också ställa om de produktionsmetoder som vi har.

Det är fullt möjligt enligt mig och Miljöpartiet att bedriva ett hållbart skogsbruk och samtidigt ta ut råvara från skogen.

När det gäller bränslepriserna vet vi att regeringen har pausat indexeringen av bränsleskatten. Man ska också utvärdera hur förutsättningarna ser ut vid kontrollstationen år 2022.

Jag kan konstatera att det definitivt föreligger en möjlighet att bränslepriserna kommer att öka när efterfrågan på bioråvara stiger. Det är vanlig mikroekonomisk teori.

Samtidigt vet vi att vi står inför ett stort systemskifte i transportsektorn. Vi vet att vi går mot en ökad elektrifiering. Det är en process som går betydligt snabbare än vad vi trodde för några år sedan. Vi vet att det blir allt billigare att köpa en elbil, och det kommer ut allt fler elbilar även på andrahandsmarknaden, som kanske är mer tillgänglig för den vanliga konsumenten.

Därför tror jag att vi kommer att se en ganska snabb omställning av privatbilismen. Det kommer att göra det möjligt för både den som har en hög inkomst och den som har en lägre inkomst att vara med och bidra till klimatomställningen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Prot. 2020/21:145
21 juni

*Reduktionsplikt för
bensin och diesel –
kontrollstation 2019*

§ 16 Högskolan

Högskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU14
Högskolan
föredrogs.

Anf. 133 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr ålderspresident! Vi går nu från energifrågor till utbildningsfrågor. Det är nästan lite sommarkänsla när man kommer ut i värmen, men ändå inte. Det är lite blandade känslor just nu. Det är kanske lite förväntan men mest väntan.

Vi kommer nu till högskolefrågor. Det är ett väldigt viktigt ämne. Det ser man inte minst på att det finns över 180 motioner i ärendet. När jag har lyssnat på debatten här i kväll har det talats mycket om teknikutveckling.

Här spelar högskolan en stor roll. Det är här vi formar framtidens forskare. Det är väldigt viktigt att högskolan fungerar. Vem vet om det kommer att vara el eller kanske något ännu mer hållbart i framtiden. Allting börjar med högskolan så att man kan komma vidare i forskningen.

Inom Moderaterna ser vi att det är mycket som fungerar bra inom högskolevärlden, men det finns också en del vi behöver förbättra. Vi tycker förstås att alla våra reservationer är bra. Men jag vill yrka bifall till reservation nummer 13 om dimensionering av högskolan.

Herr ålderspresident! Moderaterna anser att en mångfald av utbildningar är väldigt viktigt inom högskolan. Det finns många olika behov och önskemål både från individen och från samhället och näringslivet. Vi är medvetna om högskolornas autonomi. Men det är också viktigt att man följer samhällets utveckling och behov.

Vi ser även att det är viktigt att det finns olika sorters utbildningar vad gäller längd, innehåll och möjlighet att studera i kombination med arbete. Det ställer förstås olika och höga krav på utbildningsanordnarna. Hög kvalitet och konkurrenskraft är våra grundstenar.

När vi skrev motionen om detta betonade vi att det är väldigt viktigt att man också kan ge utbildningar på distans. Numera är det lite mer regel än undantag att det sker på distans. Det kanske är en lite onödig mening. Det har hänt väldigt mycket under väldigt kort tid. Numera kan man göra väldigt mycket på distans. Men det finns även en del utbildningar som måste ges och sker bäst fysiskt på plats.

När vi talar om kortare utbildningar är det också viktigt att högskolorna får den ersättning de ska ha. Det fungerar inte alltid optimalt i nuläget.

Moderaterna vill också se ökade möjligheter att utföra uppdragsutbildningar. Snabb omställning behövs till spetskompetens, och nya forskningsrön kommer hela tiden. Vi har alldeles nyss pratat om elektrifiering

här, och på Volvo Cars säger man att det kommer att behövas minst 20 000 personer som ska utbildas inom just elektrifiering. 20 000 är väldigt många! Det här ställer väldigt höga krav på både flexibilitet, utveckling och utökning för högskolorna.

Herr ålderspresident! Det finns några specifika områden som måste utvidgas mer och förstärkas. Det finns ett område som tyvärr är väldigt aktuellt. Det handlar om barn- och familjehemsutredningar. Jag kan tänka mig att alla känner till "Lilla hjärtat", och det pågår nu en utredning av en större lagöversyn som Moderaterna har tagit initiativ till.

Moderaterna vill se en förstärkt socionomutbildning med ökat fokus på vetenskaplig utredningsmetodik – detta för att ge bättre verktyg för att göra bra, säkra och tydliga barn- och familjehemsutredningar.

Det finns ytterligare områden som vi behöver prioritera. Ett sådant angeläget område är barnonkologi, alltså barncancer. Detta är en komplex verksamhet, och det utvecklas hela tiden nya behandlingsmetoder. Här saknas nu både läkare, sjuksköterskor och undersköterskor. Det har alltså inte skett någon riktig nyrekrytering, och många går nu i pension. Man har inte kunnat fylla på i den utsträckning som skulle behövas. Här behöver vi egentligen göra en nationell översyn av utbildningsbehovet och utveckla så att det blir fler platser.

Herr ålderspresident! I förra vecken debatterade vi Riksrevisionens rapport om ämneslärarutbildningen på tre olika lärosäten. Då pratade vi bland annat om begreppet KPU, alltså kompletterande pedagogisk utbildning. Detta är för personer som redan tidigare har en ämnesutbildning, en yrkesutbildning eller en forskningsutbildning och som vill byta yrke och börja arbeta som lärare. Det här är ett väldigt viktigt komplement. Det behövs fler lärare, och vi behöver behålla de lärare som finns. De behöver ha fler kollegor.

Moderaterna vill se en särskild satsning på Teach for Sweden. De har en väldigt bra KPU, där man kombinerar studier och praktik. Man utbildar kommande högstadielärare just där behoven är som störst.

Jag vill yrka bifall till reservation 13.

Eftersom läget är lite osäkert just nu tänkte jag inte önska en fin sommar ännu, utan jag säger fin midsommar så länge!

Anf. 134 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 21.

Vi håller på att ta oss ur den pandemi som har hållit oss i ett järngrepp under ett och ett halvt år. Jag är säker på att vi nu är på väg ur den. Sommaren kommer med sol och värme och minskar smittspridningen. Massvaccinationer pågår för fullt. Jag har nyss själv fått min andra spruta, så immunförsvaret börjar väl kicka in nu. Jag ser ett starkt ljus i tunneln, om det inte kommer en fjärde våg med den nya deltavarianten. Vi får hålla tummarna.

Vi har pratat mycket om det kunskapstapp som helt säkert har skett inom grundskolan och gymnasieskolan. Jag är säker på att vissa utbildningar inom högskolan också har drabbats av ett omfattande kunskapstapp. Jag tror att det skiljer sig väldigt mycket mellan olika utbildningar. Vissa utbildningar kanske inte har drabbats alls, och andra har drabbats

väldigt mycket. Jag vill ändå höja ett varningens finger för att det kanske måste lappas och lagas på vissa universitetsutbildningar.

Det har pratats en hel del under det senaste året om den akademiska friheten. Det är väl i och för sig en ständig debatt, och det ska det också vara. Min notering är ändå att olika partier och intressegrupper plockar ut en del av den akademiska friheten som gynnar den egna agendan och den egna ideologin, och så talar man inte om allt annat. Detta är ju en stor helhet. Om man gör så undrar jag hur mycket man verkligen bryr sig om den akademiska friheten. Eller handlar det om att plocka snöda politiska poäng?

En annan sak som jag, men ingen annan, brukar nämna är att detta är en balans mellan statens, alltså regeringens, intressen och universitetens och högskolornas intressen. Det har nog alltid varit så, och så kommer det alltid att vara så länge det handlar om skattepengar.

När det gäller den här balansen tycker jag att det har blivit för mycket riktade bidrag som helhet. Varje bidrag för sig ser jättebra ut, och är säkert bra, men som helhet blir det för lite fria pengar – det vi kallar basanslag – för högskolor och universitet.

Sverigedemokraternas idé är att öka denna andel försiktigt, med ett steg i taget. Det skulle absolut öka den akademiska friheten. Jag tror att om högskolor och universitet får styra själva blir det lika bra som om staten eller regeringen, som det ju handlar om, styr pengarna.

I samband med det här tänkte jag ta upp det vi kallar cancelkulturen. Det har vi heller aldrig pratat om i den här kammaren, så jag tänkte för första gången ta upp det. Jag har läst en hel del artiklar från USA och Storbritannien. Där är det ett omfattande problem. Cancelkulturen innebär att de inom akademien – det kan vara lärare, någon lektor eller vem som helst – som säger sanningar, som är obekväma, som inte följer med sin tid och som kanske är lite politiskt inkorrekta inte får de anslag som det vore naturligt att de fick. De får inte de tjänster som de kanske är de mest meriterade för. Jag har läst artiklar från USA och Storbritannien där det i princip är fråga om ren, klassisk skolgårdsmobbning.

Det här tycker jag är under all kritik. Så här ska vi inte ha det, och det förekommer i Sverige också – men kanske inte i samma omfattning som i Storbritannien och USA. I Storbritannien tror jag till och med att Boris Johnson har kommit med lagförslag mot detta. Så långt behöver vi inte gå i Sverige, men jag tycker att alla bör sätta ned foten mot sådant här beteende. Det är inte ett beteende som vuxna människor ska ägna sig åt, inte ens akademiker. Det här tycker jag är under all kritik.

Jag ska också nämna en händelse som skedde för typ en månad sedan. Mittuniversitetet skulle anordna ett simpelt frukostseminarium. Det skulle handla om vänsterprofilen Kajsa Ekis Ekman's bok *Om könets existens*. Jag har inte läst boken, och jag tänker inte läsa den. Men jag har i alla fall läst Yvonne Hirdmans recension av boken.

Mittuniversitetet ställde in seminariet. Nu vill jag slå fast att högskolor ställer in och anordnar vilka seminarier de vill; det är deras frihet. Men här lämnar de en motivering till att de ställde in seminariet, och det var att studenter skulle kunna känna sig kränkta av boken och det Ekis Ekman skulle diskutera.

Jag har själv lyssnat på recensionen. Det finns massvis med saker som jag inte håller med om, men jag bara ryckte på axlarna. Och det här skulle

alltså svenska studenter känna sig så kränkta av att universitetet ställde in seminariet! Jag tycker att det är under all kritik. Det är som Sveriges resultat i ishockey-VM, och det vet vi vad vi tycker om.

Om Sverige ska bli en framstående kunskapsnation, vilket vi alla säger att vi vill, måste vi ha tuffare studenter än så här. Det handlar om hela verksamheten inom universiteten. Det som skiljer universitet och högskolor från gymnasieskolor är att på universiteten provas teorier och slutsatser. De kritiserar, och man provar varandras teorier och granskar dem kritiskt. Det är själva kärnverksamheten, och det här måste man tåla.

Jag tänkte som vanligt nämna lite om utbildningens kvalitet på våra högskolor. Vi måste erkänna att det finns en konflikt eller att det kan bli en konflikt mellan kvantitet och kvalitet när det gäller utbildningen. Jag tycker att denna regering och tidigare regeringar, även alliansregeringar, har fokuserat för mycket på kvantitet, som är lättare att mäta.

Om man fokuserar för mycket på kvantitet blir kvaliteten lidande. Det kan till exempel bli för lite lärarledd undervisningstid om man inte samtidigt ökar resurserna i motsvarande grad, och det gör man oftast inte. Det ska sägas att universitetsstudier innebär mycket egenstudier, egenplanering och eget ansvar, men det ska vara en rimlig andel lärarledd undervisningstid. Den blir lidande om man bara fokuserar på kvantitet.

Jag hörde i någon debatt att regeringen i pandemins spår vill ordna 19 000 nya högskoleplatser. Nu sitter den ju inte kvar, men det var i alla fall dess vilja. Det är av välvilja, inte av elakhet, men jag är orolig för kvaliteten på våra utbildningar. Det är, som jag har sagt förr, möjligt att vårt finansieringssystem gynnar kvantitetstänkande i stället för kvalitets-tänkande. Jag tycker att vi helt enkelt får förändra finansieringssystemet.

Slutligen, herr ålderspresident, tänkte jag komplettera lite kring det som jag sagt tidigare om kvotering. Jag står fast vid att vi är emot kvotering och detaljerade könsrättigheter, men med detta sagt – jag tror att vi har glömt att säga det tidigare – accepterar vi naturligtvis inte vilka obalanser som helst. Det ska vara balans mellan olika grupper – mellan könen och andra grupper. Om vi har en högskola där det är 95 procent manliga professorer tycker ingen att det är okej. Jag tycker inte det och ingen annan här inne heller. Då får man titta på vad det beror på och åtgärda det. Jag ville bara ha detta sagt.

Anf. 135 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr ålderspresident! Vi debatterar högskolan och motioner som inkommit under den allmänna motionstiden.

Jag vill inledningsvis prata om högskolan under det gångna året, då vi har sett en stor omställning till distansstudier bland de studerande inom den högre utbildningen. Både studenter, lärare och forskare har gjort otroligt viktiga insatser där för att möjliggöra minskad smittspridning i den mån det går. Det är imponerande insatser som vi alla ska vara tacksamma för samtidigt som vi hoppas att campusmiljöer och liknande snart får öppna upp igen.

För att möta pandemin har Centerpartiet bidragit som en konstruktiv kraft i förhandlingar med regeringen och Liberalerna.

Det har gjorts flera insatser, inte minst när det handlar om att högskolan ska kunna bidra till den omställning som många människor har varit i behov av så att de har kunnat ställa om till att under en korttidspermittering

läsa korta kurser för yrkesverksamma eller andra utbildningar, till exempel digitala distansutbildningar av kortare karaktär. Det blir också fler platser så att fler kan studera på högskolan och stå mer rustade i det läge då ekonomin vänder, fler människor behöver komma ut på arbetsmarknaden och vi i Sverige framför allt behöver stärka kompetensen.

Senast i förra veckan hade jag diskussioner med stora företag som ser behovet av nya kompetenser. Där spelar högskolan men också andra utbildningsformer en nyckelroll för att företag fortsatt ska etablera sig i Sverige eller söka sig till Sverige och därmed bidra till vår konkurrenskraft, till att vi får skatteintäkter och till att vi därmed kan satsa på vår välfärd framöver.

Fru talman! Utbildning gör nytta såväl för individer som för samhället i dess helhet. Det ska finnas tillgång till högre utbildning i hela landet. Att den är av god kvalitet är viktigt för Centerpartiet. Det ökar människors möjlighet till jobb och trygghet, det gynnar näringsliv och välfärd och det bidrar till människors bildning, vilket är ett viktigt perspektiv, inte minst inom den högre utbildningen.

Det har som jag nämnde inledningsvis gjorts flera saker inom högskolans område med anledning av pandemin, men det behövs också andra saker framöver. Där vill vi i Centerpartiet peka ut några områden som vi ser som särskilt viktiga när det gäller den högre utbildningen.

För det första behöver vi stärka kvaliteten inom den högre utbildningen. Sverige ligger bland de lägsta, eller lägst, när det gäller lärarledd undervisningstid i Europa, vilket är ett tecken på att vi behöver göra satsningar framöver på kvaliteten inom den högre utbildningen. Detta är viktigt, inte minst för att klara den kompetensutveckling och högteknologiska kompetens som behöver finnas i näringslivet framöver så att fler lämnar utbildningen med mer kunskaper och bättre färdigheter.

Samtidigt är det viktigt att poängtera att svensk högre utbildning redan håller hög kvalitet i dag. Vi fick för bara någon vecka sedan en kvalitetsgranskning av ett internationellt analysinstitut som pekade på att vi fortfarande har många lärosäten. Två svenska universitet tillhör de hundra bästa, och totalt sex stycken svenska lärosäten har avancerat på listan.

För det andra tycker Centerpartiet att det är viktigt att göra det lättare för blivande studenter att jämföra sina studier – vilka studier man vill bedriva, vilken utbildning man vill läsa och vilket universitet man vill gå på – för att därmed kunna bidra till kvalitet men också till att minska felvalen för de blivande studenterna.

För det tredje, fru talman, tycker jag att det är viktigt att i denna debatt lyfta fram studenthälsan, som spelar en viktig roll. Studenter var den population som före pandemin hade stora utmaningar när det gäller den psykiska hälsan. Utmaningarna har dessutom ökat för många studenter med anledning av pandemin, då hemarbete och ensamhet försvårar för många.

Vi ser indikationer på att den psykiska hälsan har försämrats med anledning av pandemin. Därför har vi drivit på för flera åtgärder med satsningar när det gäller studenthälsovården tillsammans med regeringen och Liberalerna. Vi ser behov av insatser framöver bland annat för att säkerställa ett stärkt rehabiliteringsansvar för studenthälsan och mer resurser och utökat uppdrag för att kunna arbeta med att hjälpa studenter till en studieinriktad rehabilitering med målet att den som sjukskrivs ska kunna återgå till sina studier.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till reservation nummer 11 och önska utbildningsutskottet, talmanspresidiet och utbildningsutskottets kansli en trevlig sommar.

Anf. 136 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Vi ska inte prata fri hyressättning i nyproduktion här, men vi kan konstatera att hyresrätten är en vanlig bostadsform för studenter och att hyran redan i dag tar en stor del av studiemedlen.

Studenternas ekonomi är ansträngd, och studiemedlen ska räcka till mycket mer än bara hyran. Trots att svensk utbildning är och ska vara avgiftsfri finns det massor av dolda kostnader. Det kan handla om dyr kurslitteratur, dubbel bosättning och resor vid verksamhetsförlagd utbildning, och det kan handla om obligatoriska fältresor. Olika lärosäten gör dessutom olika.

Visserligen kan man få extra studielån för dessa kostnader, men Vänsterpartiet menar att utbildningen ska vara avgiftsfri och att ingen ska bli extra skuldsatt på grund av utbildningens ekonomiska krav. Det måste göras en utredning om dolda avgifter och kostnader inom högre utbildning, särskilt verksamhetsförlagd. Vi menar också att all kurslitteratur ska göras tillgänglig digitalt via högskole- och universitetsbiblioteken.

En annan grupp som har det tufft ekonomiskt är utländska studenter. Utöver sina levnadsomkostnader måste de betala en avgift för att studera. Avgiftsbeläggandet av högskoleutbildningen för studerande som kommer från länder utanför EES-området är ett steg mot synen på kunskap och utbildning som en handelsvara och ett steg bort från de viktiga värden om frihet, jämlikhet, kritisk granskning och vetenskaplighet som högre utbildning borde stå för. Att människor från andra länder kommer till Sverige för att studera berikar den svenska högskolan och bidrar till höjd kvalitet. Vi har därför föreslagit att avgiften ska utredas och i förlängningen avskaffas.

Fru talman! Högskolans uppgift är förmedla kunskap och bildning. Den är viktig för att skapa välstånd och ett öppet och demokratiskt samhälle. Vänsterpartiets syn på kunskap som en demokratisk rättighet innebär att en viktig målsättning är att bredda rekryteringen till högskolan. Den sociala, könsrättvisa och etniska snedrekryteringen har visserligen minskat tack vare studiemedel och en utbyggd högskola. Men fortfarande finns det stora skillnader mellan såväl utbildningar som högskolor i hur väl de har lyckats med att bredda rekryteringen. Alla lärosäten måste bli bättre på att använda de resurser som finns, men staten måste också bli bättre på att ge förutsättningar genom ett förändrat finansieringssystem för högskolan.

Nuvarande resursfördelningssystem för högre utbildning har funnits i snart 30 år. Det är dags att reformera det. Vi behöver se över prislapparna och avskaffa prestationsdelen. Den underfinansierade grundutbildningen påverkar dessutom hela systemet hela vägen upp till forskningen. I vår budget har vi föreslagit en utökad studentpeng, men det räcker inte. Hela finansieringssystemet måste reformeras, vilket även Styr- och resursutredningen konstaterade.

Fru talman! Vänsterpartiet har utöver de förslag som jag har nämnt också skrivit en särskild motion om åtgärder för att underlätta för studenter med funktionsnedsättning att göra högskoleprovet och att studera på högre utbildning. Vi är allvarligt bekymrade över att inte alla har en likvärdig

möjlighet att studera på högskolan. Vi kan konstatera att studenter med funktionsnedsättning är underrepresenterade på högre utbildning, trots att den svenska högskolan ska vara tillgänglig och öppen för alla.

Universitets- och högskolerådet visar i en rapport att studenter med funktionsnedsättning är mindre nöjda med sin utbildning, har en mer negativ upplevelse av studierna och känner sig mindre hemma i högskolemiljön. De upplever också i betydligt högre grad ekonomiska svårigheter i samband med studierna.

Flera lärosäten har utsett samordnare för tillgänglighetsarbetet och arbetar med att förebygga och undanröja fysiska hinder. Men samtidigt har antalet lärosäten som har handlingsplaner för tillgänglighetsarbetet minskat. Lagstiftningen ställer höga krav på den fysiska tillgängligheten, och det är dessa delar som högskolorna huvudsakligen fokuserar sitt tillgänglighetsarbete på. Däremot finns det brister framför allt när det gäller kunskapen om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Många studenter med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller psykisk ohälsa beskriver i betydligt högre grad än andra studenter att de ofta känner att de inte hör hemma på högskolan och att de ifrågasätter sitt val att studera. Våra lärosäten har hyfsad kompetens att möta behoven av fysisk anpassning och behoven av hjälpmedel, men kompetensen om hur man undervisar och examinerar personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa är otillräcklig. Ett stort ansvar vilar på lärosätena som arbetsgivare att se till att personalen har den kompetens som krävs för att möta och undervisa alla studenter. Vi behöver därför säkerställa den kompetens som krävs för att möta studenter med funktionsnedsättningar.

Studenter med funktionsnedsättning upplever som sagt i mycket högre grad ekonomiska svårigheter jämfört med studenter utan funktionsnedsättning. Flera känner inte till möjligheten att få en långsammare studietakt med fullt studiemedel, samtidigt som de flesta av det fåtal som söker får avslag.

Flera studenter med funktionshinder efterlyser möjligheten att vara sjukskriven på deltid och studera på deltid. Den som blir sjuk under studierna kan få behålla studiemedel på heltid, även om studierna bara bedrivs på deltid. Men det gäller inte studenter med funktionsnedsättning.

För att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna känna sig ekonomiskt trygga vid studier måste vi hitta trygghetssystem som fungerar.

Möjligheten för studenter att få en nedsatt studietakt är också begränsad, eftersom den bygger på att utbildningen eller lärosätet har möjlighet att ge det. Exempelvis kan en student behöva extra handledning vid uppsatsskrivande eller examensarbete. Huruvida detta kan ges är helt och hållet upp till lärosätet och ska också rymmas inom budget. Alla studenter måste få det stöd de har rätt till, och Vänsterpartiet föreslår därför att högskolans finansiering för extra stöd ska ses över.

Slutligen, fru talman, vill jag ta upp högskoleprovet. Högskoleprovet är en andra chans för många att komma in på den utbildning som de gärna vill gå. Unga med funktionsnedsättning hoppar av gymnasiestudierna i större utsträckning – 9 procent jämfört med 3 procent i den övriga befolkningen. Komvux och högskoleprovet blir därför en viktig väg för att kunna söka till högre utbildning. De som kan intyga att de har dyslexi eller syn-

nedsättning har möjlighet att göra ett anpassat prov. När det gäller andra med funktionsnedsättningar kan lärosätet anpassa provsituationen, men det finns ingenting som säger att det måste göras. Alla önskemål om anpassning kan därför inte tillgodoses.

För Vänsterpartiet är det självklart att personer med funktionsnedsättning inte ska diskrimineras. Möjligheten att göra högskoleprovet utifrån sina förutsättningar ska finnas för alla. Vi vill därför att Universitets- och högskolerådet ska anordna högskoleprovet med de anpassningar som olika funktionsnedsättningar kräver.

Fru talman! Jag anser att alla Vänsterpartiets motionsyrkanden är bra, och jag skulle vilja yrka bifall till alla. Men här och nu yrkar jag bifall endast till reservation 7.

Anf. 137 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Dagens sjukvård, liksom Sveriges utveckling och vår innovations- och konkurrenskraft, är gårdagens forskning. Våra lärosäten måste därför ges förutsättningar att bedriva forskning av högsta kvalitet. Men det är också viktigt att lärosätena anordnar utbildningar med stark forskningsanknytning. Att de förmedlar kunskap som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är grundläggande för att stimulera och inspirera studenterna och för att studenterna ska få de bästa förutsättningarna för att möta samhällets kompetensbehov inom olika områden. En god tillgång till kompetenta högskolelärare och forskare som får verka i en stimulerande forsknings- och arbetsmiljö är därför avgörande.

Vi kristdemokrater har i andra betänkanden presenterat förslag kring detta. Det handlar bland annat om att öronmärka en del av basanslaget för att använda det till att säkra trygga anställningsvillkor för unga forskare. Vi har också föreslagit att tidsgränsen för att kunna söka en tjänst som biträdande lektor ska utökas från fem till sju år efter disputation, detta för att fler ska hinna meritiera sig och kunna utvärderas på ett adekvat sätt. Det är också angeläget att högskoleförordningen tydligt anger att en så kallad kombinationsanställning är tillgänglig även för biträdande lektorer.

Fru talman! Den högre utbildningen och forskningen måste också attrahera och tillvarata alla intresserade personer för att upprätthålla Sveriges konkurrenskraft. Det ska vara möjligt att studera vid högskola eller universitet oavsett om du kommer direkt från gymnasiet, om du har en funktionsnedsättning eller om du är en ensamstående småbarnsförälder, men också oavsett om du är uppvuxen i en akademikerfamilj eller som jag själv i ett arbetarhem.

Jag vill därför i mitt anförande i dag lyfta fram ett antal förslag som är kopplade till studenternas situation och som på olika sätt syftar till att skapa en studiesocial trygghet under högskolestudierna. Några av förslagen kommer från Kristdemokraternas egna motioner, och andra förslag kommer från andra partier, och då har vi instämt i dessa under beredningsprocessen i utskottet. Jag vill därför passa på att tacka för ett gott samtalsklimat i utskottet under det gångna året.

Fru talman! Studentkårerna på landets lärosäten har en viktig roll i att driva på för hög kvalitet i högre utbildning, bevaka studenternas situation och säkerställa att lärosätena förebygger sexuella trakasserier och psykisk ohälsa. Enligt en rapport från Universitetskanslersämbetet, UKÄ, år 2017 är dock studentkårerna kraftigt underfinansierade.

Rapporten visar att många studentkårer tvingas förlita sig på bidrag från det egna lärosätet för att kunna bedriva en fungerande verksamhet. UKÄ konstaterade att det därmed finns en risk att studentkårerna hamnar i en beroendeställning gentemot lärosätena, vilket i sin tur kan göra det svårt att genomföra den viktiga kritiska granskningen. Dessutom ger lärosätena olika mycket stöd, vilket leder till stora skillnader över landet i hur väl studenternas intressen blir bevakade.

Vi kristdemokrater har tidigare uppmärksammat detta och de problem det medför, och vi är därför positiva till att regeringen i den senaste budgeten gav ett resurstillskott till studentkårerna. Det var väldigt bra.

I sammanhanget är det dock viktigt att betona att ett aktivt arbete från lärosätenas sida är en nödvändig och bärande del i att säkra studenternas arbetsmiljö. Det är inte minst viktigt att rigga studenthälsan så att de studenter som drabbas av psykisk ohälsa får tillgång till det stöd de behöver. Vi delar nog alla ambitionen att fler ska få möjlighet till vidare studier, och då innebär det att fler personer kan behöva ökat stöd. Lärosätena måste vara på tårna och erbjuda bättre förutsättningar för att alla studenter ska klara av studierna.

Vi kristdemokrater instämde därför i Liberalernas förslag kring detta i det aktuella betänkandet.

Fru talman! Som föregående talare beskrev innebär högskoleprovet en andra chans att komma in på högre utbildning och därefter vidare ut på arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att även personer med funktionsnedsättning ges möjlighet att genomföra provet anpassat utifrån sina förutsättningar. Det finns dock begränsningar i dagens system.

Kristdemokraterna har med anledning av detta en gemensam reservation med Vänsterpartiet utifrån våra respektive motioner. Vi vill se över tillgängligheten för högskoleprovet vad gäller både lokaler och anpassning av provet så att personer med fysiska, intellektuella och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska ges bättre förutsättningar att genomföra högskoleprovet. Vi menar också att det borde vara möjligt för personer med funktionsnedsättning att genomföra ett anpassat prov både på våren och på hösten, inte som i dag bara på hösten.

Jag vill också passa på att tacka Vänsterpartiet för att de i sin motion så förtjänstfullt lyfte vikten av att stärka lärosätenas möjlighet att erbjuda extra handledning i form av särskilt pedagogiskt stöd och teckenspråkstolkning för studenter med olika funktionsnedsättningar. Detta stöd kan vara avgörande för att dessa studenter ska ha möjlighet att slutföra sin utbildning på ett bra sätt och därmed stärka sina möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis lyfta att det i dag finns ett mindre antal enskilda högskolor som saknar lagrum för att teckna försäkring via Kammarkollegiet vid studenters utlandspraktik. När den enskilda högskolan inte kan teckna en försäkring för de studenter som vill göra utlandspraktik måste dessa studenter förlita sig på privata försäkringar.

Detta skapar en ojämlikhet som riskerar att medföra att en del studenter inte har förutsättningar att göra utlandspraktik. Detta är beklagligt då internationella erfarenheter ofta är värdefulla inte bara för studentens egen utveckling utan också för samhället i stort, eftersom en utlandspraktik kan ge erfarenheter som kan bidra till möjligheten att möta specifika kompetensbehov på den svenska arbetsmarknaden.

Vi kristdemokrater anser därför att försäkringsfrågan vid utlandspraktik för högskolestuderande bör lösas på ett likvärdigt sätt oavsett huvudman.

Fru talman! Detta var några av de reservationer som Kristdemokraterna har ställt sig bakom i det aktuella betänkandet. Vi står självfallet bakom även de övriga, men jag väljer att yrka bifall enbart till reservation nummer 1.

Anf. 138 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Vi behandlar i dag ett betänkande som rör högskolan. Jag kommer att göra några nedslag i sådant som vi i Liberalerna tycker är av stor vikt. Mitt avstamp tar jag dock, rubriken för dagens debatt till trots, i ungdomsskolan.

En viktig men sällan uppmärksammas faktor som påverkar kvaliteten inom den högre utbildningen har att göra med studenternas förkunskaper. För att stärka kvaliteten i den högre utbildningen är det avgörande med en stark utbildningskedja där både grundskola och gymnasieskola har en hög kvalitet så att blivande studenter är väl förberedda för högre studier.

Fru talman! Vi är nog flera här inne som kommer ihåg den UR-dokumentär från förra året som hette *Skrivglappet*. Den baserade sig på en oro bland arbetsgivare och universitetslärare över en generation unga som brister i skrivförmåga. Självklart gäller detta inte alla, men det gäller tillräckligt många för att det ska finnas anledning till oro. Att kunna göra sig förstådd i skrift är grundläggande inom många yrken.

Detta handlar inte i första hand om de unga, utan det handlar om en skola som inte har haft förmågan eller förutsättningarna att lära ut på ett bra sätt. Det måste vi fortsätta att arbeta med genom att sätta skolans kunskapsuppdrag i centrum.

Fru talman! Vi menar även att det fortsättningsvis kommer att behöva arbetas kontinuerligt med att utveckla högskolepedagogiken – ett inte sällan bortglömt område. Vi hörde senast förra veckan i en rapport från Sveriges förenande studentkårer om behovet av ytterligare fortbildning för universitetslärare inom digitalisering. Vi vet redan att digitaliseringen är här för att stanna, men det kräver ett ökat arbete för likvärdighet. Det ska inte finnas någon skillnad i kvalitet om du väljer att läsa en kurs där majoriteten av undervisningen sker digitalt jämfört med om du läser en kurs där undervisningen sker fysiskt, på plats på lärosätet.

Fru talman! Som tidigare talare har tagit upp i talarstolen har det under det senaste året, i spåren av pandemin, gjorts flera insatser för att bygga ut den högre utbildningen med ett ökat antal platser. Liberalerna står bakom dessa förslag, men vi menar också att det i den process som pågår är av stor vikt att ta hänsyn till tillgången till universitetslärare. Inom flera områden är bristen på just universitetslärare omfattande, vilket förhindrar en expansion av utbildningen där kvaliteten i undervisningen bibehålls.

Liberalerna menar även att ambitionen att fler ska få möjlighet till vidare studier innebär att fler individer kan behöva ökat stöd och bättre förutsättningar för att klara av studierna. Det kan handla om åtgärder för att stärka studenternas arbetsmiljö men även om tillgång till stöd för den som under sin studietid drabbas av psykisk ohälsa.

Jag tror att få här inne har missat att Liberalerna alltid försöker få in ordet kvalitet när det kommer till högre utbildning och forskning. Det är

inte för att ordet i sig har någon betydelse utan för vad det symboliserar och vad det gör med en utbildning att den håller hög kvalitet och excellens. Vi vet att vi är långt ifrån ensamma i den ansträngningen – jag tror inte att det är någon här inne som vill ha en högre utbildning av dålig kvalitet eller som inte strävar efter excellens – men det finns en rad skäl till detta.

Jag tar återigen upp likvärdigheten, som jag nämnde tidigare: Har du valt att studera vidare, att investera i din framtid och ta studielån, måste det vara vårt ansvar som beslutsfattare – och på ett sätt möjliggörare – att din utbildning till sjuksköterska eller civilingenjör motsvarar högt ställda kvalitetskrav. Det ska gälla samtliga lärosäten som ger utbildningen i fråga.

Fru talman! Under denna pandemi har många gjort extraordinära insatser på många områden. På högskoleområdet har högskoleprovet, kanske lite oväntat, varit i centrum för diskussionen. Det har varit många debatter om dess vara eller icke vara, men det löste sig till slut. Hösten 2020 och våren 2021 har, med vissa begränsningar, de studenter som så önskat kunnat skriva högskoleprovet.

Pandemin och arbetet med att trots denna få högskoleprovet på plats har dock försenat arbetet med propositionen för att motverka fusk på detta prov. Vi ser fram emot att denna proposition kommer och att man tar tag i de problem som finns.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja säga några ord om en mycket klok kollega till mig i socialutskottet, Lina Nordqvist. Hon framhåller ofta behovet av fler legitimationsyrken. Fler viktiga yrken behöver den kontroll och säkerhet som en legitimation garanterar.

Vi i Liberalerna ser att säkerheten för invånare som behöver ett starkt skyddsnät behöver tryggas genom att perfusionist och socialsekreterare blir legitimationsyrken. Det är vår övertygelse att en sådan förändring skulle öka invånarnas trygghet, stärka yrkenas status och villkor samt ge den kontrollfunktion som en legitimation medför.

Jag tror att åhörarna är väl medvetna om vad en perfusionist gör, men till den som inte vet det ska jag säga att en perfusionists primära arbetsuppgift är att reglera patientens fysiologiska, metabola och farmakologiska behov via en hjärt-lungmaskin under öppen hjärtkirurgi. Detta är en profession som vi sällan pratar om men som inte desto mindre utför livsviktiga arbetsuppgifter. För en sådan funktion skulle det vara värdefullt med en legitimationsstatus, precis som för socionomer.

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 10.

Anf. 139 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Som tidigare har sagts debatterar vi motioner från den allmänna motionstiden i höstas. Det är ett stort område, många motioner och mycket olika fokus.

Vi är fortfarande mitt i en pandemi som det senaste året har förändrat arbetsvillkoren och miljön för våra studenter. Som vi har sett har nästan allt arbete skett på digitaliserad väg. Studierna har sett väldigt annorlunda ut för studenterna; man har missat tiden tillsammans med kamrater på fritiden.

Under tiden har vi också byggt ut den högre utbildningen så att fler får en studieplats. Detta är väldigt viktigt.

Jag tänkte göra en liten historisk tillbakablick för att fokusera på hur viktig den högre utbildningen har varit genom århundradena fram till i dag. Vi kommer att se vissa likheter med i dag.

På 1100-talet, när de första universiteten kom till, utbildade man präster och ämbetsmän. Det var alltså i första hand en yrkesutbildning på den tiden.

År 1477 fick vi vårt första universitet i Sverige, i Uppsala.

På 1800-talet pratade man väldigt mycket om det som en tidigare talare här, Fredrik Christensson, pratade om, nämligen bildningsidealet. Det var viktigt att individen både förstod sig själv och fick en helhetsbild av samhället för att öka demokratin, och detta pratar vi om också i dag.

I början av 1900-talet hade vi i Sverige sex lärosäten, universitet och högskolor. På 1920-talet hade vi 6 500 studenter. År 1945 hade antalet ökat till 14 000.

En gång tidigare har jag stått i den här talarstolen och berättat om när jag ägnade en helg åt att läsa 1940 års skolutredning. Jag tänkte faktiskt komma tillbaka till den i dag.

Den innehöll två delar. Den ena delen var det som jag pratade om förra gången: att se över skolsystemet. Det andra syftet med den skolutredningen var att öka rekryteringen till högre utbildning bland – för att använda utredningens ord; det är inte jag som säger detta – landsbygdsens människor, som man då kallade vissa människor, och grupper med lägre utbildningsnivå. Det var ett av syftena med 1940 års skolutredning.

På 60-talet kom det allmänna studiestödet till. Det gjorde att fler människor – kanske från de grupper som 1940 års skolutredning pratade om – kom till den högre utbildningen eftersom de fick möjlighet att ta sig dit.

Högskolereformen 1977 hade som syfte att bredda rekryteringen. Vi vet att högre utbildning alltid har bidragit till tillväxt och utveckling och alltid kommer att göra det. Jag tänkte uppehålla mig lite vid detta med breddad rekrytering.

Som flera talare tidigare har sagt är det ju tyvärr så att familjebakgrunden spelar en alldeles för stor roll för om man över huvud taget pluggar och vad man pluggar vidare till i högre utbildning. Vi ser att de som kommer från familjer med lägre utbildningsnivå oftare väljer yrkesutbildningar – sjuksköterska, lärare och så vidare – medan de som kommer från familjer som är vana vid den akademiska världen väljer andra program eller kurser. Detta är någonting som vi verkligen behöver försöka att ändra på.

Vi ser också att det i dag är fler kvinnor än män som pluggar vidare. På 50-talet var det 14 procent som bedrev högre studier, och då var det lika många kvinnor som män. Man kan ju fundera på vad det är som har hänt efter 50-talet som gjort att männen i det här fallet halkat efter.

UKÄ har också visat att ungefär 5 000 studenter per årskull som har goda betyg och som mycket väl skulle kunna plugga vidare väljer att inte göra det. Detta behöver man också fundera på – hur kommer det sig?

Det är ingen hemlighet att vi socialdemokrater tycker att alla gymnasieprogram genom att vara högskoleförberedande ska kunna leda till högre utbildning för den som vill. Ännu mer tycker man det när man ser siffrorna som visar att 64 procent av eleverna från de högskoleförberedande programmen pluggar vidare inom tre år medan det bara är 10 procent av eleverna från yrkesprogrammen som pluggar vidare. Man behöver verkligen fundera på om det ska se ut som det gör i dag. Det tycker inte jag.

Den breddade rekryteringen har också betydelse när det gäller det faktum att närheten till ett lärosäte spelar roll. Vi vet att vi har 251 kommuner i vårt land som har invånare som ligger under genomsnittlig utbildningsnivå. Vår forskningsminister, Matilda, brukar säga så här: Var du bor ska inte vara avgörande för dina möjligheter i livet. Det kan man ju verkligen hålla med om.

I dag visar dock all statistik att det faktiskt har betydelse om man bor nära ett lärosäte eller inte. Därför är det spännande att se de länder som går före, som Skottland, som har bestämt sig för att man ska ta utbildningen till studenten i stället för att ta studenten till utbildningen. Detta gör man med hjälp av campus och lärcentrum.

Vi har några goda exempel i Sverige på just detta med lärcentrum. Vi har också vissa utredningar som har visat att det finns mycket vinst att göra genom att satsa på lärcentrum, till exempel att man får de studieovana att vilja plugga och att man får dem som stannade kvar – som inte åkte iväg och som inte lämnade hembygden – att komma tillbaka till högre utbildning. Självklart har det också betydelse för den regionala och lokala kompetensförsörjningen.

Det är många som har pratat om kvalitet här i dag, och det tänker jag också göra lite grann. Vi har ju UKÄ som granskar, som utvärderar och som prövar examenstillstånd, och när man gör det utgår man från högskolelagen och högskoleförordningen men också från principerna för kvalitetssäkring i Europa. Nu under 2021 ska en förstudie för det nationella kvalitetsutvärderingssystemet vara på plats, och det nya systemet ska börja gälla från 2023.

Precis som någon sa tidigare har vi hög kvalitet i Sverige. När man granskar olika saker, till exempel ämneslärarutbildningen senast, är det vissa lärosäten som får anmärkningar och som då har ett år på sig att rätta till det. Om de inte rättar till det får de lägga ned sin utbildning.

Jag ska också säga några ord om studenterna. Jag inledde ju med historien och att högre utbildning förr var för de få. Hösten 2020 fanns det 384 500 studenter, 19 600 fler än 2010. Det är fler som får en chans att förverkliga sina drömmar. Antalet examinerade har också ökat med 9 procent, och det är bra.

Pandemin har gjort att behovet av utbildningsplatser har ökat, och för att möta behovet behöver vi öka antalet studieplatser.

Avslutningsvis: Det finns 24 reservationer om allt från högskoleprov, studentfrågor, dimensionering, legitimation och så vidare, som vi har hört om tidigare. Jag yrkar avslag på alla reservationer med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och redan vidtagna åtgärder och yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 140 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Sverige är ett land med hög utbildningsnivå. Vi ligger långt framme i forskningen. Sverige är, och ska vara, ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation. Det är den rödgröna regeringens mål för forskningspolitiken. Vi är där, och vi är det för att vi under mycket lång tid har satsat brett på bildning, på utbildning, på skolan, på folkbildningen, på den högre utbildningen, på forskningen och på fortbildning.

God utbildning är det fjärde av FN:s globala hållbarhetsmål, och Sverige tar ansvar för det målet både här hemma och internationellt.

Det vi debatterar i dag är motioner och förslag inom området högskolan, och jag tänker berätta vad Miljöpartiet vill med högskolan och om vår syn på högre utbildning och forskning. Vi vill ganska mycket, fru talman, så jag kommer kanske att överskrida talartiden något.

Verksamheten vid våra lärosäten, universitet och högskolor bygger på den nära kopplingen mellan utbildning och forskning. Både högskolelagen och högskoleförordningen berättar att den högre utbildningen ska bygga på vetenskaplig grund och forskning. Universitetslärare bör därför vara aktiva forskare. Detsamma gäller självklart det omvända, nämligen att forskare vid våra lärosäten ska delta aktivt i undervisningen, gärna också, tycker jag, på grundnivå.

Det här är unikt för lärosätena. Den här kopplingen är det som skiljer verksamheten vid universitet och högskolor från annan undervisning och annan typ av forskning, till exempel i det privata näringslivet, och den är viktig att värna och påminna om.

Vi pratar ofta om forskningens nytta och då gärna i form av innovation och kommersiell nytta. Men det är viktigt att komma ihåg att den sannolikt absolut största nyttan som forskningen vid våra lärosäten ger är just möjligheten att skapa de goda kunskapsmiljöerna och ge förutsättningar för undervisning vid lärosätena.

Vi behöver både spets och bredd i verksamheten. Utan bredden finns inget underlag för spets, tillväxt och återväxt, och tvärtom behövs spetsen i forskningen för att skapa en bredd med hög kvalitet. De här två delarna hänger helt och hållet ihop.

Vi behöver bredda rekryteringen till den högre utbildningen, så att vi når de unga människor som kommer från hem där studier kanske inte alltid har varit så närvarande. Ett sådant uppdrag finns bland annat i regleringsbrevet till CSN. Här spelar också högskoleprovet en stor roll, eftersom vi vet att gymnasiebetyg som urvalsgrund många gånger är väldigt problematiskt.

Vi behöver ha utbildning med hög och likvärdig kvalitet över hela landet, och då behövs också starka forskningsmiljöer över hela landet. Därför har vi ett nätverk av lärosäten från Lund till Luleå. Gunilla Svantorp från Socialdemokraterna var också inne på breddad rekrytering och forskningsmiljöer i hela landet. Men allt kanske inte kan finnas exakt överallt. Därför satsar regeringen i den forskningspolitiska proposition som vi antog här i kammaren för några månader sedan på ett nytt sätt att fördela de kvalitetsbaserade basanslagen för forskning till lärosätena. Det bygger på profilerområden. Därigenom ges incitament för lärosätena att profilera sig men också att samverka sinsemellan för att på så vis skapa kunskaps- och forskningsmiljöer av hög internationell nivå.

Fru talman! För att stärka kvaliteten i undervisningen ges det med lärosätesspecifika mål också uppdrag till lärosätena att stärka anställningstryggheten för lärarna. Trygga lärare ger bättre undervisning, helt klart. Vi tydliggör också karriärvägarna i akademien, inte minst för unga forskare, genom fler meriteringsanställningar.

Men kvaliteten i undervisningen behöver också utgå från studentens perspektiv. Vi behöver sätta studenten i centrum för att skapa de bästa möjligheterna för varje student att prestera sitt allra bästa. Att utgå från

studentperspektivet innebär i viss mån ett nytt sätt att se på hur vi kan höja kvaliteten i utbildningen. Jag menar att det finns en stor outnyttjad potential här. Om vi i större utsträckning möjliggör för studenterna att fokusera på studierna och reducerar all distraktion utnyttjar vi våra resurser på ett mycket mer effektivt sätt.

Det innebär att vi behöver göra förstärkningar i hela den studiesociala miljön. Viktiga aktörer här är naturligtvis kårerna och studenthälsan. Sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna behöver också anpassas bättre till studenternas situation. Vi måste också se på pedagogiken, inte minst den digitala pedagogiken, då undervisningen under pandemin har gått över till distansundervisning. Det finns i regeringens budget för i år medel för att utveckla distansundervisningen. Det finns också medel för kårerna och studenthälsan.

Vi har tidigare i debatten också varit inne på fler lärarledda lektioner. Studenterna behöver få större tillgång till sina lärare, vilket finns med i januariavtalet vad gäller lärarutbildningen, men det behövs i all undervisning i de ämnen som i dag har alldeles för lite lärarledd tid. På vissa utbildningar är den lärarledda tiden på riktigt låg nivå. Jag har själv undervisat på grundnivå, där studenterna bara får ungefär fem timmar i veckan med lärarna. Det är alldeles, alldeles för lite. Här behöver vi göra mycket.

Studentinflytandet i utbildningen och i kursuppläggen är ett annat område som kan utvecklas. Det handlar återigen om en effektivare användning av våra resurser genom att man frågar studenterna vad som behövs. Men det handlar också om att öka motivationen hos studenterna och om den akademiska friheten, som ju självklart också omfattar studenterna.

En påtaglig distraktion som jag nämnde tidigare är den ekonomiska stress som väldigt många studenter känner. Vi måste hitta sätt att stärka studenternas ekonomi. Det kan handla om tillgänglighet till kurslitteratur och kostnader för det, som Ilona Szatmari Waldau har varit inne på tidigare, men också om att vi bör fortsätta att höja bidragsdelen i studiestödet. Jag tror att det höjdes med 300 kronor under förra mandatperioden av den rödgröna regeringen, och det behöver vi nog fortsätta att höja nu.

Det ska självklart vara lätt för studenter att hitta en bostad. Många studenter flyttar till en ny ort när de börjar studera. Att då ägna kanske flera månader åt bostadssökande, andrahandsboende och ständiga flyttar är naturligtvis inte alls bra för det här med fokus på studier.

Det går att bygga bort studentbostadsbristen. Det kanske inte går att göra på den övriga bostadsmarknaden, men för studentbostäder går det. Här måste kommunerna i de stora studentorterna faktiskt bli bättre. I min egen valkrets, Stockholms stad, byggs just nu 1 000 student- och forskarlägenheter i ett nytt campus, Campus Albano. Det är bra, men vi har gjort en hel del misstag på vägen och fortsätter att göra det när vi inte bygger in studentbostäder i alla de nya områden som vi nu bygger. Vi har ju hört de senaste dagarna att vi har ett historiskt högt bostadsbyggande i Sverige. Här behöver vi också jobba mer med studentbostäder.

Jag har själv positiva erfarenheter av att bo i ett studentbostadsområde, Lappis här i Stockholm. Men jag måste nog ändå säga att det allra bästa är att bygga blandade bostadsområden. Det gäller hela stadsutvecklingen, och det gäller också studentboenden.

Boendekostnaderna måste hållas nere. Höga hyror tvingar alldeles för ofta studenter att arbeta vid sidan om för att klara ekonomin. Vi vet att lite

arbete vid sidan om studierna ofta är bra. Det höjer faktiskt studieresultaten, det ger bättre ekonomi och det ger arbetslivserfarenhet. Men vid en viss nivå blir det för mycket, och studieresultaten och studietakten sjunker.

Det här redogörs det för ganska tydligt i studiestödsutredningen som kom 2018 och som också föreslår ett åldersdifferentierat fribelopp för hur mycket man kan tjäna innan rätten till studiestöd sjunker, just för att inte ge incitament till för mycket arbete vid sidan om, speciellt för yngre studenter. Här har vi, tror jag, också en stor potential att höja kvaliteten i utbildningen.

Fru talman! Regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att noga följa hälsoläget hos studenterna, inte minst med fokus på den psykiska hälsan. Både UKÄ och CSN har uppdrag att följa den psykiska hälsan och återskoppla till regeringen. Vi behöver nu följa upp det med ytterligare resurser till Studenthälsan och kårerna. Det finns också medel till det i regeringens budget för 2021.

Jämställdheten är naturligtvis ett annat viktigt område för en feministisk regering. Kvinnor som vill göra karriär inom akademien möter fortfarande större hinder än män. Det konstaterar Vetenskapsrådet i en rapport som kom för bara några dagar sedan. Det handlar om tid att forska, om otrygga anställningar och om befordran till professor särskilt inom vissa områden, framför allt naturvetenskap och teknik. Lärosätena har nu uppdrag att öka andelen kvinnliga professorer. Här tror jag också att uppdraget att stärka anställningstryggheten kommer att få bra effekt för jämställdheten.

Samtidigt som vi ser att det går framåt – även om det går lite för långsamt – med jämställdheten bland professorer ser vi att jämställdheten i rekryteringen av studenter går åt fel håll och har gjort det under väldigt lång tid. Det är nu över 60 procent kvinnliga studenter och därmed mindre än 40 procent manliga. Vi börjar långsamt närma oss den nivå där vi har dubbelt så många kvinnliga som manliga studenter, samtidigt som vi inte har löst problemet med att vissa utbildningar är starkt könssegregerade. Det behöver vi verkligen ta tag i.

Fru talman! Nya livschanser och det livslånga lärandet är också något som Miljöpartiet har drivit länge. Nu har vi formulerat ett särskilt uppdrag till lärosätena kring det. Vi höjer även åldern för möjligheten att få studiemedel. Regeringen har också nyligen presenterat ett nytt omställningsstudiestöd för att stärka människor mitt i arbetslivet att bättre hävda sig på och matcha arbetsmarknaden. Det är ett förslag som Miljöpartiet förde in i januariavtalet under ett annat namn men som tyvärr försvann förra gången, får man väl säga, som Vänstern vände sig till Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna. Det återkom dock efter att ha fiskats upp av arbetsmarknadens parter. Nu har det förhandlats i Regeringskansliet, vilket är bra. Men det riskerar också att falla igen på grund av det som händer här i kammaren i morse. Det vore väldigt tråkigt, tycker jag.

Fru talman! Jag ska alldeles strax avsluta. Jag har framför allt uppehållit mig vid utbildningen. Vad gäller forskningen och den tredje uppgiften, alltså samverkan, har vi debatterat detta tidigare här i kammaren i samband med att vi antog den forskningspolitiska propositionen. Vi har med den propositionen en grund och en plan för att fortsätta att stärka Sverige som forskningsnation. Det handlar om att värna den fria forskningen och forsk-

ningens frihet, att skapa starka miljöer och en infrastruktur för forskningen och att särskilt satsa på några utvalda samhällsutmaningar.

Fru talman! Med den beskrivningen av vad Miljöpartiet vill med högskolepolitiken yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet. Jag är ju sist ut på talarlistan för i dag, så jag vill också önska god kväll och en trevlig sommar till hela utskottet, talmanspresidiet och all personal.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Prot. 2020/21:145
21 juni

Högskolan

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:203 Justerad indragningsbestämmelse inom underhållsstödet

2020/21:4098 av Ida Gabrielsson m.fl. (V)

2020/21:4100 av Linda Lindberg m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2020/21:205 Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd

2020/21:4096 av Maj Karlsson m.fl. (V)

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2020/21:SfU28 Ändrade regler i utlänningslagen

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 juni

2020/21:3276 Fler trygga och säkra rastplatser

av *Sten Bergheden* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3277 Äganderätten och minerallagen

av *Sten Bergheden* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

den 20 juni

2020/21:3278 Brister i Ivos granskning av HVB-hem

av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:3279 Det misstänkta intrånget i en myndighets databas

av *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:145
21 juni

2020/21:3280 Missförhållanden på HVB-hem
av *Linda Lindberg* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2020/21:3281 Ivos befogenheter
av *Linda Lindberg* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 20.55.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till ajourneringen kl. 10.53,
av förste vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 17 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 46 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 13 anf. 62 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 78 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 104 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till och med § 16 anf. 135 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Prövning av yrkande om misstroendeförklaring mot statsminister Stefan Löfven (S)	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
Anf. 2 JOHAN PEHRSON (L)	1
Anf. 3 ANNIE LÖÖF (C)	2
Anf. 4 EBBA BUSCH (KD)	3
Anf. 5 JIMMIE ÅKESSON (SD)	4
Anf. 6 ULF KRISTERSSON (M)	5
Anf. 7 AMINEH KAKABAVEH (-)	6
Anf. 8 ANNELIE KARLSSON (S)	7
Anf. 9 NOOSHI DADGOSTAR (V)	8
Anf. 10 ANNIKA HIRVONEN (MP)	9
Beslut	11
Ajournering	11
Återupptaget sammanträde	11
§ 2 Justering av protokoll	11
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning	12
§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	12
§ 5 Ärenden för bordläggning	12
§ 6 Nya EU-bestämmelser om tullkontroller av kontanta medel	12
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU27	12
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	12
§ 7 Redovisning av skatteutgifter 2021	13
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU29	13
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	13
§ 8 Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumtion	13
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU16	13
Anf. 11 EMMA HULT (MP)	13
Anf. 12 ELIN LUNDGREN (S)	14
Anf. 13 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M)	15
Anf. 14 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	17
Anf. 15 MARTINA JOHANSSON (C)	18
Anf. 16 JON THORBJÖRNSON (V)	20
Anf. 17 LARRY SÖDER (KD)	21
Anf. 18 MALIN DANIELSSON (L)	22
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	23
§ 9 Löneutmätning och digitala ansökningar i utsökningsförfarandet	23
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU21	23
Anf. 19 ANGELICA LUNDBERG (SD)	23
Anf. 20 SANNE LENNSTRÖM (S)	24
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	25

§ 10 Privat initiativrätt – planintressentens medverkan vid detaljplaneläggning	26
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU22.....	26
Anf. 21 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	26
Anf. 22 ROGER HEDLUND (SD)	27
Anf. 23 LARRY SÖDER (KD).....	27
Anf. 24 LEIF NYSMED (S)	28
Anf. 25 OLA JOHANSSON (C).....	29
Anf. 26 MALIN DANIELSSON (L)	30
(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	31
§ 11 Klimatdeklaration för byggnader	31
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU23.....	31
Anf. 27 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	31
Anf. 28 ROGER HEDLUND (SD)	32
Anf. 29 EMMA HULT (MP)	32
Anf. 30 OLA JOHANSSON (C).....	35
Anf. 31 MALIN DANIELSSON (L)	36
Anf. 32 JOAKIM JÄRREBRING (S)	37
(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	37
§ 12 Genomförandet av MKB-direktivet i plan- och bygglagen.....	38
Civilutskottets betänkande 2020/21:CU24.....	38
Anf. 33 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	38
Anf. 34 ROGER HEDLUND (SD)	38
Anf. 35 LARRY SÖDER (KD).....	39
Anf. 36 LEIF NYSMED (S)	40
Anf. 37 OLA JOHANSSON (C).....	40
Anf. 38 EMMA HULT (MP)	41
(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	41
§ 13 Framtidens infrastruktur.....	42
Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU16	42
Anf. 39 JENS HOLM (V)	42
Anf. 40 TERES LINDBERG (S)	45
Anf. 41 JENS HOLM (V) replik.....	48
Anf. 42 TERES LINDBERG (S) replik	49
Anf. 43 ANDRE VICE TALMANNEN	49
Anf. 44 JENS HOLM (V) replik	49
Anf. 45 TERES LINDBERG (S) replik	50
Anf. 46 MARIA STOCKHAUS (M)	50
Anf. 47 TERES LINDBERG (S) replik	53
Anf. 48 MARIA STOCKHAUS (M) replik	54
Anf. 49 TERES LINDBERG (S) replik	54
Anf. 50 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	55
Anf. 51 JIMMY STÅHL (SD)	55
Anf. 52 ANDERS ÅKESSON (C).....	57
Anf. 53 JENS HOLM (V) replik.....	59
Anf. 54 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	60
Anf. 55 JENS HOLM (V) replik.....	60
Anf. 56 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	61
Anf. 57 MAGNUS JACOBSSON (KD)	61

Anf. 58	JENS HOLM (V) replik	64
Anf. 59	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	65
Anf. 60	JENS HOLM (V) replik	65
Anf. 61	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	65
Anf. 62	HELENA GELLERMAN (L)	66
Anf. 63	EMMA BERGINGER (MP)	68
Anf. 64	JENS HOLM (V) replik	71
Anf. 65	EMMA BERGINGER (MP) replik	72
Anf. 66	JENS HOLM (V) replik	72
Anf. 67	EMMA BERGINGER (MP) replik	73
Anf. 68	MARIA STOCKHAUS (M) replik	74
Anf. 69	EMMA BERGINGER (MP) replik	74
Anf. 70	MARIA STOCKHAUS (M) replik	75
Anf. 71	EMMA BERGINGER (MP) replik	75
Anf. 72	JIMMY STÅHL (SD) replik	76
Anf. 73	EMMA BERGINGER (MP) replik	76
Anf. 74	JIMMY STÅHL (SD) replik	77
Anf. 75	EMMA BERGINGER (MP) replik	77
Anf. 76	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	78
Anf. 77	EMMA BERGINGER (MP) replik	78
Anf. 78	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	79
Anf. 79	EMMA BERGINGER (MP) replik	79
Anf. 80	MIKAEL LARSSON (C)	80
	(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	81
§ 14	Utfodring av vilt	81
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU22	81
Anf. 81	ISAK FROM (S)	81
Anf. 82	JOHN WIDEGREN (M)	85
Anf. 83	ISAK FROM (S) replik	87
Anf. 84	JOHN WIDEGREN (M) replik	87
Anf. 85	ISAK FROM (S) replik	88
Anf. 86	JOHN WIDEGREN (M) replik	88
Anf. 87	RUNAR FILPER (SD)	89
Anf. 88	ISAK FROM (S) replik	92
Anf. 89	RUNAR FILPER (SD) replik	92
Anf. 90	ISAK FROM (S) replik	93
Anf. 91	RUNAR FILPER (SD) replik	93
Anf. 92	PETER HELANDER (C)	93
Anf. 93	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	96
Anf. 94	ISAK FROM (S) replik	98
Anf. 95	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	98
Anf. 96	ISAK FROM (S) replik	99
Anf. 97	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	99
Anf. 98	NINA LUNDSTRÖM (L)	100
Anf. 99	MARIA GARDFJELL (MP)	102
Anf. 100	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	105
Anf. 101	MARIA GARDFJELL (MP) replik	105
Anf. 102	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	106
Anf. 103	MARIA GARDFJELL (MP) replik	106
Anf. 104	JOHN WIDEGREN (M) replik	107
Anf. 105	MARIA GARDFJELL (MP) replik	107

Anf. 106	JOHN WIDEGREN (M) replik.....	108
Anf. 107	MARIA GARDFJELL (MP) replik	108
Anf. 108	MAGNUS OSCARSSON (KD)	109
	(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	110
§ 15	Reduktionsplikt för bensin och diesel – kontrollstation	110
2019		110
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU23	110
Anf. 109	JESSICA ROSENCRANTZ (M)	110
Anf. 110	MARTIN KINNUNEN (SD)	112
Anf. 111	JENS HOLM (V)	114
Anf. 112	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	116
Anf. 113	MARKUS SELIN (S)	119
Anf. 114	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	121
Anf. 115	MARKUS SELIN (S) replik	121
Anf. 116	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	122
Anf. 117	MARKUS SELIN (S) replik	122
Anf. 118	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	123
Anf. 119	MARKUS SELIN (S) replik	123
Anf. 120	MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	123
Anf. 121	MARKUS SELIN (S) replik	124
Anf. 122	JENS HOLM (V) replik	124
Anf. 123	MARKUS SELIN (S) replik	125
Anf. 124	JENS HOLM (V) replik	125
Anf. 125	MARKUS SELIN (S) replik	126
Anf. 126	MAGNUS EK (C).....	126
Anf. 127	HELENA GELLERMAN (L)	128
Anf. 128	EMMA BERGINGER (MP)	129
Anf. 129	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	131
Anf. 130	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	131
Anf. 131	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	132
Anf. 132	EMMA BERGINGER (MP) replik.....	132
	(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	133
§ 16	Högskolan	133
	Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU14.....	133
Anf. 133	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	133
Anf. 134	ROBERT STENKVIST (SD)	134
Anf. 135	FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	136
Anf. 136	ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	138
Anf. 137	PIA STEENSLAND (KD)	140
Anf. 138	MARIA NILSSON (L)	142
Anf. 139	GUNILLA SVANTORP (S)	143
Anf. 140	MATS BERGLUND (MP)	145
	(Beslut skulle fattas den 22 juni.).....	149
§ 17	Bordläggning	149
§ 18	Anmälan om frågor för skriftliga svar	149
§ 19	Kammaren åtskildes kl. 20.55.	150